

Class DL501

Book F2

Huitfeldt-Kaas Collection

Norge i 1814.

Red

Andreas Faye,

Sognepræst til Sande.

Udgivet af Selskabet for Folkeoplysningens Fremme.

Første Tillægshefte til „Folkevennen“, 12te Hæft. 1863.

Christiania.

P. L. Mallings Bogtrykkeri.

1863.

LS01
. F2

117774
'08.

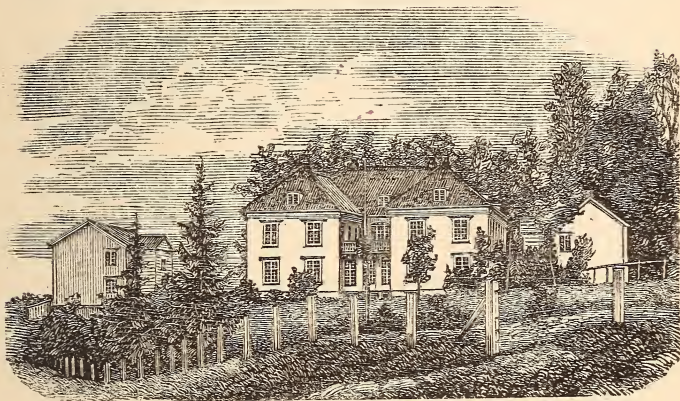
21 Nov 61 11

Norge i 1814.

Ved

A. Faye,

Provst og Sognepræst til Sande.

Gidsvoldbygningen.

Christiania.

Udgivet af Selskabet for Folkeoplysningens Fremme,
som 1ste Tillægshefte til „Folkevennens“ 12te Aarg. 1863.

1863—1864.

1881-1882

P. T. Mallings Bogtrykkeri.

In den
Hjertelig

Trykfeil.

Pag.	24	Linie 5 fra oven, staar:	Carsten Anker læs:	Carsten Tank.
—	56 — 16	—	=	Bakke = Balke.
—	152 og 158		=	Sköldebrand = Skjöldebrand.
—	194	Linie 4 fra neden	=	Bennigsen = Benningfen.

Fortale.

Et Halvtaarhundrede er i 1864 henrundet siden det for Norge saa minderige 1814. Bestyrelsen af Selskabet for Folkeoplysningens Fremme ønskede i den Anledning en kortsattet Fremstilling af Begivenhederne i Norge 1814 som Tillægshefte til Folkevennen.

Jeg overtog dette Arbejde saa meget heller, som det gav mig Anledning til at opfriske kjære Minder baade fra min tidlige Ungdom og Manddom. Jeg oplevede Begivenhederne 1814, og jeg mindes klart dette Trængselens og Prøvelsens bevægede Aar. Som Sogneprest til Holt nød jeg den sjeldne Lykke i 11 Aar at være Hædersmanden Jacob Nalls Nabo og stadige Dmgangsvæn, og fik saaledes rig Anledning til at samtale med ham om Fædrelandets Historie og blive nøtere bekendt baade med Begivenhederne og de trykte og skrevne Kilder, som stode til hans Raadighed under hans Udarbejdelse af hans fortjenstfulde Erindringer. Kort før sin Død (4 Aug. 1844) overdrog han mig Udgivelsen af 3die Del af Erindringerne og forærede mig ved samme Leilighed de dertil hørende Papirer, som Bidrag til en Haandskriftsamling, som jeg tidligere havde grundlagt og senere har forøget.

Da mangen Læser maaste ønske at blive bekendt med de trykte Kilder, der sprede Lys over Begivenhederne og Manden i 1814, meddeles her de, jeg kjender og tilbøls har benyttet.

Officielle Efterretninger findes meddelte i Regjeringsbladet „Tiden“ udgivet af N. Wulfsberg; i Budstikken, Organ for Selskabet for Norges Vel; Udkast til en Konstitution for Kongeriget Norge udarbejdet af Adler, Lector, og C. M. Falsen, Sørenskriver, i Wulfsbergs Journal for Lovgivning, i Statsforfatning og Politik; i Rigsforsamlings-tidenden, udgivet paa Eidsvold (S. 65); den norske Rigs-Forsamlings Forhandlinger paa Eidsvold i Aaret 1814 udgivet efter Hovedprotokollen ved de af Rigsforsamlingen udnævnte Redactører G. Sverdrup, L. Stoud Platou og Dmsen (2 Bind 1814) og Kongeriget Norges første overordentlige Stortings Forhandlinger i Aaret 1814, udgivne af Stortingets Archivarius (Christiania 1835).

Private Beretninger om Begivenhederne meddeles i:

- 1) En Fremstilling af Begivenhederne 1814 i Bredows Chronik, „der grunder sig paa en vel underrettet Nordmand, der selv har deltaget i Begivenhederne.“ Man har Grund til at antage, at denne velunderrettede Mand er den bekjendte Lector Adler. Det er Skade, at man ikke har Forfatterens Fremstilling uforandret i sin Helhed; thi Bredow har ei alene forkvælet Navnene, men han siger selv „Nur dem Einseitigen bin ich nicht gefolgt.“
- 2) Et Brev fra 1814 skrevet af en Mand i Christiania til en Ven i Throndhjem 1814. Det findes trykt i Throndhjems Stiftstidende 1839 og derefter i Morgenbladet og i illustreret Nyhedsblad. Det er uden tvivl forfattet af Professor Hersleb efter mundtlig Beretning af Professor Sverdrup og maaste

Flere, der deltog i Eidsvolds mødet den 14 Februar, hvorom det handler. Jeg har benyttet og anført det under Navn „det Sverdrup-herslebste Brev.“ Hr. Botten Hansen har udgivet det i et lidet Hefte med tvende Breve om Begivenhederne i Norge 1814, nemlig et fra Christian Fredriks Adjutant Lieutenant Schwarz af 24 Sept. 1814 og et fra Ingenieur-Capitain F. C. Ræder af 28 Aug. 1814. Det sidste indeholder nøiagtig Beretning om Kampen ved Matrand, hvori han deltog, og begge indeholde mærkelige Beviser paa den herskende Tone, og hvor vanskeligt det er i bevægede Tider at omtale og bedømme Begivenheder og Personer med Sandhed og Retfærdighed.

- 3) M. Birkeland: Bidrag til Norges nyere Historie, udgivne af M. Birkeland 1858, indeholde flere Breve skrevne 1814 fra C. Anker, Biskop Bugge, Christian Fredrik o. fl.
- 4) Repræsentanten fra Røbygdelaget, Sørenskriver Bryns Meddelelser fra Eidsvold, hvilke findes trykte i Beretningen om Rigsretten mod Statsraad Vogt.
- 5) W. F. R. Christies Dagbog under Rigsforsamlingen paa Eidsvold fra 10 April til 11 Mai 1814, meddelt af C. S. Platou i norske Samlinger.
- 6) Fortrolige Breve til en Ven, skrevne fra Eidsvold i Maret 1814 af et Medlem af Rigsforsamlingen og udgivet i Trykken 1830. De ere forfattede af den bekjendte Nicolay Wergeland, der paa Eidsvold optraadte som ivrig og dristig Modstander af Majoriteten.
- 7) Norges Konstitutions Historie af Henrik Wergeland, 3 Hefter. Den ender med Gjennemgaaelsen af Grundloven og bebuder i 4de Hefte, som aldrig udkom, Efterretning om Kampen i

- Anledning af Finantscomiteens Forslag af 13 Mai. En Mand, som deltog i og nøie kjendte Begivenheden 1814 har yttret: „Wergelands Arbejde forekommer mig mere at ligne en historisk Roman end en Historie. Det synes, som om Digterens Fantasi har berøvet Historieforfatteren alt kritisk Blik.“
- 8) Den norske Statsforfatnings Historie og Væsen af Munch-Ræder, 1841.
 - 9) Die freie Verfassung Norwegens von Brömel, 1842.
 - 10) Erindringer som Bidrag til Norges Historie fra 1800—1815, i 3 Dele (1844—45), 2den Udgave i et Bind (1859), med nogle Rettelser og Tillæg af Christian Lange, er en Hovedfilbe til paalidelig Kundskab om Norges Forhold og Stilling i dette Tidsrum.
 - 11) Norges Statsforandring i Aaret 1814 af G. P. Blom, 1862. I Fortalen beretter Forfatteren, der som bekjendt var Medlem af Rigsforsamlingen paa Eidsvold, at han udarbejdede baade en Fremstilling paa Tydsk og Norsk om Begivenhederne 1814, hvilke H. Wergeland fik laant under Udarbejdelsen af sin Konstitutionshistorie. Senere har Forfatteren udgivet sin Fremstilling paa Tydsk 1858 og endelig omarbejdet og udgivet den paa norsk 1860.
 - 12) Om Begivenhederne i Norge 1814, et Bidrag til den norske Statsforfatnings Historie af Julius Rée, Kjøbenhavn 1860. Dette lille Skrift er hovedsagelig grundet paa Meddelelser fra Christian Fredriks Fortrolige Major Brock.
 - 13) A. Magnus Falsen, et Bidrag til Norges Konstitutions Historie, 1860 ved E. K. Daa.
 - 14) Claus Pabels's Biographie og Dagbøger udgivne i Sammen- drag af C. P. Riis. De indeholde mange mærkelige Bidrag.

- 15) *Minnen ur Sveriges nyare historia*, samlade af B. von Schinkel, Adjutant hos Carl 14 Johan, författade och utgifne af C. W. Bergman 7 og 8de Delen. I 7de Del findes utförlig Beretning om hvad der foregik før og efter Kielerfreden paa Europas store Skueplads og Carl Johans Forhold til samme. I 8de Dels 5te Capitel findes Efterretninger om Norges Forening med Sverige og deri interessante Meddelelser om Stormagternes Kommissaires Underhandlinger med Christian Fredrik, og blandt Bilagene flere interessante Breve, fra Carl Johan og Andre, der belyse disse Tidens Begivenheder.
- 16) *Essen af P. Wieselgren*. I denne Bog lærer man ei blot at kjende en af Nordens hæderligste Mænd, men den indeholder flere interessante Beretninger om Sveriges Forhold til Norge 1814, om Schmettaus Sendelse, om Wedel og Flere, og Uddrag af mange Breve til og fra Esen.
- 17) C. A. Adlersparre: *Anteckningar om Bortgångne*. I en interessant Biografi over den tappre General Vegefach med nogle tvivlsomme Anekdoter om hans Svar til Christian Fredrik efter Seiren ved Rakkestad, om Presten, som han rafte en Strikke: „Se här Hr. Pastor har ni hvad ni önskat er; men bruket deraf må bli er ensak.“ Presten var vel Hr. Hjort paa Aftim, som efter Sagnet Generalen vilde prygle, fordi han ei havde meddelt ham paakjædelige Efterretninger; men han slap, da Datteren gjorde Knæfald för ham.
- 18) *Historiska Beriktiganden af åtskilliga*, i en Del nyare Skrifter förekommande uppgifter om och emot Carl Johan, 1810—14. Stockholm 1858.

Bidrag til at lære Tidsaanden at kjende vil man ogsaa finde i Norges ældste Avis, Christiania Intelligentsfedler, Thronbhjems Adresskontoirs Efterretninger og i de Flyvekrifter, som udkom, blandt hvilke følgende ere mig bekendte: Munthe af Morgenstjerne: Nogle Bemærkninger i Anledning af Norges og Sveriges nuværende gjensidige politiske Forhold (1813); A. Bonnevie: Min Mening om det svenske Folks Gjevhed i Maret 1813 og Nora til Svea; N. L. Brun: Norge 1813, et Digt; P. L. Mufsholm: Anmærkninger i Anledning af et i Sverige udkommet Skrift: sur la système continental et sur ses rapports avec la Svède (A. havn 1813). En dansk Privatmands Meddelelser af et i Norge indsendt svensk Brev. Sändebref till Herr von Holten af en Svensk (Hans Järta) Stockholm 1814. En Stemme fra England om Nordens nuværende Anliggender, især om Norges Afstaaelse, oversat af Fasting. C. M. Falsen: „Hvad har Norge at haabe, hvad har det at frygte af en Forbindelse med Sverige og under hvilken Betingelse kan denne Forening nu være ønskelig. Wollebek 4 Juni 1814. Et Blick på Norriges närvarande Belägenhet och Interesse, samt hela den skandinavisk Halföns derpå grundade Väntan och Hopp. Öfversättning tryckt i Fredrikshall hos P. Sohm i Sept. 1814. P. Strøm: Om Forbindelsen mellem Norge og Sverige, Christiania 1814. Prof. Hersleb: Til mine Landsmænd, et Par Ord i Anledning af Hr. Strøms Skrift: Om Forbindelsen mellem Norge og Sverige, 12 Oct. 1814; Biskop J. N. Brun: 18 September 1814 festligholdt i Bergens Korskirke. Biskop Bugge: Trøstegrunde for Norges sande Venner, fremsatte i en Tale paa Kongens Fødselsdag den 18 Sept. 1814 (i Thronbhjem). Sebbelow: Svar paa det fremsatte Spørgsmaal om Norges tilkommende Regjeringsform.

1814. N. Wergeland: En politisk Tale til det norske Folk
 1814 og Sebbelow: Norges Hæder og Held Christianssand 4 Decbr.
 1814. I Anledning af samme udgav N. Wergeland: Et Ord til
 Publicum 1814. J. S. Munch: Nordens Forening, et Digt 1814.

Efterretninger om den korte Krig findes i:

- 1) Felttoget i Norge 1814 af en norsk Officier (Lieutenant, senere General J. G. Meydel.)
- 2) Bemærkninger over Skriftet: Felttoget i Norge 1814, forsaavidt samme angaar Oberstlieutenant Stabells havte Kommando. Christiania 1815.
- 3) Fredriksteen i Beleiringen 1814, en officiel Rapport med historiske Bemærkninger af en norsk Officier, (N. W. Brock.)
- 4) Krag: Fredrikshald og dets Krigshistorie.
- 5) Historisk Beretning om afgangne Generallieutenant B. D. v. Staffeldts Forhold under det norske Feldttog imod Sverige med Fortaler og Indledning af B. von Munthe af Morgenstjerne, 2 Dele, 1827. Ved sine mange Rapporter og andre Bilag er det et Rildeskrift for dette Felttog. Det indeholder ogsaa en Biografi over „dette beklagelsesværdige Offer for Samtidiges Bildfarelse.“
- 6) Nøiere Oplysninger til Felttoget i Norge 1814 samt øvrige Begivenheder vedkommende denne Sag af J. G. Meydel i Norsk Maanedsskrift af P. A. Munch 6, 350 og 576.
- 7) I Nationalbladet 12te Hefte 89 underkastes Sejersteds Forsvars-Plan og Krigen 1814 en skarp Dømtelse, og i 18de Hefte Side 65 findes Jinklars Vise i det bagvendte Mar, 4181, hvori Felttoget latterliggjøres.
- 8) Göttlin: Anteckningar under Svenska Armeens Fälttåg 1813 och 1814, 3die Delen

Nærmere Efterretninger om flere af de Mænd, som levede og virkede i Norge 1814, vil man finde i „Biographiske Efterretninger om Eidsvolds-Repræsentanter og Stortingsmænd fra 1814—1845 ved Bernt Moe, 1845; Eidsvolds Galleri med Biografier og Portraiter ved P. B. Hansen. I Skriftet „Mærkelige Nordmænd“ findes Portraiter og Biografier af J. C. Berg, G. Blom og Jonas Collet, og i 2den Række Niels Treschow, Wedel, Christie, Rein, Hegermann og J. Kall.

I. Indledning.

De store Omvæltninger næsten i alle Retninger, hvormed det 18de Aarhundrede endte og det 19de begyndte, undlode ei at virke stærkt paa Nordmændene, der fra deres af-sides Klippehjem vare opmærksomme Jagttagere af den amerikanske Frihedskamp, den franske Revolution og de store Forandringer, som udviklede sig af samme. Under disse Jagttagelser og Paavirkninger uddannedes de Mænd, der fremtraadte, talede og handlede, da Tiden var kommen og Anledningen gaves for Norge at indtage sin gamle Plads blandt Europas selvstændige Stater. Norges Mænd modnedes, og Folket lærte at handle og at sætte sin Lid til Gud og sig selv i de skjebnesvangre Aar 1808 og 1809, da ved Englændernes Bortførelse af den fælles Flaade og Fredrik VI's Politik Norge blev ganske skilt fra Danmark og henvist til sine egne Søners Forsørg og Forsvar under en Krig med England og Sverige. Man savnede baade Mad og Forsvarsmidler; men under den elskte Prinds Christian Augusts Banner lykkedes det Nordmændene at aflaa de Svenskes Indfald. Landets Fare, Rød og forladte Stilling vakte imidlertid Folket op af dets lange politiske Søvn. Frihedens og Uafhængighedens Benner fandt i de Dage et Tilknætningspunkt i Christian Augusts fortrolige Ven, den unge og dristige Grev Herman Wedel Jarlsberg. Han havde væsentlig Andel i Stiftelsen af det bekjendte Selskab for Norges Vel, der bidrog saa meget til at vække Folkeaanden og forene

Norges Sonner til at virke til samme Maal. Folkeaanden blev vakt, og Skaldens Spaadomskvad „Saa vaagne vi vel op en Gang“ begyndte at blive Folkebevidsthed.

Nu indtraf paa Verdens store Skueplads Omvæltninger, der pludselig sonderrev de Baand, som gjennem Aarhundreder havde knyttet Norge til Danmark. Under Europas bange Forventning angreb Frankriges Keiser, den vældige Napoleon, i Aaret 1812 Rusland. Herrens Haand ramte den Overmodige! Paa Ruslands Sneseletter under en skrækkelig Kulde fandt hans Kjempehær en uheldig Undergang. Sverige forenede sig med den russiske Keiser Alexander I, der troløs mod sin gamle Bundsforvandt, Danmark, havde lovet at betale Sverige Hjælpen ved at garantere Sveriges Kronprinds Carl Johan Norges Forening med Sverige. Sveriges Kronprinds, der i den franske Revolutions og Napoleons Krige var dannet til en af sin Tids største Feltherrer, gik i Mai 1813 i Spidsen for en svensk Hær over til Tydskland og bidrog der væsentlig til at beseire Napoleon. Efter de Franskes Nederlag i Folkeslaget paa Leipzigs Marker 18—20 Oktbr. 1813, rykkede Carl Johan med en Hær ind i Holstein og tvang Fredrik VI i Kielerfreden 14 Januar 1814 til at afstaa Norge til Sverige.

II. Prinds Christian Frederik sendes til Norge.

Da Rusland allerede 25 Marts 1812 havde garanteret Sverige Norge, og Sverige 12 Decbr. samme Aar tilbød Danmark Forbund med sig, naar det vilde afstaa Norge, og den danske Gesandt i Stockholm i Anledning af Fredrik VI's Afslag den 18 April fik sit Reisespas, kunde den danske Regjering forudse, at en stor overhængende Fare truede Foreningen mellem Danmark og Norge. For at afvende Faren sendtes de danske Statsmænd Joa-

him Bernstorff til London¹⁾ og Carl Moltke til Alexander, men Svaret lod: „Norges Forening med Sverige eller Krig“²⁾.

Da den danske Regjering tillige vidste god Besked om Folkstemningen i Norge i Christian Augusts Tid, besluttede Frederik VI at sende til Norge sin Fætter Prinds Christian Frederik, Arvingen til de forenede Rigers Krone, for der at have en Mand, hvem egen Interesse maatte opfordre til at gjøre alt hvad han formaade for at bevare Norge for Danmark, en Mand, der efter sine egne Ytringer „Intet onskede saa varmt som at foretage en Reise til Norge, hvor han ikke tvivlede om at vinde Almuens og Armeens Kjærlighed, der er Kongehuset tro og veed Intet af de Fornemmeres og Rjebmændenes Rænker“.

Den 11 Mai 1813 udnævntes Prinds Christian Frederik til Statholder i Norge istedetfor Prinds Frederik af Hessen, Frederik VI's Svoger, der den 18de

1) Da England ogsaa 3 Marts 1813 lovede Sverige at hjælpe til Norges Forening med Sverige, „dog med Sagttagelse af alle mulige Hensyn til det norske Folks Lykke og Frihed.“ (Saml. til det norske Folks Sprog og Historie. II. 151).

2) Danmark sluttede sig nu nærmere til Frankrige og erklærede Sverige Krig den 3 Septbr. Den danske Deklaration af 3 Septbr. meddeltes Nordmændene i Budstikken V. Nr. 57. Deres Svar var:

„For Freden at vinde i Kampen vi gaa,
For Konge, for Arne vi stride og slaa“.

Samme Steds S. 486. Om de dansk-svenske Underhandlinger findes udførlige Efterretninger i det af B. Prabl og Niels Wulfsberg redigerede officielle Blad *Tiden* 2, 173. Wergeland I. Bilag V. Bergman Schinkels *Minnen* og hos Wegener Actmæssige Bidrag til Danmarks Historie, hvor S. 413 findes et Brev af 26de Decbr. 1812 fra Fredrik VI om, at Rusland har lovet Sverige Norge. Traktaten i Petersburg 21 Marts 1812 findes efter *Tiden* hos Wergeland I. Bilag I.

samme Maaned beordredes at forlade Norge og overtage Befalingen over de danske Tropper i Holstein.

Ledsaget af sin Adjutant, Nordmanden Major Brock, besteg Brindsen hemmelig i Gladsstrand et lidet Fartoi, som førtes af en anden Nordmand Conrad Falsen ¹⁾ for at slippe ubemærket over Kattegattet, der gjennemkrydsedes af fiendtlige Orlogsskibe. Forklædt som Matros naaede han ei uden Fare Hvaløerne, hvor han 21 Mai Klokken 5 om Morgenen steg i Land og „strax benyttede Leiligheden til at tage den ved Hvaløerne stationerede Del af Roslotillen i Diesyn og opflammede ved en kort Tale disse Søkrigeres medfødt Mod til den Anstrengelse og Opoffrelse, som Landets Stilling maatte fordre af dem“ ²⁾.

Den følgende Dag den 22 Mai holdt han sit Indtog i Christiania, hvor han modtoges med Begeistring. Samme Dag udstedte han en Kundgjørelse til det norske Folk, hvori han omtalte, at han antog, at haarde Provvelser vilde forestaa, men at han stolede paa Nordmændenes Troskab og Fædrenelandsfind og lovede med freidigt Mod at gaa Faren imøde ³⁾. Han tilføiede i en Tale, han holdt Søndagen 23 Mai, da han overtog Statholderskabet: „Kongen ønsker at knytte det Broderbaand, som omslynger Tvillingrigerne endnu fastere. Han har vist ikke sendt mig til Eder, for at jeg skulde fraskrive ham eller hans Slægt deres gamle Rettigheder til Norges Krone, som er gaaet i Arv til dem med Folkets Kjærlighed. For skulde denne min Haand afvise!“ ⁴⁾

¹⁾ Sebnerer Commandør i den danske Marine og Søn af Justitiarius Enevold Falsen. ²⁾ Budstikken V. S. 248.

³⁾ Hans første Kundgjørelse til det norske Folk og Efterretning om hans Modtagelse findes i Landets mest anseede Blad Budst. V, 247. ⁴⁾ Talen tilligemed hans samtidige Circulatre til de civile Øvrigheder og Biskoper findes i Budstikken V, 248, og efter den hos Wall S. 305 og Blom S. 178.

Kort efter (Den 27 Mai) valgtes han i det Møde af Selskabet for Norges Vel, der var samlet for at sige Selskabets forrige Præsæs Prinds Frederik Farvel, til sammes Efterfølger ¹⁾. Han tiltraadte derpaa en Reise til Frederikshald og fortsatte samme langs Grændsen for at inspicere Grændsefæstningerne og bese de Steder, hvor de vigtigste Fægtninger under den sidste Krig vare forefaldne ²⁾. Paa denne Reise kom han 9de Juni til Konferentsraad Carsten Anter paa Gidsvold, hvor han 10de Juni udstedte en Opfordring til de Formuende af det norske Folk om at vise Sparksomhed og Tarvelighed. „Den Tarveligste blandt Eder er i denne Henseende den bedste Borger“ ³⁾. Dette tiltrængtes ogsaa, thi Nøden var stor paa Grund af Misværgtaaret 1812, Næringsveienes Standsning, forstyrret Pengevæsen og Mangel af Korntilførsel, der hindredes ved engelske og svenske Krigsskibe. Mange sultede og maatte ty til Barkebrød; men Folket bar sin Nød med beundringsværdig Taalmodighed. De Formuende delte med de Trængende, om de og selv havde lidt. Ikke destomindre blev Prindsen overalt modtagen med Jubel. Han var da 26 Aar gammel ⁴⁾ og almen bekjendt for sin lyse Aand, sine mange Kundskaber, liberale Anskuelser, samt Interesse for Kunst og Videnskab. Da

¹⁾ Vicepræsident Bechs og Prindsernes Taler findes i Budstikken V, S. 272.

²⁾ Han fulgte Frederik af Hessen til Frederikstad, hvor denne 30 Mai steg ombord, og reiste derfra til Frederikshald. Budst. V, Nr. 36—37, hvor Reisen did og siden langs Rigsgrændsen beskrives. ³⁾ Den findes i Budstikken V. Nr. 40.

⁴⁾ Han var født paa Christiansborg Slot 18 Septbr. 1789 af Prindsesse Sophie Frederikke, gift med Arveprinds Frederik, Christian VII's Halvbroder, og havde faaet en omhyggelig videnskabelig Opdragelse. Om hans Fødselsdags Høitideligholdelse 18 Septbr. 1813 af Selskabet for Norges Vel, se Budstikken V. Nr. 59 og i Bergen Nr. 62.

han dermed forenede et smukt Udortes, indtagende Mannerer, megen Venlighed og en sjelden Evne til at udtrykke sig flydende og smukt baade mundtlig og skriftlig, og derhos var munter og livsglad — saa var det naturligt, at Nordmændene i Almindelighed og Ungdom og Kvinder i Særdeleshed bleve henrevne af den indtagende Thronarving. En Reise, som han i August foretog til Christianssand, var et sandt Jubeltog. Man glemte for Dieblicket Nøden og hilsede Prindsen overalt med Glæde. Jacob Wall, hvis Gjest han var paa denne Reise, fortæller: „Prindsen kunde intet Dieblik tvivle om, at det norske Folk endnu bar den regjerende Konge i sit Hjerte, og at kun et Magtsprog af fremmed Uretfærdighed kunde opløse den gamle Forbindelse. Paa en Del af denne Reise ledsagedes Prindsen af den berømte Skuespiller Knudsen, hvis Bid og muntre Sange ved bredden Bord under Bægerets Klang ikke lidet bidrog til at oplive Gildernes Munterhed. Under glade Sange og rungende Hurra tømte man Glasfene i velmente Skaaler for den livsglade Thronarving.“ Gaves der og En og Anden af de Eldre, som rystede Hovedet ved denne Lystighed under den almindelige Nød og under Tidernes betænkelige Tegn og vel ogsaa ytrede: „Det er ingen Christian August,“ saa vidste dog den kloge Prinds ogsaa at vinde for sig ældre og forstandige Folk ved den levende Interesse, hvormed han gjorde sig bekjendt med Landets Stilling og Savn; det Alvor, hvormed han formanede til sparsom Anvendelse af Korn og andre Levnetsmidler; den Omsorg, han drog for at forsyne Landet med Korn, og den Sagtyndighed og Lethed, hvormed han vidste at tale om de forskjelligste Gjenstande.

Blandt hans Bestræbelser for at fremme Landets Vel nævntes hans Forsøg paa at faa oprettet en norsk Nationalbank. Da dette Forsøg ei lod sig iværk-

sætte, søgte han at faa Savnet af selvstændige Pengeindretninger afhjulpne ved Istandbringelse af en Diskonto og Laanekasse ¹⁾. Denne kom vel ikke til at træde i Virksomhed, men den er bleven mærkelig derved, at dens Oprettelse gav Anledning til, at Prindsen sammenkaldte til et Møde i Christiania 72 af Landets mest formuende og anseede Mænd. Deres første Møde den 15de Decbr. aabnede Prindsen i Latinskolens store Høresal (hvor Storthingene siden i lang Arrække holdtes) med en Tale, hvori han udviklede sin Mening om Uskeligheden af en Laane- og Diskontokasse. Et Udvalg af 15 Mænd ²⁾ under Forsæde af Prindsens Fortrolige og Landsmand Stiftamtmand Thygeson ³⁾, drøftede derpaa Prindsens Udkast. Den 5 Januar 1814 sluttedes Forhandlingerne. Prindsen tegnede sig selv for 60,000 Sølvdaler til Laaneindretningen og 30,000 til Diskontoindretningen. Der subscriberedes i Alt 172,000 Sølvdaler til den første og 696,000 til den sidste. Til Direktører valgtes ved Stemmeslæthed Stiftamtmand Thygeson, Konferentsraad Carsten Anker, Kjøbmand Thomas

¹⁾ Reskript til Christian Frederik om en Laane- og Diskontokasse i Norge af 20 Oktbr. 1813 findes hos Wall S. 742 tilligemed Prindsens Indbydelse til J. Wall i denne Anledning. 1808 den 12 Septbr. var af Regjeringskommissionen indkaldt Deputerede fra Akershus Stift til Christiania, hvor et interimistift Laane-Institut kom istand, men den danske Regjering vilde dengang ikke give sit Samtykke.

²⁾ Disse vare i alfabetisk Orden: Jacob Wall, Niels Wall, Carsten Anker, Peder Anker, Peder von Cappelen, Johansen, A. Konow, Vorch, Meyer, Jacob Nielsen, Reinhardt, Rosenkrantz, Tank, Thygeson og Trampe.

³⁾ Wall S. 317. Under 19 Juli 1813 havde Prindsen anordnet en Overkriminalret under Præsidium af Thygeson og 3die Septbr. s. A en Overadmiralitetetsret til at paadomme Prissaaer i Anledning af opkaprede Skibe. Bustikken V. Nr. 44.

Johansen Hefsty, Agent Nielsen og den i Danmark paa den Tid fraværende Grev Herman Wedel. Under dette Møde indtraf Noget, som vakte megen Forundring og gav Anledning til alleslags Formodninger. Til Flere af de indkaldte Mænd skede anonyme Opfordringer til at man skulde benytte Anledningen til at udraabe Prindsen til Norges Konge. Ved et Gilde, hvortil de Deputerede, efterat Forhandlingerne vare endte, bleve indbudne, fandt man under hver Gjest's eller i al Fald under flere Gjesters Couvert en Seddel uden Underkrift, der indeholdt en Opfordring til at erkjende og udraabe Statholderen til Konge. Den loyale Rosenkrantz opdagede først saadan Seddel og læste den, men rev den derpaa forbitret itu og kastede Stumperne bort. — Alle forholdt sig rolige. De fleste antog Thygesson, Rogle Carsten Tank for at være Ophavsmand til dette Forsøg, som Vedkommende vel neppe havde vovet uden Prindsens Vidende. Da baade han og Kong Frederik VI maatte kunne forudse, hvad fort efter indtraf, at den danske Konge af Napoleons Beseirere vilde tvinges til at afstaa Norge, saa ligger den Tanke nær, at naar Nordmændene først havde udraabt deres Statholder til Konge, saa havde Frederik VI tabt sin Myndighed over dem. At Prindsens Adjutant og Fortrolige Brock just paa denne Tid (2 Januar), sendtes til Kong Frederiks Hovedkvarter og derfor maatte foretage en farlig Soreise, tyder ogsaa hen paa, at Planer vare igjære, som ikke kunde betroes Papiret ¹⁾.

¹⁾ H. Bergeland, Blom og Daa. All ved vel Intet om Sedlerne ved Bordet, men beretter „Der blev mod Slutningen af dette Møde tilsendt flere Medlemmer af Forsamlingen forseglede Sedler uden Navn, hvori de opfordredes til at udraabe Christian Frederik til Konge. En saadan blev ogsaa stukken ind i Forfatterens Logis, uden at han kunde opdage, hvo der havde bragt den. Lignende Breve vare andre Medlemmer af Forsam-

Selskabet for Norges Vel vedblev at vise megen Virksomhed i dette Aar under Ledelsen af dets Vicepræsæs Biskop Bech, der tilligemed Selskabets Sekretær Professor Platou med utrættelig Iver virkede. Nordmændene havde i dette Aars Modens Aar en stor Glæde, da Norges nye Universitet i Slutningen af Juni og Begyndelsen af Juli holdt sin første Examen artium, hvorved 17 unge Mænd bleve prøvede ¹⁾).

III. Norges Adskillelse fra Danmark ved Kielstraktaten.

Med spændt Opmærksomhed havde man i Norge fulgt de store Begivenheder, som havde fundet Sted i Rusland og Tydskland. At Carl Johan i Spidsen for 80,000

lingen tilstillede; men de, som i denne Henseende aabnede sig for hverandre, bleve enige om at forholde sig heri aldeles passive. Maa tilføies, at da Prindsen sagde de Indbudne Farvel og endte sin Tale med de Ord: „Trofast og Samdrægtighed være vort Løsen! Længe leve Kongen! — Held Norge!“ isemte Forsamlingen larmende dette Udraab, og dertil føiedes et ligesaa høit og varmt „Leve Prinds Christian Frederik.“ En enkelt Stemme udraabte: „Leve Kong Christian!“ men den hendøde i Forsamlingsalen uden at gjentages af Noget. Der ytrede den Formening af flere Tilstedeværende, at Forfatteren af de omtalte Breve ansaa det nærværende Dieblik bekvemt til at iværksætte en Forandring i Norges politiske Stilling, som var forberedt ved den skriftlige Opfordring. Forsamlingen havde hverken Lyst eller Kald til paa den Maade at gribe ind i Fremtiden. Enkelte af Forsamlingen ytrede sig fortrolig med Harme derover.“ Maa kalder denne Forsamling af indkaldte Hædersmænd „en herlig Forgaard til det Konstitutionstempel, som strax efter byggedes.“ At Diskontofundretningen kun var en Bisag ved Mødet synes og at fremlyse af, at der sebnere intet Hensyn toges til samme ved Pengevæsenets Ordning.

¹⁾ Budstikken V. Nr. 41, hvor Fortegnelse over de Prøvede med Opgaver til Examen og Charakterliste findes.

Svenske, Rूसere og Tydskere nærmede sig efter Slaget ved Leipzig Holstein, lod Nordmændene ane, at Farens Stund var nær. Rygtet om Throndhjems Stifts Afstaaelse, som først kom til Norge ¹⁾, vakte en Uvillie, som steg til en høi Grad af Forbitrelse, da man fik Efterretning om, at Norge var afstaaet til Nordmændenes Arvefiende Sverige. Forbitrelsen vendte sig dels mod de Svenske, der nys ved Hunger og Sværd vilde kue dem, dels mod Kong Frederik, som havde solgt dem, og „udstedt det mageløse Skjøde paa et helt Folk.“ Man fandt, at han dog burde have vovet et Hovedslag for at frelse det trofaste Norge. — Skarpe Ytringer lode overalt baade om Kongen og „hans Adjutant=Regjering“ og Smædeord hørtes om en Bülov, Rømling o. Fl. Et Kvad af den siden saa bekjendte Digter, Nordmanden Caspar Boye, hvori Frederik VI's Politik dadles i bitre Udtryk, fandt megen Anklang ²⁾.

¹⁾ I Slutningen af Novbr. 1813 havde Østerriges Keiser sendt Grev Bombelles til Kjøbenhavn for at tilbyde sin venlige Mægling, og foreslog at opgive Throndhjems Stift og tiltræde Forbundet mod Napoleon. Frederik afflog i Begyndelsen at afstaa sine fjære Throndere, men overdrog dog sin Minister Niels Rosenkrantz at aabne Forhandlingerne og da allerførst at give den franske Gesandt, Baron Miquier, en aaben og rebellig Meddelelse om det Skridt, han stod i Begreb med at gjøre. Miquier billigede det, og Frederik VI sammenkaldte 5 Decbr. 1813 en stor Raadsforsamling, der efter en Betænkning af Rosenkrantz besluttede at antage Forslaget, opofre Throndhjem og slutte Fred med de Allierede, men Carl Johans Kraft og Klogskab tilintetgjorde Planen. Han besatte Holstein og nødte Danmark til at indgaa Freden til Kiel. (Wegener S. 193. Frederiks Brev om, at han ei nænnede at afstaa Throndhjem S. 419).

²⁾ I min Fødeby Drammen, hvor Forbitrelsen ved Efterretningen om Norges Afstaaelse var stor, hørte jeg Boyes Bise oftere oplæse med Tilføiende, at Forfatteren var bleven fængslet paa Grund af samme. Jeg saa ogsaa Karrikaturer, der fore-

Det Dnske, som Grev Wedel og Flere med ham havde næret, om at adskille Norge fra Danmark og forene det med Sverige, var knust med Nordmændenes Helt og Yndling Christian August's pludselige Død, som da i Norge, skjønt uden al Grund, tilskreves den svenske Adel. Forbindelsen med Danmark var derimod styrket saavel ved Kongens Opfyldelse af Nationalønsket om et norsk Universitet, som ved at Thronarvingen havde overtaget Statholderposten, hvilket i høi Grad smigrede Nordmændenes sterke Selvsølelse. Følgen deraf var, at det var langt fra, at Nordmændene i de Dage ansaa Svenskerne „som Befriere for det danske Nag,“ som nogle Svenske i sednere Tider have indbildt sig. Nei tværtom. Enhver, som levede i de Dage, ved, at Nordmændene da betragtede Svensken som deres bitreste Fiende, der vilde berøve dem den Frihed og Uafhængighed, som Nordmændene paa en vis Maade faktisk besad, idet Norge benævntes og erkjendtes for eget Rige, et Tvillingrige, og gjøre gamle Norge til en svensk Provinds i Lighed med Finland, Pomern eller tidligere Bahuß, Jæmteland o. s. v. Den strenge Blokade, der i Forening med Misvæxten 1812, forøgede Landets Lidelse, saa man overalt følte Hungersnøden, blev ogsaa anført som Bevis for, hvor slet det var bevendt med de Svenskes „Broderkjærlighed.“ Naar man dertil føier, at Norske og Danske gennem Aarhundreder havde delt Medgang og Modgang, at det „Jutehad,“ som før Christian IV's Tid var saa almindeligt i Norge, efterhaanden var hændet, at Befolkningen meget var blandet med Danske, og at Embedsstanden dels var af dansk Oprindelse, dels ved

stillede Kongen og hans Adjutanter, som nok en Rejsende havde medført fra Kjøbenhavn. Bisen findes som Bilag 1. Det Bal, hvormed Frederik VI's Fødselsdag pleiede at fejres, blev indstillet. Om Stemningen i Christiania, se Paveles's Biographi og Dagbøger.

Ægteskabs- og Venstabsbaand paa det noieste var knyttet til det venlige danske Folk, saa er det let at indse, at Nordmændene i Almindelighed nødig vilde opløse den gamle Forbindelse eller ombytte den med en Forening med det fremmede, dels frygtede, dels forhadte Sverige.

Hvor ugrundet Forbitrelsen mod Kong Frederik var, sees bedst af den Kundgjørelse, som den haardt prøvede Konge udstedte i Middelfart 18 Januar 1814, hvoraf vi kunne se, hvor tungt det faldt ham at afstaa det ham saa fjære Norge. „Aldrig kunne, aldrig ville vi,“ saa lode hans Ord, „glemme den Trost og Hengivenhed for os og vor Stamme, hvilken det ædle norske Folk i alle Tider og Tilfælde har givet saa rørende Beviser paa. Saalænge Trost blandt Folketslægterne agtes som en Dyd, ville Nordmændene nævnes som de, der stode ved Siden af eller overgik ethvert andet Folk i denne Dyds Udøvelse. Bort oprigtige Ønske er, at Lykke og Held maa til den sedneste Tid blive det tapre og ædle norske Folks Lod“¹⁾.

Uagtet det burde have været Nordmændene klart, „at det var Nødvendighedens Jernhaand, der fravristede Frederik VI Norges Scepter,“ saa lod dog, som sagt, Samtidens Tale hel anderledes. „Forladte af vore danske Brødre og solgte af vor Konge faa vi, nu som 1808, hjælpe os selv,“ og som en Frelser sendt i Nødens og Prøvelsens tunge Time hilsende Nordmændene nu Prinds Christian Frederik, i hvem de haabede at have fundet en anden Christian August, der vilde gjøre Folkets Sag til sin Sag. Under disse Omstændigheder maa man ogsaa anse det for en stor Lykke, at Norge i sit Skjød havde en Mand, som var odelsbaaren til Norges Throne og Gjenstand for Folkets Tillid og Kjærlighed. Nordmæn-

¹⁾ Frederik VI's aabne Brev og Kundgjørelse af 18 Januar 1814 findes i Budstikken 1814 Nr. 4, 5, 6.

denes af Harme sunklende Dine vendte sig mod Prindsen, og han svigtede ikke. Han erklærede sig villig til at dele Skjebne med det trofaste Folk. Man har Grund til at tro, at det da ikke blot var Haabet om engang igjen at kunne forene under sit Scepter de to ved Vold fraskilte Folk, men levende Deltagelse for det lidende, paa ham stolende Folk, der henrev Prindsen. Han følte og handlede som Nordmand, da han dristig stillede sig i deres Spidse for at vove Alt for Norges retfærdige Sag.

En lykkelig ankommen Konvoi med 30,000 Tønder Korn havde fyldt Magasinerne, saa Prindsen havde tænkt paa, at følge Frederik VI's Befaling og rykke ind i Sverige, da den danske Oberstlieutenant Rømer 24 Januar ankom med officiel Efterretning om, hvad man hidtil kun vidste af Rygter eller private Efterretninger, at Norge ved Freden i Kiel var afstaaet til Sverige. Prindsen blev da ogsaa nærmere bekendt med Fredsbetingelserne, som han dog ei strax meddelte Folket, men holdt hemmelig. I samme bestemtes: Kongen af Danmark afstod alle sine Rettigheder til Kongeriget Norge med Undtagelse af Grønland, Færøerne og Island, med fuld Eiendomsret og Souverænitet for at danne et Kongerige, forenet med det svenske. § 5. „Hans Majestæt Kongen af Sverige forpligter sig, paa den formeligste og mest forbindende Maade til at lade Indvaanerne af Kongeriget Norge og dets tilhørende Dele beholde Nydelsen af deres Love, Fritagelser, Rettigheder, Friheder og Privilegier, saadanne som de ere for nærværende Tid. § 6. Kongen af Sverige forpligter sig, i sin Egenkab af Kongeriget Norges Souveræn, til at paa-tage sig en Del af det danske Monarkis Gjæld, der svarer til Norges Folkemængde og Indtægtskilder i Forhold til Danmarks. Ved offentlig Gjæld forstaaes den, som Danmark har gjort, saavel i Indlandet som udenrigs. 12) Begge Konger forpligte sig gjensidigen paa det høi-

tideligste til aldrig at afvige i Henseende til Anvendelsen af Midler, henlagte til milde Stiftelser eller til offentlig Brug fra den oprindelige Bestemmelse, der er dem givet i de Lande, de have erhvervet ifølge nærværende Traktat, og at saaledes Kongen af Sverige lover at vedligeholde det i Norge stiftede Universitet.“ — — 21) Alle Domaine-Udkomster, Archiver og andre offentlige og private Dokumenter, Planer, Kort over Fæstninger, Byer og Lande, der ved nærværende Traktat ere aftraadte, skulde senest inden et Aar udleveres. 26) Enhver Embedsmand i Norge, han være Dansk eller Norsk, skal uden Vanskelighed erholde sin Afsted, dersom han søger den inden et Aar efter nærværende Traktats Ratifikation“ ¹⁾).

Nordmændene vilde, som anført, ei erkjende Kong Frederiks Ret til at afhænde Norge som andet Løssore og altsaa ei heller Kielstraktatens Bestemmelser. Da Faren var forhaanden, var det ei Tid til at nøle. Der maatte tages en raak Beslutning; men saa enige som alle Nordmænd vare i, ei at ville erkjende Kielstraktatens Gyldighed for Norge, saa forskjellige vare Meningerne om hvad der skulde gøres. Nogle mente, at for det udhungrede og for Alt hvad der horte til en ordentlig Krigsførelse blottede Norge var det en Umulighed at bevare sin Uafhængighed i en fortsat Krig med Sverige, understøttet af England og Rusland. De ansaa det tjenligst for Fødelandet at

¹⁾ Den blev sluttet og undertegnet af den danske Kammerherre og Diplomat Edmund Bourke, den svenske Statsmand Wetterstedt og den engelske Underhandler Thornton. Bourke var født paa St. Croix 1761 af irsk Slægt, og var brugt som dansk Diplomat ved forskjellige Hoffer. Han blev siden dansk Minister i London og 1820 i Paris. † 1821. Den blev først offentliggjort af Christian Frederik den 21 Februar og meddelt med Frederik VI's aabne Brev. Kundgjørelsen i Budstikken for 1814 Nr. 3 og 4.

forenes med Sverige, dog med Bevarelse af Landets Selvstændighed og under Betingelse af en fri konstitutionel Forfatning. Dette var Grev Wedels, Peder Ankers og flere oplyste fædrelandsfinede Mænds Opfattelse af Forholdene ¹⁾. Denne Anskuelse deltes af dem, som ved en fortsat Krig havde mest at tabe eller stode Fare for at sulte ihjel. De Fleste vare derimod af den Formening, at Norge under ingen Betingelse skulde forene sig med Sverige, men forsvare sin Uafhængighed til det Yderste. Dog var man ei enig om Maaden, hvorpaa dette skulde ske. Nogle, som i deres Ungdom havde sværmet for den franske Republik, vilde proklamere Republikken og udnævne Christian Frederik til Præsident. Andre mente, at den eneste Maade, hvorpaa man kunde forebygge Partier og hindre de svenske Intriger var, at Prinds Christian ifølge Kongeloven og Odelsretten greb den Krone, som hans Fætter Frederik VI havde givet Afkald paa. I Spidsen for denne Opfattelse stod Carsten Anker, Stiftamtmand Thygeson, Oberstlieutenant Haffner og Biskop Bøch. De regnede i saa Henseende saavel paa Hæren som paa Almuen, der paa saa Undtagelser nær endnu havde liden Kjendskab til og liden Sands for en konstitutionel Statsforfatning, men i det Hele befandt sig vel under den danske Styrelse og var fornøiet med den. Mange blandt Landets oplyste Mænd, især blandt Embedsstanden vilde ligesaa lidet Foreningen med Dan-

¹⁾ Peder Anker paa Bogstad, der i Wedels Fraværelse betragtedes som Hoved for dette Parti eller dennes Anskuelse, erklærede i en Samtale med Slotsprest Paveles 4 Febr. 1814, „vi bør overgive os til de Svenske, dog under visse Betingelser, og vil ikke Svensken indgaa derpaa, da faar vi slaes til sidste Blodsdraabe.“ Han vilde, at det repræsentative System skulde indføres og „at Proprietærstanden skal spille en Hovedrolle der“. (Paveles's Dagbøger).

mark, i det mindste paa de forrige Vilkaar, som nogen Forening med Sverige; men de nærede en levende Begeistring for en konstitutionel Statsforfatning og for igjen at gjøre gamle Norge til et selvstændigt og uafhængigt Rige. Blandt disse fandtes kloge og energiske Mænd, og deres Anskuelser hylledes ogsaa af flere Officerer og fandt Gjenklang især blandt Ungdommen og i Byerne.

Disse forskjellige Anskuelser vare neppe Prindsen ubekjendte. Grev Wedel havde tidligere i Tonsberg ved Tabet af Prindsens Gunst aabent ytret for ham sin Opfatning af Landets Stilling og hvad der under forhaandenbærende Omstændigheder burde gjøres. Prindsen vilde, som naturligt er, helst følge Carsten Ankers Raad og gjøre sin Arveret til Norges Throne gjeldende, og fandt vel ogsaa Tidspunktet bekvemt, da hans talentfuldeste og mægtigste Modstander for Tiden var fraværende i Danmark. Det mislykkede Forsøg, som i denne Retning var gjort, da de 72 Mænd vare indkaldte til Christiania, lærte imidlertid den kloge Mand, som desuden hylkede Tidens liberale Anskuelser, at gaa frem med Barsomhed.

Under disse Stemninger og Forhold var det, at Prindsen efter Samraad paa Eidsvold med dets Eier Carsten Anker, Stiftamtmand Thygeson ¹⁾ Biskop Bech og et Par andre Fortrolige, tiltraadte en Reise til Throndhjem for at undersøge Folkestemningen og for at undgaa strax at modtage svenske Sendebud og for, hvis Omstændighederne fandtes gunstige, i Throndhjem at lade sig udraabe til Konge ²⁾.

¹⁾ Prindsens Fortrolige Carsten Anker og Emanuel Thygeson skildres af F. Wall i hans Erindringer S. 339. Fra Eidsvold den 31 Januar meddelte Prindsen Oberst Krebs paa Kongsvinger Forholdsregler, hvis Fienden der skulde rykke ind.

²⁾ Prindsens Fortrolige Major Brock har vel erklæret og Hr. Kæe efter ham gjentaget, at det almindelige Rygte om, at

IV. Christian Frederiks Reise til Throndhjem.

Ledsaget af Oberstlieutenant Haffner, Sekretær von Holten, Lieutenant Schwarz og Grev Vargas Bedemar kjørte Prindsen i Slæde langs Njøsens vestre Bred og siden gennem Gudbrandsdalen. Hvor han stiftede Heste, forsamlede sig Omegnens Folk, og overalt talte Prindsen et venligt opmuntrende Ord. Da han kom i Nærheden af Sinclairs Støtten, var det allerede mørkt; men Prindsen vilde dog besøge Stedet, og under Fakkelskin stolpede

Prindsen vilde lade sig udraabe til Konge i Throndhjem, var ugrundet, da Prindsen aldrig havde saadan Hensigt. Muligt er det, at han ingen bestemt Plan har lagt, sandsynligt er det, at den kloge Mand vilde se Tingene an og benytte Tid og Omstændigheder. Vist er det, at det almindelige Rygte om Prindsens Forsæt satte flere af den konstitutionelle Friheds Venner i Virksomhed, og at den siden saa bekjendte Carl Falsen, da Raadhusfriver i Throndhjem, fik fra en Ven søndensjælds Opfordring til at gjøre hvad han formaaeede for at hindre Prindsens Plan; vist er det, at den af Prindsen meget yndede Biskop Bugge i Throndhjem ytrede, „det er nok muligt, at vi kan faa os en Kroning her,“ og vist er det, at Prindsen reiste lige fra Eidsvold efter et hemmeligt Samraad med Mænd, der sednere offentlig opfordrede Prindsen til at gjøre sin Arveret gjeldende. Da Major Brock hverken deltog i disse Raadslagninger, ei heller fulgte Prindsen paa Reisen til Throndhjem, saa er det vel umuligt for ham at vide „hvilke Prindsens Tanker og Planer vare paa Opreisen.“ Da Brock var bekjendt med Professor Ewerdrups og Fleres Ansuelser om Folkesuveræniteten og hylbøde dem, var Prindsen vist for klog til at aabenbare ham eller Nogen Planer, som vare mislykkede. — Mange vare misfornøiede med, at Prindsen ei offentliggjorde de Meddelelser om Kieltraktaten o. m., som Rømer havde bragt ham. Følgen af denne Fordølgelse var, at man i Christiania omtalte det Hele som et aftalt Spil mellem Kong Frederik og Prinds Christian. (Pavels Dagbog). Sammenlign Wall S. 336 Anm. og Presten Stephansons Beretning hos H. Wergeland I, S. 74.

han fra Beien op til Støtten, hvor han reciterede det be-
kjendte Vers af Sinklairsvisen

„Ve hver en Nordmand, som ei bliver hed,
saa ofte han denne mon skue.“

Som han stod der, støttet til et Par haandfaste Doler, humpede (saa beretter H. Bergeland med Tilføiende: det er intet Eventyr vi fortælle) en gammel hegerunken Kjær-
ring frem med en Blæreløgt, raabende: „lad mig saa se Prindsen! lad mig saa se Prindsen!“ „Naa, Mor, se Du!“ siger denne leende. „Saa Du er Christian Frederik,“ blev Kjærringen ved, idet hun holder sin dunkle Lanterne tæt til hans Ansigt og mønstrer det noie: „Vakkert Kjød og Blod, men for vef ser Du ud til at blive Norriges Fressermand.“

Dolerne bleve henrykte ved at se og høre den vene, vennescæle Prinds, hilse ham overalt med dundrende Hurra og forlangte kun Rugler og Krudt for at forsvare Arne og hævede Norges Selvstændighed ¹⁾. Fra Gudbrandsdalen gik det rask over Dovre ned i Throndhjems Stift. Den 4 Febr. ankom han til Størens Prestegaard, hvor Generallieutenant Grev Schmettow og Omegnens Embedsmænd mødte ham. Paa Skiftet Bjerkafer overrakte man ham et Drifkehorn, som Christian V, Frederik IV, Christian VI og Kronprinds Frederik havde druffet af. Han tomte det paa gamle Norges Vel og Selvstændighed under Throndernes tre Gange gjentagne Hurra. Til Hest gjorde han den følgende Dag sit høitidelige Indtog i Throndhjems By og tiltalte den sammenstimlede Folkehob med de Ord: „Med Henrykkelse har jeg gennemreist Eders Land, og dette herlige Land skulde Svensken erobre? Det

¹⁾ Fra Lofte, hvor han tog Nattekvarter, tilskrev han 3 Februar Harthausen: „jeg har lovet Almuen Krudt og Bly, som Hr. Gen.majoren følgerigen maa tilsende Amtmand Sommerfeldt jo før jo heller. — — — Mit Befindende er godt.“

skal i Evighed aldrig ske." Til Byens Embedsmænd og Borgerstab, der mødte til Cour i Stiftsgaarden erklærede han blandt andet: „Foruroligende Rygter bebudede, at gamle Norge skulde stykkes ud. — Dette skulde aldrig have skeet. Dertil staar Tanken ei heller; men nu gjelder det det Hele. Dog Norge kan og skal bestaa ved Samdrægtighed. Jeg er uadskillelig fra Norge. Min Tillid staar til det norske Folk, mit Haab til Gud, min Løn skal være Folkets Kjærlighed. Jeg paaskjønner det Fædrelandsfind, jeg overalt møder, og jeg vil glædes, hver Gang jeg kan give dette Samfund Prøver paa min Velvillie."

Hvorledes var imidlertid Stemningen i Thronbhjem? Den unge Byskriver Carl Falsen, der som hans Broder M. C. Falsen og flere i og om Hovedstaden, følte varmt for en fri Statsforfatning, havde efter Opfordring gjort hvad han kunde, for at forekomme Prindsens Udraabelse til Konge. Han forfattede en Adresse, der endte med de Ord: „Vi tro at skyldte os selv og vore Efterkommere at anmode Deres Høihed om at tillade Nationen ved Deputerede af alle Stænder at sammentræde i en Kongres for at lægge Grundvolden til Rigets Konstitution for Fremtiden." Denne Adresse fik den virksomme Mand forsynet med 58 Underskrifter af Byens bedste Mænd af alle Klasser. Kun Biskop Bugge, General von Krogh, Generallieutenant Grev Schmettow og Stiftamtmand Grev Trampe undsloge sig paa Grund af deres Embedsstilling. Trampe forlangte og fik en Afskrift af Adressen, for at forevise den for Prindsen, som altsaa kom til Kundskab om dens Indhold. Rygtet gif, at Biskop Bugge af Prindsen havde faaet det Hverv at formaa Thronderne til at udraabe Prindsen til Konge ¹⁾, men at baade den

¹⁾ Rygtet blev bestyrket ved den særdeles Bevaagenhed, Prind-

gamle General von Krogh og Stiftamtmand Trampe skal have fraraadet Forsøget, og det vel især under forhaandenværende Omstændigheder. Tilkommer der saaledes nogen enkelt Mand den Ære at have hindret Christian Frederik i at bestige Norges Throne ifølge Arveret, saa er det Hædersmanden Carl Falsen, der sednere saa ofte af Landsmænds Tillid kaldtes til at være Thingmand og Præsident og stedse bevarede sin varme Kjærlighed til et elsket Fødeland og Jver for Norges lovbundne, konstitutionelle Frihed ¹⁾).

sen viste denne kloge Prælat, som han skjænkede en beneficeret Gaard til Odal og Gie, indbød til Eidsvold for at have ham hos sig, hvor han ogsaa var. Han stod desuden i stadig Brevvexling med Carsten Anker, efterat han midt i Januar var kaldet til eller kommet til Christiania, hvor Prindsen havde vist ham megen Opmærksomhed. Nogle Dage førend Prindsen reiste til Throndhjem var Bispen og Stiftamtmand Trampe vendt tilbage til Throndhjem.

¹⁾ Som Bestyrer af Christiansands Stifts Skolelærerseminarium havde Forfatteren ofte Anledning til at træffe sammen med denne humane, elskelige og sjældne Mand, som samtidig var Stiftamtmand. Jeg henvendte mig da til ham med Forespørgsel om, hvorledes det hængte sammen med Prindsens Ophold i Throndhjem, og vi samtalede oftere om disse og lignende Sager. Kort før sin Død forærede han mig som en Erindring den egenhændige Adresse med samtlige Underskrifter, der af mig blev tilstillet Hr. Lange, for at optages i den nye Udgave af S. Nalls Erindringer, hvor den findes S. 747. Falsen fortalte mig, at den ellers saa venlige Prinds Christian under hele sit Ophold i Throndhjem viste sig paafaldende unaadig mod Adressens Forfatter. Med Hilsen fra Falsen henvendte jeg mig til Bankdirektor Schnittler i Throndhjem, der i et Brev til mig blandt Andet fortæller: Trampe, Schmettow og Bugge søgte ved alle mulige Midler at hindre Prindsen fra at komme i nærmere Berørelse med den gamle General v. Krogh, men det mislykkedes aldeles, da her ingen Mand var, som Prindsen tilsyneladende viste større Opmærksomhed og Bevaagenhed, som han strax efter

Under Brindsens Ophold i Throndhjem havde han den Glæde at gjense sin Adjutant Brock, der 2 Januar var sendt i et hemmeligt Erinde til Danmark, og, som Rygtet sagde, havde tilsat Livet paa denne farlige Reise¹⁾.

Efter et Ophold af 5 Dage ilede Brindsen over Røraas og gennem Østerdalen tilbage til Gidsvold, ledsaget af den nævnte Brock. Brindsen var paa denne Reise paafaldende alvorlig stemt, uidentvivel ved Tanken paa hvad han nu skulde gjøre. Medens disse to Mænd saaledes en Aften kjørte hen over Snemarkerne, drøftende forstjellige vigtige Sager, bemærkede Brindsen og Brock pludselig en Sky, der saa ud som en kvindelig Figur, som holdt et Scepter i Haanden, men kort efter forandrede Skyens Omrids, og det saa da ud som om Scepteret brækkedes og faldt af den kvindelige Figurs Haand. Brindsen blev taus, men ved første Station spurgte han Brock: „Saa De, at Scepteret faldt ud af hendes Haand og brækkedes?“ „Ja, men det samlede atter ved hendes

Ankomsten og kort før Afreisen besøgte, samt indtog en stor Middag hos ham og var særdeles forekommende og elskværdig mod ham.

¹⁾ Den 5 Januar traf Brock efter en meget farlig Seilads Kong Frederik i Hovedkvarteret paa Hindsgavl paa Fyen, og havde Foretræde hos Kongen, der sendte ham til Kjøbenhavn. Her maatte han opholde sig nogen Tid, men fik derpaa Tilladelse til at vende tilbage til Norge. Da han ei fandt Brindsen i Christiania, reiste han efter ham til Throndhjem, hvor han traf ham ved Taslet (i en Middag hos General v. Krogh). Man vilde have været Hr. Røe, hvem vi skulde denne Underretning, forbunden, om han tillige havde meddelt os Efterretning om Brocks hemmelige Mission, hvis han af Hr. Brock derom har faaet nogen Bessked. Vi vilde da ogsaa have vidst, om det var den Falsenke Adresse eller de Efterretninger, Brock bragte, der foraarsagede, at den ellers saa muntre Prinds paa Tilbagereisen fra Throndhjem var „saa paafaldende alvorlig stemt,“ som Brock selv beretter.

Fodder," svarede Brock hurtigt. „Ja vel," gjensvarede Prindsen, og de kjørte atter afsted, idet de fortsatte den afbrudte Samtale ¹⁾. Blandt de Gjenstande, som især sysselsatte Prindsen paa denne Reise, var Afgjørelsen af det Spørgsmaal, om Prindsen skulde optræde mod Kielerfreden, støttende sig paa sin Arveret til Norges Throne, eller om Souveræniteten maatte ansees beroende hos Folket. I en Samtale, som nok forefaldt under denne Reise i et Hus, hvor de overnattede, udtalte Brock sig paa det Bestemteste mod, at Prindsen skulde støtte sig paa sin Arveret, idet han indtrængende fremhævede, at det var ham bekjendt, at en saadan Beslutning vilde møde Modvillie mange Steder. Da Prindsen ytrede Tvivl herom, opfordrede Brock ham til om denne Sag at tale med Professor Sverdrup, som Prindsen kjendte fra Kjøbenhavn og agtede høit. Som en Følge af denne Samtale blev ogsaa Sverdrup tilkaldt til det Møde, som kort efter holdtes paa Gidsvold.

Medens Prindsen var paa Reisen til Throndhjem, havde Folkesuverænitetens Venner i og om Christiania ei været ledige. I Spidsen for dem stod den unge talentfulde Sorensskriver i Follo, den nævnte Carl Falsens Broder Magnus Christian Falsen, der i sin frifindede Fader, den bekjendte Fædrenelandsven og Digter Enevold Falsens Hus, var bleven fortrolig med og sværmede for de skjønne Forestillinger om Menneskerettigheder og Folkesfrihed, som ved den amerikanske Kolonis Opstand og den franske Revolution gjennembævede Verden og henrev især Ungdommen. Paa sin Gaard Bollebæk, et Par Mil syd for Christiania, havde han indbudt Kammerherre B. Anker, Professor Sverdrup og Overlærer Platou, og oplæste for dem et Udkast til en Konstitution

¹⁾ Rée S. 56.

for Norge, som han havde udarbejdet i Forening med den ogsaa tilstedeværende Lektor Adler, Bestyrer af Frederikshalds Borger-skole. Kort efter dette Møde, som varede i to Dage, modtog Sverdrup Indbydelse eller Befaling til at møde paa Gidsvold den 16 Februar.

V. Mødet paa Gidsvold 16 Februar 1814. ¹⁾

Det er naturligt, at Prinds Christian, der ei var ubekjendt med de store Farer og alvorlige Kampe, der forestod ham og Landet, og under disse Omstændigheder vel ogsaa var uvis om, paa hvilken Bei han efter den paa Throndhjemsreisen vundne Erfaring skulde slaa ind, onskede at høre erfarne Mænds Formening og Raad. Ved Haandskrivelser fra Prindsen bleve flere anseede Mænd indbudne til at møde paa Gidsvolds Jernverk, hvor Prindsen efter Reisen fra Throndhjem opholdt sig. Af de Indbudne vare følgende tilstede: Generalveimester, Kammerherre Peder Anker, Generalmajor Peder Anker, der havde været Guvernør i Ostindien, Kammerherre Markus Gjøe Rosenkrantz, Eier af Hafslund og Broder til den danske Statsminister Niels Rosenkrantz, Julius Bøch, Biskop i Akerhus, Nils Treschow og Georg Sverdrup, Professorer ved det nys oprettede Universitet i Christiania, Christopher Anker Bergh, Generalauditor, Jonas Collett, Amtmand i Buskerud, Paul Christian Holst, Slotsfoged og constitueret Amtmand i Akerhus, Konferentsraad Mathias Leth Sommerhjelms, Amtmand i Smaalene, Haythausen, Gene-

¹⁾ Om dette Møde haves samtidige Efterretninger i et Brev fra Professor Hersleb, grundet paa Sverdrups mundlige Beretning og 2 Breve fra Carsten Anker til Biskop Bugge, skrevne den 16 og 17 Februar. De findes i Bidrag til Norges nyere Historie af M. Strkeland.

ralmajor og Intendant for Armeen, Johannes Sejersted, Oberst og Chef for Generalstaben, Arenfeldt, Oberst, Hans H. Rode, Oberstlieutenant, Admiral Lütken, Agent Jacob Nielsen fra Christiania, Bestyrer af Bernt Ankers Fideikommis og Carsten Anker, Kjøbmand paa Frederikshald. Alle disse Mænd deltog i Mødet tilligemed Tidsvolds Eier Carsten Anker, og af Prindsens nærmeste Omgivelser Generalkvartermester Haffner og Major Brock.

De Indbudne samlede i den til Mødet bestemte Sal paa Tidsvold, medens Enkelte, som Sommerhjem, Bergh og Sverdrup ved deres Ankomst bleve indkaldte til privat Audience hos Prindsen, der vel foreløbig ønskede at høre deres Formening om hvad der burde gøres. Den Sidstes private Samtale med Prindsen er bekjendt, da den er offentliggjort ¹⁾. Den Overbevisningens Varme

¹⁾ Den findes meddelt af Sverdrup selv i *Nalls Erindringer* 2den Udgave S. 343. Paa Reisen op til Tidsvold fik han til Skydskarl en gammel Bonde, der bad ham for Guds Skyld aldrig at give sin Stemme til at Norge overgaves til Sverige, da han vilde give sit og Sines Liv og Alt, for ikke at opleve den Dag, da Norge blev underkastet Sverige, og tilføiede: „Hvad Du siger eller gør, saa husk for Alting paa, at Gud er ataat“ (tilstede). I Forstuen paa Tidsvold modtog Agent Nielsen ham med de Ord „Prindsen vil endnu være Enevoldskonge.“ Generalauditor Berg ytrede omtrent det samme, idet Sverdrup traadte ind i Prindsens Bærelse. Efterat Prindsen havde ytret, at han ansaa sig efter Kongeloven og Norges Odelsslov for arveberettiget til Norges Throne, men havde hørt, at Professorens skulde være af en anden Mening, havde han tilkaldt ham for at høre hans Grunde. Sverdrup søgte nu at vise, at Frederik VI's Fravigelse af sin Ret til Norges Krone ikke kunde have anden Betydning, end at han et længere saa sig istand til at have Forbindelsen mellem Danmark og Norge, og at dette saaledes igjen var kommet i Besiddelse af sin naturlige og uomtvistelige Ret til selv at bestemme sin Forfatning, og til, uden alt andet Hensyn, at overdrage den executive Magts Udøvelse til hvem det vilde og dertil ansaa due-

og Frimodighed, hvormed denne alvorlige, begavede Mand med et imponerende Udre, talte, skal væsentlig have bidraget til, at Prindsen opgav sin Plan, at bestige Norges Throne ifølge sin Arveret. Prindsen erklærede sig overbevist ved Sverdrups Grunde, omfavnede ham og bad ham forsøge paa at faa Biskop Bøch og Carsten Anker til ogsaa at forandre deres Mening. Bøch gik efter nogle faa Indvendinger over til Sverdrups Mening, men Carsten Anker afviste Sverdrup koldt og kort med den Bemærkning, „at Norges nærværende Stilling krævede andre og mere energiske Forholdsregler.“

ligst. Han endte sin Begrundelse med den Ytring, at han ikke tvivlede om, at det norske Folk med frit Valg til Konge vilde faare Prindsen, der i Farens og Nødens Stund med en saa høimodig Opoffrelse havde villet knytte sin Skjebne til Folkets, og at han var overbevist om, at Hs. Kongl. Høihed vilde finde det meget hæderligere, at Harald Haarfages og Sverres gamle Krone overræktes ham af et frit Folk, end om han fik den ved Arv eller paa anden Maade. Efterat Prindsen flere Gange havde afbrudt Sverdrups Foredrag med Indvendinger, og engang bebreidede ham Sophistert, sagde han til hans sidste Ytringer „Nu bliver De poetisk,“ omfavnede ham og tilføiede: „De har Ret, jeg er bleven overbevist.“ — Ved at sammenligne denne Sverdrups Fremstilling, (som rigtignok først er nedtegnet af Professorens efter Hukommelsen mange Aar derefter) med Henrik Wergelands Beretning i hans Konstitutionshistorie, vil man se, at denne geniale Digter paa Sandhedens Beføstning vel meget har benyttet sin *licentia poetica*, og at Beretningen om, at Sverdrup fandt Anker, Bøch, Rosenkrantz, Collett og Flere med nedslagne Ansyn, tause og i sørgmodige Stillinger, at Nielsens Udbrud „Alt er tabt,“ og at Sverdrup med sin dybe Røst og det skarpe Blik fæstet paa Prindsen med roligt Eitertryk sagde: „Dertil (til Norges Throne) har Deres Kongl. Høihed ikke mere Ret end jeg,“ kun ere poetiske Blomster i en smuk Kamme, for at Billedet skal tage sig desto bedre ud. Sverdrup ytrede selv 1841, at han optraadte som den almindelige Stemmes Organ i det Øieblik, da ingen Nordmand betænkte sig i Valget mellem Afhængighed og Selvstændighed, Trældom og Frihed.

Kort efter, nemlig Klokken 6½ om Eftermiddagen, traadte Prindsen ind i Forsamlingsalen, og beføl sin Sekretær Statsraad Holten ¹⁾ at oplæse Fredstraktaten mellem Danmark og Sverige, mellem Danmark og England samt Frederik VI's aabne Brev af 18 Januar 1814 om Norges Afstrædelse til Sverige, tilligemed nogle andre derhen hørende Dokumenter.

Derpaa fremtraadte Prindsen og ytrede, at han paa sin Reise havde gjort den Erfaring, at det norske Folk ikke vilde blive svenskt. — Umiddelbart derpaa opfordrede han de Tilstedeværende til frimodig at erklære, om der, efter deres Bekjendtskab til Stemningen i Landet, kunde antages, at Folket godvilligen vilde underkaste sig Bestemmelserne i Kielstraktaten. Dette Spørgsmaal besvaredes først af Peder Anker og derpaa af alle de øvrige benægtende. De vare, som Nordmændene i Almindelighed, især opbragte over § 4 i Kielstraktaten, der overdrog Norge med fuld Eiendomsret og Souverænitæt til Sverige.

Prindsen erklærede derpaa, at han efter denne Erfaring havde besluttet at blive uadskillelig fra det norske Folk, hvortil han følte sig bevæget, dels ved sin Kjærlighed til samme, dels fordi han troede sig som Thronarving berettiget til at regjere, da Kongen var uberettiget til at bortgive hans (Prindsens) Arveret til Norge. Han troede derfor, at det var overensstemmende med sine Rettigheder, strax at antage Titel af Norges Konge, hvorom han nu opfordrede de Tilstedeværende at sige deres Mening. Da Ingen strax svarede, tilføiede han, at det især var de Herrer Jurister, hvis Anskuelser han ønskede at høre, og

¹⁾ von Holten var en dansk Officer, som havde fulgt Frederik af Hessen til Norge som Sekretær ved Vicesatholderskabet og vedblev i denne Egenstabs under Christian Frederik. 2 Marts 1814 udnævntes han til Regentstabs Sekretær.

opfordrede Hr. Kammerherre Rosenkrantz til at ytre sin Formening. Denne Hædersmand svarede med Frimodighed, at Prindsen under de nærværende Forhold aldeles ikke kunde beraabe sig paa Urveret til Norges Throne, da ingen dansk Prinds længere havde saadan, efterdi Kong Frederik VI havde aftraadt Norge for sig og sine Efterkommere, hvortil han var berettiget efter Statens Fundamentallov. Han maatte derfor efter sin Indsigt erklære det for Uret, hvis Prindsen, uden Folkets Samtykke, vilde antage Kongetitlen. Han troede det derfor overensstemmende med Folkets Ønsker, at Prindsen for Tiden tog Statsroret i Haanden for at frelse Nationen for Anarki og at undertrykke de muligens opstaaede Faktioner. Denne Prindsens Fremgangsmaade vilde binde Folkets Hjerter endnu mere til ham og han tvivlede ikke paa, at Nationens Repræsentanter, naar disse bleve sammenkaldte for at bestemme Folkets Skjebne, vilde sætte Kronen paa hans Hoved. Prindsen optog denne frimodige Ytring med Godhed, omendstjont det lod, som han ikke kunde undertrykke den Tanke, at han var berettiget til at gjøre sin Ret som Thronarving gjeldende ¹⁾).

¹⁾ Saa lyder den tilstedeværende Gen.auditor Bergs Beretning hos Blom, der ikke er ganske let at bringe i Samklang med, at Prindsen allerede havde erklæret sig overbevist af Sverdrup. Denne beretter (hos Wall), at Rosenkrantz erklærede sig overbevist om, at Norge ikke ifølge Fredstraktaten vilde underkaste sig Sverige, men han kunde ikke erkjende Prindsen for arveberettiget til Norges Throne. Prindsens Krav paa Norge, efterat det ved en formelig Fredstraktat af dets retmæssige Regent var afstaaet, vilde, mente han, være en Krænkelse af den almindelige Folkeret, og gjøre enhver Fredsslutning for Fremtiden umulig. Den Følge, hvortil Slutningen af Rosenkrantz Tale, saaledes som jeg forstod den, umiddelbart forekom mig at føre, bevægede mig til at falde ham i Talen med den Paastand, „at der gives en høiere Lov o. s. v.“

Efterat Rosenkrantz havde sat sig, saa Prindsen sig om, i det han ventede at høre de Andres Mening. Alle taug. Da reiste Sverdrup sig og sagde lydelig, „at der gaves en høiere Lov, som hjemlede ethvert Land, ja enhver By, der under samme Omstændigheder som nu Norge, var afstaaet, Ret til at forsvare sin Selvstændighed, og at Ingen nu havde større Ret end han eller enhver Anden til Norges Krone, der nu var hjemfalden til det norske Folk, som vel vilde vide at overdrage den til den, hos hvem det troede at finde de største Talenter og den største Dygtighed og Dyd.“

Professør N. Treschow sprang op og erklærede: „Det er det Rigtige,“ og forsvarede hovedsagelig de samme Anskuelser som Rosenkrantz og Sverdrup. Amtmand Jonas Collett tog derpaa tilorde og søgte ved Grunde af den almindelige Retklære at bevise Rigtigheden af de Anskuelser, der vare ytrede af de foregaaende Talere, og tilføiede, „at den Mening, som nu i Forsamlingen gjorde sig gjeldende, ogsaa var den, som efter hans Erfaring fuldkommen stemmede overens med Folkets almindelige Ønsker ¹⁾).

I samme Aand ytrede sig Generalauditor Bergh o. Fl. ²⁾).

¹⁾ Collett ytrede 1842 i et Brev til Jacob Aall: „Flere af de paa Eidsvold Tilstedeværende fraraadede Prindsen paa det Bestemteste et saa betænkeligt Skridt som det at erklære sig for Enevoldskonge, hvorved han let kunde fjerne sig fra et Maal, som sandsynligvis ikke kunde forfelles ved en sindigere Fremgangsmaade, der respekterede Nationens Rettigheder og Nationalsølselen.“

²⁾ Det samtidige Sverdrup-herslebste Brev beretter „Strax stemmede alle Andre det samme. Da tog Prindsen Ordet og sagde: „Mine Mænd (Anker og Hassner), tror jeg, ere mine Vidner, at det ogsaa var min Mening, da de fik mig til at tro, at jeg havde Uret, men nu ser jeg, at jeg har feilet, saa lad da Nationen selv vælge sig en Konge o. s. v.“ (?)

For at Christian Frederik skulde optræde som Norges Konge ifølge Kongeloven, ytrede sig især Carsten Anker, der paastod, at Norge ifølge Kongeloven ved Frederik VI's Thronfragsigelse ipso facto tilfaldt Brindsen; at Sammenkaldelsen af en Rigsforsamling vilde være høist farlig under forhaandenværende Omstændigheder og kun give de svenske Intriger frit Spillerum. Han mente, at Omstændighederne fordrede mere energiske Forholdsregler. Han understøttedes af Hassner, men da denne beraabte sig paa Stemningen i Hæren og især med Hefstighed lod til at ville gaa løs paa Sverdrups Ytringer, afbrød Brindsen ham med de Ord: „Profesør Sverdrup har overbevist mig.“

Brindsen erklærede derpaa, at det var hans Ønske, at gjøre Folket lykkeligt, om dette endog skulde ske med Opofrelse af hans egen Ret, og han vilde derfor betræde den Bei, som af saa oplyste Mænd blev ham anvist som Nationens Ønske.

Alle vare enige i, at Brindsen burde overtage Regeringen, indtil han blev valgt af Folket, og de Fleste fandt det passende at han antog Titelen af „Brindsregent.“

Klokken 9 om Aftenen gif hele Selskabet til Middagstaflet. Stemningen var naturligvis ualmindelig høitidelig og varm. Klokken 12 forlod Brindsen dem og sad den hele Nat og arbeidede paa det, han den følgende Dag vilde forelægge. Klokken 12 næste Dag fremtraadte Brindsen igjen i Forsamlingen og ytrede følgende Ord: „Al Forandring, der skal blive til Velsignelse for Folket, maa begynde fra Gud, og vil jeg derfor, at før Noget foretages, skal Folket over det ganske Land samle sig i Herrens Tempel og anraabe den Høieste om Visdom, Kraft, Held og Velsignelse til dette store Foretagende. Denne Dag skal siden aarlig helligholdes i vort Land.“

Her bejendtgjøres alle Aktstykkerne angaaende Afstaaelsen, og tager jeg da som Lovens Overholder Alle i Ed til Landet og Loven. Siden forsamle sig den 10 April Landets Deputerede for at vælge en Konge. Naar de ere samlede, da træder jeg tilbage som privat Mand, til de have valgt. Dem skal vorde forelagt til Bedømmelse en Konstitution, som i Forveien udkastes. Den uindskrænkede Magt skal de og vil de have" ¹⁾).

Han forelæste derpaa en Erklæring til Sverige, som Divisions-General Schmettow og Kammerjunker Kaltensborn, som Gesandtskabs-Kavaler, strax skulde overbringe, hvori det heder, „at Kongen vel har afstaaet Norge, men det er et frit Land, der ei kan afstaaes. Nationen har reist sig for at forsvare sin Frihed og Selvstændighed; den tilbyder Sverige Fred og defensiv Alliance, hvis det vil frafalde sin Paastand; i modsat Fald erklærer den det Krig" ²⁾).

Derpaa oplæste han flere Proklamationer, Erklæringer til fremmede Hoffer og Circularer til Overøvrigheder, Geistligheden o. m., hvoraf vi ville meddele et Par af de

¹⁾ Saaledes gjengives Taler i det samtidige Sverdrup-herslebste Brev. Den tilstedeværende Gen.auditor Bergh beretter, at efterat Prindsen havde oplæst, hvad han havde udarbejdet ifølge hvad der den foregaaende Dag var besluttet og tilbøds debatteret, holdt Prindsen en kort Tale, i hvilken han opfordrede Forsamlingen til at bistaa ham i hans Planers Udførelse og i at undertrykke de Partier, som muligens kunde opstaa, og hvis Hensigt var, at forstyrre Nationens Entgheb. Enhver af Forsamlingen maatte give ham sin Haand derpaa, hvorpaa han forlod Forsamlingen.

²⁾ Sverdrup-herslebste Brev. Der tilføies, „i dette Tilfælde har han og færdig en Proklamation mod Pontecorvo, der skal være meget haard. Nogle fandt den vel haard, men han spurgte, om det ei var Sandhed, og de maatte svare Ja, saa kan det og siges.“ Om Schmettow og hans Underhandling med Esen se Bergm. Schinkel 8, S. 51.

vigtigste, fornemmelig hans Kundgjørelse til det norske Folk, ved hvis Oplæsning han selv brast i Graad og alle Tilstedeværende hulkede lydeligen. Gamle Admiral Lütken sprang op og raabte: „Nu Gud velsigne en saadan Brinds. De og Enhver kan indse, hvor inderlig jeg maatte ønske at ofre den sidste Rest af mine Dage til en saadan Fyrste og et saadant Lands Tjeneste, men jeg er dansk Undersaat — den danske Konge svor jeg Troskab; saa tungt det end er mit Hjerte, kan jeg dog ei bruge mine graa Haar med Troløshed“ ¹⁾).

Efter at nævnte Dokumenter vare oplæste, sluttede Brindsen Mødet med de Ord: „Og nu, Medborgere, giver hinanden Hænderne med det Løfte: Samdrægtigen at virke som trofaste Nordmand for Norges den gode Sag, hvilken Gud vil velsigne!“

Efter denne Høitidelighed var der stor Middag hos Brindsregenten, hvor adskillige til Dagen digtede Sange bleve affjungne med levende Enthusiasme for Sagen og Brindsen.

Forsamlingen enedes derpaa om at melde sig hos Brindsregenten for at takke ham for hans Opoffrelser for Folket, ved hvilken Leilighed Carsten Anker førte Ordet. Alle vare dybt bevægede, og Brindsen skiltes fra dem med de Ord: „Gud forlene mig Forstand og Mod til at gjøre det norske Folk lykkeligt.“

Saaledes endte dette i Norges Historie mærkelige Møde, der var af hoi Betydning for Norges Fremtid.

¹⁾ Heraf synes det klart, at Lütken var tilstede, sjønt Aall benægter det, og Flere af de Tilstedeværende ei mindes ham og mene, at han og Thygeson kun vare tilstede paa det første Eidsvoldsmøde. De berette, at han nok var indbudet og begav sig paa Bølen, men væltede, hvilket han brugte til Undskyldning for at deltage i et Møde, hvor han saavel som Thygeson, der vilde drage tilbage til Danmark, ei uden Kompromitering vel kunde deltage.

Her besluttedes foreløbig, at Kieltraktatens Artikler, Norge angaaende, ei kunde og skulde ansees bindende for dette, og at kun Folket gjennem sine Udkaarne havde Ret til at bestemme Landets Statsforfatning.

VI. Christian Frederik, Norges Regent.

Christian Frederik antog nu Titel af Prindsregent og udstedte som saadan under 19 Februar de paa Mødet oplæste Breve og Proklamationer, blandt hvilke et Brev til Kong Frederik VI, hvori han underretter ham om den tagne Beslutning ¹⁾. I et aabent Brev af s. D. underretter han det norske Folk om, at „det løst fra sin Ed til Danmarks Konge og saaledes gjengivet et frit og uafhængigt Folks fulde Ret til selv at bestemme sin Re-

¹⁾ Brevet til Frederik VI af 22 Febr. findes i Rigsforsamlingens Forhandlinger 6, S. 72. Nass S. 352. Rosenkrantz og Thygeson sendtes til Danmark for at gjøre Frederik VI bekendt med Stillingen og Stemningen i Norge og retfærdiggjøre Prindsens Fremgangsmaade. Kongen ytrede sin store Misnøie med det Indtrusne. Rosenkrantz vendte tilbage til Norge, men den mere geniale end dybsindige Stiftamtmand Thygeson, der tilligemed Carsten Anker især havde styrket Prinds Christian i hans Emancipations Ide, blev, saa gik Rygtet, af Frederik VI beordret at begive sig til sine Godser, der ansaaes for at være 1 Million Rbdlr. værd. Emanuel de Thygeson var fra 1802—4 Amtmand paa Hedemarken, fra 1804—9 Stiftamtmand i Christianssand, hvor han havde store Fortjenester af Norges Kornforsyning og var meget agtet og elsket. Fra 1809—14 var han Stiftamtmand i Akershus og Christian Frederiks Fortrolige. Ved sin Pragtløst, Gæmildhed og vdsle Levemaade ødelagde han sin store Formue. 1830 vendte han tilbage til Norge, hvor han levede nogle Aar i Stillehed paa Schøyen, som han havde faaet med sin Hustru Lovise Pløen. Da hans Kreditorer ogsaa toge den, levede han siden for det meste i Udlandet af en norsk Pension (1100 Spd.). Han døde i Zürich 90 Aar gammel i Mai 1860. (Norgensbl. 1860 Nr. 135).

gjeringsform, lydeligen og endrægtigen har ytret sin bestemte Villie til, ikke at samtykke i nogen Underkastelse under Sveriges Konge, men derimod til at hævde og forsvare sin Uafhængighed og Selvstændighed. Odelsbaaren til Norges Throne, og bestemt i denne Stund til at staa i Spidsen for et trofast og tappert Folk, følger jeg villigen dette hellige Kald, og anser det for min første Pligt, af yderste Evne at virke for det norske Folks Frihed og Sikkerhed. Som Rigets Regent, hvilken Titel jeg antager, med alle Rettigheder og med den Myn- dighed, som Hans Maj. Kong Frederik den Sjette har frasagt sig, og som Nationen vil forlene mig, for i Fa- rens og Trængselens Stund at afvende Uorden og For- dærvelse for Landet, skal min oprigtigste Bestræbelse være, at vedligeholde Freden med alle de Magter, som ikke krænke det norske Folks Rettigheder. Af Nationen valgte oplyste Mænd skulle samles den 10 April førstkom- mende paa Gidsvold i Akershus Amt, for at antage en Regjeringsform, som fuldkommen og for bestandig kan betrygge Folkets Frihed og Statens Liv. Gud, den Allerhøieste! vil velsigne og beskytte en retfærdig Sag og et samdrægtigt Folks Anstrengelser imod fremmed Under- trykkelse, der altid var og skal være ukjendt i gamle Norge!"

Regentskabet i Norge den 19 Februar 1814.

Christian Frederik ¹⁾.

v. Holten.

Med dette aabne Brev fulgte følgende

Kundgjørelse.

Nordmænd! Kundbart er det for eder, at Hs. Maj. Kong Frederik VI, naftet sin Kjærlighed til det norske

¹⁾ Budstikken 1814 Nr. 5.

Folk, som vi taknemmelig erkjende, nødedes til ved den svenske Regjerings Rænker, understøttede af talrige Hære, at frastige sig sin Ret til Norges Throne. Med Harm have I erfaret, at I ere overgivne til en Regjering, der har vist eder den Foragt, at tro med søde Ord og tomme Løfter at kunne lokke eder til Utroskab mod eders Konge, ligesom den og har udøvet det aabenbare Fiendskab midt under Freden at ville udhungre eder, for, ved dette umenneskelige Middel, at røkke det Mod, som den vidste ellers at være uroffeligt; og nu tiltror den eder den Svaghed, godvilligen at ville underkaste eder det svenske Nag og samme Ulykker, som Sveriges Sønner nu maa taale, for en Udlandings Herstefsyge og fremmede Penge at stride i et fremmed Land.

Dog det frie norske Folk kan selv bestemme sin Ekjæbne.

Swærges at ville hævde Norges Selvstændighed, kræver Gud den Almægtige til Vidne paa eders Eds Oprigtighed, og nedbeder Himlens Velsignelse over eders elskte Fædreland.

Det er Guds Styrelse, trofaste Nordmænd! at jeg, Norges Thrones Dødsbaarne, i denne Stund er midt iblandt eder; nu kunne I worde reddede ved den Samdrægtighed, som luer i eders Barm!

Jeg har hørt Folkets lydelige Stemme for Uafhængighed, for djerv og ubetinget Modstand mod fremmed Bold; dette er Kald nok for mig, der besjeles af varm Følelse for Norges Held og Hæder, til at forblive blandt dette trofaste Folk, naar det gjælder dets Selvstændighed, og saalænge min Stilling kan bidrage til at vedligeholde Orden og Rolighed iblandt Nordmænd.

Af Forsynet bestemt til i denne Stund at styre Riget, skal jeg med kraftig Haand, uden at ændse Farer eller Moie, værne om Norges Sikkerhed og holde Lovene i Hævd.

En Samling af Nationens selvvalgte, oplyste Mænd skal dernæst ved, med Visdom og Samdrægtighed, at bestemme en Regjeringsform for Norge, give denne Stat fornyet Kraft mod aabenbare og hemmelige Fiender, og af dens Bestemmelse vil det afhænge, om jeg fremdeles skal rygte det Hverv, hvortil Nationens Dufte i denne Stund kalder mig.

Elskede norske Folk! Mange Prover har jeg allerede modtaget paa eders Kjærlighed og Tillid. Blandt eder vil jeg stedse finde mig glad og tryk. Fred, og derved oplivede Næringsveie og Velstandskilder, vil jeg stræbe efter at erhverve, og ingen Idræt være mig vigtigere end at afvende Krigens Plager fra Norge. Kun, naar Boldsmænd krænke Rigets Frihed og Selvstændighed, da skulle de føle, at der bor Kraft i Nordmandens Arm, til at hevne Forurettelser, og Mod i hans høie Sjæl til at foretrække Dod for Underkuelse. — Kummer og Trængsler ville vi tilsammen freidigen gaa imøde, hvis uforsønlige Fiender ei ville unde Riget Ro; men inden vore Grændser skal herske Endrægtighed og Fædrelandsfind til villigen at opofre Alt for at have det gamle Norges Væ, og atter at have det til fordums Glands; da skulle engang vore forenede Bestræbelser, velsignede af Gud den Almægtige, krones med et heldigt Udfald, og Norge skal afgive et nyt Bevis paa den Sandhed: at et Folk er uovervindeligt, som frygter Gud og føler varmt for Fædrelandet.

Regentskabet i Norge, Christiania den 19 Febr. 1814.

Christian Frederik.

v. Holten ¹⁾.

¹⁾ Budstikken 1814 Nr. 5 S. 42—44. 3 Budstikk. Nr. 6, 7 og 8 offentliggjordes under 28 Februar ogsaa Prindsregentens Rundgjørelse af 19 Febr. til Hæren og Flaaden. Rundgjørelse

I Circulairet til Biskopperne af 19 Februar beordrede han, at Folket skulde samles til en stor Bededag; thi den bedste Begyndelse til Alting er at begynde med Gud, fra hvem Betsignelse kommer, naar vi gjøre hvad Ret er. Ved samme Leilighed skulde det gjøres bekjendt med Landets Stilling og opfordres til at, „sværge at ville hævde Norges Selvstændighed og vove Liv og Blod for det elskte Fædreland,“ og vælge 2 Mænd af hvert Prestegjeld, som skulde samles paa et Sted i hvert Amt for at vælge 3 af hvert Amts indsigtsfuldeste Mænd, der skulde afgive Møde paa Eidsvold 10 April, for at bestemme Norges Regjeringsform ¹⁾.

angaaende det norske Folks fredelige Forhold til andre Nationer og Kaperiets Ophøvelse, Circulaire til Biskopperne og (7 Marts) til Overbøvrighederne og Proklamation af s. D. til Land-Etaten og til Sø-Etaten.

¹⁾ Circulairet til Biskopperne af 19 Febr. og til Overbøvrighederne, Land- og Søetaten findes i Budstik. for 1814 Nr. 6—8 og derefter hos Bergeland I, Bilag 10 og Blom S. 99. I Circulairet til Krigsmagten befales, at Frederik VI's aabne Brev af 18 Januar og Prindsregentens af 19 Februar høitideligen skal oplæses, hvorpaa med 3 opløstede Fingre og med de Ord „Saasandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord“ Eben aflægges, der forinden tydeligen fremsiges for Forsamlingen saaledes: „Sværger I at hævde Norges Selvstændighed og at ofre Liv og Blod for det elskte Fædreland?“ Derpaa udvælger hver Division eller Escadron 2 Valgmænd, en indfødt Officier og en Mand af Underklasserne, der tillige er Gaardeier og over 25 Aar, hvilke samles hos Regiments- eller Korpschefen og udvælge 2 Krigere, 1 Officier og 1 Mand af Underklasserne til at møde paa Eidsvold. Om denne Eidsaflæggelse, se Blom S. 111—115, og om det Ukonstitutionelle, at Krigsmagten sendte særegne Repræsentanter, se Blom S. 139—141. Disse Bestemmelser, hvorved Norges Konstitution fik sit demokratiske Præg, udgik fra Prindsens Kabinet og var klogt beregnet til at sikre ham afgjørende Indflydelse ved hver Afstemning. Den uhorste Bestemmelse, at Armeen og det endog Menige skulde repræsenteres,

Brindsregenten forlod derpaa Gidsvold, besøgte de fornemste Officierer i de nærmeste Kantonnementsdistrikter og reiste derpaa til Christiania, hvor han 22 Februar oplæste for en Forsamling af samtlige derværende militære, geistlige og civile Autoriteter og Flere Kongen af Danmarks Deklaration i Anledning af Rigernes Skilsmisse, ifølge hvilken han var tilbagekaldt og befalet at overlevere Fæstningerne til de svenske Tropper. I den Anledning holdt han en Tale, hvori han ytrede, at han havde raadført sig med Folkets Stemning, „overalt har den gjenlydt for mig: Vi ville være Norske og ikke Svenske! Jeg følger villigen dette Kald, at forsvare et uafhængigt Folks Rettigheder; hvis jeg forlod det, vilde dette give Fienden Midler ihænde til at udsprede Splid og Uorden. Hører min Beslutning, og hvorledes jeg for denne Forsamling og for Folket kundgjør samme. Mit Løfte til Norges Sag nedlægger jeg for denne Forsamling og fra Enhvers Hjerte møder jeg vist det samme. Paa Bededag skulle vi samlede høitideligen aflægge vor Ed for Guds Afsyn.“ Sin Tale og Dplæsning af dertil hørende Dokumenter endte han med de Ord: „Og nu, Medborgere! giver hverandre Hænderne med det Løfte samdrægtigen at virke som trofaste Nordmænd for Norges den gode Sag, hvilken Gud velsigne!“

„Jeg tror ikke,“ tilføier den tilstedeværende Jacob Aall i et Brev, som han Dagen efter, 23 Februar, tilskrev en Ven, „at noget Hjerte var urørt, noget Die tørt i den

saavel som Valget af et privat Hus paa Landet gav i Sverige og Ublandet Forsamlingen Præget af, at det ei var en fri Folke-repræsentation, men kun en Repræsentation af et dansk Embedsmænds Parti. Den Bestemmelse, at for hvert Amt mindst skulde vælges en Bonde, og at den valgte Mentge af Armeen ogsaa skulde være Bonde, var sandsynligtvis myntet paa ogsaa at vinde den svenske Almue for hans skandinaviske Planer.

hele Forsamling, hvor forskjellige end de Folelser vare, som gjennemstrømmede vort Jnderste. Efter dette opfordredes de Tilstedeværende at ledsage Prindsen til Torvet, hvorhen han forsoiede sig til Hest, ledsaget af Folkets Jubel og modtaget af de der opstillede Tropper, som under Hurraraab afslagde deres Hyldings-Ed. Hans hele Anstand ved denne Leilighed var ædel, hans Ansyn blidt og muntert, og de saa Ord, hvormed han tiltalte Mængden, gjorde det siensynligste Indtryk. Siden var der stort Galla-Taffel hos Prindsen, hvor vi vel vare henved 80 Personer." — Paa denne Høitid fulgte 2 Dages Stilhed i Publikum, i hvilken Enhver havde nok at bestille med den beskrevne Scene, indtil en ny og fra en anden Side ligesaa interessant Scene opvakte en ny Interessse. Der var nemlig til Hafslund ankommen en Deputation til Prindsregenten (saaledes er Prindsens nye Titel her i Byen) fra Kongen af Sverige, bestaaende af Grev Rosen, Landskhovding i Goteborg, Major Sköldebrand og Baron Villiehorn, som forlangte at indlades for Prindsen og foredrage personlig deres Grinde. Der blev gjort Anstalt til disse Herrers Modtagelse hos General Harthausen, hvor de ankom Thorsdagmorgen. Henved Kl. 3 var nogle saa af Byens fornemste Mænd, Rosenkrantz, begge Unkerne, Treschow, Falbe og nok et Par, tilsagte at møde hos Prindsen for at være tilstede ved den Samtale, som den svenske Deputation holdt med ham. Da de Svenske bleve indladte til Prindsen, stode disse norske Herrer opstillede ved Prindsens venstre Side, og Grev Rosen, som var Deputationens Talsmand, blev ikke lidet overrasket ved at bemærke Prindsen omgiven af en saa talrig Forsamling. Rosen stammede i Begyndelsen og fremførte sagte og forvirret nogle utydelige Ord, indtil Prindsen selv spurgte ham, om han ikke havde Breve for ham. Rosen trak nu langsomt et Brev frem, som menes

at have været fra Kongen selv og tilkjendegav Prindsen, at dets Indhold, efter det i Europa passerede, ikke kunde være Prindsen fremmed ¹⁾. Prindsen forklarede nu for Rosen, at han vel vidste Sveriges Baastrand, men spurgte, om det ikke var Kongen af Sveriges Hensigt at gjøre Norge lykkeligt? Rosen svarede, „at den Lykke, som han havde tilveiebragt i Sverige, ikke tillod ham at tvivle paa, at ogsaa den samme vilde blive Norge til Del.“ Prindsen svarede derpaa, at dersom dette var Tilfældet, saa maatte Kong Carl tillade Norge at organisere sig selv, og at Udhungring (famine) ikke var den Maade, hvorpaa Nationens Hjerter vandtes. Prindsen lod Carsten Anker oplæse for Rosen hans Proklamation til de udenlandske Magter, hvilket skede med Passion og Bestemthed, og spurgte derpaa, om han vilde modtage den for at overbringe den til Sveriges Konge. Rosen erklærede, at Hensigten af hans Reise ikke tillod ham dette, og, at det Svar, som han nu havde erholdt, ikke svarede til hans Forventning. Da Prindsen bad ham til Taffels, svarede han, at han kun ønskede jo før jo heller at paaskynde sin Tilbagereise. Rosen skal have vist sig, vel forlegen og overrasket, men høflig og værdig, medens derimod

¹⁾ Med dette Brev fulgte Kongen af Sveriges Proklamation til Nordmændene af 8 Februar, hvori bebudedes, at de svenske Tropper skulde rykke ind for at besætte Nordmændenes Rettigheder og Frihed. I samme loves, „at vor Generalguvernør (Grev Gösen) skal paakalde de mest anseede Mænds Indsigter, for at forelægge til vor Prøvelse og Stabfæstelse Forslaget til en Statsforfatning, der er beregnet efter eders Behov og kan betrygge eders Lykkeligbed. Vi love eder forud, at denne Statsforfatning skal hvile paa de skønneste Rettigheder, som tilhøre et tappert og ædelt Folk, den at gte sig gennem sine Repræsentanter og beskaffe sig selv.“ Proklamationen findes i Liden Nr. 72 for 1814 og Aall Bilag 69 S. 749.

Skuldebrand, der for Resten var ganske stum, tilfidesatte endog den simple Hoflighed ¹⁾).

Paa den anordnede Bededag den 25 Februar aflagde Prindsregenten og den forsamlede Menighed i vor Frelser's Kirke i Christiania den Ed, at ville hævde Norges Selvstændighed og at ville vove Liv og Blod for det elskte Fødeland. Efter Edens Af-

¹⁾ Denne Beretning, som grunder sig paa Treschow's Gjengivelse i et Selskab, hvor han lige fra Audiencen kom og hvor Aall var (Grindringer S. 360), bør suppleres med en Beretning hos Bergman Schinkel 8, S. 43, som grunder sig paa Rosen's Gjengivelse af Scenen. „Da Rosen nærmede sig Prindsen for at aflevere Kongens Brev og havde sagt et Par Ord, afbrød Prindsen ham med den Ytring, at han ei kunde modtage saadanne Meddelelser fra Sveriges Konge, idet han bød En at oplæse Proklamationen af 19 Februar. Til den overraskede Rosen sagde han derpaa: Jeg har ei kunnet modsætte mig det enstemmige Onske af et Folk, som har anbetroet sin Skjebne til mig, hvorpaa han vedblev „i en pathetisk Toneart:“ „J ser, at de Kættigheder, eders Herre paaberaaber sig, ei ere til, og Norges Folk tilbageviser den ligesaa langt som de Slaveriets Lænker, man skulde ville paalægge dem. Sveriges Fordringer ere ugrundede, og de for Landets Udhungring og Underkastelse anbefalede Forholdsregler ere barbariske.“ Rosen svarede dertil: „Eders Høihered har taget en Beslutning, som skal kunne koste eder selv og Landet dyrt. Men under disse Omstændigheder er min Nærværelse her unyttig, og jeg agter strax at vende tilbage for at aflægge min Beretning for Kongen.“ -- Treschow, dengang Prindsens Sag hengiven, fandt dennes Færd passende, medens Aall og Andre misbilligede den (Aall og Wergeland 2. 3). Grev Wedel, som paa sin Hjemreise til Norge talte med Rosen, fortalte Aall, at Rosen mere lo, end han harmedes over den Modtagelse, den svenske Deputation havde faaet. Rosen reiste samme Dag fra Christiania uden at modtage Prindsens Indbydelse til Middag. Statsraad J. Collett hrede 1842: „Det var et stort politisk Misgreb, at han saa kort og næsten haanligt affærdigede de første svenske Kommissarier under Regentskabet, hvortil han endnu et var formelig authoriseret.“

læggelse henvendte Regenten sig fra en Forhøining i Kirkens Chor til Menigheden med de Ord: „Gud den Allmægtige! har hørt vor Ed. Han kjender min Oprigtighed, og han vil skjenke mig Kraft og Visdom til at udføre det store Verk til Folkets Frelse og dets Rettigheders Forsvar. Bort Haab staar til Forsynet, som vil velsigne vor retfærdige Sag, formedelst den Samdrægtighed, der besjeler Alle, og paa hvilken den Pagt, vi have indgaaet, er bygget saa fast som paa Norges Klippegrund! Nu lyde Bønnen i Herrens Hus!“ Aften endte med et Recitativ og Sang, henvendt til Prindsregenten, og med et Udraab af Biskopen „Held for Norge, held for Norges Regent,“ hvori hele Forsamlingen istemte. Denne Hylding besvarede Prindsregenten fra sin Kirkestol med de Ord: „Elskede norske Folk! Modtager mit Hjertes Tak. Folkets Kjærlighed er min Glæde og min Løn! Lad mig altid finde en saadan Stemning iblandt eder, og Gud skal velsigne os alle.“ „Høitideligheden,“ siger J. Wall, som af Prindsen med Flere var indkaldt til Hovedstaden, „gjorde et dybt Indtryk paa den hele Forsamling, og der var vist ingen for sit Fædreland følende Nordmand, til hvilken politisk Farve han end monne høre, som jo forlod denne Høitid med et rørt Sind og de varmeste Ønsker for Norge. Han ved aldrig at have bivaanet nogen Kirkehøitid, hvorved han som Nordmand har følt sig mere bevæget“ ¹⁾).

¹⁾ Udførlig Beretning om Høitideligheden i vor Frelseres Kirke i Christiania paa Bededagen 25 Februar findes i Budstik. Nr. 7. Biskop Beck forrettede Gudstjenesten. J. Wall havde under en privat Audience med megen Frimodighed yret sine Betænkkeligheder ved Prindsens Skridt. Især lagde han megen Vægt paa den Mangel af Fødemidler, som herskede i Landet, og paa den Hungersnød, som vilde blive Folgen af, at Norges Ryser blokeredes af engelske og franske Krydsere. Prindsregenten

Et af Prindsregentens første Skridt var at ordne en Regjering. Han oprettede 2 Marts et Regjeringsraad¹⁾ med 5 Departementer. 1ste eller Finantsdepartementet blev betroet Generalmajor, Armeintendant o. m. Haxthausen i Forening med „Calculator“ Kjobmand Carsten Tank fra Frederikshald. 2det Departement for det Indre til Amtmand Jonas Collett, 3die eller Justitsdepartementet til Amtmand Sommerhjelms, 4de eller Departementet for Handel og Toldfaget til Niels Wall, Kjobmand i Skien, og 5te eller Departementet for Fabrik-, Skov- og Bergvæsenet til Konferentsraad Carsten Anker. — Kammerherre Rosenkrantz udnævntes ogsaa til Regjeringsraad og Direktør for Rigsbanken. Tillige blev der indrettet en Komite for Oplysningsvæsenet og geistlige Embeders Besættelse, der bestod af Biskop Bech og Professorerne Treschow og Sverdrup.

Under disse Begivenheder havde Grev Wedel været i Danmark; men, da Kielerfreden var sluttet, vendte han tilbage til Norge. Undervejs opholdt han sig 5 Dage i det svenske Hovedkvarter, hvor han vandt Gæsens Venskab, og de bleve enige om, at en Forbindelse mellem Norge og Sverige var onskelig, blandt andet for at afvende den Fare, som truede fra Rusland. Ved Afskeden erklærede Wedel, at hvorvel han onskede Foreningen med Sverige, og nærede Venskab for Gæsen, saa, om Gæsen attaquerede, mødte han ham næste Gang med Sværd i Haand, skjont med uforandrede Grundsætninger. Ved sin Ankomst til Christiania meldte han sig strax hos Prindsen, hvor han blandt andet ytrede, at han bragte ham

svarede: „Er der ikke en Gud i Himlen? Ham maa Norge stole paa i en saa retfærdig Krig som denne.“

¹⁾ J. Wall skildrer Regjeringsraadets Medlemmer i sine Erindringer S. 365.

Frederik VI's Dnske om, at Prindsen gjør sin Pligt og forlader Norge. Da Prindsen tirret ved Wedels frimodige Tale og hans Dphold i den svenske Leir spurgte, om Wedel var ræd for de Svenske, svarede Wedel med Harmel: „Et saadant Spørgsmaal har endnu Ingen gjort mig. Deres Kongl. Hoihed kan alene takke den Stilling, hvori De staar, at jeg ei giver Dem et andet Svar derpaa. I Kampens Stund skal jeg stille mig ved Deres K. Hoiheds Side, og da skal Udfaldet vise, hvo af os to, der først viger Pladsen.“

Prindsregentens Haab om at kunne udføre dette saare vanskelige Hverv, han havde paataget sig, afgang hovedsagelig af, om han kunde vinde England for sine Planer. Did sendte han allerede den 28 Februar sin høitbetroede Regjeringsraad Carsten Anker, forsynet med Instruxer og Breve til Prindsregenten og flere Fyrster for det Tilfælde, at han kunde faa Adgang til den Kongres paa Fastlandet, som man ventede snart skulde blive holdt ¹⁾. Kort efter sendte han ogsaa Carsten Ankers Broder, den almenagtede Gen.major Peder Anker ²⁾,

¹⁾ Instruxen findes hos Wall S. 751. Med Hensyn til diplomatiske Talenter og personlige Forbindelser (som forhenværende Direktør ved det asiatiske Kompagni i Kjøbenhavn havde han staaet i Forbindelse med det ostindiske Kompagni i London), maatte han af Prindsens Raadgivere ansees mest skikket til dette Hverv. Han skildres af sin Kollega Niels Wall „som en talentfuld, for Norges Sag varmt følende og Prindsen personlig hengiven Mand.“

²⁾ Ifølge sin Instrux af 29 Marts skulde han overtage Broderens Funktion, hvis han reiste over til Fastlandet for at underhandle med de Allierede eller vendte tilbage til Norge. Indtil det skulde han forblive i privat Stilling, underrette Christian Frederik om Forholdene og virke hvad han kunde. Konsul Konow sendtes til Holland dels for at knytte Handelsforbindelser og sondere om et Raan, dels for at undersøge Forholdene. C. Anker

der tidligere havde været Guvernør over de danske Besiddelser i Ostindien og personlig var bekendt med flere høitstaende Englændere; men de kunde hverken udvirke Understøttelse eller Neutralitet hos den britiske Regjering, der ei engang vilde erkjende dem som diplomatiske Sendebud, medens derimod det høihjertede engelske Folk ytrede levende Deltagelse i det norske Folks Skjæbne. Samtidig sendte han Generalmajor Grev Schmettow i al Hemmelighed til Sverige med et Brev til Kong Carl XIII, men Breven kom ei længere end til Stromstad, da han ei kunde faa Pas til at reise til Stockholm. I Stromstad havde han imidlertid den 5 Marts et Møde med Grev Esen, som der havde sit Hovedkvarter, og som han kjendte fra gamle Dage. Han forestillede nu denne, at den letteste Maade at forlige de stridende Partier og forene Norge med Sverige var, at de Svenske valgte Christian Frederik til svensk Thronfølger, og indbød Esen fra Prindsregenten til et personligt Møde, men den floge Svenske slog det første hen i Spøg og afflog Sammenkomsten¹⁾, uagtet Prindsen i den Anledning var reist til Hafslund, hvor han opholdt sig den 6 Marts og følgende Dage. Uagtet dette Udfald af Schmettows Sendelse, og uagtet han fik sit Brev (fra Hafslund af 9 Marts) til Carl XIII²⁾,

ankom til London 24 Marts og tilstrev Thygeson derfra et Brev af 11 April, som findes i Birkelands Bidrag.

1) Om denne Underhandling sammenlign Esens Brev til Carl Johan af 7 Marts i Bergmann Schinkels Minnen S. 31 og 293. Esens Fremstilling af Mødet sammest. S. 51 og Esen af P. Wieselgren S. 204—206. Daa. K. M. Falsen S. 38.

2) Brevet findes hos Bergman Schinkel S. 296, som ogsaa meddeler et Brev fra Esen til Carl Johan af 15 Marts, hvori han blandt Andet ytrer: „I Almindelighed har jeg fundet Nordmændene vaklende i deres Grundsætninger og følgelig tilglængelige for hvert Slags Indtryk. Med Hensyn til deres

som Gæsen havde lovet at besørge, uaabnet tilbage, opgav dog Prindsregenten ei Haabet om at komme i Betragtning som svensk Thronfølger, hvortil han havde havt nogle Stemmer, da Carl Johan blev ham foretrukken, hvis noget skulde tilstøde denne i Felten, eller de legitime Fyrster, som syntes under den store Verdenskamp at ville gaa af med Seiren over Napoleon, skulde foretrække den legitime Christian for Revolutionsmanden Carl Johan, tidligere den berømte franske Feltherre Bernadotte, Prinds af Pontecorvo ¹⁾).

Da disse Forhaabninger imidlertid hvilede paa en svag Grundvold, maatte Prindsregenten være alvorlig betænkt paa at kunne sætte Magt mod Magt. Allerede i Januar havde han beordret Gen.lieutenant Staffeldt, der kommanderede de Tropper, som laa paa den søndre

Lands virkelige Interesse, saa findes Faa blandt dem, som ere istand til at domme derom, al den Stund Ukyndighed og en for al Bærdighed blottet national Stolthed (högmod) just udgjør et Træk, som karakteriserer dem."

¹⁾ Paa Rigsdagen i Drebro, hvor Bernadotte, Prinds af Pontecorvo valgtes til Sveriges Thronfølger, havde Christian Frederik ogsaa et Parti, som bestod af General Adlercreuz, Lagerbring, Håkansson og Greverne Carl og Gustaf Lövenhjelm, der ønskede ham, dog under Forudsætning af en eventuel Forening, idet Prindsen skulde vedblive at være Danmarks Kronprinds, men saasnart han var bleven valgt i Sverige, da udraabes til Norges Konge, Bergman Schinkel V, S. 188. — Endnu 23 April ytrede Christian Frederik til Jacob Wall, at han nærede Haab om at blive valgt til svensk Thronfølger, dersom noget tilstødte Carl Johan. Hvad der mislykkes paa Diplomatiens Bane søgte Prindsens Fortrolige M. Falsen at udrette gennem Pressen, idet han 4 Juni udgav det lille Skrift: „Hvad har Norge at haabe, hvad har det at frygte af en Forbindelse med Sverige,“ hvori han anbefalede Christian Frederiks Valg til Kronprinds istedetfor Carl Johan som den sikreste Vej til at vinde Norge.

Grændse, at modsætte sig de Svenskes Indmarsch og sin Regjeringsraad Gen.major Saxthausen, der tillige var Generalintendant, at forsyne Magasinerne. Det sidste var imidlertid lettere sagt end gjort; thi man savnede ikke blot Fødemidler, men ogsaa Kredit til at faa samme, da de Millioner ufunderede Papirpenge, „Prindsesedler,“ som Prindsregenten udstedte, snart næsten tabte al Værd ¹⁾.

Da den norske Hær sondenfields talte henved 30,000 Mand, medens den svenske Arme, der laa paa Grændsen under Anforsel af Grev Eßsen, kun bestod af 13—15,000 Mand, ventede man, at Prindsregenten skulde benytte Tiden og angribe de Svenske strax, inden Kjernen af den svenske Arme under den seierrige Carl Johan, kom tilbage fra Fastlandet. Christian Frederik var imidlertid en Fredens Mand, der bedre forstod at manøvrere med sin Pen end med sin Klinge og derfor ugjerne lyttede til det krigeriske Parties Dnsker, skjønt dette Parti i Prindsens Nærhed havde en ivrig Talsmand i hans omtalte Fortrolige Adjutant, Major Brock. Prindsregenten lyttede heller til tvende andre Mænd, til hvem han havde næsten ubetinget Tiltro, nemlig Oberst Sejersted, som var ham anbefalet af Frederik af Hessen, og den oftere nævnte Saxthausen, medens han ingen Fortrolighed eller Tillid havde til den dygtige Gen.lientnant Staffeldt. I et Møde eller Krigsraad, som holdtes paa Hafs-lund ²⁾, som da tilhørte Regjeringsraad Rosenkrantz, blev Krigsførelsen behandlet, og man enedes om, at den af

¹⁾ I Thronbjem kostede en Mark Smør 4 Rdlr. 48 Skill., en Tønde Malt 500 Rdlr., en Tønde Rug 400 Rdlr. o. s. v. Bergeland 2, Anhang 31.

²⁾ Han kom som før omtalt til Hafs-lund 6 Marts, ventede her et Par Dage for at oppeble Udfaldet af Schmettows Sendelse, inspicerede derpaa Frederiksstad og Frederiksstens Fæstning og kom 12 Marts tilbage til Christiania.

Sejersted tidligere udarbejdede Krigsplan skulde lægges til Grund for det forestaaende Felttog ¹⁾. Efter denne skulde man ikke føre Krigen offensiv, men defensiv, og, naar de Svenske rykkede ind, skulde Nordmændene trække sig bag Blommen, som skulde være deres Forsvarslinie. Forgjebes paaviste Brock det U hensigtsmæssige ved denne Krigsplan, saalænge de Svenske vare Herrer over Søen, og forgjebes imødegik han Haxthausens Indvendinger mod at gribe Offensiven, hentede fra Magasinernes flette Tilstand. Den belcilige Tid gik tabt. Hæren fortærede i Uvirksohmhed den knappe Underholdning, der blev den ydet, og Sagkyndige harmedes saavel over denne Uvirksohmhed som den hovedfuls og hensynslose Senden hid og did af Soldater i den strengeste Vintertid.

Ifølge Kieltraktaten skulde Frederik VI beholde den lille Rest af den dansk-norske Flaade, som ved Freden befandtes i Norge. Han befalede derfor Admiral Lütken, som havde Overkommandoen over samme, at føre den ned til Danmark; men, da den hovedsagelig var bemandet med norske Sofolk, og Norge ei erkjendte Kieltraktatens Gyldighed, besluttede Prindsregenten at hindre dens Afsendelse og midlertidig anvende disse Krigsfartøier til Norges Tjeneste. Hans Befaling blev lykkelig og uden Blodsudgydelse udført paa de forskjellige Havne ved Oberst Arenfeldt i Christianssand og ved Sejersted og Major Brock ²⁾.

¹⁾ Om Høsten 1813 havde Sejersted paa Aflims Prestegaard i Overværelse af Generallieutenant Staffeldt og Oberstlieutenant Stabell forelæst Christian Frederik „Forsøg til en Defensionsplan for den sydlige Del af Kongeriget Norge“ og erholdt den approberet, hvorefter den forblev i Prindsens Bærg (Wergeland 2, S. 69, Wall S. 489). Sejersted og Planen badles skarpt af Major Brock og i Nationalbladet 12 S. 89.

²⁾ Wall S. 376.

Under 16 Marts bekjendtgjorde Prindsregenten sit Reskript af 27 Februar om et eget Orlogs- og Koffardiflag for Norge. Det skulde være rødt med hvidt Kors med den norske Løve med Hellebard i gul Farve i øverste Affnit.

Den 28 Marts afflaffede han paa Forslag af Gen. auditor Bergh Spidsbrodsstraffens Anvendelse i den norske Hær. Istedetfor samme sattes ensomt Fængsel fra 10 til 90 Dage efter Forseelsens Art.

Nogle Dage tidligere, 20 Marts, havde han udstedt en Plakat om, at en Enkekasse skulde oprettes, under Navn af den almindelige norske Enkekasse i Lighed med den ældre danske og med samme Forpligtelse for norske Embedsmænd til at gjøre Indskud i samme.

·VII. Rigsforsamlingen paa Eidsvold.

Henved $5\frac{1}{2}$ Mil Nord for Christiania og en kort Mil Syd for Mjosen ligger i en smuk Egn en anseelig Træbygning, bestaaende af 2 Stokværk og med 2 Fløie. Det var paa den Tid Hovedbygningen for Eidsvolds Jernverk, der tilhørte den østere omtalte Carsten Anker, som havde stillet samme til Prindsens Raadighed, da han selv i Statens Anliggender var reist til England. Til Eidsvold havde Prindsregenten i sin Rundgjørelse stevnet Landets udkaarne Mænd at møde den 10 April. — I de næst foregaaende Dage saa man Mænd fra alle Kanter i det værste Førefald at ankomme til Eidsvold, hvor de havde at henvende sig til Ritmester Elieson, hvem det var overdraget som en Slags Intendant at sørge for de Ankomne og anvise dem Bopæl paa de omliggende Bondegaarde. — Mange vare misfornøiede, dels med deres Logiers lange Afstand fra Eidsvold, hvor Moderne skulde holdes, dels ved at der kun maadeligt var sørget

for endog de simpleste Bekvemmeligheder ¹⁾. Klokken 10 om Formiddagen samledes Thingmændene og Andre i et Konversationsværelse, hvor Aviser fandtes, og i Spiseværelset, begge i nederste Stokværk, hvor de samlede spiste Frokost. Derpaa begyndte Forhandlingerne i den store Sal i øverste Stokværk, hvis Vægge vare beklædte med Barlin og Granbar og prydet med nogle Malerier. Thingmændene sadde i 3 Rækker paa Bænke, der vare overtrukne med rødt Klæde, og af hvilke de bagerste vare høiere end de fremmeste. Paa en Forhøining fandtes Stole og et Bord for Præsidenten og Sekretæren.

Hver Thingmand havde sin bestemte Plads efter Begyndelses-Bogstavet af det Sted, han repræsenterede. Man sad og stemte enten ved at række Haanden op, eller ved Ja eller Nei, eller ved at diktere sit Votum til Protokollen. Man talte staaende fra sit Sæde. Længere Taler oplæstes almindelig af Papiret, eller man havde lært dem udenad.

1) Grev Wedel, Kammerherre Løvenskiold, Foged Cloumann og Sorensskriver Blom bleve saaledes ved deres Ankomst anviste Plads i en Husmandsstue, hvori kun var to Senge, saa Løvenskiold og Blom maatte tilbringe første Nat paa Halm oppe paa Loftet. Siden fik de Herberge nærmere Tidsvold paa Smede- eller Svenskebakken. Foged Johan Collett, som i Uføret havde anvendt 17 Timer paa 7 Mil, anvistes Logis i et uselt Hus hinsides Bormen, hvor han traf Bergmester Steenstrup og Provst Schmitz „sulne, tørstige og vrede som Tybskere;“ thi de skulde alle være i samme Stue, hvor et elendigt Leie var opslaaet ved den ene Væg. Ingen Mad var at faa, ingen Drikke uden Melkeblende. De havde alt skrevet en lang, bitter Klage, da Fogdens velforsynede Flaskefoder „formilbede deres af Vrede funkende Dine.“ Klagen blev sonderrevet, og Matten tilbragtes under Spøg og Latter indtil Morgenens, da de med deres Tøi toge Kvarter hos Falsen og Sverdrup paa Tidsvoldbakken, indtil der blev dem anvist en bedre Bolig (Lysaker). Rein, Møjsfeldt og Christie boede sammen paa Stavie.

Efter Forhandlingernes Slutning mellem Kl. 4 og 5 om Eftermiddagen spiste Alle Middag sammen med Undtagelse af de Repræsentanter, som efter Tur vare indbudne til Prindsregentens Bord. Han opholdt sig nemlig for det meste paa Gidsvold og boede i nederste Stokværk. Under Middagsmaaltidet blev der spillet Janitscharmusik, sjunget patriotiske Viser og druffet Skaaler, da man havde faaet op fra Christiania 8 Dregehoveder med rød Vin, „sur som Liderne.“¹⁾

Efter Kafeen begav man sig gjerne, naar man ei sad i en Komite, tilbage til sin Bopæl, hvor man, om forlangtes, paa offentlig Regning hos en ansat Leverandør forsyntes med The, Sukker, Brød og Risengryn. Thingmændene paa Gidsvold havde nemlig ikke anden Godtgjørelse end frit Logis, Mad, Drikke og Skyds.

Det var et uvant Syn, der viste sig for Bestuerens Dine, da disse 112 Thingmænd fra Landets forskjellige Egne første Gang samledes om det lange Spisebord paa Gidsvold. De Fleste mødte denne første Gang i deres Embedsdragt og bedste Stads, og dette Bordselskab kan betragtes som en Vision for de kommende Dage, som Demokratiets Seiersdag i det nye Norge. Den Forskjel, som Byrd, Stand, Dannelse og Rigdom i de foregaaende Lider skarpt havde fremhævet og endnu oftest viser sig i Verden, fandt ei Sted ved dette Møde. Om det lange Bord sad om hinanden Adelsmanden og Borgeren, Officieren og Soldaten, Embedsmanden og Bonden. Den brogede Blanding af Krigere og civile Embedsmænd i deres graa Uniformer, Præster i deres Ornat og Bønderne i deres forskjellige ofte maleriske Dragter, især fra Thele-

¹⁾ Da En fortalte A. Sem (sednere Stiftamtmand), som stundom kom op til Gidsvold, at man havde faaet op 8 Dregehoveder Vin, tilføiede han spøgende: „hvormange andre Dregehoveder er der vel bragt op til Gidsvold i denne Tid?“

marken og Bergens Stift, gav den hele Samling et høist malerisk Udseende. Utvungen Munterhed frydrede Maaltidet. De folte sig som Norges fribaarne Sønner, som Brødre og Landsmand, der vare samlede for at virke tilsammen for det elskte Fødelands Gavn, ja Frelse. Som Berter fremtraadte ved denne første Bordsætning to af Landets rigeste og mest anseede Mænd, Kammerherre Peder Anker og Grosserer Diderik von Cappelen, der begge vare vel øvede i denne Retning, da de selv i deres Hjem efter Tidernes Skik vare saare gjestfrie Mænd ¹⁾).

Naar vi nu ville nævne denne brogede Forsamlings Medlemmer efter deres forstjellige Livsstillinger, finde vi 6 af dem hørende til Landets store Eiendomsmand, hvoraf 4 eiede Jernverker, 22 Bønder eller Gaardbrugere, 10 Kjøbmænd, 25 civile Embedsmænd, hvoraf 22 Jurister, 14 Prester, 1 Læge, 1 Skipper, 18 Officerer, 15 underordnede Militære, hvilket tilsammen udgjør 112. Naar man erindrer, at de underordnede Militære for at blive valgte tillige maatte være Gaardmand, saa udgjøre Bonderepræsentanterne i det Hele 37.

Disse Norges 112 første Thingmænd vare:

I. Akershus Amt.

1. Peder Anker, Kammerherre, General-Beiintendant, Storkors af Danebrog.

¹⁾ Her, siger Nic. Bergeland i sit første Brev fra Eidsvold, saa man den saare behagelige gamle Mand Peder Anker sidde midt i en Kreds af Bønder, øsende Suppe for dem med usorlignelig Munterhed og Underholdning, saa at den vestlandske Døl D. L. (d. e. Ole Tøveten) gnidende sin Troiearme maatte leende bryde ud: „Na net, han er saa gil og morosam, denne Kar'en.“ Repræsentanten fra Lister, Kjøbmand G. Lund, var en ualmindeelig svær og tyk Mand. Da en Bonde ved Bordet fik Dine paa ham, udbroð han: „Det er en lækker Mand.“

2. Christian Magnus Falsen, Sorenskriver i Follo.
3. Christian Christensen Kollerud, fra Høland.

II. Akershus ridende Jægerkorps.

1. Valentin Christian Wilhelm von Sibbern, Major.

III. Akershus Skarpskytter-Regiment.

1. Frederik Wilhelm Bruenech von Stabell, R. D. Oberstlieutenant og Bataljons-Kommandør.
2. Zakarias Melleby, Kommandersergeant og Danebrogsmænd.

IV. Arendal.

1. Alexander Christian Møller, Distriktslæge.

V. Artillerikorpsset.

1. Peter von Møgfeldt, Kapitain.
2. Hans Haslum, Sergeant af 10de ridende Artilleri-kompagni.

VI. Bergen.

1. Wilhelm Friman Koren Christie, Sorenskriver i Nordhordlehn.
2. Frederik Melger, Grosserer.
3. Jens Rolfsen, Grosserer.
4. Jonas Rein, Sogneprest til Nykirken i Bergen.

VII. Bergenhusiske Infanteri-Regiment.

1. Elias von Holck, Kapitain.
2. Niels Johannesen Loftešnes, Musketær.

VIII. Nordre Bergenhus Amt.

1. Lars Johannes Jrgens, Rancelliraad og Sorenskriver i Indre Sogn.
2. Nicolai Nielsen, Sogneprest til Ytre Holmedal.
3. Peder Hjermand, Bonde fra Leirdal.

IX. Søndre Bergenhus Amt.

1. Arnoldus von Westen Sylow Koren, Sorenskriver.
2. Georg Burchard Tersin, Sogneprest til Vos.

3. Brynild Andersen Gjerager, Bonde fra Bos.
X. Bratsbergs Amt.

1. Severin Løvenskiold, Kammerherre og Amtmand.
2. Peder Jørgen Cloumann, Justitsraad og Foged.
N. D.

3. Tollef Olsen Husestad, Bonde fra Laurdal.
XI. Buskeruds Amt.

1. Frederik Schmidt, Sogneprest i Eker.
2. Johan Collett, Foged i Buskerud.
3. Christopher Hoen, Bonde fra Eker.

XII. Christiania.

1. Georg Sverdrup, Professor.
2. Christopher Frimann Dmsen, Toldprofurør.

XIII. Christians Amt.

1. Hans Jacob Stabel, Sogneprest i Søndre Aurdal.
2. Laurig Weidemann, Sorensskriver paa Toten.
3. Anders Lysgaard, Bonde fra Birid.

XIV. Christianssand.

1. Nicolai Bergeland, residerende Kapellan.
2. Ole Glasen Mørch, Grosserer.

XV. Christiansfund.

1. John Moses, Kjøbmand.

XVI. Drammen.

1. Nicolai Scheitlie, Magasinsforvalter.

XVII. Frederikshald.

1. Carl Adolph Dahl, Rancelliraad, Byfoged og Sorensskriver.

XVIII. Frederiksstad.

1. Andreas Mikael Heiberg, Rancelliraad og Byfoged.

XIX. Hedemarkens Amt.

1. Bendekke, Amtmand.
2. Rjønig, Rancellisekretær og Sorensskriver i Østerdalen.
3. Ole Olsen Evensstad, Lensmand fra Namot.

XX. Holmestrand.

1. Hans Hein Nysom, Sogneprest.

XXI. Jarlsbergs Grevskab.

1. Johan Caspar Herman, Greve af Wedel Jarlsberg.
2. Gustav Peter Blom, Sorensskriver i Nordre Jarlsberg.
3. Ole Rasmussen Apencæs, Lensmand i Borre.

XXII. Ingeniørbrigaden.

1. Henrik Frederik Arild v. Sibbern, Kaptein.

XXIII. Kongsbjerg.

1. Paul Steenstrup, Bergmester og Bestyrer af Kongsbjergs Jernverk.

XXIV. Kragerø.

1. C. Hersleb Hornemann, Byfoged.

XXV. Laurvig.

1. Christian Adolf Diriks, Justitsraad, Byfoged.

XXVI. Laurvigs Grevskab.

1. Iver Hesselberg, Proprietær i Thjolling.
2. Anders Grønneberg, Skipper fra Brunlagnes.
3. Ole Olsen Amundrød, Bønde i Thjolling.

XXVII. Lister Amt.

1. Gabriel Lund, Kjøbmand i Farsund.
2. Jens Erichstrup, Foged i Lister.
3. Leis Jacob Torkildsen Lundegaard fra Lyngdal.

XXVIII. Mandals Amt.

1. Osmund Andersen Lomslund fra Tved.
2. Erik Haagensen Jaabel fra Mandal.
3. Sivert Amundsen Geg fra Geg Sogn.

XXIX. Molde.

1. Frederik Møsfeldt, Byfoged.

XXX. Moss.

1. Gregers Wulfsberg, Byfoged.

XXXI. Nedenes.

1. Jacob Hall, Eier af Nes Jernverk. R. D. D.
2. Hans Jacob Grøgaard, Sogneprest i Vestre Moland.
3. Thor Reiersen Lilleholt, Lensmand i Holt.

XXXII. Nordenfjeldske Infanteri-Regiment.

1. Peter Blankenborg Prydgh, Kapitain.
2. Helge Ellingsen Baagaard, Musketer (ringeriske Kompagni.)

XXXIII. Norske Jægerkorps.

1. Palle Rømer Fleischer, Kapitain.
2. Niels Dyhren, Korporal (af valderiske Skarpskyttere).

XXXIV. Opplandske Infanteri-Regiment.

1. Diderik Hegermann, Oberst.
2. Haraldstad, Kommandersergeant (fra Gudbrandsdalen).

XXXV. Porsgrund.

1. Jørgen Hall, Stadskapitain, Grosserer.

XXXVI. Nobygdelagets Amt.

1. Thomas Bryn, Sørenskriver i Østre Nobygdelaget.
2. Even Thorkildsen Lande, Bonde.
3. Ole Knudsen Iveten, Lensmand i Valle.

XXXVII. Romsdals Amt.

1. Hilmar Meincke Krohg, Amtmand.
2. Stub, Provst i Romsdalen.
3. Elling Olsen Balbo, Bonde.

XXXVIII. Noraas Bergkorps (frivillige Bergjægerkorps).

1. Rikard Flor, Kapitain. R. D.

XXXIX. Skien.

1. Diderik v. Cappelen, Grosserer.

XL. Smaalenenes Amt.

1. Valentin Christian Wilhelm v. Sibbern, Major.

2. Peder Hount, Provst og Sogneprest til Berg.
3. Jon Hansen, Bonde fra Berg.

XLI. Stavanger.

1. Peder Valentin Rosenkilde, Kjøbmand.

XLII. Stavanger Amt.

1. Lauris Øftedahl, Sogneprest i Kennesø.
2. Christen Mølback, Kjøbmand i Ekersund.
3. Asfoud Olsen Regelstad, Bonde fra Fjndø.

XLIII. Sodefensionen.

1. Jens Schou Fabricius, Kommandør. R. D.
2. Thomas Konow, Lieutenant.
3. Peder Jonsen, Underofficer.
4. Even Thorsen, Matros fra Dybvaag.

XLIV. Søndensjeldske Dragon-Regiment.

1. P. v. Ramm, Ritmester.
2. P. Poulsen Bakke, Korporal.

XLV. Søndensjeldske Infanteri-Regiment.

1. Daniel Frederik Petersen, dansk Kammerherre, Oberst.
2. Ole Svendsen, Musketer.

XLVI. Thelemarkske Infanteri-Regiment.

1. Enevold Steenblof Høyum, Kaptein.
2. Gullik Madsen Røed fra Sande, Kommanderfergeant.

XLVII. Throndhjem.

1. Rogert, Justitiarius og Statsraad.
2. Peder Schmidt, Grosserer.

XLVIII. Nordre Throndhjems Amt.

1. Midelfart, Provst og Sogneprest i Beitstaden.
2. Halvor Heyerdahl, Sogneprest i Stjørdalen. R. D.
3. Sivert Bratberg, Bonde.

XLIX. Søndre Throndhjems Amt.

1. Lars Forsæth, Klokker og Danebrogsmænd.
2. Anders Rambeck, Sørenskriver.

3. Jacob H. Darre, Sogneprest i Klæbu.

L. Throndhjem's Dragonkorps.

1. Frederik Hartvig v. Heidemann, Lieutenant.
2. Peter Jensen Ersgaard, Kvartermester fra Strinden.

LI. Første Throndhjem'ske Infanteri-Regiment.

1. Georg Ulrik Basmuth, Kapitain. R. D.
2. Daniel Larsen Skevig, Sergeant og Danebrogsmand.

LII. Andet Throndhjem'ske Infanteri-Regiment.

1. Jacob Lange, Kapitain.
2. Helmer Andersen Gedeboe, Sergeant.

LIII. Tønsberg.

1. Carl Stoltenberg, Grosserer. R. D.

LIV. Vesterlehn'ske Infanteri-Regiment.

1. Just Henrik Ely, Major.
2. Dsmund Bjørnsen, Underjæger.

LV. Østerrisøer.

1. Henrik Carstensen, Eier af Eklands Jernverk og Kjøbmand.

Naar vi nu kaste Blikket hen paa denne Forsamling af Folk i alle Livets Stillinger fra Landets forskjellige Egne og noiere tage den i Diesyn, saa kunne vi ei negte, at Norge denne Gang sendte til Thinge sine gjeveste Sønner; thi de mange smaalige Hensyn, som sednere slog Brag paa Landets dygtigste Mænd, havde endnu ikke gjort sig gjeldende. Her var ei Spørgsmaal om Diæt eller Forskjel paa Embedsmand og Bonde. Det var en alvorlig, ja betænkelig Gjærning, hvortil Landets Udkaarne kaldtes. Fædrelandet var i Fare. Dets Fremtids Skjebne, dets Frihed skulde afgjøres. Lidene vare vanskelige og skjebnesvangre. Intet Under derfor, at Anskuelseerne vare høist forskjellige om Fædrelandets Frelse og de hensigtsmæssigste Midler. Nogle ønskede at bevare

eller fornye den gamle Forbindelse med Danmark. Andre, som mente, at Landet ei havde Raad til at føde en Konge og et Hof, og vare opvagne under Begejstringen for den amerikanske og franske Revolution, ønskede en Republik med et Direktorium eller Præsident i Spidsen. Atter Andre troede, at en Forbindelse med England var tjenligst; men disse Anskuelser manglede fremragende Talsmænd og savnede Støtte i den almindelige Opinion. De fleste af de Repræsentanter, som i de Dage havde nogen bestemt Mening, vilde derimod have en fri Forfatning med en Konge i Spidsen; men disse delte sig i to Grupper. En stor Pluralitet, hvortil de fleste Bonderepræsentanter og de, som repræsenterede Krigsmagten til Lands og Bands, hørte, vilde at Norge skulde bestaa som et Rige for sig selv ligesom i Oldtiden med den danske Thronarving Christian Frederik til Konge. En intelligent Minoritet, der antog, at Norge umulig kunde hævde sin Uafhængighed ligeoverfor Sverige, understøttet af Rusland og England, ansaa en Forening med Sverige uundgaaelig og under forhaandenværende Omstændigheder gavnlig for Norge, ja for hele Norden, naar kun Norges Selvstændighed og Frihed sikredes ved en repræsentativ Forfatning.

Levende Begejstring for Norges Uafhængighed og for Prinds Christian, stærk Tro, stor Selvtillid og lyse Forhaabninger om hvad Fremtiden kunde bringe, var Særkjende paa det første Parti; rolig Eftertanke, Ungstielighed, Forstandighed, klart Overblik over Forholdene og Mistillid til Landets Kraft og Evne til at gaa seierrig ud af Kampen, betegnede det sidste. Det første kaldte man Prindses-Partiet, Selvstændigheds Partiet, det sidste det Bedelske Parti, Svenske-Partiet. Hine kaldtes ægte Nordmænd og Patrioter, disse derimod benævntes ei sjelden Forrædere og Svensker.

Den upartiske Eftertid er derimod nok enig i, at begge Partier vare norssindede, saavidt som de i Ord og Gjerning elskede gamle Norge høit, og stræbte efter at fremme sammes sande Vel og Selvstændighed; begge vare frisindede, saasom de vilde have en fri Statsforfatning, og begge bestode af Patrioter eller Fædrelandsvenner, der dels havde gjort, dels vare beredte til at gjøre de største Offere for at hævde en fri Statsforfatning.

Men om Midlerne var man som sagt uenige: Majoriteten sværmede for et uafhængigt, isoleret Norge under Prinds Christian Frederik som Konge, uden at det var den klart, eller den vilde erkjende, at Valget af Danmarks Thronarving vilde føre tilbage til Forening med Danmark, da Jngen, som kjendte Christian Frederik kunde være i Tvivl om, at han jo vilde foretrække Danmarks Krone for Norges konstitutionelle Kongestol. Minoriteten saa og erkjendte dette, og foretrak en Forbindelse med Sverige, som havde en fri Forfatning; og den mente, at Norges Frihed og Lykke vilde vorde ligesaa sikker under en Carl Johan som under en Christian Frederik. I Spidsen for Majoriteten eller Prindsepartiet stod Christian Magnus de Falsen, Sorensskriver i Follo, i Manddommens fulde Kraft, 32 Aar gammel, sjelden udrustet paa Legeme og Sjel, smuk af Udsyn, mandig i sin Holdning, begejstret for Norges Uafhængighed og fri Statsforfatning, veltalende, sjelden arbeidsom og af let Opfatningsevne, men derhos heftig, fordringsstuld, hensynsløs og myndig, Diebliffets, men ei Beregningens Mand ¹⁾.

¹⁾ C. M. Falsen var født i Oslo 14 Septbr. 1782 og var en Søn af den bekjendte Digter og Fædrelandsven Justitiarius Enevold Falsen. I sin liberale Faders Hus fik han tilligemed sin bekjendte Broder Carl fra Barndommen af Sands for Dannelsse, Videnskab, Frihed og det offentlige Liv. Under Kjøbenhavn

Bed hans Side stod hans Ven Professor Georg Sverdrup, en filosofisk dannet, kundskabsrig og smagfuld Mand, der imponerede ved sin respektindgydende Holdning og sin dybe og klare Basstemme, men stodte Mange ved sin Selvgodhed, sin store Selvtillid og sine bidende Sarkasmer. Kold og rolig var han den heftige Falsen en tro Achates saavel i Komiteen som i Thingsalen. I deres Nærhed finde vi en Mand af indtagende Udortes med et Par ualmindelig skjonne og floge Dine og en Mund, omkring hvilken Bid og Munterhed spiller. Det er den Mand, som Thinget valgte til sin Sekretær, den talentfulde, kundskabsrige, floge, kolde Sorenssriver Christie. Fra denne i vort offentlige Liv udmærkede Personlighed vende vi Blikket hen paa en Mand, som stod ham nær i politiske Anskuelser, den lille og magre melankolske Rein, der ei blot paa Prædikestolen, men ogsaa i Thingsalen gjaldt for en af Landets mest vel-talende Mænd. Bed hans Side se vi et Par Officerer, den ene er liden og ikke smuk, men bag den høie Pande bor Kløgt og Karakterfasthed. Det er den kundskabsrige og dygtige Kaptain Møjsfeldt, og den anden med militær Holdning og et stout Udortes er den humane, almenagtede og dygtige Oberst Hegermann.

Om disse fremragende Mænd grupperer sig en talrig Skare af dygtige og hederlige Mænd, hvoraf nogle i

Beleiring 1807 tjente han, som allerede var Høiesteretsadvokat, som Kaptain ved Studenter-Korpset, og da han 1808 kun 26 Aar gammel blev Sorenssriver i Follo, som Kaptain ved Wedels Frkorpset. Sednere blev han Amtmand, Generalprokurør og døde som Justitiarius i Høiesteret 13 Januar 1830, mistkjendt af sine Landsmænd og haanet af Pressen. I sednere Tid har man vist denne mærkelige Mand, som L. R. Daa i hans Levnet har kaldet Norges Mirabeau og hvem han lignede i flere Henseender, mere Respekt og Anerkjendelse. Han er Forfatter af en Norges Historie o. m.

Begeistring og Hestighed staa Falsen nær og regne sig som ægte Patrioter. (Flere af dem skal tidligere have sværmet for Republiken). Blandt disse ivrige Mænd se vi Busseruds Repræsentanter Digteren, Sogneprest Schmidt og Foged Johan Collett, Bergenserne Kaptain Holck, Sorenskriver Koren, Sogneprest Jerfin, Christians Amts Repræsentanter Sorenskriver Weidemann, Provst Stabell, Lensmand Lysgaard, Bergmester Steenstrup, Kjøbmændene Carl Stoltenberg, Rosenkilde, Rolfsen, Carstensen og Doktor Møller.

Nærmere Møsfeldt og Hegermann staa de mere moderate og tolerante Mænd, den elskelige Romandør Fabricius, den dygtige Lieutenant (siden Amtmand) Heidemann, Juristerne Byfoged Diriks, Rambeck, Heiberg og Bendekke, Presterne Midelfart, Darre, Heyerdahl og Kjøbmand Melker fra Bergen.

Til den første Gruppe sluttede sig efterhaanden de fleste Bønder og Repræsentanter for Hæren og Flaaden. De fleste iagttog Tausshed med Undtagelse af den oplandste Rage Lensmand Lysgaard og den støiende Listerbonde Leis Lundegaard, der ei følte sig generede som de øvrige ved den nye og uvante Stilling, hvori de vare komne. Blandt denne talrige Skare dvæler vort Blik med Glæde paa mangan kraftig Skikkelse og mangt et forstandigt og tankefuldt Ansigt. En Kjæmpestikkelse rager frem over de øvrige. Det er Hedemarkens Repræsentant, Lensmand Ole Evenstad, en Østerdøl „med større Forstand end Kjæmper pleie at have.“ Ved hans Side se vi to Mænd iførte deres smukke Nationaldragter, som viser os, at den ene er en Thelebonde og den anden fra Sogn. Den første er 3die Repræsentant fra Bratsberg Tollef Huvestad fra Laurdal, „der ikke kan sættes i Snorre, og derhos i Dybet af den elskværdigste Betsedenhed under sin hvide Kofte, besidder flere Kundskaber i Udenverdenens

Historie og Geografi," og den anden er Musteter Niels Costesnes, en rask og vakker Soldat, hvis sorte Haar og sydlandfke Livlighed danner en sterk Modsatning til den lysshaarede Thelebonde.

I Spidsen for det andet Parti stod Landets forste Adelsmand, den hoitbegavede, kloge, energiske Grev Johan Caspar Herman Wedel Jarlsberg, efter hvem Partiet endog bar Navn. Han havde som Formand for Norges Provinding i 1808 og 1809, som Stifter af Selskabet for Norges Vel og som den, der væsentlig bidrog til at skaffe Norge det længe savnede og onskede Universitet, store Fordringer paa sine Landsmænds Taknemmelighed og Hoiagtelse. Han havde ogsaa mere end nogen Anden bidraget til at vække sine Landsmænd til politisk Bevidsthed og henlede Opmærksomheden paa, at en Forbindelse med Sverige under konstitutionelle Garantier for Norge var ønskeligere end den gamle Forbindelse med Danmark. Ved sine Forbindelser i Sverige, ved sin hensynslose og ofte ubillige Dadeln af alt Dansk, ved sin Stilling og overlegne Evner var denne mægtige Mand baade frygtet og hadet af den danske Regjering, af Prindsen og hans ivrigste Tilhængere. Ved sit ualmindelig smukke Ansigt, ved sin Beltalenhed og Frygtløshed, Sagkundskab og Ro tiltrækker han sig vor særdeles Opmærksomhed. Den stolte Mand føler sit eget Værd, følger sin Overbevisning, ubekymret om Fyrstegunst og Folkogunst. Hans overlegne Talent og Stilling indgyder baade Venner og Modstandere Respekt. — Ved hans Side staa tre Mand, som høre til Fædrelandsvennerne fra 1808. Den ene er en høi Mand af et ædelt og indtagende Ydre, den anden er en lavere og mere undersætsig Mand af et fornemt, stundom frastødende Udortes, og den tredie er en liden sped Mand med et Par sjelden forstandige Dine og et beskedent, næsten frygtsomt Væsen. Den forste er Wedels

Svigerfader, den hoiagtede, elskelige Peder Anker paa Bogstad, Landets største Godsbesidder, den anden er den dygtige, forstandige og frimodige Severin Lovenskiold, Eier af Fossum Jernverk og den tredie den ædle, kundskabsrige Hædersmand Jakob Wall, Eier af Nesverk, Mænd, der i Trængslens Aar i Ord og Gjerning havde aflagt saa mange Beviser paa opofrende Fædrelandskjærlighed. Ved deres Side se vi Walls Ven og Contubernal paa Gidsvold, den vittige og frimodige Prest Hans J. Grøgaard, den begavede, uforknytte, kundskabsrige og selvstændige, men stundom taftløse og i sin Tale ei sjelden svulstige og i sine Ideer ofte upraktiske Nicolai Bergeland, den usofærdede Dmsen, den praktisk dygtige Bryn, den svikke Blom. Skjønt Krigsmagten til Lands og Blands horte til Modpartiet, hendrages vort Die til tre Officerer, der have sluttet sig til det wedelske Parti. Det er tre anselige Mænd. Den ældste er en hoi, sterkbygget Mand, simpel, ligefrem og næsten trofskyldig i sin Tale og Manerer, men bag den høie Pande bor Forstand, Skarpsindighed og en Klogskab, der næsten grændser til Sluhed, den anden er en overmaade smuk Mand med en stolt militær Holdning og et Afsyn, der rober Mandens Kraft og et heftigt Sind. Den tredie er ogsaa en smuk Mand, af indtagende Manerer og mere livlig og talende end hans tause, forsigtige Sidemænd. Den første er Oberstlieutenant Stabell, bekjendt fra Krigen 1808, da han regnedes for en af den norske Hærs dygtigste Officerer; den anden er den dygtige Kaptain Fleischer og den tredie den mangesidig dannede, veltalende Major Sibbern, der begge gjorde sin Stand Ære.

Til samme Alynge horte Diderik von Cappelen fra Skien, Kjøbmand Molbach og Presten Østedahll, Repræsentanter fra Stavanger Amt, Kjøbmand Mørch fra

Christianssand, Foged Grichstrup fra Lister, Foged Cloumann fra Bratsberg, Justitiarius Rogert fra Throndhjem, Provst Stub fra Romsdalen, Kjøbmand Moses fra Christiansfund, Wulfsberg fra Moss og et Par Bønder.

Naar vi have talt om Prindssepartiet og det wedelste Parti, saa er det ei at forstaa, som om de dannede sluttede Foreninger eller Klubber. Saadanne Foreninger fandtes ei paa Gidsvold; men Forsamlingen delte sig snart i to Leire, der optraadte skarpt mod hinanden, hvor Spørgsmaalet dreiede sig om Kongevalg og Krig med Sverige. Man beskylde Prindsens Omgivelser og især Lieutenant Schwarz for ivrig at bearbejde og vinde Bønderne og Armeen for Prindssepartiet og at gjøre Wedel og hans Venner mistænkte som Forrædere ¹⁾. De skammeligste Rygter udbredtes især om Wedel. Om Natten, sagde man, reiste han om og hvervede Stemmer, han vilde selv være Konge, han stræbte Prindsen efter Livet o. s. v.

1ste Paaskedag, den 10 April 1814 blev denne i Norges Historie saa mærkværdige Forsamling saa at sige indviet, da samtlige udkaarne 110 Mænd af Prindsregenten bleve tilsagte at møde ham ved Gidsvolds Kirke, der ligger paa eller ved de Gidsvellir, hvor i Hedenold Halsdan Svarte udstedte Gidsvaloven, den ældste vi kjende i Norden, og hvor Dplandenes Almue senere holdt Thing og vedtog de Love, som Norges Konger forelagde dem til Stadfæstelse. Dagen var mild og klar, og kort før Kirkens Klokker indbød Menigheden til at samles i Guds Hus for at fejre Kirkens store Fæst, ankom Prinds-

¹⁾ I et Brev af 27 April 1814 skriver Foged Collett blandt Andet: „Ogsaa her paa Gidsvold have vi Moro af et Svar, en Soldat gav en hoi Herre, der gif og sonderede Bønderne og Soldaterne og nu ogsaa var stødt paa denne „me og Kammerata mine ville inte aleine stingie Svenskene, men ogsaa alle dem, som holde med dem, nu veit du det.“

regenten og hilsede de udenfor Kirken forsamlede udkaarne Mænd venligen med de Ord: „Vi ville, mine Herrer! udbede os Himlens Betsignelse til vort vigtige Foretagende.“ Alle fulgte nu Prindsregenten ind i Kirken, hvor den gamle Provst Hans S. Veganger ¹⁾ prædikede. Efter Gudstjenesten begave de udkaarne Mænd sig til Carsten Anfers Herresæde Eidsvold, hvor de overleverede deres Fuldmagter til Prindsregenten, der lod dem prøve af Bisperne Dr. Julius Bæch og Dr. Bugge og Regjeringsraad Mathias Leth Sommerhjelm.

Den følgende Dag samlede de kaarne Mænd i den store Sal paa Eidsvold, der var beklædt med Granbar og Barlin og prydet med en Del Malerier. De anvistes Plads paa lange med rødt Klæde betrukne Bænke. Vigeover for dem i Salens Baggrund var en Forhøining bedækket med et prægtigt Tæppe, hvorpaa stod en Stol og foran samme et Bord, bedækket med et grønt Tæppe. Bag samme stod Prindsregentens Generalstab, Regjeringsraaderne og hans øvrige Følge, blandt hvilke vare Bisperne Bæch og Bugge og Professor Treschow. Dyb og alvorlig Tausshed herskede i Salen, da Prindsregenten betraadte sin ophøiede Plads og aabnede Forsamlingen med følgende Tale ²⁾. Han havde den nedskrevet paa et Papir, som han havde i Haanden. Han var bleg og hans Stemme skjælvende i Begyndelsen; men snart fik den sin fulde Kraft og „han holdt sin Tale med Frihed, Kraft og Værdighed.“

¹⁾ Han var født paa Eidsvold 1742 og døde der 9 August 1816.

²⁾ Den blev Folket først bekendt gennem Rigsforsamlings-tidenden, begyndt 14 April (trykt paa et lidet Felttrykkeri, som nu findes paa Bergens Museum, af Naunheim), og sednere (30 Mai) gennem Budstikken Nr. 29. Den findes ogsaa i Rigsdagsforhandl. 1, 2. „Rigsforsamlingen blev aabnet med en overmaade vakker Tale, som blev fremsagt med en Værdighed, en Kraft og en Tælle, der henry“, skrev Foged Collett 12 April 1814.

„Nordmænd! helligt er det Kald, der samler eder ved Fædrelandets Alter. Det norske Folks Hu staar til eder, dets udvalgte Mand, at I ville vide, med Visdom og Samdrægtighed, at grundlægge den Statsforfatning, af hvilken nærværende og tilkommende Slægter kunne vente Held, Orden og Velstand inden Riget.

Den viseste Regjeringsform er udentviul den, som, sikrende Borgerfrihed og Lovenes Hellighed, giver den udøvende Magt Myndighed til at udrette alt Godt og til at haandhave Lovene; men I skulle ikke kunne give Norge en Regjeringsform, der svarer til Folkets Forventning, uden ved samdrægtigen at ville virke til eet og samme Maal: Folkets Lyksalighed. Banlyser enhver Tvivl, Frygt eller Mistanke fra eders Barm, naar det gjelder om at bestemme Norges Grundforfatning; — ethvert Medlem af denne Forsamling vise sig som trofast, retsindig Nordmand, og, idet han ytrer sin Overbevisning, tænke han tillige paa de Medborgeres Stemning, i hvis Navn han taler!

Skulde Nogen fortælle eder, at Norge ikke kan bestaa som en selvstændig Stat, da lue Kjærlighed til Fædrelandet dobbelt høit i eders Bryst; da mindes hine Oldinge, hine kraftfulde unge Mand, der bøde eder Held til det Hverv, I gik hen at rygte! Hine sagde: vanslægter ei fra Fædrene! og disse: stoler paa den Kraft, der hviler i vor Arm som i vor Billie. Er det norske Folk da ikke mere sine Fædre ligt? skulde Sonnerne ei ligesaagodt, som de, kunne forsvare deres Fjælde? Ere vi ei vante til Savn? og kan noget Savn lignes ved Frihedens? Staar det ei i Folkets Magt at indrette sin Regjeringsforfatning efter Statens Larv og de Midler, den besidder i sit Ekjød? — Norge har ingensinde forlangt, at Danmark skulde afholde dets Stats-Udgifter. I fredelige Dage har dette Rige givet Overskud af Ind-

tægter i Statskassen; og skulde Sverige ønske Forening med Norge for at forsørge det norske Folk med Almisse? Hvortil lede endeligen disse bange Tvivl? — til frivillig Underkastelse? I Sandhed, hvad var et Folk værd, som frygtagtigen opofrede sin Selvstændighed og sin Ære? kun de Slavelænker, som fra Evigheden vare beredede for samme!

Dog Held os! vi ere ei vanslågtede! med høi Følelse af eget Værd har det hele Folk, i Herrens Templer, aflagt den høitidelige Ed, at hævde Norges Selvstændighed. Denne Ed skulle I besegle, trofaste Nordmænd! ved at grundlægge den Regjeringsform, under hvilken I ville leve og som I ville forsvare mod hvert Forsøg paa at fuldkaste den.

Mistvivler ei om, at I jo besidde Kraft til, selv i Modgang, at haandhave den; og mistvivler ei heller om, at en retfærdig Gud beskytter et frit og ubetvunget Folks Anstrengelser. Herren er mit Haab og min Tillid!

Jeg har anseet det for min første Pligt som dette Lands Regent, at kundgjøre Nationens fredelige Forhold til andre Magter, og indtil denne Dag er ingen ny Fiendlighed af nogen Magt udøvet mod Norge.

Jeg har tilskrevet alle de Fyrster, hvis Venstab var væsentlig for Norge og af hvis Rettsindighed man kunde haabe Bistand ved en saa retfærdig Sag, saasnart Omstændighederne tillade dem at ytre deres Sindelag til vor Fordel. Rigets affondrede Beliggenhed har endnu tilbageholdt disses Svar; men imidlertid er det engelske Flag gjenseet og med Glæde modtaget i norske Havne. — De Svenskes Konge har jeg tilskrevet saaledes, som det skal blive forelagt Rigsforsamlingen, men denne Monark har sendt min velmente Skrivelse uaabnet tilbage.

O! gid den Konge, der siger sig at ville være det norske Folks Fader, ogsaa vilde ære dets Rettigheder, og

skjenke Norden Fred og lykkelige Dage; vi ønske jo kun at leve uafhængige i god Forstaaelse med et i sig selv agtværdigt Nabolik.

Jeg skulde anse det for en kjær Pligt, hvis jeg udførligere, med nogenslags Sandsynlighed eller Visshed, kunde skildre Norges politiske Stilling, men Ingen formaar at forudse de Begivenheder eller Omvæltninger, som Europa i det Hele eller enkelte Stater kunne være underkastede, forinden den almindelige Fred gjengiver Ro, og kalder Lyksalighed og Velstand tilbage.

Held imidlertid det Folk, som, uagtet Trængsler og mangehaande Gjenvordigheder, med uroffelig Trost, først mod sin Konge og siden mod sine egne Rettigheder og sit Nationalværd, bistaar den gode Strid ¹⁾, indtil blidere Dage oprinde. Europa skal ikke negte det sin Høiagtelse og Beundring, og kommende Slægter skulle velsigne dets Minde. Ja, Held Norge! (Her gjentog den hele Forsamling et tredobbelt Udraab af: Held Norge!)

Jeg indbyder Rigsforsamlingen til at vælge sig en Præsident, som kunde omveyle ugentlig, saavel som en bestandig Sekretær; og til at udarbeide Forslaget til Konstitutionen vil det findes fornødent at udvælge en Komite, bestaaende af Medlemmer fra de forskjellige Stifter.

Regjeringsraadet skal være beredt til at forelægge de Dplysninger om Rigets Resourcer, som have været mulige at forskaffe i saa kort en Tid; men, saasom Tidsomstændighederne forhindre den i sig selv vidtløftige Dpgjørelse af gjensidige Fordringer med Kongeriget Danmark, og Rigets Indtægter og Udgifter desuden ei lade sig bestemme efter et Krigsjaar, som det afvigte, ligesaa lidt som ubetinget efter fordums Fredsjaar, saa vil ei heller

¹⁾ „Bistaar den gode Sag.“ Budstik.

noget fuldstændigt Budget for Aaret 1814 kunne forelægges Rigsforsamlingen; jeg ønsker derimod, at det efter Konstitutionens Bestemmelse maatte overveies, om ikke Tilforordnede af Rigsforsamlingen kunde, tilligemed Regeringsraadets 1ste Departement, udarbejde Rigets finantfielle Etat, og Forslag til nye og nødvendige Hjelpekilder for Finantserne.

Den til Næringsveienes Dplivelse saa uundværlige Laane=Indretning, som under 5 Januar d. A. blev antaget af sammes Konstituenten, er hidtil standset i sin Virksomhed, fordi de sednere indtrufne Omstændigheder have gjort dens Forening med en national Bank ønskelig, hvis Plan ligeledes skal forelægges Rigsforsamlingen til Bedømmelse. Overhovedet venter jeg med Fortrostring al den Bistand af Rigsforsamlingen, som Kjendskab til Land og Folk og som varm Følelse for Norges Vel vil indgive hvert dens Medlem.

Mine Hensigter kjendes ¹⁾ af Alle; i redelig Villie skal Ingen overgaa mig, og min bedste Løn skal til alle Tider være Folkets Kjærlighed og de Retskasnes Høiagtelse."

Efterat Prindsen havde holdt denne Tale, som gjorde et dybt Indtryk paa Forsamlingen, lod han sin Sekretær von Holten oplæse først paa fransk og siden i Oversættelse det Brev, som han havde tilskrevet Sveriges Konge, men denne uaabnet havde tilbagesendt ²⁾. Han ønskede derpaa med nogle hjertelige Ord Rigsforsamlingens Medlemmer Held og Lykke til deres vigtige Gjerning og sluttede med

¹⁾ „ere kjendte." Budstik.

²⁾ Brevet, der er dateret Christiania 6 Marts 1814 findes baade paa fransk og i Oversættelse i Rigsbogsforh. 1. 8—18. Mall S. 755. I Bergman=Schinkels Minnen 8, S. 296 findes det oversat paa Svensk, men dateret Hafslund 9 Marts 1814.

det Udraab: „Held Norge,“ hvilke Ord 3 Gange gjentoges med levende Begeistring af Forsamlingen, hvorpaa Prindsregenten med sit Følge forlod Forsamlingen.

Forsamlingen valgte derpaa til sin første Præsident den for sit Retssind og Fædrelandskjærlighed bekyndte almen yndede og høiagtede Kammerherre Peder Anker paa Bogstad ¹⁾, til Vicepræsident Justitiarius i Throndhjems Stiftsoverret Rogert og til Sekretær den aandrige Sorensskriver i Nordhordlen Wilhelm Friman Koren Christie.

En Takadresse til Prindsregenten for de Tjenester, han hidindtil havde vist Folket, blev voteret og der besluttedes tillige efter Forslag af Grev Wedel, at et midlertidigt Reglement for Forhandlingerne skulde udarbejdes. Disse Arbejder overdroges Præsidenten og Sekretæren i Forening med Oberst Hegermann, Byfoged Diriks, Professor Sverdrup, Sorensskriver Falsen, Pastor Bergeland og Toldprofurør Dmsen. Reglementet og Takadressen blev allerede den følgende Dag oplæste ²⁾. Det første blev antaget med nogle faa Forandringer og den sidste,

¹⁾ Bergeland skildrer ham i sin Konstitutionshist. S. 25 træffende: „Gamle Peder Anker var et egte Exemplar af en norsk populær Magnat og af sit Folks Karakter; oprigtig som sit Haandslag, der hverken negtedes den Ene eller den Anden, trohjertig som sit Ansigt, jovialt, familiær, national i sine Seeder, imponerende af Figur; men, med sine almindelige Evner, dog ikke saalidt af den Klogskab bag Tænderne, som hører til for at gjøre Nationalkarakteren komplet.“ Sammenlign Aall S. 394. Blom S. 142. Botten Hansens Biografi i Eidsvoldsgalleriet. Han var født i Christiania 8 Decbr. 1749, og var Broder af den bekjendte Bernt Anker. Han havde som Generalveitendant i Akershus havt store Fortjenester af det norske Væbvesen, hvis Fader han var.

²⁾ De findes begge i Rigsforsamlingsforhandl. I, S. 21. 25. S. Bergeland II, S. 37. 40. Regl. hos Aall S. 757.

der var forfattet af Sverdrup ¹⁾ i meget smigrende Udtryk, uforandret, skjønt den gav Anledning til en heftig Ordvevling mellem Professor Sverdrup og Pastor N. Bergeland, da denne foreslog som Tillæg til Adressen, at Prindsen skulde anmodes om at vedblive med Regjeringen indtil Rigsforsamlingen fik afgjort Rigets Forfatning samt bemyndiges dertil i de nærværende souveræne Repræsentanters Navn, og at de Mænd, som havde deltaget i det forrige Møde paa Eidsvold ogsaa burde takkes fordi „de havde forholdt sig med Verbødighed for Folkets Souverænitet“ ²⁾. Angaaende Bergelands Forslag og Adressens Indhold erklærede Grev Wedel, at intet Medlem af Nationalsforsamlingen tænkte saa uværdigt en Nordmand, saa uværdigt Forsamlingen, at han kunde drage i Tvivl, at jo Folkets Souverænitet for Diebliffet hvilede hos den, men da Adressen selv var at anse som et Komplimentbrev, saa troede han, at den kunde afgaa som den var uden videre Forandring eller Tillæg, hvilke Ytringer bleve modtagne med stort Bifald ³⁾, og Bergelands Tillæg forkastedes.

Efterat denne Strid, hvori flere Talere havde deltaget, var endt, gik man over til at vælge 15 Mænd, hvem det vanskelige Hverv skulde overdrages at udarbejde en Statsforfatning for Norge. Ved de fleste Stemmer valgtes:

1) Oberst Diderik Hegermann, Repræsentant for det oplandske Infanteriregiment.

2) Sorenskriver Magnus Falsen, Repræsentant for Akershus Amt.

¹⁾ H. Bergeland 2. Bilag S. 34. Christie, Dagbog i Norske Saml. 2, S. 564. „Bergelands Tale blev optaget med almindelig Usilje.“ Christie.

²⁾ Talen findes hos H. Bergeland 2, Bilag S. 20.

³⁾ fortrolige Breve fra Eidsvold 9. Adressen og Prindsens Svar findes hos Wall S. 396. Blom S. 151.

3) Professor Georg Sverdrup, Repræsentant for Christiania.

4) Jacob Hall, Eier af Nes Jernverk, Repræsentant for Nedenes.

5) Sogneprest Jonas Rein, Repræsentant fra Bergen.

6) Artillerikapitain Peder Møksfeldt, Repræsentant for Artillerikorpsset.

7) Justitiarius Andreas Rogert, Repræsentant for Throndhjem.

8) Grev Herman Wedel Jarlsberg, Repræsentant for Jarlsberg.

9) Byfoged A. Diriks, Repræsentant for Laurvig.

10) Pastor Nicolai Bergeland, Repræsentant for Christianssand.

11) Oberstlieut. Frederik Stabell, Repræsentant for akershusiske Skarpskytterregiment.

12) Toldprokurør Christopher Dmsen, Repræsentant for Christiania.

13) Provst Frederik Schmidt, Repræsentant for Buskerud.

14) Oberst Johan Petersen, Repræsentant for det søndenfjeldske Infanteriregiment.

15) Provst Hans Midelfart, Repræsentant for Nordre Throndhjem.

De tvende sidste efter Lodtrækning med Christie ¹⁾.

Til Redaktører af de Forhandlinger paa Rigsforsamlingen, der ved Trykken skulde offentliggjøres, udnævntes Sverdrup, Jacob Hall og Grøgaard.

¹⁾ Nicolai Bergeland i fortrolige Breve fra Eidsvold ytrer om disse 15 Mænd: „Endskjønt ulige i Charakter, Stand og Meninger med Hensyn til den Krisis, hvori Fædrelandet nu befinder sig, ja maaske i alle andre Egenskaber ulige, ere de dog vist lige i Et og det lykkeligvis, det nu for Tiden Væsentligste; samtlige femten ere gjennemtrængte af saa liberale Ideer og et

Denne Konstitutionskomite fortjener vor særdeles Opmærksomhed. Hvor forskjellige dets Medlemmer end vare med Hensyn til deres Livserfaringer, Kundskaber og Begavelse og hvor forskellige deres Meninger vare om Fødelandets politiske Forhold og hvad der i saa Henseende var at gjøre, saa enige vare de i at elske en fri Statsforfatning og at hellige deres Evner og deres Flid til i Enighed at udarbejde en Statsforfatning, som kunde betrygge Norges Frihed og Selvstændighed i Fremtiden. Naar man erindrer, at inden dette Udvalg fandtes saa forskellige Mænd som Falsen, Sverdrup, Wedel og Wergeland, kan man nok begribe, at det stundom gik varmt til under Ordvevlingen om, hvorledes man bedst skulde ramme Fødelandets sande Vel, men til Lykke fandtes der ogsaa rolige, venlige, forsonende Elementer i samme, som en Jacob Wall, en Midelfart, en Stabel o. Fl., som dannede et respektabelt Centrum. Vi maa beklage, at Ingen af Deltagerne i denne Komite har efterladt sig noie Efterretning om hvad Andel Enhver tog i at reise den stolte Bygning. Kun om de mest Fremragende har J. Wall meddelt nogle Oplysninger. Vi maa gribes af Beundring for disse Hædersmands rastløse Flid og Maadehold og Selvbeherkskelse, naar vi høre, at Komiteen efter 17 Dages Forløb allerede havde deres Grundlovsforslag færdigt. Dette vilde imidlertid have været umuligt, naar ikke Magnus Falsen, som blev valgt til Konstitutionskomiteens Formand, havde fremlagt et af ham og en dansk Mand Lektor Johan Gunder Adler udarbejdet og trykt Forslag, som Komiteen fandt at være saa vel

saadant Borgerind, at man med Sikkerhed kan love sig en Konstitution foreslaaet, der aander al den Frihed, som kan bestaa med det Heles Vel."

udarbejdet, at den kunde lægge det til Grund for sine Forhandlinger. Til at fremme Verkets Hurtighed bidrog det ogsaa, at Falsen selv var Komiteens Formand og ved den ham egne Kraft og Energi kunde hævde sit Forslag mod Indflydelsen af andre mindre heldige, der dels vare indleverede skriftlig, dels mundtlig fremkomne. Under sit Forslags Forsvar fandt han en dygtig Støtte i sin Ven Professor Sverdrup, der næsten i Alt delte hans Anskuelse. Stor Indflydelse paa at Arbejdet gik baade raadt og ordentligt fra Haanden havde Byfoged Diriks, en dansk Mand, der var Komiteens Sekretær, en Mand, udrustet med sjelden Sukommelse, mange Kundskaber, stor Ordenssans og ualmindelig Flid. Han var i Komiteen en uundværlig Mand, sammes juridiske og statsøkonomiske Vexikon, og han helligede Konstitutionens Udarbejdelse sin hele Virksomhed og udelte Opmærksomhed. Den under Englands konstitutionelle Forfatning opdragne og for samme begejstrede Grev Wedel havde megen Indflydelse paa dette Verk, da han baade besad Dygtighed og Mod til at paavise og faa forandret, hvad han i det adler-falsenske Forslag fandt uhensigtsmæssigt eller urigtigt. Han var den udøvende Magts Repræsentant i Komiteen og søgte at sikre Regjeringen den Magt og Indflydelse, som han ansaa nødvendig mod den demokratiske Mænd, der stundom var fremherskende i Udkastet. De Paragrafer, som angaa den udøvende Magt og dens Forhold til den lovgivende, bleve af ham med Omhyggelighed droftede og udbedrede. Kapitein Møgfeldt, en skarpsindig og kundskabsrig Mand, der som Wedel var vel bekjendt med den engelske Statsforfatning, deltog med meget Liv i Forhandlingerne. Han var en ivrig Forsvarer af Etkammerssystemet. Pastor N. Bergeland, der havde udarbejdet et eget Forslag til en Konstitution for Norge og som blev benyttet i Komiteen, viste megen Virksomhed

uden dog at kunne drive sine Forslag igjennem, da han i Falsen og Sverdrup havde ivrige og skarpe Modstandere. Provst Midelfart deltog ogsaa med Interesse i Forhandlingerne og var en frifindet Forsvarer af Religionsfrihed. Omsen var især virksom ved Udarbejdelsen af Kapitlet om den dømmende Magt. Oberst Hegermann tog især virksom Andel i de Bestemmelser, som angik Børnepligten, da han var en ivrig og dygtig Forsvarer af almindelig Børnepligt, hvori han fandt en Modstander i J. Wall, der modarbejdede de radikale Anskuelser, der strax vilde afskaffe alle Privilegier o. m., hvorved heftige Splittelser let kunde være afstedkomne, der især vare farlige under Omstændigheder, da Alt beroede paa Enighed ¹⁾. „Konstitutionskomiteen,“ ytrer J. Wall (S. 431), „maatte overhovedet betragtes som en Melleminstants, der med Sindighed, Indsigt og en ren Oversigt forberedede de Gjenstande, der i Rigsforsamlingen skulde afgjøres. Derhos lettedes dens Arbejde meget ved den Tillid og Agtelse, som den nød i Forsamlingen.“ Da M. Falsen paa Tidsvold ei blot var den store Majoritets Hovding og Leder, men tillige Prindsregentens varmeste Tilhænger og Udfører af hans Ønsker, saa har man Grund til at antage, at det adler-falsenske Forslag tillige var Prindsregentens, uden at deraf følger, at han var i Et og Alt enig med samme ²⁾.

¹⁾ Medlemmernes Virksomhed i Komiteen har været saa ulige, at da man i Aften (1 Mai) gif ud af Forsamlingsværelset, ytrede Sverdrup, at man burde dekretere en Takadresse til Rein for hans exemplariske Røstighed i alle Komiteens Sessioner. (Fortrolige Breve fra Tidsvold S. 52.)

²⁾ Dertil kommer, at Udkastets 2den Udarbejder Adler ogsaa var paa Tidsvold og var i stor Indest hos Prindsregenten. Han var født i Kjøbenhavn, blev 1812 udnævnt til Bestyrer af Skolen „Christian Augusts Minde“ paa Frederikshald, og fik 10 April 1812 Bestalling som Lektor. Ved et Besøg paa Skolen

Konstitutionskomiteens store Fortjenester er, at den med Flid, Skarpsindighed og Sagkundskab prøvede Forslaget og beholdt, hvad der passede paa Folk, Land, Tid og Forhold. Udkastet, der har laant meget af den franske Konstitution af 1791, blev forkortet og simpelgjort, og blev mere konservativt i adskillige Retninger, men og mere demokratisk i enkelte ¹⁾).

Uagtet Prindsregenten hverken blandede sig i Komiteens eller Thingets Forhandlinger om Grundloven, fulgte han sammes Forhandlinger med spændt Opmærksomhed, og paavirkede samme ikke uvæsentlig gennem Falsen og Sverdrup ²⁾).

gjorde Prindsen Bekjendtskab med denne elskværdige og dannede Mand, som desuden var meget fortrolig med flere levende Sprog. Han fulgte siden Prindsregenten til Eidsvold, og ansaaes som Forfatter til flere Kundgjørelser og Statskrifter, som udkom under Prindsens eller hans Sekretær von Holtens Navn. H. Wergetands Paastand, at Adler kun har skrevet Fortalen og Falsen det øvrige, er ugrundet. De vare fælles om Udarbejdelsen. Efter Samtidiges Formening, som Falsen aldrig modsagde, tilkommer Wren ligesaa vel Adler som Falsen. Gjessing i hans Christian VII's Historie beretter efter Adlers eget Udsagn, at han har forfattet den hele første politiske Del medens Falsen skrev den sidste juridiske Del. Adler blev efter Kongevalget Kabinetssekretær, da v. Holten blev Statssekretær, og fulgte Kongen tilbage til Danmark. Han døde paa en Udenlandsreise 1852.

¹⁾ Udkastet havde Jury, Storting hvert andet Aar, Medlemmerne af begge Things Afdelinger havde Ret til at foreslaa Love. Kun Halvparten af et Distrikts Repræsentanter kunne være Embedsmænd. Lagthingsmændene skulde fungere i 6 Aar altsaa paa 3 Thing, være 30 Aar og i Besiddelse af en Formue af 10,000 Rdlr. Hver Repræsentant af Stortinget skulde have en Godtgjørelse af Statskassen af 500 Rdlr. for hvert ordentligt Storting. I overordentlige Møder skulde de have Erstatning for Reiseudgifter og Diætpenge.

²⁾ Grundet paa Beretning fra Prindsregentens Fortrolige Major Brock, der den Tid var paa Eidsvold, fortæller Rée, „at

I det første Møde, som Konstitutionskomiteen holdt, blev man enig om, at udelade de almindelige Grundsatninger, som efter den franske og andre Konstitutioner findes i Udkastet og strax skride til hvad der egentlig angaar Norges Konstitution. Dog ansaa man det hensigtsmæssigt at forelægge Rigsforsamlingen nogle Hovedsatninger til Prøvelse, og man enedes snart om følgende Grundsatninger.

1.

Norge bør være et indskrænket og arveligt Monarki.

2.

Folket bør udøve den lovgivende Magt gennem sine Repræsentanter.

3.

Folket bør ene have Ret til at beskatte sig gennem sine Repræsentanter.

4.

Krigs- og Fredsretten bør tilkomme Regenten.

5.

Regenten bør have Ret til at benaade.

6.

Den dømmende Magt bør være særskilt fra den lovgivende og udøvende.

7.

Trykkefrihed bør finde Sted.

8.

Den evangelisk=lutherske Religion bør forblive Statens og Regentens Religion. Alle Religions=Selter til-

enhver af Grundlovens §§ blev forevist Prindsregenten ved Forsamlingens Præsidenter og Komiteens Formand, forinden den endelige Drøftelse og Afstemning, og han tilkjendegav da sin Formenting og udøvede vel ingen betydelig, men dog ei heller nogen ganske uvæsentlig Indflydelse." Efr. Aall S. 407, 427 og 428.

stedes fri Religionsøvelse; dog ere Jøder fremdeles udelukkede fra Afgang til Riget.

9.

Nye Indskrænkninger i Nærings-Friheden bør ikke tilstedes.

10.

Personelle eller blandede arvelige Forrettigheder bør ikke tilstaaes Noget for Fremtiden.

11.

Statens Borgere ere i Almindelighed lige forpligtede til, i en vis Tid at værne om Fædrelandet, uden Hensyn til Stand, Fødsel eller Formue.

Den 16 April bleve disse 11 Paragrafer oplæste i Forsamlingen og tagne under Overveielse.

I Anledning af § 1 opstod der alvorlig Strid. Kapitain Holdt fra Nordre Bergenhus foreslog som Tillæg: „og Regenten bærer Titel af Konge.“ Forslaget blev bestridt af Bergeland, Wedel, Hount, Løvenskiold og Grøgaard, men forsvaret af Falsen, som foreslog som § 1 „Norge skal være et indskrænket og arveligt Monarki; det skal være et frit, uafhængigt og udeleligt Kongerige, og Regenten skal føre Titel af Konge,“ hvilket vedtoges med 78 Stemmer mod 29 ¹⁾.

I Anledning af 8de Grundlæggelse optraadte Provst Midelfart, som allerede i Komiteen havde talt Jødernes Sag, og viste i en vakker Tale det Inhumane og Intolerante i at udelukke Jøderne. Han understøttedes af Wedel, men blev bekjæmpet af Sverdrup, Bergeland, Grøgaard o. fl. Tilslidst gjorde Repræsentanten fra Vester Teis Lundegaard Ende paa den høirøstede og ivrige

¹⁾ Om den støiende Ordverel og Bergelands lange Tale, som afbrødes, se Wall S. 410 og Christies Dagbog i Norste Samlinger 2, S. 563.

Ordvevling, som fandt Sted, da man endnu ei havde lært at tale En af Gangen og bøie sig under Reglementet, idet han stod op og med den ham egne Fripostighed raabte høit „Staar op Alle, som ingen Jøder vil have i Landet,“ og strax reiste der sig en overveiende Pluralitet ¹⁾).

Den 11te Grundsætning om almindelig Børnepligt forsparedes med Barme og Dygtighed af Oberst Hegermann, men beskæmpedes af Lovenskiold, der foreslog Lægd ²⁾, og Wedel, der mente, at Hegermanns Anskuelser ledede til Konksription, som maatte ansees for lidet ønskelig. Han gjorde derhos opmærksom paa, at de største Heltebedrifter i Tydskland vare udøvede ved leiede Soldater og at Gustav Adolfs og Karl XII's Krigere fordetmeste vare Leiesvende. Denne Grundsætnings Afgjorelse blev efter lang Ordvevsel opsat indtil vedkommende § i Grundloven vilde fremkomme.

Præsidenten gjorde derpaa Forsamlingen opmærksom paa, at den havde at udnævne en Komite, der skulde undersøge Finantsernes Tilstand og i Overlæg med Finants-Departementet forfatte et Udkast til et Budget. Ved denne Leilighed stod Kammerherre Lovenskiold op og erklærede, „at ikke alene en saadan Komite burde nedsættes, men at der ogsaa burde udnævnes en Komite for at undersøge Norges Stilling til Udlandet, hvortil officielle Efterretninger fra Regenten, saavidt disse vare meddelte, kunde tjene til Veiledning.“ Forslaget, som kom uventet

¹⁾ „hvilket strax som ved et elektrisk Stød blev fulgt.“ Bryn i Bogts Rigsrets sag S. 169.

²⁾ Han oplæste en meget velskrevet Deduktion, hvori han gjorde opmærksom paa, at Konksription kunde undgaaes, naar Landet blev inddelt i passende militære Distrikter eller Lægder med Forpligtelse for enhver Lægd, at stille en indfødt vaabenygtig Mand til Armeen mod saa tilstrækkelig Betaling, at det ikke blev vanskeligt at erholde Nogen dertil.“ Bryn.

og bragte selv Majoritetens Høvdinger til at studse ¹⁾, blev understøttet af Bergeland, men bestridt af Sverdrup, der erklærede, at han troede sig kun berettiget til at behandle Spørgsmaalet om Statsforfatningen og Grundlæggningen af Konstitutionen, og at man ei burde indlade sig i andre Undersøgelser og allermindst den foreflaaede, der var af en saa indviklet og vanskelig Natur.“ Da Wedel med Barme udbrod „Prindsen skal fremlægge for Forsamlingen de Oplysninger, som han er i Besiddelse af om Landets Forhold til udenlandske Magter; det er overensstemmende med Forsamlingens Værdighed at kræve dem og under Prindsens Værdighed at negte dem,“ og megen Uro og lydelig Snakken i Munden paa hinanden opstod, afbrød Præsidenten Forhandlingerne, og opløste Forsamlingen med den Erklæring, at det skulde udsættes til næste Møde, at undersøge hvor mange Komiteer, der skulde nedsættes.

Dette Møde holdtes den 18 April, hvor følgende 9 Mænd valgtes til Medlemmer af Finantskomiteen, nemlig Kjøbmand F. Melger, Kjøbmand P. Schmidt, Foged Johan Collett, Kjøbmand Rolffen, Amtmand Krohg, Kjøbmand Mørch, Kjøbmand Carl Stoltenberg, Kjøbmand Gabriel Lund og Kjøbmand Rosenkilde. Derpaa valgtes Oberst Hegermann med 58 Stemmer til Præsident og Falsen med 23 Stemmer til Vicepræsident. Den sidste stod derpaa op og udbad sig Forsamlingens Opmærksomhed, idet han „med megen Ivrighed oplæste en skreven Tale“ ²⁾, hvori han dels motiverede de Forslag, han vilde fremsætte, dels formodentlig med Hensyn til

¹⁾ Die freie Verfassung Norwegens von Brömel (Bergen 1842), der blandt sine Riber nævner mundtlige Esterretninger og haandskrevne Optegnelser af Flere.

²⁾ Den findes i Rigsforsamlingens Forhandl. I, S. 47, hos Bergeland II, S. 53. cfr. Fortrolige Breve fra Eidsvold S. 27.

Løvenfiolds og Wedels Ytringer foregaaende Dag fra-raadede Forsamlingen at besatte sig med den udvortes Politik, idet han blandt andet ytrede: „Her at ville trænge ind i Diplomatiens Irgange og bestemme Norges Forhold til fremmede Stater, vilde unegtelig være et ligesaa uendeligt som usikkert, og jeg tror, den ærede Forsamling aldeles uvedkommende Arbeide. Kunne vi vente, at udenlandske Magter ville indlade sig i Diskussioner, hvis første Karakter de nyere Tider noksom have vist at være Hemmelighed, med en Forsamling saa talrig, saa blandet som denne? Ville vi ikke, vi, som for den største Del ere aldeles uvidende i Politikens Kunstgreb, udsætte os for at blive en Bold i Enkeltes Hænder, der vare udrustede med større Indsigter og Erfarenhed i dette Fag end Mængden.“ Han fremsatte derpaa følgende 3 Forslag:

1) at en Komite af 9 Personer nedsættes for, i For-ening med de Regjeringsraader, som forestaa Finants-væsenet, at undersøge Landets Pengevæsen, at gjøre For-slag til en ny Banks Indretning, at bestemme, paa hvad Maade og efter hvad Forhold de cirkulerende Repræsenta-tiver skulde indløses af Staten og efter hvad Tid de ikke mere maa gjælde;

2) at en anden Komite, bestaaende af 5 kyndige og erfarne Mænd, hvad enten i eller udenfor denne Forsam-ling, udnævnes af Rigsforsamlingen, saasnart denne har endt sine Forhandlinger, for at gjennergaa og ordne vort Lovgivningsvæsen, hvorefter den har at forelægge den første eller, om det ikke er muligt, den anden lovgivende Forsamling Resultatet af sit Arbeide;

3) at denne Forsamling, saasnart Konsti-tutionen er antagen og Kongen valgt, ansees som hævet ¹⁾).

¹⁾ Se Rigsforsamlingens Forhandl. I, S. 46.

Det sidste Forslag vakte stor Opmærksomhed. Forsamlingen sad taus, indtil Wedel reiste sig og ytrede sig derimod i et kort, men belivet Foredrag. Løvenskiold o. Fl. gjorde ogsaa Indsigelser mod, at disse Forslag strax skulde tages under Overveielse. Forsamlingen besluttede derfor, at Behandlingen af de to sidste Forslag skulde udsættes til næste Dag, medens den med Hensyn til det første vedtog, at den ei nøiere vilde foreskrive den allerede valgte Komite Grændser for dens Virkefæds, med mindre Komiteen selv maatte foreslaa saadant.¹⁾

Den 19 April samlede atter Rigsforsamlingen, og Falsens Forslag blev atter oplæst. Efterat Løvenskiold og Flere havde ytret sig om Falsens 2det Forslag, blev det ved 58 Stemmer mod 52 vedtaget, at en Lovkommission strax skulde nedsættes, medens Minoriteten vilde have Forslaget henvist til Konstitutionskomiteen og Kommissionen først nedsat, naar Konstitutionen var færdig.

Angaaende Falsens 3die Forslag opstod der heftige Debatter. Løvenskiold lagde i et findigt og vel forfattet Foredrag Forsamlingen paa Hjertet, at se sig nøie for, førend den gav dette Forslag sit Bifald, at det var bedre at udføre det betroede Kald vel end hastig. „Dg aldrig kunde det gamle Ordssprog: hvo, som vandrer forsigtig og betænksom, han gaar sikkert, være mere anvendeligt end i denne Begivenhed, hvor her arbeides for en Nations Tilværelse;“ at „vi uden tilfredsstillende Oplysninger om Fædrelandets Forsyning med Livets første Nødvendigheder, Pengeresourcer o. m. kunne dekretere Fædrelandet en saare prekær Stilling, kunne berede Nationen en ulykkelig Fremtid, som vi hverken for Gud eller Menneker kunne forsvare. Vi vilde reise Regentens Trone paa Sand istedetfor paa Klippegrund. Vi bød ham da maaske en Tornekrone.“

¹⁾ Se Rigsforsamlingens Forhandl. I, S. 46.

Løvenskiolds Tale gjorde en vienssynlig Virkning paa Forsamlingen. Man indsaa, at Fædrelandets Skjebne ahang af Beslutningen om Kongevalget, og, havde den sindige J. Nass, der havde opskrevet en Tale, som han agtede at holde, nu taget Ordet, havde maasse Sagen faaet et andet Udfald ¹⁾, men i hans Sted fik Pastor Wergeland Ordet og holdt sin meget frimodige, men smag- og taktløse Tale, som gav hans Modstander Sverdrup Anledning til Spot og tirrede det mægtige Modparti ²⁾. Wedel advarede ogsaa mod de Farer, som en overilet Beslutning kunde bringe over Fædrelandet „ved at bygge Tronen paa Sand,“ og Grøgaard understøttede sine Meningsfrænders Taler ved sit sædvanlige livlige og vittige Foredrag. Falsen taug stille, men Rein stod op og holdt en Tale, hvori han forudsatte, at Regenten maatte have forudseet de Banffeligheder, som vare forbundne med at forsvare Rigets Selvstændighed, og vidste at overvinde dem, „thi ellers var alt, som hidtil er skeet, kommet for tidlig. For tidlig havde da vor Regent opfordret til at

1) Talen findes i Nasss Erindringer Bilag 75. S. 760. Nass ansaa det forgjæves at fremsætte sine Ideer, der vare saa stridende mod den i Forsamlingen herskende Mening om Fædrelandets Stilling, men han har siden fortrudt, at han ikke ogsaa fremsatte sine Tanker i denne vigtige Strid. Erind. S. 416.

2) Løvenskiolds Tale findes hos H. Wergeland II, S. 60 og N. Wergelands S. 63. Den sidste begyndte saa: „Med inderlig Kummer har jeg ogsaa reist mig for at yde mit Klagesuf over Nationalforsamlingens døende Selvstændighed, over Folkets tabte Haab til os. Jeg tør tale med Frimodighed. Intet affrækker mig. Ogsaa et Liv har jeg at give dette kjære Folk. Jeg svor en Ed i min Siel, da jeg forlod mit Arnested, at være blind for alt personligt Hensyn, og loffende Forhaabninger skulle ikke gjøre mig til Forræder mod mine norske Brødre. Haanden fæster jeg i Himlen, og lader Kloden rulle, ingen Hvirvel af Partier skal rokke, skal ansøgte mig. Guden fæster jeg paa Religionsens Klippe og smiler af hine truende Bølger.“

besværges Norges Selvstændighed. For tidlig havde vi afslagt den Ed, at ville vove Liv og Blod, Belfærd og Rolighed for noget, der blot var en Drøm, og som aldrig kunde komme til Virkelighed. For tidlig vare vi blevne sammenkaldte til en Rigsforsamling, og alt for tidlig havde vi begyndt med at grunde en Konstitution, som aldrig skulde blive til uden paa Papiret — kort, alle vore Forhaabninger havde da været Barneverk.“ — — „Man burde derfor nu ei lade sig skræmme ved Spøgelse, Trusler om en forenet svensk, brittisk, russisk, — ja, jeg tror tyrkisk Armee, der vilde oversvømme Landet“ o. s. v. Denne Tale gjorde ligesom Løvenskiolds dybt Indtryk paa Forsamlingen, og man var spændt paa Udfaldet, da Wedel erklærede Falsens Forslag for ligegyldigt. „Det vil,“ sagde han, „ikke sige andet, end naar vi ere færdige, saa ere vi færdige.“ Tilslidst fremtraadte Risørs naragtige Repræsentant, og erklærede med heftige Armbevægelser og skingrende Røst og i forvirrede Tale vendinger, at hans Kommittenter havde paalagt ham at forsvare Selvstændighedens Sag til det Yderste, men endte med, at han var forvisset om, at ikke en Gæste af den ærede Forsamling, hvoraf han ikke kjendte en Sjæl, var af hans Mening“ ¹⁾).

Dette Optrin satte den alvorlige Forsamling i munter Lune. Man satte derpaa Falsens Forslag under Botering, og nu svarede 55 Ja og 55 Nei. Om et saa-

¹⁾ Arendals Repræsentant siger i sine (utrykte) Optegnelser: „Rein holdt en meget god og kraftfuld Tale. Wergeland og Løvenskiold talte mest mod Forslaget af 3die Punkt, men uden ret rigtige og indlysende Grunde. Hr. Carstensen talte ogsaa noget i denne Anledning, som meget mere Forsamlingen under denne dens alvorlige Stemning, endstjønt jeg tror ikke Noget kunde begribe hvad det var, han vilde have sagt.“ Se og Christies Dagbog.

dant Tilfælde fandtes der Intet i Reglementet. Da lod Raabet fra alle Kanter: „Præsidenten decidere!“ og da Wedel erklærede, at dette var sædvanligt ved Boteringer af den Art, saa gik Falsens Forslag igjennem, da Præsidenten Hegermann havde voteret for dets Antagelse ¹⁾.

Den 25 April valgtes med 31 Stemmer Kommandør Fabricius og 2 Mai med 84 Stemmer Byfoged Diriks til Præsident ²⁾. Den 4 Mai fremlagdes af Konstitutionskomiteen det Udkast til Norges Grundlov, som var fuldendt 30 April, og midlertidig var blevet affkrevet af Forsamlingens Medlemmer. Inden man begyndte med Grundlovens Gjennemgaaen, oplæstes flere Tillæg til Grundloven af Hegermann ³⁾, et Forslag til en Grundlov forfattet af Sorensskriver Weidemann og vedtaget af de to andre Repræsentanter for Christians Amt Stabell og Lysgaard ⁴⁾, Sorensskriver Korens Strøtanke ⁵⁾, Lysgaards Forslag angaaende Adskilligt Konstitutionen og

¹⁾ Man kunde fristes til at antage, at det Parti, som ved denne Stemmegivning blev det seirende, ei selv vidste, hvad det gjorde; thi af dette Forslags Antagelse fulgte ei blot, at Kongevalg skulde ske inden Forsamlingen opløstes, men at Fædrelandets Skjebne under den uundgaaelige forestaaende Kamp lagdes uden Kontrol i den valgte Konges Haand, idet Forsamlingen frasagde sig al Afgang til at samvirke med Kongen i Farens Stund og ved Raad og Daad at hjælpe til at hegne om den Kongestol, de havde reist. Conf. Daas C. M. Falsen.

²⁾ Rein valgtes til Vicepræsident med 18 Stemmer og 2 Mai Amtmand Bendike med 34 Stemmer til Vicepræsident.

³⁾ Forslaget findes i Rigsforsamlingens Forhandl. 2, S. 6.

⁴⁾ Findes i Rigsforsaml. Forhandl. 2, S. 9—50. Weidemann oplæste det selv og forlangte det Protokollen vedlagt „kun for at undgaa sit Distrikts og Menigmands ublide Dom — og for at kunne dokumentere, ikke at have lagt Skjul paa sine Kommittenters Dnske.“

⁵⁾ af 15 April, findes i Rigsforsaml. Forhandl. 2, S. 53.

Lovgivningen vedkommende ¹⁾ og et anonymt ²⁾ (fra den forviste Svenske Göllembourg eller Baron Ehrensvärd). Derpaa begyndte Dplæsningen og Prøvelsen af Grundloven, og saa rask gik Arbeidet fra Haanden, at de 20 første §§ samme Dag bleve antagne. Efter Christies Forslag fik § 2 med 94 Stemmer det Tillæg, „at Jesuiter og Munke ikke maa taales“ ³⁾. § 4 „at Kongen stedsse skal have bekjendt sig til den evangeliske Tro“ blev angreben af Weidemann, Løvenskiold og Grøgaard, men forsvaret af Rein, Sverdrup og Moxfeldt ⁴⁾ og antaget med 77 mod 32 Stemmer. § 20 Kongens Myndigheds Alder blev efter Wedels Forslag forandret fra 18 til 20 Aar. De følgende Dage fortsattes med Grundlovens Gjennemgaaelse. § 28 „Kongen maa ikke antage nogen anden Krone eller Regjering uden Storthingets Samtykke, hvortil i dette Tilfælde $\frac{2}{3}$ af Stemmerne udfordres“ blev med Heflighed angreben af Dmsen og Bergeland, der vilde have „uden Storthingets Samtykke“ udeladt, for at hindre Gjenforeningen med Danmark, men § blev forsvaret af Falsen, Sverdrup, J. Møll o. Fl. og blev beholdt uforandret med 98 Stemmer mod 11 ⁴⁾.

¹⁾ Dødsret, fri Brændevinsbränden og Geistligheden paa fast Gage, sammest. 2, S. 66.

²⁾ Rigsfors. Forhandl. 2, S. 81.

³⁾ Christies Btænkning og Forslag i Anledning af § 2, se sammest. 2, S. 98. Reins Tale findes sammest. S. 100. Bergelands Tale i H. Bergelands Konstitutions Hist. 3, S. 23.

⁴⁾ Mølls kristelige Votum, se sammest. 3, S. 9. Heraf kan man maasse slutte, at der i Forsamlingen kun fandtes 11 Mænd, som ikke under nogen Betingelse vilde Gjenforeningen med Danmark, hvorpaa de øvrige, saavidt de havde tænkt derover, maatte være beredte ved at vælge Christian Frederik til Konge. Bergelands antidanske Tale findes i H. Bergelands Konstitutions-Historie 3, S. 23. „Hvorned har Danien fortryllet dette Folk, at det endnu, førend Riget har forvundet Lidelserne af 7 Aars

I Anledning af den Del af § 31, som heder „Saa-vel Kjøbesummer som Indtagter af det Geistligheden og Skolerne beneficerede Gods skulde blot anvendes til Geistlighedens Bedste og Oplysningens Fremme“ havde 5 Bønder af Rigsforsamlingen, blandt hvilke Teis Lundegaard, fremlagt et Forslag, hvori fortælles, at det beneficerede Gods er en Levning af det katholske Hierarchies Old og for nærværende Tid og Omstændigheder aldeles overflødig og upassende Interesse, hvorfor de vilde, at Godset skulde anvendes til at ophjælpe Statens Bank og Pengevæsen, og Præsterne sættes paa fast Løn. — Provst Midelfart deducerede udførlig det Uretmæssige, at anvende Noget af det beneficerede Gods udenfor sin Bestemmelse, eller, forsaavidt det var givet til gudeligt Brug, at anvende det til noget andet hvilketsomhelst Brug. Oplysningen blandt Almuen paa Landet var saa ringe og Bondens Ulyst til at give Bidrag til Skolevæsenets Forbedring stor ¹⁾. Sverdrup, Diriks og Præsten Darre ytrede sig i samme Retning, og Wedel tilføiede, „at det vilde i Historien blive en uudslettelig Skamplet paa nærværende Forsamling, om den tillod sig noget Indgreb i det beneficerede Gods. Præstehaderen Teis Lundegaard for imidlertid løs paa Præsterne, beskyldte dem „for at mishandle Almuen og tillade sig mange Misbrug og grove Forbrydelser“ med Hensyn til Bygfelen. Han gjentog derfor Forslaget om, at det Geistligheden beneficerede Gods

Feide, kan tænke paa Gjenforening? o. s. v. — Altsaa Brødre, aldrig mere dansk! det er hver egte Nordmands Dasse!“ o. s. v.

¹⁾ Rigsforsaml. Forhandl. 3, S. 11. Breve fra Eidsvold S. 65. Bergelands Konstitutions Hist. 3, S. 32. Christie i sin Dagbog beretter: „Sverdrup holdt for, at det beneficerede Gods, som er testamenteret til Kirker, Skoler, Præster, et burde anvendes uden efter dets Bestemmelse, og at man heller ikke havde Ret til at gjøre Brud paa Testators Villie.“

skulde anvendes til Dphjælpelse af Statens Bengevæsen og Presterne sættes paa fast Løn. For Forslaget stemte 40, mod samme 69. Christies Forslag om, at det beneficerede Gods ei maatte sælges, blev ogsaa forkastet ¹⁾.

§ 33, „Kongen har Ret til at sammenkalde Tropper, begynde Krig og slutte Fred, indgaa og ophæve Forbund, sende og modtage Gesandter“ blev bestridt med Veltalenhed af Major Sibbern, men forsvaret af Mogsfeldt, Sverdrup og Wedel og vedtaget uforandret med 90 Stemmer mod 14. § 37 lyder „Kongen kan meddele Rang, Titler og Ordener til hvem, han for godt befinder, til Belønning for udmærkede Fortjenester, dog saaledes, at ingen af hine maa være arvelige, give Ret til Fritagelse for Statsborgeres fælles Pligter og Byrder, eller medføre fortrinlig Udgang til Statens Embeder. Ingen personlige eller blandede arvelige Forrettigheder maa tilstaaes Noget for Fremtiden.“ I Unledning af denne § opstod der lange og meget livlige Debatter. Bergmester Steenstrup, Lieutenant Heidemann, Hersleb Hornemann og Flere vilde ikke alene, at ingen Adel i Fremtiden maatte oprettes, men at de hidtil tilstaaede arvelige blandede eller personelle Forrettigheder ikke maatte forplantes paa de nuværende adelige Familiers Descendenter, der efter denne Tid fødes. Mod disse Forslag, som ramte de faa adelige Slægter, som der fandtes i Norge, talede Sverdrup, der ytrede: „at enten vare Adelsrettigheder erhvervede for Benge eller meddelte som Belønninger for udmærkede

¹⁾ Christie begrundede sin Formening, om at det beneficerede Gods ikke burde sælges, da en betydelig Del af Landalmuen, som nu for sig og sine Descendenter har sikkert Udfomme paa de beneficerede Gaarde, men som ikke eier Formue til at købe Gaardene, derved vilde blive husvild og næringsløs. Staten berøver sig ogsaa derved den Resource, at kunne i Nødstilfælde optage Laan paa det beneficerede Gods.“

Fortjenester af Staten. I første Tilfælde vilde det være uretfærdigt at gjøre Indgreb deri og i det sidste idetmindste meget ubilligt." Bergeland advarede den unge Stat „at begynde med den voldsomme Uret, at anfælde urgamle arvede Familierettigheder, som var en Krænkelse af Donationers og Testamenters Hellighed, et revolutionært Foretagende; at plyndre en Søn og en Sønnesøn er ei at staae en Fader; Privilegiernes Arvelighed udgjør uden Tvivl deres største Herlighed.“¹⁾ Jacob Uall ytrede: „Paa nærværende Rigsforsamling at tage nogen Beslutning, som berøvede de faa Adelsmænd, der monne være i Landet, enten om kort eller længere, de personlige arvelige Rettigheder, hvoraf de ere i Besiddelse, vilde jeg anse for inhumant og stridende imod den Afgtelse, som man skylder Enhvers lovligen erhvervede Rettigheder. Jo lettere deslige Beslutninger tages, jo færre Personer, der kunne og ville forhindre dem, jo mere Barsomhed paaligger Forsamlingen.“ Han vilde have Sagen henviist til Lovkommissionen og til Behandling paa et sednere Thing. Uall erklærede sig ogsaa for Embedsrang og Ordener, men mod Titler. Mod Titler erklærede man sig enstemmig, men flere forsvarede Embedsrang og Ordener, der dog blev angreben med Bid af den veltalende Grøgaard og med et dundrende Lag af alskens Slags Skyds af Arendals Repræsentant, Enthusiasten Dr. A. Møller.²⁾

Da Sagen kom under Botering, blev der enstemmig vedtaget, at Embedsrang bør finde Sted; at de i Naade afskedigede Embedsmænd bør beholde deres havte Embedsrang, og at Titler ikke af Kongen maatte meddeles Noget. Ved 98 mod 9 Stemmer bestemtes, at ingen anden end Embedsrang bør finde Sted. Med 81 mod 23 Stemmer

¹⁾ Bergelands Tale findes i H. Bergelands Konstitutions Hist. 3, S. 51. ²⁾ Rigsforsaml. Forhandl. 3, S. 19—48.

vedtoges, at Kongen kan meddele Ordener og enstemmig med det Tillæg efter Forslag af Dr. Møller, „men med Ordeneres Tildelelse skal offentlig kundgjøres de Fortjenester, hvorfor de ere givne.“ Ved 62 Stemmer mod 46 bestemtes, at Afgjørelsen af Spørgsmaalet, om den nuværende Adels Rettigheder skulde forplantes, skulde udsættes til næste Storthing.

Sorensskriver Falsen oplæste derpaa en Deklaration, hvori han for sig og sine Descendenter aldeles frastriver sig deres hidtil havde Adels med alle de Rettigheder, som dermed kunde være eller blive forenede ¹⁾.

Mod § 41, „Kongen vælger selv et Raad af norske Borgere“ o. s. v., optraadte Wulfsberg, der foreslog at Statsraadets Medlemmer skulde udnævnes af Storthinget, og at Fader og Søn eller tvende Brødre maa ei paa en og samme Tid have Sæde i Statsraadet ²⁾. Den første Del af Forslaget blev forkastet med 105 mod 1 Stemme, det andet antaget. Efter Falsens Forslag blev §§ 41, 42 og 43 i Udkastet, med 99 Stemmer mod 3, forenede i følgende §: „Kongen vælger selv sit Raad af norske Borgere, som ikke ere yngre end 30 Aar. Dette Raad skal i det mindste bestaa af 5 Medlemmer, men foruden dem kan Kongen ved overordentlige Leiligheder tilkalde andre norske Borgere, kun ingen Medlemmer af Storthinget, til at tage Sæde i Statsraadet. Forretningerne fordeler han blandt dem saaledes, som han det for tjenligst eragter.“

¹⁾ Rigsforsaml. Forhandl. 3, S. 46. „Dette Offer,“ siger J. Wall (S. 428), „modtoges med taus Tilgyldighed af Forsamlingen og efterlignedes ikke af nogen tilstedeværende Adelsmand. Den mindste Del vidste, at Falsen var det.“ Kun Steenstrup reiste sig og sagde: „Dette var et følgeværdigt Exempel.“ (Fortrolige Breve fra Eidsvold S. 79).

²⁾ Rigsforsaml. Forhandl. 3, S. 51.

Rast var det gaaet i denne Uge, men den følgende Dag (den 8 Mai) var det Søndag. Præsidenten Diriks foreslog, at man ogsaa skulde fortsætte næste Morgen, hvilket dog blev forkastet som Krænkelse af Sabaten; derimod blev der med stor Pluralitet bestemt, at Forhandlingerne skulde fortsættes om Eftermiddagen Kl. 4. Listerbonden Leis Lundegaard, fortæller den tilstedeværende Sorensskriver Bryn, holdt i den Anledning en Pokkers Støi og bebreidede Rigsforsamlingen, at den vanhelligede Sabaten ¹⁾. I Anledning af § 53 om hvo der var at regne for norske Borgere, og § 54 om hvo der var stemmeberettiget, førtes der levende Debatter, i hvilke Provst Stabell, Weidemann, Bryn og Bergeland i heftige Ordlag kjæmpede for at blot Indfødte skulde have norsk Borgerret, medens Midelfart, Jørgen Wall, Jacob Wall ²⁾ og Sverdrup fandt det uklogt og inhumant at udelukke Danske, som tiltrængtes baade ved Universitetet og for at faa Embeder besatte, da Universitetet ei endnu kunde for-

¹⁾ Da man brød op, stødte Sverdrup håndfæstet paa Leis, der med sædvanlig Eftertryk erklærede, „at hverken Guds eller Kongens Lov tillader at arbejde paa Søndagen,“ og sagde: „Ved du ikke ogsaa, hvad der staar i Bibelen — hvad Kristus siger?“ — „Græsk og Latin, det maa J forstaa, men lær mig ikke min Christendom! Hvad Guds Ord siger, ved jeg nok. I Bibelen staar der: falder din Dre eller Ufen i en Grav paa en Helligdag, saa kan du trække dem op igjen. Er der nu Drer og Ufener i Rigsforsamlingen, saa skal jeg F— g— m— nok komme og hjælpe til at trække dem ud, om det saa var paa Sabaten,“ og endte sin høirøstede Tale med at slaa i Bordet, saa det dundrede i hele Salen. Kan man slutte fra Leis's Ytringer ved andre Leiligheder, saa var det kun daarlig bevendt baade med hans Agtelse for Sabaten og for Guds Ord; thi som Flere af sine Samtidige var han stærk paavirket af den franske Revolution og dens baade politiske og religiøse Anskuelse.

²⁾ Jacob Walls Botum findes i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 617. Om Debatterne, se Wall S. 430.

skaffe det fornødne Antal. Dgsaa om § 54, om hvo der skulde være stemmeberettigede, fremkom baade Bendese og Christie med Forslag til Forandringer. Efter megen Strid blev det endelig bestemt, at begge disse §§ skulde henvises til Konstitutionskomiteen til ny Behandling ¹⁾).

Den følgende Dag (9 Mai) fremkom Konstitutionskomiteen med en forbedret Udgave af de 2 nævnte §§er, som efter nogen Strid og med et Par Forandringer endelig fik den Form og Indhold, som samme §§ have i vor Grundlov.

Med Antagelsen af § 59 sluttede Diriks sit Dagværk som Præsident, efterat i den forløbne Uge det Vigtigste og Meste af Grundloven var antaget. I hans Sted valgtes med 51 Stemmer Sorenskriver Falsen til Præsident og med 32 Stemmer Amtmand Krohg til Vicepræsident. Med de følgende §§ gif det saa raskt fra Haanden, at 33 §§ den 10 Mai bleve gennemgaaede og med faa Forandringer antagne ²⁾. Den alvorligste Kamp førtes om § 78.

¹⁾ Rigsforsaml. Forhandl. 3, S. 65—100.

²⁾ § 66 i Forslaget lød: Kun Halsdelen af et Distrikts Repræsentanter maa være Embedsmænd. Er Tallet ulige, maa Embedsmændenes være det mindste. Sibbern foreslog Sen udeladt eller subsidiært: „Af hvert Amt skal idetmindste en og ikke over to af dets Repræsentanter være af Bondestanden.“ Ved 82 mod 18 Stemmer udelodes § 66. M. Falsen foreslog 1824, at der kun maatte vælges en Bonde fra hvert Amt, men som dog skulde udelukkes fra Lagthinget.

At Stortinget skulde samles hvert 3die Aar vedtoges med 95 Stemmer mod 7, der voterede for Sverdrups Forslag at det skulde samles hvert 5te Aar.

Efter Forslag af Provst Schmidt modtog § 82 det Tillæg, at naar et Forslag 2 Gange har været Lagthinget forelagt af Odelsthinget, og det anden Gang sendes tilbage, med Afslag, skal begge Thingene træde sammen, og ved $\frac{2}{3}$ af Stemmerne skal da Sagen afgjøres. Mellem hver saadan Deliberation bør 3 Dage forløbe. Christies Dagbog.

„Folket udover sin lovgivende Magt ved Stortinget, der bestaar af 2 Afdelinger, et Lagthing og et Odels-thing,“ idet Møjsfeldt med megen Dygtighed forsvarede Etammersystemet og fandt den foreslaaede Inddeling dels unyttig, dels skadelig. — Kun med 2 Stemmers Overvægt blev Komiteens Forslag antaget. Rigsforsamlingen havde i Komiteen efter Bergelands Forslag faaet Navn af Storting, istedetfor det af Falsen foreslaaede Althing.

Efter Antagelsen af § 92 gik Rigsforsamlingen over til at høre oplæst Finantskomiteens Indberetning, hvis Behandling imidlertid blev opsat.

Den 11 Mai fortsattes Gjennemgaaelsen af Grundloven. § 108 „Enhver Statens Borger er i Almindelighed lige forpligtet til, i en vis Tid, at værne om sit Fædreland, uden Hensyn til Stand, Fødsel eller Formue,“ gav Anledning til varme Debatter. Lovenskiold foreslog, at Børnepligten skulde lægges paa visse Lægd, saaledes at enhver Lægd forpligtedes til at stille en frivillig antagen indfødt vaabendygtig Mand til Landets Forsvar. Jacob Aall ¹⁾, Bergeland og Gabriel Lund ²⁾ optraadte ogsaa mod Konfisktion eller almindelig Børnepligt, som med Dygtighed forsvaredes af Oberst Hegermann, Lieutenant Heidemann og med megen Begejstring af Dr. Møller. Hegermann vilde, at alle Norges Søner skulde øves aarligen i 8 Dage paa bekvemme Tider i Gymnastik,

¹⁾ J. Aalls Votum findes i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 119.

²⁾ Lund ytrer i sit Votum, som findes i Rigsforsaml. Forh. 4, S. 75: „Ved en almindelig Børnepligts Indførelse vilde en ligesaa almindelig Misforholdelse finde Sted i Landet, og Følgerne af denne Misforholdelse turde have uberegnelige Følger for vor endnu spæde Stat, der trænger til al den Styrke, man kan give den, og hvortil Enighed fortrinlig er Middelet. Jeg tror derfor, at man med Føie har udsat denne vigtige Sags Afgjørelse til første Storting, naar alle nødvendige Oplysninger ere erhvervede og prøvede.“

Skivefydning og militære Øvelser. Exercitien paa Ski skulde ogsaa om Vinteren. I alle lærde Skoler, Borger- og Realskoler skulde holdes Forelæsninger over Taktik og Tjeneste i Felten. Studenter skulde deltage i de aarlige national-militære Øvelser, tildels som Anførere, indtil de fik Embede. Byindbyggerne skulde organiseres i Borgervæbninger til Byens Forsvar. Enhver Børnepligtig skulde personlig forrette sin Tjeneste. Ingen kunde leie for sig. „Bed den almindelige Børnepligt skulde efter mange Aars Fred igjen vækkes den indslumrende Aand og Følelse for ved egen personlig Tjeneste saavel i Fred som i Krig at gøde en Skjerv paa Fædrelandets Alter.“ Ved Bøtingen antoges § 108 om den almindelige Børnepligt mod 9 Stemmer, men det opfattes til sednere Støthing ved Lov at ordne Sagen.

§ 109 om Trykkefrihed, der er forfattet af Diriks, blev enstemmig vedtaget. § 110 om at Ødselsretten ikke maa ophæves, fik efter Bryns Forslag Tillægget: „og Afsædesretten,“ og forsvaredes især af Kapitejn Holck, som i den fandt den gjeve Bøndestands „Skjætsengel“ ja Skjætsgod, og understøttedes af en Protest mod dens Ophævelse af Bønderne Ole Tvedten, Even Lande, Ole Evenstad, Elling Balbo, Aukoud Regelstad og Tøllief Huvestad.

§ 111 om at „nye og bestandige Indskrænkninger i Næringsfriheden ikke bør tilstedes for Fremtiden,“ gav Anledning til en varm Strid, da Steenstrup foreslog, „at alle Privilegier og Monopoler skulde ubetinget ophæves efter 7 Aars Forløb, og efter samme Tid skulde al Tiende og Skattefrihed ophøre.“ Mod dette radikale Forslag optraadte den sindige Jacob Aall, som raadede fra for Tiden at ophæve disse lovlig erhvervede Rettigheder, men udsætte sammes Afgjørelse til næste Støthing¹⁾. Steen-

¹⁾ Aalls Bøtum i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 123. Jacob

strups Forslag blev forkastet ved alternativ Botering mellem det og Sens usforandrede Antagelse.

Grundlovens sidste § 115, der handler om, hvorledes Forandringer ved Grundloven skulde foretages, fik efter Hegermanns Forslag dette vigtige Tillæg: „Dog maa saadan Forandring aldrig modsigge denne Grundlovs Principer, men alene angaa Modifikationer i enkelte Bestemmelser, der ikke rokke eller forandre denne Konstitutions Aand, og bør endvidere to Trediedele af Storthinget være enige med, inden saadan Forandring kan ske.“

Der vedtoges derpaa, at der skulde udnævnes en Komite af 3 Mænd til at redigere Konstitutionen i Stil og Orden, og ved fleste Stemmer valgtes som sammes Medlemmer Diriks, Sverdrup og Weidemann.

Fuldendt var saaledes inden en næsten ubegribelig kort Tid Norges mærkelige Grundlov, dette herlige Minde om vore Fædres Frihedsaand, Indsigt og Dygtighed. Uagtet Konstitutionskomiteens Medlemmer tilkommer den største Ros for Fuldendelsen af dette Verk, modtog det dog under Gjennemgaaelsen mangen Forbedring ikke blot af Komiteens Medlemmer, men ogsaa af Andre, der bidroge sit til at gjøre Grundloven saa fuldkommen, som Tid og Omstændigheder tillode. Dens Fortrinlighed viser sig i det skjønneste Lys, naar vi sammenligne den dels med det adler-falsenske Forslag, som var det bedste, dels med det weidemannske og de øvrige, der vare indkomne eller indkom under Forhandlingerne. De fleste af disse vidne vel om Interesse for en fri Forfatning, men tillige om total Udygtighed til at kunne frembringe Noget,

Wall hrer i sin Dagbog: Steenstrup, som her lader til at ville gjøre sig til Forsamlingens Demagog ved at forsvare Sætninger, som finde villigt Gehør hos Almuen, angreb i en heftig Tale alle Privilegier.

som i nogen Henseende kunde ligne den antagne Grundlov ¹⁾).

1) Af de diverse Forslag er unegtelig næst det adler-falsenfte N. Bergelands, der findes i fortrolige Breve fra Eidsvold, og som benyttedes i Konstitutionskomiteen, det bedste. Det weidemannske eller Christians Amts politiske Program, er dernæst det fuldstændigste, men fuldt af underlige Ideer. (Se Rigsforsaml. Forh. 1, S. 9—53). § 13 Kongen indsætter og affætter alle Betjente, og bestemmer deres Lønning efter sin egen Villie og Velbehag. § 17 Kongen har Bestyrelsen, efter sin egen Villies Skjøn over Statens Kasse, Nationens offentlige Eiendomme, Stiftelser og Godser, de saakaldte beneficerede og Embedsgaarde derunder indbegrebne. § 37 Befindes en Nationalraad i urebelig Embedsførelse eller i Foretagender, sigtende til at illudere denne Grundlov, skal han ei alene ved National-Representationens Dom affattes, men belægges med Dødsstraf, som ei skal kunne estergives. Lensmand Lysgaard, en ægte oplandst Bondefare, lod sig ei noie med at underskrive det weidemannske Grundlovsforslag, men indleverede selv Forslag angaaende Udskilling af Konstitutionen og Lovgivningen vedkommende, hvori blandt Andet fremfor Alt Odelretten forlanges hævdet, Presterne sat paa fast Løn, fri Brændevinsbrænden, en Kjøbstad ved Mjøsen, en Kanal fra samme til Søen, og at man især ved Konstitutionen maa undgaa Aristokrati og Embedsmændenes voldsomme Indflydelse. En Del navngivne Bønder fra Gudbrandsdalen indgav under 20 April et Forslag, hvori Souveræniteten benegtes, enten Norge gives Navn af Republik eller Monarki, — Biskoppers, Stiftamtmands, Amtmands, Fogders og Prokuratorers Embede bør nedlægges og ophøre inden et Aar! Prokuratorer ere ofte Sagvoldere og sætte Sagerne med List i Langdrag. Bispestole og Veitinspektør-Betjening er overflødig. Alle Embedsmænd sættes paa fast Wage. Vi, som have kjøbt og eie Kirkerne, forbeholde os Ret til selv at kalde Prester. Presterne skal sættes paa fast Løn, som for nærværende Prester ikke maa i Gudbrandsdalen overstige 300 Rbdlr. S. B. Ingen Embedsmand er stemmeberettiget, uden han eier Jordegods. Ingen Adel eller Herregaarde maa existere. Banken skal funderes paa det beneficerede Gods. Bøndernes Husmænd fritages for Prestearbejde. Andragendet, undertegnet af de 12 radikale Døler,

Medens Konstitutionskomiteen og Finantskomiteen med rosværdig Flid arbejdede paa at løse deres vanskelige

findes i Rigsforsaml. Forhandl. 5, S. 89—91, og er et mærkeligt Tegn paa, hvorledes den franske Revolutions Anskuelse var trængt dybt ind iblandt Dplandenes Storbønder. At Hedemarkingerne, som i sin Midte talte Brødrene Hoel, ei vilde staa tilbage for Dølerne, kan man nok vide. 17 Mai oplæstes et Forflag af 8 April, hvis Hovedindhold var: Souveræniteten benegtes. Ingen Dansk eller Udlænding maa have Noget at sige ved Regjeringen; Preste- og Kongetiende, som er privat Eiendom, maa betales i Navneværdi; vore Gaarde maa ei opmaales; thi naar en Anden har Ret til at opmaale min Eiendom, da ophører min Ret til Eiendommen; Sølvsærdien til en ny Bank, som er tagen i vore Gaarde, bede vi maa bortfalde, da de ere Indgreb i Eiendomsretten. Hver Prest maa især paase i sin Bygd, at der ei udgaar Betlere; dette er Marsag i, at vi eie Skurke og lade Folk. § 10. „Som en ufravigelig Regel fordres af hele Nationen, at naar Rigsdagen igjen og for Eftertiden samles, at Enhver, som har Lyst og Evne, kan møde, mod at han selv paa egen Regning opholder sig, og at hans Stemme maa gjælde“ o. s. v. o. s. v. Se Rigsfors. Forhandl. 6, S. 7. 20 navngivne Bønder fra Thoten havde ogsaa indgivet et Andragende af 26 April, der ogsaa oplæstes, og i alt Fald var velskrevet og forfattet i en sømmelig Tone og som Almuens Ønsker. Se Rigsfors. Forh. 6, S. 13. Nalls Erindringer S. 442. Ogsaa fra Modum blev gjennem Provst Schmidt indleveret en anonym Skrivelse under Titel „Modums Almues Ønsker med Hensyn til Norges tilkommende Regjeringsform.“ Man ønsker Regjeringen indskrænket monarkisk, men mente, at Kongenavnet for Regenten var overflødig for de Bekostningers Skyld, det vilde medføre, at Adelen maatte affattes, hele Embedsstanden sættes paa fast Løn, Skyldsatningen skulde ei være Maalestok for Beskatningen, og Friheden til at benytte Naturens Frembringelser burde være uindskrænket. Udskibningslaast skulde f. Ex. kunne fjæres paa hver Flomsag. Øbelsretten skulde indskrænkes og Indfødsretten gjælde i sin hele Udstrækning. Skrive- og Trykkefrihed skulde finde Sted. Fra Buskeruds Amt indkom et af lignende Indhold, dog fordres deri, at Christian Frederik skal

Opgaver, havde de øvrige Medlemmer rig Tid til at overveie Fædrelandets Stilling og Fremtid; men i denne Henseende savnede de sikre Efterretninger, thi Prindsregenten havde ikke agtet paa Wedels alvorlige Opfordring til at forelægge Forsamlingen, hvad han vidste om Fædrelandets Forhold til de øvrige Magter, saa man maatte nøies med de mest forskjellige Rygter, der ikke blot forvirrede Folks Omdømme, men satte dem i en exalteret Stilling, der gjorde Mængden uimodtagelige for Grunde eller døve for Sandhedens Røst, naar denne kom i Strid med forudfattede Ideer og Ønsker. Den store Majoritet nærrede de mest sangviniske Forhaabninger om Fremtiden og byggede de skjønneste Luftkasteller, snart paa Danmarks og Englands varme Sympathier, snart paa den svenske Kronprinds's Affattelse eller Død, eller at han vilde resignere, da han ei taalte Klimaet, og at Prindsregenten saa vilde blive hans Eftermand. Forgjeves søgte en Løvenskiold, en Wedel, en Anker, en Jacob Uall og især Løvenskiold at aabne Folks Dine og advare for alskens ugrundede Illusioner. „Verden vil bedrages.“ Deres Uabenhed lønnedes med Mistro, Mistænkelighed, ja Haan. De bleve kaldte feige Uslinger, Svenske og Forrædere og bleve Gjenstand for de skammeligste Bagtalelser. De Efterretninger, som gennem Aviser og private Breve kom til Forsamlingens Vidende, som at ingen Hjælp var at vente fra Danmark og England, hvor de norske Skibetvertom vare beslaglagte, at Napoleòn efter en fortvivlet Kamp var affat 2 April (hvorom Efterretningen 1 Mai blev almindelig bekjendt paa Gidsvold), at Korntilsørselen

fraskrive sig al Ret til den danske Krone, om han vilde vinde Norges. Ødelsretten maatte affkaffes som en Bøndepilage. L. Daa i „Magnus Falsen“ ytrer S. 24, „at de næsten uden Undtagelse vidne om den største Mangel paa politiske Kundskaber og historisk Erfaring.“

hindredeſ ved ſvenſke og engelske Krydsere — lode for-
 gjeves og hidrog ſnarere til at forege Forbitrelſen mod
 den tvivlende og ſindige Minoritet. Endnu engang ſøgte
 Wedel at aabne Forſamlingens Dine, og det var, da
 Finantſkomiteens Indſtilling, ſom i Thinget var oplæſt
 10 Mai, ſkulde forhandles. Komiteen var ved at ſammen-
 ligne Norges Indtægter fra 1797 — 1806 kommen til den
 Slutning, at Norges Overſkud, fraregnet 266,000 Rdlr.
 i Administrationsomkoſtning, vilde blive 189,025 Rdlr.;
 men da Armeen var beregnet til 300,000 Rdlr. aarlig,
 ventede man her at kunne indſpare en Del. Den oplyſte
 endvidere, at den norſke Hær i 1806 med Landeværnet
 udgjorde 35,964 Mand, der i det Hele koſtede 519,840
 Rdlr., men vilde paa Krigsfod, Landeværnet fraregnet,
 koſte 2,157,895 Rdlr., Mundering, Armatur og Fæſtnings-
 udgifterne uberegne- de. Angaaende Statſgjelden oplyſte
 Komiteen, at den, ved de gjennem Rigſbanken udfædte
 Sedler var forøget til 3,572,021 Rbdlr. ſamt ved de af
 Chriſtian Frederik paa egen Haand indtil 21 April 1814
 udfædte 1,824,925 Rdlr. opløbet til den Sum 5,396,946
 Rbdlr., hvortil endnu kom en Maſſe, hvis Beløb man
 ei havde kunnet faa Oplyſning om, af de af Regjerings-
 kommiſſionen i Aarene 1807, 8 og 9 udfædte Udfigna-
 tionsſedler, og hvad Fordringer Danmark havde at gjøre
 med Henſyn til Indløſningen af de i begge Riger cirku-
 lerende Sedler. Efter at have oplyſt og med 18 Bilag
 dokumenteret ſin Beretning, fremsatte Finantſkomiteen
 følgende Forſlag: ¹⁾

1) At der beſtemmes af Rigſforſamlingen, at den
 cirkulerende Maſſe af de ved Regjeringskommiſſionens
 Foranſtaltning udfædte Udfignationsſedler, af Statholder-

¹⁾ Indſtillingen af 9 Mai med Præmiſſer findes i Rigſ-
 forſaml. Forhandl. 5, S. 1—19.

skabets Sedler, samt af de i Danmark udstedte Sedler, vorder ombyttet med norske Sedler, saa snart ske kan og i det sedneste til 1814 Aars Udgang, efter hvilken Tid de ei længere maa være gjeldende.

2) At Rigsforsamlingen ei alene garanterer den nu værende Statsgjeld, forsaavidt den af Storthinget vorder erkjendt rigtig, men ogsaa de 12 Millioner Rigsbankdaler Navneværdi eller den Del deraf, naar Statsindtægterne ere fradragne, saavel som hvad Mere der af Rigsbanken udstedes til den 1 Marts 1815, og hvorfor der vil blive aflagt offentlig Regnskab, Alt til den af Rigsbanken den 1 August 1813 satte Kurs af 375 pCt. ¹⁾, hvilken strax maa gjøres almindelig bekjendt.

3) At en Finantskomite, der foreslaaes at skulle bestaa af 5 Medlemmer enten i eller udenfor Rigsforsamlingen, maa vorde udnævnt, forinden Rigsforsamlingen slutter sine Forhandlinger, der i det Tilfælde, at Krig skulde udfordre større Pengeresourcer, kunde i Forening med Finants-Bestyrelsen bedømme disse, samt derefter bemyndige Rigsbankdirektionen til at udstede og overlevere den fornøden befundne Summa til Regjeringens Disposition. Den samme Komite maatte ogsaa paa det noiaagtigste undersøge Rigets Finantsvæsen, ved at træde ind i Sammes Detail, i Forening med vedkommende Departement ordne dette, samt derefter til næste Rigsforsamling fremlægge det Forslag, som maatte blive Resultatet af dens Arbeide, hvorhos tillige bemeldte Komite maatte bemyndiges til at arbeide og til Rigsforsamlingens Bedømmelse fremlægge Planen til en ny Nationalbank, i

¹⁾ Eller at en Rbdlr., der oprindeligt havde en Værdi af 60 gamle Skilling, nu kun skulde gjelde for 32 Skilling, som var Bankens gamle Kurs, medens dens virkelige Værdi i Handelen kun var 24 Skilling. Sammenlign Blom, som i sin „Norges Statsforandring“ Cap. 12 har nærmere drøftet denne Sag.

hvilken Henseende den under 3die Post benævnte Otkroi og Reglement, der af nærværende Komite er gennemgaaet, samt Komiteens derved lagte særskilte Forslag til en lignende, men paa andre Grundsætninger bygget Indretning, maatte overleveres samme til Afbenyttelse.

4) At den nærværende norske Afdeling af Rigsbanken erklæres af Rigsforsamlingen for at være Norges midlertidige Rigsbank, indtil den nye Bank sættes i Virksomhed.

5) At Rigsforsamlingen, inden den slutter sine Forhandlinger, vælger 2 i eller ved Christiania bosiddende Mænd, der, tilligemed de allerede ansatte Direktører, paa tage sig Norges midlertidige Rigsbanks midlertidige Bestyrelse i Egenkab af Bankdirektører.

6) At de nu gjeldende permanente Skatte fremdeles vedvare uforandrede far det indeværende Aar, saaledes som de hidtil ere gjeldende, da det ved den næste Rigsforsamling vil, efter det da af Finantskomiteen forelæggende Overslag og Finantsdepartementets Budget; bestemt kunne fastsættes, hvilken Forøgelse der udfordres til Statsindtægterne og hvorledes denne, ved nye paaliggende Skatter, kan tilveiebringes.

7) At det henstilles til Finantskomiteens næste Opmærksomhed, hvor nødvendigt er, paa Grund af den forvirrede Skatteberegning, som nu finder Sted, og hvilken fornemmeligen maa udledes af de mangfoldige forskjellige Skyldspecies, der nu gives, at det hele Skattevæsen snarest muligt simplificeres, saaledes at det nøiagtigen bestemmes, hvor stort Beløb af direkte Skatter der skal udredes af en enkelt nærmere bestemmende Skyldspecies, hvortil de øvrige maatte reduceres; en saadan Foranstaltning vil ei alene medføre det Gode, at enhver Skatteyder kan forud beregne sin Skat, men den vil og medføre megen Lettelse for Oppebørselsbetjenten i Henseende til de forfattede Beregninger, og, hvad der maa være saare vigtigt for

enhver retskaffen Mand, aabne Udgang til disses Kontrollering, hvilket nu er næsten aldeles umuligt for den Uindviiede. En lignende Foranstaltning maatte maaske ogsaa ansees nødvendig i Henseende til Toldafgifterne."

Saaledes lode Finantskomiteens Forslag, som nok maatte vække hver tænkende Mand's Estertanke og fylde hans Sind med Uengstelse; thi man fordrede nu, at han skulde være med at paalægge det allerede forarmede Fødeland ogsaa for Fremtiden Byrder, hvis Størrelse Ingen vidste og hvorom vel kun Gaa kunde gjøre sig nogen sikker Forestilling, men i alt Fald i Bund og Grund maatte ødelægge Landets Pengevæsen og tilintetgjøre de Rester af virkelig Formue, som endnu fandtes i Landet.

Enhvert Medlem fik en Afskrift af Indstillingen for at kunne nøiere gjøre sig bekendt med samme, inden den store Afgjørelses-Dag kom. Det var Havblif før Stormen, og Stormens og Kampens Dag var den 13 Mai. Begge Partier havde rustet sig. For den store Majoritet, der havde ført det store Ord om at kjæmpe og dø for den norske Uafhængighed under Christian Frederik, var det en Ures Sag, at Finantskomiteens Forslag og især Garantien for de 14 Millioner maatte drives igjennem. Minoriteten havde under dette patriotiske Rus lidet Haab om at kunne overbevise Modpartiet, der dels ei kunde eller nu længere vilde eller turde se med uomtaagede Dine; men den ansaa det dog for Pligt at tale og votere, for ei at have nogen Del i et Skridt, som de ansaa let-sindigt og fordærveligt. Alles Dine var i dette skjæbne-svangre Dieblif henvendt paa Grev S. Wedel, den Mand, som i hele Forsamlingen havde mest Indsigt i Finantsvæsenet og havde den klareste Oversigt af Fødelandets Stilling ogsaa i denne Retning; men Greven havde i den sednere Tid ei deltaget i Forhandlingerne eller forholdt sig taus, misfornøiet, som man paastod, med den

exalterede og bitre Tone, som mere og mere havde gjort sig gjeldende i Rigsforsamlingen mod Enhver, der vovede at have en anden Formening om, hvad der tjente Fædrelandet til Frelse end den dominerende Majoritet. Et Par Dage havde han desuden lidt af Podagra og havde maattet holde sig inde. Dog, han svigtede ei i Kampens alvorlige Time. Humpende frem ved Hjælp af et Par Krykker traadte han ind i Salen og indtog sit Sæde.

Forhandlingerne begyndte med, at Finantskomiteens Sekretær, Foged Johan Collett oplæste Præmisserne til Forslagene. Major Sibbern oplæste derpaa sin Betænkning om § 1 og § 2, idet han erklærede sig i Hovedsagen enig med Komiteens Forslag, da „naar Norge vil Maalet, saa maa det nødvendig ville Midlerne.“ Derpaa optraadte Grev Wedel og gennemgik Finantskomiteens Indstilling, og dokumenterede, hvorlunde der af dens Beregninger intet sikkert Resultat kunde udledes og viste, hvorledes man paa en anden og paalideligere Wei kom til et rigtigere, skjont, som han beklagede, mindre behageligt Resultat. Amtmand Krohg, Formand i Finantskomiteen, mente, at Komiteen var kompromiteret ved Grevens Bemærkninger, hvortil denne svarede, at det ingenlunde var hans Hensigt at fornærme Komiteen, som jo ei kunde meddele andet Udslag end det, hvortil Regjeringsraaderne havde leveret Materialier, men at han alene havde til Hensigt at vise, hvor skrøbelige og upaalidelige disse Materialier vare ¹⁾. I Anledning af Wedels Bemærkninger, som Ingen i Finantskomiteen eller Forsamlingen kunde gjendrive, blev man efter Præsidentens Forslag enig om at tilkalde Regjeringsraaderne for Finantsræne Gen.major v. Hartzhausen og Carsten Tank. De mødte i Forsam-

¹⁾ Fortrolige Breve fra Gidsvold S. 115. H. Bergelands Konstitutionshist. 3, S. 98—106.

lingen og meddelte de Oplysninger paa Wedels Anker, som de formaaede, og Tank med sin flydende Tunge „førte et godt Defensiv“ i det Enkelte, men Resultatet blev, at Wedel havde Ret i Hovedsagen, at der intet paalideligt Resultat kunde udledes af Departementets Oplysninger og Beregninger.

Bed den endelige Botering bifaldtes dog Indstillingens § 1 om Indløsningen af de cirkulerende Sedler, de saakaldte Prindsesedler, med 87 Stemmer mod 21 ¹⁾ med den Forandring, at for Ordet indløst sattes „ombyttet.“

I Anledning af § 2 optraadte først M. Falsen, der forsvarede Komiteens Indstilling og blandt andet ytrede: „Vi have som Mænd svoret at hævde Norges Selvstændighed; vi have her antaget en Konstitution for at beskytte den. — Vilde vi Hensigten, saa følger det af sig selv, at vi ligeledes maa vilde Midlerne; thi i modsat Fald maatte jeg antage den hele Konstitution for et Barneverk; vi maatte da have opholdt os her i 5 Uger, for at skrive en Afhandling og dernæst kaste den paa Ilden. Det synes altsaa indlysende, at den, der staar i Spidsen for Regjeringen, maa udrustes med de Midler, uden hvilke han ikke er istand til at regjere; eller med andre Ord, at de nødvendige Pengesummer til Statsudgifternes Bestridelse maatte anvises ham ²⁾. I samme Aand og omtrent med samme Grunde talte Foged Johan Collett ³⁾,

¹⁾ Følgende forlangte Protokollen vedlagt, at de havde svaret Nei: Jarlsbergs Repræsentanter Wedel, Blom og Apenes. Løvenskiold og Cloumann fra Bratsberg, Peder Anker, Wergeland og Ole Mørch fra Christianssand, Grøgaard og Thore Lilleholt fra Nedenes (Jacob Nall var ei tilstede for Sygdom), Kjøbmand Moses, Bonden Osmund Lømsland fra Mandal, Dmsen, Christensen, Repræsentant for Akershus, Tørgen Nall; hans Votum se Rigsfors. Forh. 6, S. 109.

²⁾ Talen findes i Rigsforsaml. Forh. 5, S. 26—31.

³⁾ Talen findes i Rigsforsaml. Forh. 5, S. 30—37.

Oberst Hegermann ¹⁾, Tønsbergs Repræsentant Kjøbmand Carl Stoltenberg ²⁾ og tilsidst Sognepræst Rein fra Bergen, der holdt en lang Tale, fuld af Sidehug til Sverige og dem, som tvivlede om at Nordmændene kunde gaa seierlige ud af den forestaaende Kamp, og i Ordlag, der gjennembævede Forsamlingen, idet han blandt andet udraabte: „Og du, Norges Adelsmand! som dog har noget Mere, der binder dig til Fødelandet, skulde du Intet ville opofre? nu vel da, vælg det eneste, som staar tilbage, vælg svensk Herredømme! og naar da engang i Tiden dine Efterkommere, imedens de arbejde som Trædyr under det uværdige Adelsaa, imedens de udsues og suffende læse i Kroniken, hvad Norge, hvad Nordmænd engang have været — naar de da paa det sidste Blad i Norges Krønike læse: da man skrev Mar efter Christi Byrd 1814, da solgte Norges Mænd deres Nations gamle Hæder, deres Frihed og Uafhængighed, deres Børns Adel for en Sum, hvormed hver Mand kunde kjøbe en Tønde Korn; da ville de forbande vort Minde og bittert spotte med vor Usfæthed. — — — O, lader os dog ikke bedække vort Navn med Skjændsel! lader os ikke blive til Spot og Latter for de mange Folkelag, der have lidt saa meget og saa skrækkeligt for at naa dette Akenodie, vi have ihænde. Her gives Mænd iblandt os, der true med at

¹⁾ Talen findes i Rigsforsaml. Forh. 5, S. 37—40. Han endte sin Tale saa: „O gamle Norge! fra min spædste Barn-dom af har jeg hørt dig besyngte din Hæder. Det var egte nordisk Kraft, der opflammede hos dig Følelsen af denne Værd. Skulde vi ikke længere ligne vore hedenfarne Fædre? O gamle Norge! da falde Bjergene over dig og bedække din Fornedrelse! Norge worde heller en Ørk, hvor Berguglens vilde Skrig forsøder den Uretfærdiges Bei, end at denne velsignede Plet paa Guds grønne Jord skulde falde ubetinget i Erobrerens Magt.“

²⁾ Talen findes i Rigsf. Forh. 5, S. 40—44.

forlade Fædrelandet ¹⁾), saafremt det bliver frit. Vort med dem! lad dem længe nok fly det Land, hvis uegte Sønner de ere! kun at de vilde gjøre os den Tjeneste, at fortie, fra hvilket Land de uddroge. Jeg for min Del antager altsaa Finantskomiteens Forslag. Om jeg eier eller kan tilveiebringe den Sum Rigsbanksedler, som af mig fordres, det ved jeg ikke, men at jeg opofrer indtil den sidste Rest, det ved jeg."

Nepper havde han endt sin Tale, førend den store Majoritet reiste sig, klappede i Hænderne og raabte Bravo, saa det rungede gjennem Salen ²⁾).

¹⁾ Dermed sigtes til Løvenskiold, der engang skal have ytret, at hvis Konfiskation blev indført, vilde han sige Norges Fjælde for stedsse Farvel. Dertil skal Rein have svaret „og de norske Fjeldes Echo svare: vel." Løvenskiold erklærede for Mall, som derom spurgte ham, at han aldrig havde hørt saadant Svar, som ei blev fremført under Forhandlingerne, men maasse ved Spisebordet eller i en Vennekreds. Anekdoten blev i den Tid ofte fortalt og beundret.

²⁾ Denne Tale blev meget forskjellig bedømt. I Afskrifter for den Landet rundt og hilsendes med Jubel af Ungdommen og den let bevægede Mængde. Prindsregenten og Flere af Majoriteten misbilligede især Slutningen, som var nærgaaende for Minoriteten og forbitrede den. Den tilstedeværende N. Wergeland ytrer i Fortrolige Breve fra Eidsvold (S. 117): „Jeg kan ikke negte, at det var ret fornøieligt at høre; thi der var Patriotisme i alle og megen Veltalenhed i nogle af disse Orationer. Især behagede mig Falsens og Hegermanns. I Reins var mere Peber og bitre Krydderier end Salt. I Anledning af Forsamlingens Applaus ved Reins Tale udbryder han: Har man hørt før slige Theater-Fagter i et Nationalkonvent! Kun den kjeffe Omsen og nogle faa Andre bleve sidbende og toge ikke Del i denne Enthusiasme." Hvad Indtryk Reins Tale gjorde paa den i Talen truede Minoritet kan man bedst se af, at selv den humane J. Mall i sin Dagbog samme Dag ytrede „Forsamlingen reiste sig og i et høit Hurrafrig og med en lydelig gjentagen Klappen viste den sit Bifald over denne sfjendige Tale. Saa dybt er denne Rigsforsamling

Der skulde Mod til under disse Omstændigheder at optræde, men dette Mod havde Dmsen. Saasnart der blev Droslyd i Forsamlingen, forlangte han Ordet. „Poesi er et,“ begyndte han, — „Prosa et andet,“ takkede derpaa Finantskomiteen for dens Uleilighed, skjønt han ei kunde bifalde dens Forslag, og fremsatte følgende to Spørgsmaal:

1) Har Rigsforsamlingen Ret til at beskaffe Nationen?

2) Bør Rigsforsamlingen indvilge de 14 Millioner og det mere, som de Herrer Finantsraader forlange, om end det første Spørgsmaal kunde bekræftende besvares?

Det første besvarede han for sit Vedkommende benægtende og mente, at hvis Staten trængte til Penge, da skulde man bruge det konstitutionsmæssige Middel: strax at sammenkalde et Storthing, der kan bestemme, hvorledes de fornødne Pengesummer skulle reises.

Med Hensyn til det andet Spørgsmaal, saa savnede han Efterretning om Statens Indtægter 1813 og enhver Beregning om, hvad de paabudne Skatter for 1814 vil beløbe sig til. — — Et selvstændigt Folk vil ei underkastes noget fremmed Herredømme, mindre fremmed Aag. Det vil have politisk og borgerlig Frihed, det vil regjeres ved Love, ei ved vilkaarlige Bud; det vil ligesaa lidt udøse sit Blod som spille sine Penge, naar ei Fædrelandets Tarv fordrer det . . .“ Med Hensyn til at lade fabrikere 14 Millioner Rbdlr. gjør han opmærksom paa, at det er den grusomste Maade at beskaffe et Folk paa, naar man sætter Millioner ufunderede Papirpenge i Omlob, og endte sit frimodige Foredrag med de

falden, at en Tale, som Intet indeholdt, der kunde kaldes Bevis for de fremsførte Sætninger, men som derimod overflød af Galde og af skjæve og ensidige Domme, jublende blev bifaldt.“

Ord: „I samme Dieblif vi indvilge 14 Millioner ufunderede Rigsbankfledler og Ret til at gjøre flere efter Fornødenhed, i samme Dieblif dekretere vi Dyrktid, Hungersnød og mange Medborgeres Undergang og Død.“ Efter at Provst Schmidt, Kapitein Møhsfeldt og Flere havde talt for Eidsvoldsgarantien, og Tank havde gjort Rede for Aarsagen, at Indtægten for 1813 ei vare anførte, blev Indstillingens 2den Del vedtaget med 76 Stemmer mod 29 ¹⁾.

3die § eller Post af Finantskomiteens Forslag blev antagen med 72 Stemmer mod 31 med Udeladelse af Ordet „national“ og med det Tillæg efter Foged Grichstrups Forslag: „den udnævrende Finantskomite paalægges at tage under Dverveielse og gjøre Forslag til næste Rigsforsamling om Fordelingen af de Præstationer, der blive en Følge af den indgaaede Garanti efter enhver Statsborgeres Formuesomstændigheder.“

4de § antoges med 84 Stemmer mod 16 med den Forandring, at istedetfor Ordet: Nationens sættes „Norges midlertidige Rigsbank.“

¹⁾ Sogneprest Østebahl og Kjøbmand Mølbach fremlagde deres skriftlige Votum, hvori de erklære, at de som Stavanger Amts Repræsentanter hverken ere istand til at give eller negte deres Stemme til Finantskomiteens Forslag, da de efter Regentens Indbydelse kun vare komne for at udtænke og udarbejde de Bestemmelser, efter hvilke det selvstændige norske Folk vil lade sig regjere og selv deltage i Regjeringen. I deres Opfattelse vare de bestyrkede ved at høre i Anledning af Debatten om Nødvendigheden af at have Kundskab om de udenlandske Forhold, at Fuldmagterne vare indskrænkede, og at man ei havde at besatte sig med Andet end det, som var Sendelsens Hensigt, hvilken Paa-stand vandt de Flestes Bifald“ o. s. v. Se Rigsfors. Forhandl. 5, S. 78. De øvrige Medlemmer af Minoriteten taug, overbeviste om, at hvert Ord, som videre blev ytret, vilde være spildt og kun tjene til at opirre den ved Reins Tale opflammede Majoritet.

5te og 7de § antoges enstemmig; om 6te § vedtoges enstemmig, at den udgaar som ufornoden ¹⁾).

Rigsforsamlingen bestemte derpaa, at næste ordentlige Storthing bliver at sammenkalde 1ste Søgnedag i Februar 1815. Derpaa valgtes til Medlemmer af Lovkomiteen: Professor Krohg, Assessor i Stiftsoverretten i Throndhjem med 104 Stemmer, Diriks, Byfoged i Laurvig med 104 Stemmer, Generalauditor Bergh med 85, Professor N. Treschow med 56, Assessor Debes med 32 Stemmer.

Derpaa valgtes til Medlemmer af Børnepligtskomiteen Oberst Hegermann, Kommandør Fabricius, Jacob Wall, Lensmand Lysgaard, Sorenskriver Falsen, Matros Jens Svendsen og Kjøbmand Iver Holter i Drammen. — Til Medlemmer af Finantskomiteen: Professor Rasmussen, Assessor Bogt, Grosserer Johannes Thrane, konst. Amtmand Poul Holst og Grev H. Wedel. Til Direktører for den midlertidige Rigsbank: Agent Nielsen, Grosserer Thomas Johannesen Hestye og Grosserer Westye Egeberg. Redaktionskomiteen oplæste og fremlagde derpaa Konstitutionen, saaledes som den af samme var bragt i Orden og Stil. Rigsforsamlingen bifaldt Komiteens Arbejde, hvorpaa Professor Sverdrup valgtes til Præsident, Møghfeldt til Vicepræsident, og Kongevalget bestemtes til den følgende Dag, den 17 Mai.

Paa denne mærkelige Dag samlede alle Medlemmer

¹⁾ Carl Stoltenberg, „en ædel og tillige en af de varmeste Entusiaster,“ foreslog, at Rigsforsamlingen skulde foregaa Landet med sit Exempel ved et Sammenkud til Afhjælpning af den almindelige Trang (Breve fra Eidsvold S. 122). Det blev indleveret 12 Mai, men det blev først taget under Forhandling den 18 Mai, da Forsamlingen vedtog, at ethvert Medlem i sin Kreds skulde søge at fremme deslige Subskriptioner og opmuntre Andre til at følge Stoltenbergs hæderlige Exempel. Stoltenbergs Indbydelse findes i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 64.

af Rigsforsamligen med Undtagelse af en. Præsidenten Sverdrup oplæste et Udkast til en Deklaration om Udforsigt, der forhen var vedtaget i Rigsforsamlingen som gjeldende uden at gjelde som bestandig Regel for Fremtiden, men som om Adelen, Privilegier, Børnepligten o. m. skulde forhandles paa følgende Thing ¹⁾. Derpaa oplæstes to Konstitutionsbidrag fra nogle Bønder paa Hedemarken og Thoten, og derpaa gik man over til Hovedsagen: Kongevalget. Sverdrup indledede samme med en Tale og Opfordring til at skride til skriftlig Botering. Forslaget hilseedes af Majoriteten med Hurraraab og Klap. Midt under den bedøvende Larm reiste Omfærden sig og foreslog, „at Kongevalget bør udsættes, enten til Norge faar Fred, eller til enten Danmark eller Rusland eller England erkjender Norges Uafhængighed, eller til næste Storthing.“ „Om det end er tilladt at lukke Dørene for Fædrelandets indvortes og udvortes kritiske Stilling, saa burde vi dog neppe med et overilet Valg udsætte enten Nationen eller vor tilkommende Konge for den Fare at kompromitteres.“ ²⁾ Han foreslog derhos, at Prindsen skulde anmodes om fremdeles at forestaa Rigets Bestyrelse. Over dette under Omstændighederne dristige Forslag opstod der megen Larm. Det forkastedes med stor Pluralitet, og man fordrede, at der skulde skrives til Botering. Det faldt i Peder Aukers Lod som første Repræsentant for Aukershus at votere først. Han gav det bestemte Svar, at Valget efter hans Mening burde udsættes. Men Præsidenten og Sekretæren gjorde heftige Indsigelser mod at indføre dette Botum. De paaberaabte sig, at allerede under et Møde i April var det bestemt, at Forsamlingen skulde opløses, naar Konstitutionen var antagen og Konge

¹⁾ Deklarationen findes i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 2.

²⁾ Rigsforsaml. Forh. 6, S. 20.

valgt, og denne Beslutning kunde ikke tilbagekaldes. Flere Talere, Falsen, Sørenskriver Rambech, Sogneprest Tersin og Dr. Møller understøttede Kongevalget. Der paastodes, at det i Europas Dine vilde ansees for et Tegn paa hemmelig Frygt, og at hele Verden vilde foragte os, dersom vi, efter saa bestemt at have erklæret vor Selvstændighed og efter at have antaget en monarkisk Konstitution ikke vovede at udvælge os en Konge. De modsatte Anskuelser forsvaredes af Løvenskiold og Grøgaard, men uden Nytte. Til sidst raabte Grøgaard: „Kan jeg her ikke handle efter min Fornuft og min Samvittighed, men maa handle efter Pluralitetens Fornuft og Samvittighed, saa er jeg en ufri Mand i det fri norske Folk.“ Men der raabtes: „Valget er frit; man kan nævne hvem man vil, men En maa nævnes.“ Anfer blev saaledes nødt til at vælge, og hans Botum lød: „Da vi Alle ere uvidende om vores nærværende politiske Stilling i Europa, saa tror jeg det rigtigst og forsigtigst, ikke at stemme for noget Kongevalg i dette Dieblik, men derimod anholde hos Prindsregenten, at han indtil videre vedbliver Bestyrelsen af Kongeriget Norge efter den af Rigsforsamlingen sanktionerede Konstitution. Efterat denne min Mening er anført til Protokollen, fandt Rigsforsamlingen som Lov, at jeg skulde nævne en Konge, og vælger jeg da naturligvis Prinds Christian Frederik.“ Valget blev nu fortsat uden videre Ordvevling og Prindsen blev saaledes paa en Maade enstemmig valgt, „skjønt henved 20 Medlemmer i deres Bota tydelig tilkjendegav, at et Kongevalg ei var frivilligt.“¹⁾

¹⁾ Løvenskiolds Botum, hvortil Wedel henholdt sig, lød: „Plikt saavel imod Norges Folk som mod den Fyrste, der i denne Begivenhed ene kunde komme i Betragtning, bød, efter min Overbevisning, Udsættelse af det Valg, som nu foretages; men da Rigsforsamlingens Pluralitet har gjort mig Valg til Plikt, væl-

Efterat samtlige Vota vare af Protokollen oplæste, reiste Præsident Sverdrup sig og sagde:

„Reist er altsaa inden Norges Enemærker Norges gamle Kongestol, som Adelstener og Sverrer beklædte, og hvorfra de med Visdom og Kraft styrede gamle Norge. At den Visdom og Kraft, der prydede hine, vort Hedenolds store Konger ogsaa maa besjele den Fyrste, vi, Norges frie Mænd, overensstemmende med hele Folkets Dnske, af Taknemmelighed og Erkjendtlighed i Dag enstemmigen have valgt, er et Dnske, som sikkerlig enhver Norges egne Søn med mig nærer. Gud bevare gamle Norge!“

Den hele Forsamling gjentog hoitidelig det Dnske: „Gud bevare gamle Norge!“

Præsidenten oplæste derpaa en Adresse til den valgte Konge, skreven paa stort Velinpapir ¹⁾, og foreslog, at Adressen, saafremt den bifaldtes, tilligemed et Exemplar af den antagne Konstitution, underskrevet paa Rigsforsamlingens Begne af Præsidenten, Vicepræsidenten og Sekretæren, maatte strax overleveres Hs. Kongl. Høihed ved en Deputation. Da dette strax vedtoges, begav Præsidenten i Spidsen for en Deputation, han selv opnævnte, sig til Prindsregenten, der bevidnede i en kort Tale sin Hoiagtelse og Erkjendtlighed for Thinget og bød dets Medlemmer at samles 19 Mai Kl. 11 Formiddag, da han agtede hoitidelig at opløse Rigsforsamlingen.

Et Par uhyggelige Scener fandt imidlertid Sted, inden Forsamlingen opløstes. En sladderagtig Bonde havde fortalt Steenstrup, at Lovenskiold skulde have sagt om ham, at han var en Løsse. Forbitret kaldte Steenstrup Lovenskiold

ger jeg Prinds Christian Frederik til Norges Konge.“ De forskjellige Vota findes i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 30—50.

¹⁾ Den skal være forfattet af Sverdrup og findes tilligemed Prindsens Svar i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 52—56 og Budstik. Nr. 30. Aall S. 444.

til Regnskab i Forsamlingens Forværelse, hvor der kom til heftig Ordvevling mellem dem, der endte med at den hidfige Steenstrup slog sin Modstander under Dret, hvilket gif den sidste meget nær ¹⁾).

Løvenskiold var imidlertid ei den eneste, som ved sine frimodige Ytringer havde paadraget sig Majoritetens Ubillie. Dette var i endnu høiere Grad Tilfældet med Pastor Bergeland. Han skulde ydmyges. Oberst Petersen, som under Forsamlingen ellers havde været meget taus, optraadte imidlertid den 18 Mai, da Repræsentanterne vare samlede for at underskrive Grundloven, og forlangte, at Bergeland skulde kaldes til Regnskab, fordi han havde fornærmet Rigsforsamlingen, idet han for 5 Uger siden havde talt om „den døende Selvstændighed og Nationens skuffede Tillid til Rigsforsamlingen.“ Da Bergeland ei var tilstede i Salen, lod Præsidenten ham hente ved Repræsentanten Elling Balbo, som fra Præsidenten bad ham at indfinde sig i Forsamlingen „for at rette for sig.“ — Bleg og forundret traadte han ind i Forsamlingen, hvor Petersens Motion blev gjentaget for ham og understøttet af Christie. Med Fatning forsvarede den Angrebne sig og endte med den Erklæring, „at dersom han havde fornærmet Nogen, var han villig til at staa den Fornærmede til Ansvar, men kun for sine rette Dommere.“ En lærd Jurist (Diriks) raabte da: „Dommeren er her,“ hvorpaa der opstod en forvirret Snakken. Præsidenten, Sverdrup, forenede sig nu ogsaa med Bergelands Angribere og paaastod, at da Rigsforsamlingen enstemmig havde erklæret, at Bergeland havde forbrudt sig mod den, burde han ogsaa tilbagekalde de paaankede Udtryk. „Altsaa,“ endte han, „har Forsamlingen bestemt, at Bergeland skal kalde de paa-

¹⁾ Der var Spørgsmaal om en Udfordring. Jacob Wall søgte forgjeves at faa Sagen bilagt.

anfede Udtryk tilbage." Da nogen Støi opstod, tilføiede han: „Hvad, er det ikke saa? Har ikke Presten Bergeland fornærmet den hele Forsamling?" Da reiste Jacob Wall sig og erklærede med Indignation: „Ikke hele Forsamlingen, Hr. Præsident. Jeg erklærer høit, at jeg ikke føler mig fornærmet ved Bergelands Udtryk." „Ikke heller jeg," gjensvarede nu fra Manges Læber. Grøgaard og J. Wall talte ogsaa om Fornærmelser, der fra Modpartiet vare dem tilføiede. Der opstod nu megen Larm i Forsamlingen. Paa P. Ankers Opfordring at skilles som Venner fulgte et stort Bifaldsraab. Endelig fik Mosfeldt Striden bilagt, idet han ytrede, at da Bergeland har erklæret, at det ikke var hans Hensigt at fornærme Noget, saa burde dette antages for Fyldest. Bergeland spurgte derpaa: „Er Regnskabet forbi!" og da fra alle Kanter blev raabt „Ja!" tilføiede han: „Der kommer en større Regnskabsdag, og da haaber jeg ogsaa at kunne bestaa." Sverdrup fandt det nu raadeligst at tage sit Forslag tilbage, hvorved Sagen neddødsfædes og Bergeland undgik den Ydmygelse, som hans mange politiske Fiender havde tiltænkt ham. „Der var nemlig Ingen af det wedelske Parti, som Selvstændighedspartiet var saa forbitret paa som Bergeland." ¹⁾

Den 19 Mai opløste Christian Frederik Rigsforsamlingen paa Eidsvold ved følgende Tale, som han holdt i den store Sal paa Eidsvold ²⁾, hvor samtlige Med-

¹⁾ Christies Brev til Forfatteren. Om Affæren, se fortrolige Breve fra Eidsvold, hvor der med Antagonisten af 12 April menes Sverdrup og med Skolekammeraten Christie og den lidende Magt i Vesten Oberst Petersen. Hverken Wedel eller Løvenskiold vare tilstede.

²⁾ Salen var ved denne Leilighed kun prydet med 2 Malerier, nemlig et Billede af Christian IV i Legemsstørrelse, malet af Professor Hansen efter Carl von Manderns bekjendte Original

lemmer med Undtagelse af Løvenskiold vare samlede i deres Høitidsdragt tilligemed Regjeringsraaderne og flere høie Embedsmænd.

„Nordmænd!

Det høie Kald, hvortil Medborgeres Tillid udkaarede eder, er fuldbyrdet — Norges Statsforfatning er grundlagt; Nationen har igjennem eder, sine udvalgte Mænd, haandhævet sine Rettigheder, befæstet dem for Fremtiden, og ved en vis Fordeling af Magten sikret Borgerfrihed og den Orden i Staten, som den udøvende Myndighed er pligtig og formaaende at vedligeholde.

Den fra andre Stater dyrefjæbte Erfaring har lært det norske Folks Repræsentanter, i lige Grad at vogte Regjeringsformen for Despotismens Kjendemærker og for Folke-Regjerings Misbrug.

Dette gamle Kongerige forlanger en Konge, men han skulde i Formen ligesaa lidt som i Gjærningen være Despot, — nei! sit Folks første Ven og Fader bør han være. Dette venter Nationen at finde i mig, og dens Tillid er for mig et helligt Kald til, uagtet de Farer og den Møie, der venter mig, ganske at opofre mig for Norges Vel og Hæder.

Med disse redelige Hensigter og styrket ved Tro paa Gud den Allmægtiges Bistand, haaber jeg at svare til denne Nationens Forventning.

Jeg antager Norges Krone som en Gave af et trofast og oprigtigt Folk, et Pant paa dets Kjærlighed for mig og min kongelige St.

og et af Christian Frederiks unge Søn, den nuværende Konge af Danmark. Det første kjøbtes af Jacob Møll, men skjenkedes af ham til Eidsvolds-Galleriet, hvor det endnu findes tilligemed Prindsens, som gjennem vor Konge skjenkedes til Galleriet. Tabellen findes i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 68 og Budstik. for 1814, Nr. 29 & 30.

Jeg lover og sværger at ville regjere Kongeriget Norge i Overensstemmelse med dets Konstitution og Love; saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord.

Min store Forgjænger, Fjerde Christians Land følge mig i al min Gjerning! Han var det norske Folks gode Konge og Fader. Hans Mønster skal tidligen indprentes i min elskede Søns Hjerte, og Folkets Kjærlighed skal gaa i Arv til ham; thi han skal lære at agte denne Arv høiere end Kronens Glands.

Og nu Norges udvalgte Mænd, dets tro Søner! besværger den Grundlov for det selvstændige Norge, som vi alle troligen ville haandhæve og forsvare! (Forsamlingen afslagde derpaa Eden.)

Hellig er den afslagne Ed! Du høre og velsigne den, Gud!

Endnu staar tilbage at meddele Rigsforsamlingen, hvad jeg ser mig istand til, angaaende Rigets politiske Stilling — en Meddelelse, jeg gjerne havde ønsket at kunne give Samme, førend Kronen overdroges til mig, men dette Ønskes Opfyldelse er bleven mig negtet ved Udeblivelsen af Indberetninger fra de betroede Personer, som jeg har affendt til England og til de allierede Fyrster; og paa svenske Tidender bør jeg ei bygge nogensomhelst Gissning eller Forventning.

Imidlertid er ingen Fiendtlighed udøvet eller nogen Krigserklæring af nogen Magt udstedt imod Norge.

Kongen af Sverige har under 12 April erklæret Norges Kyster i Blokadestand, og ladet udstede Raperbrev for at opbringe alle til og fra Norge seilende Skibe; nogle Skibe ere opbragte til svenske Havne, hvorimod ogsaa trende svenske Raperere ere indbragte af de norske Krydsere.

Under vore Briggers Beskyttelse have betydelige Kornforraad, til Beløb af omtrent 150,000 Tønder, naaet vore

Havne, og man tør saaledes, med Taknemmelighed mod Forsynet, anse de fleste af Rigets Egne sikrede imod Hungersnød.

Angaaende Forholdet med Kongeriget Danmark, ser jeg mig istand til at forelægge Rigsforsamlingen nogle oplysende Aktstykker, i hvilke jeg ønsker, at den fra min Side maatte finde det norske Folks Værdighed iagttaget, tilligemed hvad jeg indtil denne Dag skylder en høielstet Frænde og et trofast Folk, hvilket Folk, selv efter Frastillelsen fra Norge, viser, at det ønsker at bistaa det norske Folk af yderste Evne, og som desaaarsag har Fordring paa enhver retsindig Nordmands Høiagtelse og Erkjendtlighed ¹⁾).

Saaledes sluttet Rigsforsamlingens Forhandlinger. Dog ville Præsidenten og øvrige Embedsmænd fungere, indtil Protokollerne med videre ere underskrevne.

Drager hjem, Medborgere! med den lønnende Overbevisning, at enhver har handlet med det Fædrelandsfind, der besjeler ham, og at Folket med Tilfredshed vil erkjende, at Rigsforsamlingen har vist sig dets Tillid

¹⁾ Disse Aktstykker findes i Rigsforsaml. Forh. 6, S. 73—90 og indeholde blandt Andet Christian Frederiks Brev til Frederik VI af 22 Febr. 1814 om at han og Norge ei vil bøie sig under Kielertraktaten, og af 6 Marts, at han midlertidig har taget i Besiddelse de danske Krigsfartøier, som findes i Norge, med Oberst Arenfeldt og Overadjutant Brock; Brevverlingen med den danske Konges Kommissairer Admiral Bille og Oberst Lønborg, der fra det svenske Hovedkvarter i Wenersborg 3 Mai underrettede Christian Frederik om, at de vare komne for at se Kielertraktaten opfyldt og havde at overlevere ham et kongeligt Reskript af 18 April, hvori Prindsens Færd dadles og han alvorlig paalægges at overlevere Bille og Lønborg samt de svenske Befuldmægtigede samtlige norske Fæstninger, faste Pladse, offentlige Kasser og Domæner, og Prindsens Svar derpaa af 10 Mai 1814. S. Wergelands Konstitutions Hist. 3, S. 38 - 45.

værdig, idet den har hævdet Nationens Ære, og beredet dens Fremtids Held.

Hertil ville Gud lægge sin bedste Velsignelse, om hvilken vi i Dag, samlede i Herrens Tempel, ville anraabe den Almægtige" ¹⁾).

Efterat Eden var aflagt af Forsamlingen og denne var stedet til Opvartning hos den nyvalgte Konge, begav den hele Forsamling sig til Gidsvolds Kirke, da det just var Christi Himmelfartsdag. Kongen hilsende den ved Kirken forsamlede talrige Almue med de Ord: „Himlen smiler til os i Dag" ²⁾).

Endnu samme Dag udstedte han en Kundgjørelse til det norske Folk ³⁾ og anordnede en almindelig Takkefest.

Den 20 Mai var Rigsforsamlingens Medlemmer for sidste Gang samlede. Der var da ikke længer Tale om forskjellige politiske Anskuelser. Afstedens og Skils-

¹⁾ Da Prindsen, beretter J. Nall, berørte sit Haab om at kunne svare til Nationens Forventninger, skjælvede hans Stemme, hans Ansigt var blegt og hans hele Væsen viste en dyb Bevægelse, ligesom der neppe var Noget i Forsamlingen, der jo ikke delte denne med ham.

²⁾ Som Rigsforsamlingens Medlemmer begyndte sine Forhandlinger i første Sammenkomst paa Høitidsfesten første Paastedag, den 10 April, med at bivaane Gudstjenesten i Gidsvolds Kirke, saa endte de og sit vigtige Kald ved Deltagelse i Gudstjenesten paa Christi Himmelfarts Dag. I 40 Dage var det Hele altsaa fuldbragt.

³⁾ I Budstikken Nr. 31 offentliggjordes 6 Juni Kongens Kundgjørelse til det norske Folk, undertegnet af Kongen og Statsraadet; Adressen fra det norske Folks Repræsentanter til Norges Konge af 19 Mai, undertegnet af Sverdrup, Møghfeldt og Christie; Kongens Reskript til Bisperne og Amtmændene, Kundgjørelse af Rigsforsamlingens Beslutninger angaaende Statens Pengevæsen, og Kundgjørelse af 19 Mai angaaende første ordentlige Stortings Holdelse og de Sager, som i Særdeleshed blive Gjenstand for dets Overveielse og Afgjørelse.

missens alvorlige Time var kommen. Man synes endelig at være kommen til den Erkjendelse, at hvor forskjellige Anskuelseerne havde været, saa vare de alle bejelede af levende Kjærlighed til Fædrelandet og dets frie Forfatning. Under denne Sindsstemning opfordrede Kommandør Fabricius Forsamlingen til at bortkaste kalt Uenighedsstros og i en Broderkjæde med sammenslyngede Arme ligesom forene den hele Forsamling i en eneste Person. Det skede, og gribende var Afskedsscenen.

Saa endte denne i Norges Historie minderige og uforglemmelige Rigsforsamling paa Gidsvold, der i 6 Uger skjænkede det elskte Fødeland en Konstitution eller Statsforfatning, der staar som en skjøn Bautasten, der minder om det Frihedsjind, den Dygtighed og den Sindighed, som da bejelede Norges udkaarne Mænd, der ved denne Leilighed i sin Midte talte næsten Alt, hvad der var Fremragende og Udelst i Norges Land ¹⁾.

VIII. Kong Christian Frederiks Indtog i Christiania og Underhandlinger med Stormagternes Kommissairer.

At reise Adelsteners og Sverrers Throne blandt Norges Fjelde, det havde Brindse- eller Selvstændigheds-partiet med glødende Begeistring gjort, men at opretholde og forsvare den, saa at Lovenskiolds og Wedels Udvarsel om at bygge en Throne paa Sand, ei skulde gaa i Op-

¹⁾ „Vi have oplevet,” ytrer den fortjente Udgiver af Budstikken Professor L. Stoud Platou, idet han gennem Budstikken underretter sine Landsmænd om Konstitutionens Fuldbringelse og Kongevalget, „en Revolution, som med Hensyn til dens uventede Komme, samt til den Kollighed, Planmæssighed og Enighed, hvormed den blev begyndt, fremledet og heldigen fuldbraagt, vel tør kaldes mageløs i den europæiske Statshistorie.“

fyldelse — det var nu det store Spørgsmaal, som skulde afgjøres. Flere blandt den store Majoritet ræddedes ved det Storsværk, de havde paabegyndt og ængstedes for Følgerne, og som et sørgeligt Barsel led fra den ellers tause *Institutiarius* Rogerts Læber til Jacob Wall: „Ja, vi have valgt Konge, men denne Herlighed varer kun kort; om 2 à 3 Maaneder er den Glæde forbi.“

Efter at have udfærdiget en Kundgjørelse til det norske Folk af 19 Mai ¹⁾ og anordnet en almindelig Takkefest, begav den nyvalgte Konge sig til Christiania, hvor han gjorde sit Indtog, Marsdagen efter hans Ankomst til Norge, den 22 Mai, under Kanonerne's Torden og Følgets Hurraraab. Ved den ved Byens Grændse oprettede *Udpost* ²⁾ bodes han Velkommen af Byens Magistrat og Repræsentanter, og 24 unge Piger bestroede hans Vej med Blomster. En af disse overleverede Kongen en Krands af Egeløv med de Ord: „Fortjent Hæder,“ og en anden et Dokument, som indeholdt Tilbudet af en Gave, der af Christiania Borgere var sammenskudt og stillet til Kongens Naadighed ³⁾.

1) Kundgjørelsen findes hos Wall S. 457. Blom S. 206.

2) At en Del af *Udposten* faldt ned, saa at man med Nød og Neppe fik den saavidt understøttet, at Kongen uden Fare kunde passere den, og at en Ugle under Indtoget sad paa vor Frelser's Kirketaarn og skreg, blev af Mange i de Dage anseet for ildespaende Barsler. Som et værre Barsel blev det af forstandige Folk anseet, at den nye Konge samme Dag udnævnte 18 Kammerberrer og 12 Kammerjunkere, der, forsaavidt de vare nærværende, skulde forrette Tjeneste som saadanne hos ham!!! Fortegnelsen over de 18 Kammerberrer, 12 Kammerjunkere o. m. findes i illustreret Nyhedsblad VI, Nr. 15. De udnævntes 22 Mai samtidigt med at General Harthausen blev Overhofmarskalk og Staldmester Clauson Raas Hofmarskalk.

3) Gaven bestod af 52 Lod Guld, 12,550 Lod Sølv, 8200 Rbdlr., 372 Pd. Sterl., 7½ Skf Kobber, og nogle Levnetsmidler. Exemplet var givet af Thronhjem og fulgtes af flere norske Byer.

Kongen tiltalte de unge Piger med de Ord: „Det hulde Kjøn forskjønner enhver Fæst, forskjønner Livet; taknemmeligen skal jeg erkjende enhver Blomst, det vil strø paa min Bei.“ Efterat han med lignende venlige Ord havde hilset Magistraten, Borgerstabet og de opstillede Militære, begav han sig med sit Følge lige til vor Frelser's Kirke, hvor han modtoges af Regjeringsraadet, som nu havde faaet Navn af Statsraadet og af Geistligheden. Biskop Bech prædikede og oplæste derpaa Rigsforsamlingens Adresse af 17 Mai angaaende Kongevalget tilligemed Kongens Kundgjørelse af 19de s. M., hvorpaa han lyste Betsignelse over Folket, Kongen og hans Slægt. Menigheden istemte da „Held for Kongen.“ Kongen tiltalte derpaa Menigheden fra Kongestolen med nogle hjertelige Ord og endte med Ordet „Held for Norge,“ hvilket Menigheden jublende gjentog. Fra Kirken begav han sig ned til det af Kammerherre Bernt Anker til offentlig Brug skjenkede Hus, som da og sednere længe tjente kongelige Personer til Residents. Derefter var almindelig Kur hos Kongen, og om Aftenen var af Byens Borgere foranstaltet en Folkefest i Haven udenfor Palæet, hvormed Dagens Høitid endte. Glæden over den vennesele og nedladende Konge var almindelig.

Denne Herlighed var imidlertid kortvarig. Medens Nordmændene paa Gidsvold med Flid og Raskhed grundlagde sin fri Statsforfatning, var mærkværdige Begivenheder indtrufne i Frankrige. Napoleon var efter den tapreste Modstand bleven overvældet af de Allierede, forraadt, og 2 April 1814 affat og anvist Opholdssted paa den lille O Elba i Middelhavet, og den gamle Kongestamme Bourbonnerne var igjen hævet paa Frankriges Kongestol ved Freden til Paris 30 Mai. Frankriges Overmagt var fuet, og blandt Seierherrerne var Sveriges Kronprinds Carl Johan. Han havde selv begivet sig til

Paris i April, og blev der af den russiske Keiser sikret en Understøttelse af 30,000 Russer, for at tvinge Norge til en Forening med Sverige, og England lovede Subsidier samt 6 Drlogsflibe for at blokere Norges Kyster ¹⁾. Preussen og Østerrige forpligtede sig til at sende Besuldmægtigede til Norge, for at erklære Christian Frederik og Nordmændene, at Norges Forening med Sverige var uigjenskelkelig bestemt af de store Magter. Saaledes støttet ilede Carl Johan tilbage til Sverige for at fuldende sit Livs store Diemed, at forene Norge med Sverige, udstedte samme Dag, Christian Frederik gjorde sit Indtog i Norges Hovedstad, en Proklamation ²⁾ til den svenske Hær, inden han forlod Fastlandet, indskibede sig 25 Mai med Regimentet Royal Svedois, som bestod af alskens hvervede Tropper, i Travemünde, og landede lykkelig i Sverige, hvor han samlede den svenske Hær, og nærmede sig som en frygtelig Tordensky Norges Grændser.

Under disse store Begivenheder og for Norges Uafhængighed mørke Udsigter havde Christian Frederik sat alt sit Haab til England. Han ventede, at det frisindede engelske Folk ei vilde tillade, at man med Bold skulde kue et beslægtet, venligsindet lidet Folks Frihed og Ret. Dette Haab blev styrket ved Efterretninger om, at flere af Englands mest udmærkede og frisindede Mænd med Varme havde talt Norges Sag ³⁾, og at Englænderne i Almin-

¹⁾ Om Carl Johans Ophold og Forhandlinger i Paris meddeles interessante Oplysninger hos Bergman-Schinkel S. 115-147.

²⁾ Proklamationen af 21 Mai findes hos Blom S. 215.

³⁾ Whitebread bragte Norges Anliggende for Underhuset 21 April og Lord Grey i Overhuset 10 Mai. Denne erklærede, at aldrig var der sat en dybere Plet paa den britiske Karakter end ved Ministeriets Fremfærd imod Norge. Han beviste, at Norges Modstand var fuldkommen retlig og stemmende med Folkeretten, og fordrede Norges Blokade ophævet, og understøttedes af Lorderne Grenville, Henry Holland, den berømte Foxes Brodersøn

delighed vare misfornøiede med sin Regjerings uretfærdige Fremgangsmaade mod Norge. Men dette Haab gik ei i Opfyldelse. Carsten Anker, der, som vi have hørt, var sendt over til England med fornødne Instruxer, ankom vel til London den 24 Marts, og havde som privat Mand den følgende Dag Foretræde hos Lord Liverpool, som under den meget formaaende Lord Castlereaghs Fraværelse paa Fastlandet forestod de udenlandske Anliggender, men denne Statsmand erklærede rent ud, at England ei vilde erkjende Christian Frederik for Norges Regent, men trolig opfyldte sine Forpligtelser mod Sverige ¹⁾). Carsten Ankers

o. Fl.; men Ministrene seirede med 115 mod 34 Stemmer. Blandt disse 34 protesterede Prinds August Frederik af Sussex, Prinds Wilhelm af Gloucester, Lorderne Grey, Essex, Grenville, Roslyn, Clifton, Wentworth, Fitzwilliam, Stanhope, Lauderdale og Norfolk, lutter høiagtede Mænd „mod de ædle Nordmænds skammelige Undertrykkelse.“

I Underhuset kjæmpede den 12 Mai mod Canning, der forsvarede Regjeringen, hvoraf han var Medlem, med Barme, Sir Ch. Wynne, Lambton, „der med Afsty saa et kjæft Folk ofret paa politiske Overenskomstens Alter,“ James Mackintosh o. Fl., men forgjæves.

Ogsaa blandt det engelske Folk savnedes ei paa Sympathi for Norge. Charlotte Wardle skrev endog et Digt til den norste Friheds Tre, som blev oversat af N. S. Jæger i Arendal. Sammenlign ogsaa Presten Stephansons Beretning hos Wergeland S. 167. At en lignende Deltagelse i Norges Skjebne fandt Sted blandt det beslægtede danske Folk viste sig baade i Ord og Gjerning, især ved Kornforsyning trods det strenge Bud og den aarvaagne svenske Minister i Kjøbenhavn, General Tawast. I Wergelands Konstitutionshist. 3, S. 148—167 under Overskrift „engelske Sympathier“ findes Greys Tale S. 153, Wynnes S. 160 Om Nordmandsforeningen i Kjøbenhavn s. sammest. S. 172.

¹⁾ Sammenlign Wetterstedts Depesche af 29 Marts 1814, Bergmann Schinkel 8, S. 46 og Castlereaghs Brev til Thornton sammest. S. 292. Den svenske Minister i London, Rehausens Brev af 29 April 1814, Esen af Wieselgren S. 210. Han om-

Broder, Generalmajor Peter Anker, som kort efter ogsaa var sendt over til England, gif det ei bedre. Da tilsidst Christian Frederik sendte over sin Statsraad Niels All med Rigsforsamlingens Sekretær Christie og Stavangers Repræsentant Rosenkilde, bleve de ei engang modtagne, men strax tilbagesendte ¹⁾). Den britiske Regjering havde nemlig 24 Mai sendt sin Agent Morier for at underrette Rigsforsamlingen, som man ventede at finde samlet, om, at England ved en Traktat (af 3 Marts 1813) med Sverige havde forpligtet sig til at tilveiebringe den skandinaviske Halvøs Forening, men at dette skulde ske med ethvert Hensyn til Norges Frihed og Lykke. Da Morier ved sin Ankomst til Christiania den 5 Juni fandt Rigsforsamlingen opløst, nødsagedes han at forelægge sin Note af 7 Juni for den Regjering, som han fandt etableret i Christiania, uden dog at ville erkjende dens Lovmæssighed. I denne Note overlader han det norske Folk at vælge, enten det vilde benytte sig af Englands Mellemkomst for at erholde en med Hensyn til Norges Frihed og Lykke hensigtsmæssig Forening eller det vilde blotstille sig for en Krig med England og dets Bundsforvandre ²⁾). Moriers Note besvaredes gennem Statssekretair v. Holtens 8 Juni, og deri erklæres blandt andet, at Kongen havde med Folket svoret at ville forsvare Norges Selvstændighed, og det er klart, at han ei af egen Myndighed kunde opofre

taler, at Anker i 3 Uger i al Hemmelighed havde siddet fængslet i Ringsbensch for privat Gjæld. I Rehausens Levnet i svensk biograf. Lexicon 13 B. fortælles, at Baron Rehausen og Jacob de la Gardie hos den preussiske Minister Jacobi confererede med Hr. Anker, som vandtes for Union mellem Sverige og Norge.

¹⁾ Esterretning om Deputationens Reise og næsten haanlige Afvisning, se All S. 460—64.

²⁾ Morier's Note af 7 Juni findes hos All Bilag Nr. 78, S. 764, Blom S. 285 og v. Holtens Svar hos All S. 765.

den Nations Forsatning, der i Tilid til, at dette var ham muligt, havde overdraget ham Kronen. En saadan Forandring kunde alene ske gennem Fokets egne Repræsentanter, men til at faa dem samlede udfordredes en Tid af 3 til 4 Maaneder, hvorfor det var nødvendigt, at der tilveiebragtes fuldkommen Neutralitet, fri Tilførsel og Samfærsel med England. Da det engelske Sendebud ei kunde indlade sig derpaa, afbrødes Underhandlingerne ¹⁾. Kongen fandt, at det nu var nødvendigt at berede sig til alvorlig Modstand og udstedte den 9 Juni en Opfordring til almindelig Bevæbning af Norges vaabendygtige Mandskab ²⁾.

¹⁾ Den svenske Minister Rehausen beretter (Essen af Wieselgren S. 210), at Morier blev sendt for paa Stedet at undersøge, om Sverige havde et anseligt Parti i Norge. Svaret lød, at kun faa Nordmænd vare svenskfjendede (ibid. S. 216).

²⁾ Gjæssing i sin Christian VIII's Historie beretter, at Morier sebnere blev ansat som engelsk Diplomat i Dresden, hvor han betroede en Mand, som i hin Periode havde spillet en Rolle i Norge (Ablar?), at Castlereagh (den engelske Premierminister) specielt havde overdraget ham at undersøge, om det kunde antages, at Prinds Christian som Hærsfører kunde byde Carl Johan Spidsen, da man i saa Fald nok kunde være tilbøielig til underhaanden at komme Nordmændene til Hjælp, men da Moriers Indberetning lød i modsat Retning, toges de modsatte Forholdsregler. Inden han forlod Norge, gjorde han en Reise til Grændsen for at se de Norffes Forsvarsmidler og tage i Dieslyn Frederikstens og Frederiksstads Fæstninger. (Ang. ham se Blom, S. 215). Bergmann-Schinkel beretter, 8, S. 344, at han var sendt af Lord Castlereagh, hvis private Sekretær han var. Essen siger i et Brev til Carl Johan af 28 Juni, at de allierede Magters Kommissairer have misbilliget Moriers Opførsel, der i Christiania boede hos Harthausen og paa sin Reise fra Frederikshald opholdt sig flere Dage i Statsraad Tank's Hus, og kun faa Prindsens Fortrolige. „Carl Johan kommer såsom åskan sändande de 4 makternas Commissarier såsom blixtar förut till Prins Christian.“ Engeström (Wieselgren S. 212.)

Den Deltagelse, som den ædle Britter viste det norske Folk og den humane Maade, hvorpaa han drev disse Underhandlinger, berøvede ei Kongen alt Haab om at kunne vinde England for Norges Sag. „Mørk,“ skrev Kongen den 22 Juni i et Brev til Jacob Mall, „er endnu vor Horizont, men saalænge den engelske Gesandt, en saare retsfindig Mand, bliver her, er der ogsaa Haab om Englands Mægling, som jeg har forlangt, med Afgtelse for Nationalværdighed og Lykksalighed“¹⁾.

Dette Haab skulde ogsaa briste. Den 30 Juni ankom fra Sverige til Christiania Sendemænd fra de allierede Magter, nemlig General Baron von Steigentesch for Østerrige, Generalmajor Orloff for Rusland, August Forster for England og Major Baron Martens for Preussen²⁾.

De opfordrede Christian Frederik til at føie sig efter Kieltraktaten, da de store Magter ikke vilde erkjende ham for Norges Konge³⁾. Disse Mænds bestemte Erklæring om, at de Allieredes Beslutning om Norges Forening med Sverige var uigjenkaldelig bestemt, og at de selv ei kom som Mæglere, men som Krigsherolder og

¹⁾ Mall S. 468.

²⁾ Som Sekretær ved Underhandlingerne benyttedes Lector Abler, der var det franske Sprog fuldkommen mægtig og saaledes kom til at tage væsentlig Del i Forhandlingerne. Steigentesch og Forster bleve siden accrediterede ved Hoffet i Kjøbenhavn. (Gjessing S. 87.)

³⁾ Nøiere Efterretninger om disse Mænd og deres Forhandlinger med Kongen paa Ladegaardsøen den 1 August og sebnere privat, hvor det lykkedes ham at vinde for sig Orloff (se Bergmann Schinkel 8, S. 179). Orloff havde allerede i Hovedkvarteret i Wenersborg 26 Juni 1814 gjentagne Gange anmodet Cæsen om at gjøre alt mulig for at faa Kronprindsen til at afstaa fra sin Plan at angribe Norge, da det kunde foraarsage, at en af de Allierede faldt fra. (Cæsen ved Wieselgren S. 216).

Kommissairer for at bringe Kieltraktaten i Udøvelse, maatte gjøre Kongen uvis om, hvilke Bestemmelser han nu skulde tage. Han sammenkaldte derfor 6 Juli 1814 sit Statsraad i sin Sommerresidents paa Ladegaardsøen ved Christiania, og tilkaldte dertil desuden Rigsforsamlingens Præsidenter Peder Anker, Oberst Hegermann, Kommandør Fabricius og Professor Sverdrup. Tilstede vare ogsaa Kongens Adjutant Major Brock og Sekaptain Holsten.

I dette Møde meddelte Kongen de sammenkaldte Mænd Underretning om Sagernes Stilling og sine Forhandlinger med Sendemændene. Han berettede, at han havde overbevist dem om Umuligheden af at opfylde Kongen af Danmarks Fordring til ham inden 14 Dage at afhandle Foreningen mellem Norge og Sverige. Han tilføiede, at Sendemændene havde tilbudt en Baabehvile paa 3 Maaneder mod at Frederiksstæn, Frederiksstad og Kongsvinger overleveres til svenske Tropper, og at Terrænet til Glommen neutraliseres. Han gjorde opmærksom paa, at et russisk Armeekorps var stillet til den svenske Kronprinds's Disposition, at Vilkaarene, som tilbodes det norske Folk, forekom ham at være ærefulde og fordelagtige i og for sig selv betragtede, og at det i al Fald vilde være uforsvarligt, hvis han ikke raadførte sig med Nationen. Han ønskede derfor at samle et Storting og foredrage Rigets Stilling for samme. Han tilføiede, at han var villig til at nedlægge Kronen, hvis større Uheld derved kunde afvendes fra Norge, men ogsaa lige villig at gaa i Døden for Norges Sag, hvis Nationens Repræsentanter efter modent Overlæg foretrakke den haarde og ulige Kamp med hele Europa for en fredelig Forening med Sverige, hvilken under de store Magters Garanti skal kunne sikre det norske Folks Retligheder.

Statsraadet og de øvrige Tilfaldte vare enige i, at Kongen ei kunde gaa videre end han havde gjort og at de svenske Tropper paa ingen Maade maatte tilstedes at besætte de norske Fæstninger, da dette ikke alene stred mod Grundloven, men kunde lede til indvortes Urolighed.

I Overensstemmelse hermed tilsendte Kongen de Allieredes Sendemænd en saare velskrevet Note ¹⁾ af 13 Juli som Svar paa deres Ultimatum af 7 Juli, hvori de tilbøde Norge en Vaabensstilstand og en partiel Ophevelse af Blokaden paa de Vilkaar, at de Norske skulde overgive til de Svenske Fæstningerne Frederikssten, Frederiksstad og Kongsvinger, rømme Landet østen for Blommen, og at Christian Frederik skulde nedlægge i Rigetsforsamlingens Hænder alle de Rettigheder, som han havde modtaget af den, og anvende hele sin Indflydelse paa Folket for at formaa det til at samtykke i Foreningen.

Han vedlagde sin Besvarelse et Brev til Kongen af Sverige, hvori han fremsætter Grundtrækkene til Foreningen med Sverige og de Tillæg og Forandringer i Grundloven, som maatte ansees passende og nødvendige i Tilfælde af en fredelig Overenskomst med Sverige, hvilke Forandringer vare drøftede af Prindsen i Forening med Statsraadet og den tilfaldte Generalpolitidirektor Diriks i Møderne 7 og 8 Juli ²⁾.

¹⁾ Hos Nall S. 472 findes Sendemændenes Ultimatum, S. 473 Kongens Note af 13 Juli, og S. 474 hans Brev til Carl XIII af samme Dato.

²⁾ De udgjorde 4 Blade og dreie sig hovedsagelig om, at Kongen skulde udøve al sin Myndighed ved en Vicekonge i Forbindelse med Statsraadet med Tillæg til § 75, at Stortinget udnævner 5 uaffættelige Rigets Mænd, som skulde vaage over Konstitutionen, gjøre Vicekongen Forestillinger om Misbrug, paatale samme ved Stortinget, gjøre direkte Forestillinger til Kongen, forsvare Statsraadet baade for Konge og Thing; Flaget bør være uforandret eller efter Nationalfarven graat og grønt o. s. v.

De Allieredes Sendemænd forlode derpaa Christiania den 18 Juli og vendte tilbage til Sverige, ledsagede af Major Petersen og Søkaptain Holsten, der vare befuld- mægtigede til at slutte en Vaabensstilstand ¹⁾). De traf Carl Johan i Uddevalla den 21de, hvor han ytrede sin Misnoie med Orloff, der optraadte som Forsvarer af Nordmændenes politiske Rettigheder ²⁾ o. m. Da Carl Johan kun i yderste Nød vilde bruge Vaaben mod sine tilkommende Undersaatter, formaaede han Kommissarierne endnu at gjøre et Forsøg. Ved deres Afreise tilfoiede han: „Alt hvad det norske Folk med Billighed kan forlange til Betryggelse af sine Friheder og Rettigheder sætter jeg min Vre i at bevilge.“ Den 28de havde de Foretræde hos Kongen paa Moss, hvor han den 21 Juli havde taget sit Hovedkvarter, og meddelte ham, at den svenske Kronprinds kun vilde bevilge Vaabensstilstand under Be- tingelse af de tre Fæstningers Besættelse af svenske Trop- per. Da Kongen ei kunde indrømme dette, vendte Sende- budene tilbage som det syntes med uforrettet Sag ³⁾.

Statsraadets Protokol for 1814. Den 16 Juli fortsattes Grund- lovens Gjennemgaaelse om Vicekongens Funktioner.

¹⁾ De medbragte uidentivl ogsaa Christian Frederiks Brev til Carl Johan af 13 Juli, som findes hos Wall S. 485. Der og hos Bergmann Schinkel 8, S. 350 meddeles Carl Johans alvorlige og skarpe Svar af 20 Juli.

²⁾ Carl Johan spurgte blandt andet Orloff, om det stod i hans Instruktioner, at han skulde tale til Fordel for en Kon- stitution i Norge. Denne mærkelige Samtale findes i Bergmann Schinkels Minnen 8, S. 190.

³⁾ Mange have imidlertid troet, at Kongen ved denne Lei- lighed blev enig med Gesandterne, og at Krigens Gang og Grændse besluttedes, idet man kunde lade de Fæstninger erobre, som man ei frivillig turde eller kunde overgive. Deraf forklarede man sig, at just som Krigens udbrød, berøvedes det vigtige Fre- deriksstad sit største Skyds o. s. v. I et Statsraad paa Moss den 29 Juli, som bestod af Rosenkrantz og Sommerhjelm, frem-

Kong Christian Frederik gjorde Rede for Underhandlingernes Udfald i en Kundgjørelse til det norske Folk og den norske Hær, begge udstedte fra Hovedkvarteret i Moss 28 Juli ¹⁾).

Den svenske Konge Carl XIII havde allerede under 10 Juli fra Stockholm udstedt en Proklamation til Nordmændene, som dog var lidet egnet til at vinde dem for en Forening med Sverige. I den ytres blandt andet, at Danmarks forrige Statholder havde forledet Nordmændene til en „brodefuld Modstand;“ at Norge var lovlig aftraadt til Sverige, at den forrige Statholder havde skabt en Folke-repræsentation, overensstemmende med Ophavsmandens Hensigt, ikke med Nordens Sædvaner. Fremmede Embedsmænd, som med ham delte lige Interesse, deltog i denne Forsamling, ved hvilken den bevæbnede Styrke mere end Medborgernes Stemme havde Indflydelse o. m. — Endelig erklæres, at Kongen havde overdraget Kronprindsen Carl Johan, saasnart denne var rykket ind i Norge, at sammenkalde de norske Stænder, hvilke, efterat de gjennem deres Medborgeres fri Valg tilbørligen vare befuldmægtigede, skulde have fuldkommen Ret til mellem sig at overlægge om en Grundlov, som kunde berede Landets Vel i Fremtiden, samt at forelægge samme til den svenske Konges Prøvelse. — Tilslidst erklæres Rigsforsamlingen paa Gidsvold lovstridig og fornærmende ikke mindre Sveriges end det norske Folks uomtvistelige Rettigheder ²⁾).

Den 17 Juli udstedte ogsaa Carl Johan fra Wenersborg en Kundgjørelse til det norske Folk, hvori blandt Andet ytres: „Nordmand! Smaa Stater ere et

lagdes Sendemændenes Note af 25 Juli. Han tilføiede, at disse mundtlig havde fordret Fæstningernes Oergivelse, og at han nedlagde Kronen som Betingelse for Vaabenstilstand.

¹⁾ Kundgjørelsen findes hos Mall S. 481, Blom S. 301.

²⁾ Proklamationen findes hos Mall S. 482—85.

Spil i de storres Hænder. Under en egen affondret Styrelse kunne J ikke bestaa. Den Mand's Hensigt, som forvilder eder, er paany engang at forene Norges Krone med Danmarks. Men Naturen forenet med sund Statskunst vil, at mellem Nordmænd og Svensker skal sluttes Venstskab og Broderbaand. Det er som Brodre, de Svenske begjære at leve med eder. Forenede og stærke ved fælles Bistand skal Sverige og Norge fra hver Side frembyde en uomstødelig Værnemur; hver for sig og adskilte skal de have Alt at frygte af Andre og hinanden. Betragter England. Denne saa navnkundige D, grunder den ikke sin Storhed og sin Rykke paa en lignende Forening? At Norge og Sverige skulle høre sammen, er fastsat og bekræftet af Verdens første Magter."

Carl XIII's Proklamation, hvori han erklærede Rigsforsamlingen paa Eidsvold for lovstridig og fornærmende, maatte overbevise Nordmændene om, at Diplomatiens Spil var endt, og at der maatte skrides til Handling, til en Kamp, som Nationalæren fordrede, og af hvilken, selv om man maatte bukke under for Overmagten og den høiere Krigskunst, man dog troede at berede Fædrelandet hæderligere Betingelser, end en feig Underkastelse vilde medføre ¹⁾.

1) Der var, førend Begivenhederne kom til denne Yderlighed, i Kongens Raad Tale om at spille Svenskerne en prævenir, ved at bringe Kampen paa svensk Grund, og at søge at vinde den franske General Lallemand, „han med de røde Buxer,“ under hvis Fane de frække jydskke Dragoner under Felttoget i Holstein forlangte at stilles, til Anfører for dette Tog; men Betænkkelighederne ved saaledes at stille de norske Generaler i Baggrunden, den fremmede Anførers Ubekjendtskab med Nationen og dens Sprog og fremfor Alt den karrige Underholdning man havde at byde Armeen, og som man vel vidste ikke i de nærmest liggende svenske Provindser kunde afhjælpes, afviste aldeles denne under alle Omstændigheder vovelige Diverston.“ (Statsraad Niels Nall.)

IX. Krigen og Konventionen til Mosz.

Loddet var kastet, og den sørgelige Stund var kommen, at Nordens beslagtede Folk og Raboer skulde kjæmpe, og, som man maatte tro, en Kamp paa Liv og Død.

Den svenske Kronprinds Carl Johan havde allerede den 12 Juli forladt Stockholm, for at sætte sig i Spidsen for sin feiertante Hær, som var hjemkommen fra den store Kamp mod Napoleon. Den 18de kom han til Göteborg og den 21de til Uddevalla, og den svenske Hær nærmede sig Grændsen i 2 Armeekorpsler. Det første, som bestod af de fra det tydske Felttog hjemvendte Kjerne-tropper, blev anført af Kronprindsen selv. Det var delt i 3 Divisioner og 6 Brigader. Divisionschefer vare: Generalmajor Friherre Poßse samt Generallieutenanterne Friherre Sandels og Friherre Boye ¹⁾. Det andet Armeekorps, der under Carl Johans Fraværelse med den øvrige Hær paa Fastlandet havde dækket Grændsen, anførtes af Feltmarskalk General von Essen, og var delt i 2 Divisioner under Generalmajorerne Grev G. Mörner og Friherre Rosenblad. Disse Divisioner deltes igjen i 4 Brigader ²⁾. En 11te Brigade under Oberst Eck stod som Observationskorps paa Grændsen ved Jemteland. Chef for den svenske Armees Generalstab var den fra den fínske Krig og Gustaf IV's Fængsling bekjendte General Adlercreutz ³⁾.

Jeg hørte ogsaa i de Dage Tale om, at man burde faa den tapre Lallemand op til Norge og sætte ham mod Pontecorvo (saa benævnte man da gjerne Carl Johan).

¹⁾ Brigadefchefer vare: Generalmajorerne Schulzenheim, Lagerbring, Brändström, Obersterne Reuterstöld og Bergenstråle samt Generalmajor Hederstjerna.

²⁾ Brigadefchefer vare: Oberst Platen, Hay, Klingsporr og Gabn af Colquhoun.

³⁾ Generalmajor B. Sparre udnævntes til Generaladjutant

Det første Armeekorps bestod af 20,000 Mand, det andet af 17,000, hvortil kom en Reserve paa 10,000 Mand.

Denne anselige Hær, der var vel forsynet med Alt, hvad der hører til at føre en ordentlig Krig, blev understøttet af en Flaade af 4 Linieskibe, 4 Fregatter, nogle Brigger og 70 Kanonschalupper, under Anførsel af Generaladmiral og Statsraad Puke. Den 18 Juli havde den 60aarige Carl XIII, der var en gammel Sømand, forladt Stockholm for at overtage Overkommandoen paa Flaaden.

Mod denne Fiende havde Nordmændene opstillet en Hær, der var inddelt i Brigader, som bestode af alle Baabenarter, og ved Krigens Begyndelse indtog følgende Stilling:

1. Generalmajor Staffeldts Brigade, der var noget over 8000 Mand og laa i den sydlige Halvdel af Smaalenenes Amt, eller i Berg, Skeberg, Lune, Rakkestad og Gidsberg.
2. Oberst Hegermanns Brigade, omtrent 8000 Mand stærk, der laa Norden for i Sorum, Ullensaker, Gidsvold o. s. v.
3. Oberst Krebs's Brigade i Omegnen af Kongsvinger henad Grændsen, omtrent 2000 Mand stærk.
4. Oberst Rodes Brigade i Elverum og sydøst henad mod Flisenelv, henimod 2000 Mand.
5. Den saakaldte Reservebrigade under Generalmajor Arenfeldt, omtrent 5000 Mand stærk, i Omegnen af Christiania og henad Drammen. En Del af denne Brigade var, endnu førend Fiendtlighederne begyndte, rykket ind i Smaalenene.

for de indre og den bekjendte Generalmajor Björnstjerna for de ydre Grænder. Generalintendant var Landshøvding de la Grange. Göttlin: Anteckningar under Svenska Armeens Fälttåg 1813 och 1814, 3, S. 38—44.

6. Generalmajor Mejlænder's Brigade, omtrent 2000 Mand stærk, stod paa Brunlagneset og i Omegnen af Tønsberg og Balø Saltverk.

Foruden disse Afdelinger kommanderede Oberstlieutenant Stabell et Avantkorps af omtrent 2000 Mand, der havde trukket en Kordon fra Krogfos i Holand langs Frederikshaldsvasdraget over Drjebro og de trange Pæsker ved Strøm i Aremark til Skotbergfund i samme Prestegjeld. En liden Troppeafdeling under Kaptain Spørck, der laa sydenfor i Enningdalen, hørte ogsaa under Stabells Kommando. I denne Styrke af omtrent 29,000 Mand var ei medregnet Garnisonerne paa Kongsvinger, Frederikssten, Frederikstad, Ukershus og Frederiksværn ¹⁾).

Den øverste Kommando over den norske Hær førte Kong Christian Frederik selv. Chef for hans Generalstab var Oberst Sejersted, der havde lagt Planen til Forsvaret, og Generalintendant var Statsraad Generalmajor Saxthausen.

Det norske Søværn bestod af 7 Orlogsbrigger og omtrent 150 Kanonschalupper og Kanonjoller, hvoraf dog kun 40 under Kommando af Kommandør Fasting var posteret ved de sydligste af Hvaløerne, medens Resten var fordelt langs Kysterne fra Langesundsfiorden til Throndhjem.

Betragte vi noget næriere den Hær, som skulde stilles mod den seiervante og veludrustede svenske Hær, der anførtes af en af sin Tids største Feltherrer, ledsaget af en Adlercreuz, Sandels, Björnstjerna o. Fl., saa savnede denne Hær hverken Mod eller Vyst til at maale sig med Fienden og med sit Blod forsvare det kjære Fødelands

¹⁾ Sammenlign General Meybell i norsk Maanedsskrift 6, S. 364 og i „Felttoget 1814“ S. 12.

Frihed og Ure; men den savnede næsten Alt hvad der igrødt udfordredes til at haabe et lykkeligt Udfald. Ammunitionen var forholdsviis maadelig, Lazareterne havde Mangel paa duelige Læger og øvrige Fornødenheder, Magasinerne vare saa slet forsynede, at Krigsfolkene ei sjelden led Mangel. Vel fik de Havre, men saa savnede man Kverner til at faa den malet. Transportvæsenet var i stor Uorden.

Det værste var, at den Høistkommanderende baade savnede Erfarenhed og Dygtighed, og derhos manglede Evnen eller Villien til at vælge sine Folk. Blandt de høiere Officierer havde han Generallieutenant Staffeldt, der havde udmærket sig i Krigen 1808 og var varmt anbefalet af Christian August; men denne dygtige, men noget græne Mand kunde han ei lide, hvorfor han behandlede ham med en Kulde og Mistænkelighed, som baade saarede og forbitrede den ærefjære Mand. Oberst Stabell var ogsaa prøvet i Krigen 1808 som en ualmindelig dygtig og koldblodig Officier; men han var Kongen for klog, for selvstændig og for uigjennemtrængelig til, at han vilde give ham en Overbefaling, som han vel ogsaa havde fra-bedt sig, da denne kloge Mand ligesom Staffeldt gjenneffuede Kongen og anede Krigens Gang og Udfald. Oberst Krebs havde allerede 1808 vist sig som en kjet og raff Officier, der viste hvad han duede til, naar han fik frie Hænder. Hegermann, Arenfeldt o. Fl. vare hæderlige og dygtige Mænd; men de havde ingen Anledning havt til at vise, at de vare skikkede til nogen Overansørsel. Den Mand eller de Mænd, som Kongen satte mest Lid til, var Sejersted ¹⁾ og Garthausen, men Ingen af dem vare deres vigtige Poster vogne.

¹⁾ I en Samtale med Carl Johan skal den østerrigste Gesandt General Steigentesch efter Tilbagekomsten fra Norge have

Den omtalte svenske Flaade løb ud fra Stromstad den 26 Juli, besatte uden Modstand Hvaløerne, efterat den langt underlegne norske Sømagt, 40 Kanonbaade, under Fasting „efter Høiestes Befaling“ den foregaaende Dag havde trukket sig tilbage til Christianiafjordens vestre Side.

Den 3 August tidlig nærmede den svenske Flaade sig Frederiksstad Fæstning og landsatte paa Kragerøen, der ligger udenfor Fæstningen, 6000 Mand i 3 Afdelinger. Den var besat med 1200 Mand under Anførsel af Oberstlieutenant Hjermann. Da han fik se, at en saa overlegen Fiende nærmede sig Den, blev han ræd, og glemte sig i den Grad, at han saa godt som uden Modstand og uden at have en Mand dræbt eller saaret, forlod sin vigtige Stilling og trak sig tilbage, hvorpaa Fienden let kom i Besiddelse af denne D, der betragtes som Nøglen til Frederiksstad. De Svenske opkastede nu Batterier og begyndte at bombardere og beskyde Frederiksstad, der samtidig angrebes fra Søfiden af svenske Kanonbaade, som det lykkedes at komme Fæstningen nær, da det svære Skjts paa Fortet Isegram Dagen før Fienden angreb Hvaløerne var indskibet paa et Fartoi, som skulde føre det til Christiania; men da Skipperen ei kunde komme ud, fordi Fienden havde besat Udløbet, seilede han med Kanonerne op til Sannesund, hvor de bleve nedskænkte.

Frederiksstads Beleiring har en gaadesfuld Historie. Ved Krigens Udbrud var den dygtige og kjeffe Oberst Mechlenburg Kommandant paa denne vigtige Fæstning. Han gjorde saa kraftige Indsigelser mod den Plan, som

ytret: „Efter hvad man siger, skal Sejersted have Kundskaber, men han er ikkun stærk i Theorien og fører Krigen efter Bøger. Som Stabschef betragtet er han ei stiftet til at indgive kraftige Beslutninger, ligesaalidt som til at staalsætte Prindsen, naar Energi er nødvendig.“ Bergman-Schinkel 8, S. 193.

Prindsen og hans vise Raadgivere havde fattet, at berøve Fæstningen en Del af dens svære Skjts, og saa alvorlige Forestillinger om at forsyne Fæstningen med det Fornødne, at Christian Frederik blev fornærmet og tilskrev den ærefjære Mand paa en saadan Maade, at han misfornoiet forlangte Afsted, som han og strax fik. Oberst Hals blev nu tilbudt Posten; men da han havde Betæneligheder ved at overtage Forsvaret af en Fæstning, som Mechlenburg under forhaandenværende Omstændigheder ei vilde paatage sig at bærde, skal hans gamle Ven Major Broch have sagt til ham, „at det ikke vilde blive Spørgsmaal om Fæstningens Forsvar.“ Sednere fik han den Befaling, at i det Tilfælde, at han blev nødt til at kapitulere, skulde han stræbe at frelse Garnisonen. Den Tanke maatte under saadanne Omstændigheder ligge Kommandanten nær, at Fæstningen var bestemt til at tage 8. Da derfor en livlig Kanonade om Morgenen Kl. 4 begyndte baade fra Land- og Søfiden, troede han „at burde opofre sit militære Ry for Menneſkehedens Stemme.“ Han heisede allerede Parlamentærflag Kloffen henved 8 om Formiddagen og overgav Fæstningen til Fienden, som Kloffen 7½ om Eftermiddagen tog den i Besiddelse, just som en Bataillon af Arenfeldts Brigade ankom til Gaarden Kniple, omtrent 3000 Alen fra Fæstningen.

Kragersøens og Frederikstads uhæderlige Overgivelse vakte Forſkrækkelse og Forbitrelse over det hele Land, og „det virkede som et Lynslag i det norske Hovedkvarter, da man fik vide, at Fienden ved et Tab af 7 Døde og 12 Saarede var kommen i Besiddelse af Roglen til Glommen“ ¹⁾.

¹⁾ Paa sin Rejse til Throndhjem bad Christian Frederik fra Toten 1 Februar Sejersted at inspicere Frederikstad og lade

Samtidig med den svenske Flaade og Hærs Angreb paa Frederiksstad rykkede 2500 Svenske under Anførsel af Generalmajor Gahn den 1 August over den norske Grændse i Soloer. Den skulde over Kongsvinger søge at falde den norske Hovedarmee i Ryggen. Denne Plan mislykkedes imidlertid ganske. Gahn traf nemlig paa

transportere Sager af Værd til Akerhus, med Tilføiende: „Skulde Mecklenburg have tabt Hovedet, kan General Staffeldt suspendere ham.“ — Kapitulationen blev undertegnet af Kongens to Overadjutanter Gust. Klint og Carl Skjöldebrand og Hals. Den sidste havde før han overgav Fæstningen sammenkaldt Krigsraad, der med ham var enigt i, at et længere Forsvar udsatte Staden og Fæstningen for total Udelæggelse. Dienvidner paa- staa, at Hals under Beleiringen viste personligt Mod og Koldblodighed, og at han overgav Fæstningen 24 Timer ferend han var nødt dertil, da han ansaa det uforsvarligt at fortsætte en haabløs Kamp, forbunden med saa stor Fare for Medborgeres Liv og Gods. Hals blev siden dømt fra Liv og Ære for denne Overgivelse, men blev benaadet og endte sine Dage paa en liden Eiendom i Trygstad, beklaget og savnet af dem, som havde staaet i nærmere Forhold til ham. Hals's Rapport om Overgivelsen findes i Tiden 1814 Nr. 126 og hos Wall S. 770. Om Hals og Frederiksstads Overgivelse sammenlign Meydell i norsk Maanedsskrift 6, S. 369—74 og Morgenbladet 1862, Nr. 8. Bergmann Schinkel 8, S. 201. „Man vedblev at berøve Fæstningen dens uundværlige Fornødenheder lige indtil saa Dage før dens Overgivelse. Kongen havde desuden tilstrevet Hals, at han kunde overgive Fæstningen, naar han troede ikke længer at kunne forsvare den.“

Oberstlieutenant Cederström blev udnævnt til Kommandant i Frederiksstad, der var Svensken en saare velkommen Grobring, da de derved fik Nøglen til Glommen, sikkert Sted for deres Magasiner og bekvemt Tilhold for deres Flaade. Carl XIII havde selv fra Linieskibet Gustav den Store været Dienvidne til Kampen og besøgte personlig Frederiksstad den 9 August, efterat Kronprindsen den 7de her havde taget Hovedkvarter. Han hilsendes af 112 erobrede Kanoner og af Garnisonens ofte fornyede Hurraraab, Kort efter vendte han tilbage til Sverige. (Götlin. 3, S. 67).

en norsk Hærsafdeling af samme Størrelse som sin egen, anført af Oberstlieutenant Kammerherre Krebs, der var hæderlig bekjendt fra Krigen 1808. Da de Svenske rykkede frem, trak Krebs sig tilbage til den faste Stilling ved Vier, $\frac{1}{2}$ Mil fra Kongsvinger. Den 2 August Kl. 5 om Eftermiddagen angreb de Svenske, 2400 Mand stærke, i 2 Kolonner de norske Forskandsninger. 3 Gange angreb de med største Tapperhed, og ved det sidste Angreb kom de i Stormskridt de norske Kanoner nær paa 40 Skridt, men da strakte en bedækket Infanteriild næsten alle de forreste Fiender til Jorden. Med Hurraraab og fældede Bajonetter styrtede nu de Norske henved Kloffen 9 ud af Forskandsningerne og forfulgte Fienden $\frac{1}{2}$ Mil til Uabogen, hvor de Svenske havde afbrudt Broen over Aaen. Da Nordmændene manglede Kavalleri, og Krigsfolkene havde vaaget i flere Nætter, trak de sig igjen tilbage til Vier. De Norges Tab var 3 Døde og 24 Saarede, de Svenskes 37 Døde, 96 Saarede og 8 Fangne.

Gahn trak sig tilbage til Matrand tæt ved Midtskogs Kirke, hvor han slog Leir. Her besluttede Krebs at overraske sin Fiende. Den 5 August Kl. 4 om Morgenen blev den sovende svenske Leir ved Matrand næsten overrasket af 800 Mand Norske som angreb Fronten, medens 1000 Mand over Bjergene skulde falde de Svenske i Ryggen, tage deres Bagage, danne en Vognborg deraf, medens andre med Bajonetten skulde angribe Fienden. Til Held for de Svenske maatte de Tropper, som skulde angribe dem i Ryggen, gaa $\frac{1}{2}$ Mil længere end man havde troet og kom næsten en Time for sent. Derved var det hele Angreb nær ved at mislykkes, da de 800 Mand i Fronten havde at kæmpe med den overlegne Fiende, der var nær ved at overfløje dem. Med ualmindelig Tapperhed og Udholdenhed lykkedes det dem under Krebs's egen Kommando at afflaa Angrebet. Imidlertid havde nogle af de

Norſke, ſom ſkulde omgaa Fienden, ved Skotsfund, naaet Bagagen, ſom Gahn, ſtrax han blev angrebet, havde ladet afgaa til Magnor, dækket af Kaptain Spolander med 200 Mand. De angrebe ſtrax Trodsſet, nedſkjode Heſtene og ſpærrede tildels Paſſagen, ſkjönt de vare ſaa udmattede af den anſtrengende Maſch, at de ei kunde ſaa Bognborgen iſtand. Ved Eſterretning herom trak Gahn ſig tilbage, for ei at blive afſkaaren. En blodig og haardnakked Kamp opſtod. Med fældte Bajonetter og Hurra-raab gjennembrød en Bataillon af Weſterbottens Regiment under Oberſt Knorring den tynde og langſtrakte norſke Jægerſjede, men denne ſluttede ſig ſtrax ſammen igjen. Da det ſvenſke Infanteri havde opbrugt ſit Krud, var der intet andet Middel end at ſlaa ſig igjennem. Gahn ſtillede ſig i Spidsen, og efter en haardnakked Kamp lykkedes det ham at udføre ſit Forſæt, dog ei uden ſtort Tab. Han miſtede 11 Officierer, 3 à 400 Soldater, ſom dels bleve fangne dels dræbte, alt ſit Trods og Bagage, ſamt en Kanon, ſom faldt i de Norſkes Hænder¹⁾. J

¹⁾ Se Jngentørkapitain J. C. Ræders Brev af 28 August 1814 i Illuſt. Nyhedsblad for 1859 Nr. 29. Han deltog i Kampen. Han beretter endvidere, at Bagagen, omtrent 200 Vogne og Kjærrer, blev taget og tildels ſtrax plyndret. 18 Krudvogne, 1 Kanon og 60 Heſte bleve erobrede. Af Fanger bleve tagne en Major Doll, 3 Kaptainer, 10 Subalterneofficierer, 1 Preſt, 200 Mand, foruden 100 Saarede og en Del Bønder og Kudſke. Ræder beretter, at han i den faldne Landshøvding Eſtedts Kopiebog fandt Udtoget af Breve, hvori Mænd her i Landet bleve budne 2 à 3000 Rdlr. Banco om Aaret paa Livſtid. Forfremmelse i Armeen, Penſion o. m., naar de vilde være de ſvenſke behjælpelige. — Om denne Kamp, ſe Meydell S. 381. I Anledning af Meydells Anke over, at Krebs ei forfulgte ſin Seter og gik løs paa Eda, har en Officier fortalt mig, at han hørte til de Jægere, ſom over Mangleſjeld ſkulde komme Krebs til Undſætning, men forſt naaede frem en Timestid eſterat Gahn havde ſlaaet ſig igjennem, at det var det almindelige Duſte, ſom hans

denne Kamp udmærkede sig den tapre svenske Artilleri-kaptain Gyldestjerna. Han vendte sine Kanoner mod de Norske, som stode i hans Ryg paa Kongeveien, skjød med Kardætsker og rensede saaledes Veien. I Galop, satte han nu gjennem den norske Linie, og da han var passeret den og var 400 Alen paa den anden Side af den gjennembrudte norske Linie, vendte han sine Kanoner og beskjød de Norske igjen med Kardætsker fra den modsatte Side. Blandt de Faldne var Landskøvding i Carlstad Lehn G. von Eckstedt, der af Kronprindsen var beordret at overtage den civile Bestyrelse af de Landskaber, Brigaden besatte. Ligesom Frederiksstads næsten samtidige Overgivelse fyldte Nordmændene med Forbitrelse, saa jubledede de ved Krebs's Seir. Denne vilde have været af stor Bigtighed med Hensyn til at vække Folkets og Hærens Begeistring, naar Kongen havde villet eller vidst at benytte samme. Dette skede ikke, men ikke destomindre bør den kjeffe Krebs og hans modige Kampbrødre mindes med Berømmelse og

Chef, Kaptain Harthausen og Flere nærede, strax at gaa løs paa Eba, men at Krebs, som ønskede det samme, hindredes ved en udtryffelg Ordre fra Kongen. Götlin har meddeelt en omstændelig Beretning om denne Kamp. Han fortæller, at Gahns Styrke kun var 1200 Mand, medens den norske var 4472! Mærkeligt er det, at medens han S. 93 nævner flere Svensker, som udmærkede sig, omtaler han ei den Gyldestjerna, som Ræder berømmer, men derimod nævnes en Kuülestjerna, som tabte 26 Heste og 32 Mand af Servicen. Gyldestjerna er uden tvivl en Feiltagelse for Kuülestjerna. „Besälet förlorade allt sitt bagage, Journaler och Räkningar. Likväl blefvo Krigs Archivets Chartor och Handlingar räddade.“ Blandt de Saarede paa norsk Side var Kaptain Flor og Lieutenanterne Norgreen, Colbjørnsen og den nyligen (8 April 1863) som Generalmajor og Chef for Ingeniørbrigaden døde, almen ynede og agtede Theodor Broch, der i denne hæderlige Kamp som 18aarig Lieutenant erhvervede sig sine første Laurbær. Om Norgreen, se Nationalbladet 3 Hefte, S. 27, 93.

Laknemmelighed af sine Landsmænd; thi de bidroge ikke uvæsentlig til at Krigen fik en for Norge saa lykkelig Ende, idet selv den krigsvante erfarne Carl Johan ytrede sin Forbauselse over, at et veludrustet og veløvet svenst Korps under en dygtig og erfarne Chefs Anførsel paa denne Maade kunde oprives af et norsk Korps, som var dem underlegen baade i Udrustning og Antal.

Samtidig med de Svenskes Angreb paa Frederiksstad og Indfald under Gahn rykkede den svenske Hærs 2det Armeekorps under Feltmarskalk Essen over den norske Grændse gennem Enningdalen, syd for Frederikshald. Her stodte det paa Kaptain Spørck, der anførte en liden Fortrop, som dog ei stod under Generallieutenant Staffeldt, der kommanderede 6000 Norske og havde sit Hovedkvarter i Hafslund, men under Kommandanten paa Frederikssten og Oberst Stabell, der anførte et Flyvekorps langs Grændsen. Da Spørck kun havde faa Folk, maatte han vige og lade Veien aaben for General Bege sack, der med 6000 Mand rykkede mod og indesluttede Frederikssten. Forfulgt af et svenst Korps, der var hans ferdobbelt overlegent i Antal, søgte Spørck at forsvare Overgangen over Tistedalselven, der fra Jemsøen føssende strømmer ned forbi Frederikssten og Frederikshald. Her forsvarede „Spørck sig saa godt, at Intet hviler paa ham med Hensyn til at denne Paastræelse blev forceret. Alene af Leirdals Division ere 27 Mand dode eller saarede“¹⁾).

¹⁾ Kaptain, senere Generalmajor Kaltenborns Skrivelse til Kongen 4 August se Morgensstjerne, hist. Beretning om Generalleutenant Staffeldts Forhold 1814 2, S. 137. De Svenske bleve her anførte af Generalmajor Brändström, der havde faaet Befaling „at søge at vinde alt det Terrain, som kunde erholdes.“ Han beslattede derfor at forcere Overgangen over Elven, som og lykkedes, da Major Grev Cronhjelm var kommen over et Badesleb, som man havde opdaget paa de Norges venstre Fløi. Man

Efter denne hæderlige Affære ved Tistedalen maatte Spørck over Hveden, der ligger ved Femsøens sydlige Bred, vige for den overlegne Fiende og trække sig tilbage ind i Kjølskjeldene, som ligge paa Femsøens vestre Side.

Spørcks Tilbagetog udsatte imidlertid Oberstlieutenant Butenschön, der med Jægerkorpset og nogle Skarpskyttere skulde forsvare Oergangen ved Svinesund, for at blive affkaaren. Han saa sig derfor nødt til den 1 August Kl. 2 om Natten at forlade sin Stilling, som ei længere var holdbar og trække sig tilbage, idet han lod Oergangen over Svinesund aaben for de Svenske. Disse sloge nu i stor Hast en Bro paa 17 Pontons, som før var beredt, over Sundet. Paa denne gif nu den 2 August den svenske Hærs 1ste Afdeling paa 20,000 Mand, som anførtes af Kronprindsen, over Svinesund, og blev fulgt af Artilleri og Kavalleri under Gen.major Possé.

For denne uhyre Overmagt trak Butenschön sig tilbage paa Beien til Hafslund, efterfulgt af den 2den Afdelings 1ste Division under General Sandels. Ved Diestad lidt Norden for Ingedals Kirke, midt imellem Frederikshald og Hafslund, bød Butenschön Sandels Fortrop under Oberst Bergholz Spidsen, og forsvarede i 2 Timer sin Stilling med 500 Mand imod Fiendens, der tilsidst skal have udgjort 3500 Mand. Efter en haardnakket Kamp maatte han vige, og trak sig efterfulgt af Fienden kjæmpende tilbage til Sækkeland, der ligger omtrent midt imellem Hafslund og Rækkestad.

Kong Christian Frederik ytrede imidlertid sit Mishag over, at Stillingen ved Tistedalselven og Svinesund saa tidlig, og, som han mente, uden Nødvendighed vare for-

angreb nu med Bajonetten og „de Norske trak sig,“ efter paa en hæderlig Maade at have forsvaret sig i næsten 2 Timer og efterat deres Ammunition næsten var bortskudt, tilbage imod Kjølen. Göttln 3, S. 73.

ladte, og bød Staffeldt, understøttet af Stabell, fra Kjolfjeldene, hvorhen Spørck var trængt tilbage, at gjenerobre de af Spørck tabte Stillinger ved Hveden og i Listerdalen, „hvis han der var Fienden overlegen.“

Da dette imidlertid ei var Tilfældet, og begge disse erfarne Mænd vare enige i, at dette Angreb vilde være uden Bigtighed, om det lykkedes, og let funde udsætte deres Tropper for Faren af at affjæres, blev Angrebet ei udført ¹⁾, men den staffeldtske Brigade traf sig derpaa efter Kongens Befaling tilbage til Rakestad, hvor den forenede sig med Hegermanns Brigade.

Bed Efterretningen om de Svenskes Indbrud havde Kong Christian Frederik selv ileet til Rakestad, hvor han langs Bodalselven, ved Sækkeland og paa Veien til Degernes, hvorhen Stabell segtende havde trukket sig tilbage, havde samlet det meste af Hegermanns og Staffeldts Brigader, tilsammen 14 à 16,000 Mand, der intet høiere Dunst havde end nu som 1808 at maale sig med Fienden ²⁾. I et Krigsraad paa Rakestad Prestegaard, hvor Forberedelser til et forestaaende Slag afhandlede, erklærede Kongen, hvorlunde han af Venner var gjort opmærksom paa, at han indlød sig formeget i Detail og stundom tabte Hovedsagen af Sigte. Nu var det hans Bestemmelse at gaa alvorlig tilverks. Om Morgen den 5 August overleverede han sin Generaladjutant Sejersted den

¹⁾ Stabell erklærede i en Skrivelse til Kongen af 3 August: „at gjøre Forsøg paa at drive Fienden fra Hveden og Listerdalen under nærværende Omstændigheder anser jeg umuligt.“ Morgenstjerne 2, S. 146 og 160. At dette Angreb efter Kongens Befaling ei strax blev udført, lagdes siden Staffeldt til Last og blev en Hovedsagsag til, at han 1816 af Højesteret dømtes til døde.

²⁾ Planen skal have været med denne Styrke at trænge Begesack tilbage, affjære de Svenske Forbindelsen med deres Operationsbasis og undsætte Frederikstæn. Bergman-Schinkel S. S. 201.

af ham i Statsraadet paa Mors 3 August tagne Beslutning. „I Tilfælde, at vi skulle falde i Fiendens Bold eller træffes af en fiendtlig Kugle, da skal Generalmajor Sejersted som Kongens Generaladjutant føre Kommando over Armeen.“ Alle ventede nu, at Slagets Stund var kommen. Hæren var opstillet. Kongen red selv forbi Rækkerne, talte begejstrende Ord og erklærede, at om „denne Haand synker i Kampen, skal Generalmajor Sejersted tage Overansværselen“ o. s. v.

En heftig Regnbyge bragte Kongen med sit Følge til at ty ind i en Både eller Hus i Nærheden, medens hans Ordonansofficerer skulde bringe de fjerne Troppesafdelinger det glade Budskab, at Kampens Stund var kommen, men i dette afgjørende Dieblik fik Kongen Efterretning om, at Frederiksstad var overgivet. Denne Omstændighed, der ei kunde komme Kongen uventet, da han allerede den 4 August havde bestemt sig til at give Ordre til denne Fæstnings Overgivelse ¹⁾, tjente nu som Baastud til at undgaa Slag. Han befalede strax Tilbagetog. Forgjeves gjorde flere Officierer Indvendinger; forgjeves erklærede Sejersted: „Skal der ikke prøves Slag her, saa ved jeg ei, hvad herefter skal udrettes;“ forgjeves knurrede Officierer og Soldater over dette uhæderlige Tilbagetog ²⁾. Kongen var og blev ubevægelig.

Hegermanns Brigade blev beordret at gaa tilbage over Blommen ved Onstadsund, som ligger midt imellem

¹⁾ Hall beretter S. 498, at Kongen selv havde givet Kommandanten Ordre til at forlade denne Fæstning med en Depesche, som var udfærdiget af Major Brock den 4 August i Hs. Majestæts eget Bærelse uden Tilkaldelse af nogen høiere Officier.

²⁾ Befalingen om Tilbagetog modtoges af de forskjellige Underafdelinger med Uvillie. Kaptajn Hold af Bergenhuserne blev saa forbitret, at han erklærede Overbringeren af Ordren (Birch), „at han ei brød sig om saadanne Ordre.“ Det var kun med Nød, at man fik ham og Flere til at lystre Kommando.

Trygstad og Spydeberg Kirke, og de bergenhufiske Feltbatailloner og Batteriet Møller, som var hvad Staffeldt nu havde under sin Befaling, at passere Glommen ved Grønsund, tæt ved Gidsberg Kirke, for at tage Post i Raade, der ligger midt imellem Hafslund og Rakkestad, og der forsvare Isebro, der gaar over den vestlige Arm af Glommen, som adskiller Raade fra Tunø, og tillige dække den Bei, som kommer fra den søndenfor i Dnso liggende Kjølsbergbro.

Medens den norske Hær saaledes traf sig tilbage over Glommen, stod paa denne store Flods østre Bred kun tilbage foruden Fæstningen Frederikssten, som belejredes af de Svenske under General Suremain, et flyvende Korps paa henved 3000 Mand under Anførsel af Oberstlieutenant Stabell og det norske Jægerkorps o. m. under Major Butenschön, der forfulgt af Sandels havde kjæmpende trukket sig tilbage til Sækkeland, der ligger i det vestre Dalsøre, som fra Hafslund fører op til Rakkestad. Endnu Aftenen den 5 August stod Butenschön der.

Disse Tropper vare at betragte som Armeens Bagtrup, der skulde dække Tilbagetoget, da denne var isærd med at gaa tilbage over Glommen. Stabell forsøgte at standse General Vegefac, der med et overlegent Korps fra Frederikssten var rykket op af Torpedalen og nærmede sig Rakkestad Kirke, idet han besatte Vroen ved Bjørnstad, tæt ved Kirken med 2 Amusetter, med en Division til deres Bedækning, et Kompagni af norske Jægerkorps, Veirdalske Kompagni og Divisionen Spord. — Vegefac rykkede den 6 August strax mod den norske Front og sysselsatte den med en livlig Ild. Imidlertid lod han slaa Bro over Elven paa begge Sider af den norske Stilling, uden at de Norske med deres smaa Kanoner kunde hindre det, hvorpaa 2 Batailloner Svenske med fældte Bajonetter stormede frem, samtidig med at 4 sevpundige

Kanoner spillede paa de Norske. Disse maatte nu efter 2 Timers Kamp vige ¹⁾). Under Tilbagetoget ankom den Bergenhufiske Skarpskytterbataillon og 2 Kompagnier af Butenschøns Jægerkorps fra Sækkeland. Stabell bod dem i Forening med nogle af sine Folk at besætte Egnen til Høire af Rakkestad Prestegaard, for at lette ham Tilbagetoget til Mysen og Dnstadfund. Angreben af en overlegen Fiende maatte de forlade den Skov ved Prestegaarden, som de havde besat, men tog derpaa en fordelagtigere Stilling paa Høiderne af Gaarden Gladestad, hvor det lykkedes de skjelle Jægere en hel Time at opholde den mange Gange overlegne Fiende. I en Skov, bag Gladestad, fornyedes Kampen, hvorpaa de Norske trak sig ad den venstre Bei til Grønsund, hvorhen Tilbagetoget var dem anvist. Kaptain Fleischer, som her førte Kommandoen, klagede i sin Rapport af 7 August blandt Andet over det slette Krud, da Fienden kan bestyde Nordmændene i en Afstand af 7—800 Skridt, medens Nordmændene ikke gjøre noget sikkert Skud paa større Afstand end 200 Skridt ²⁾).

Bed Gladestad havde Generalmajor Cederström forenet sig med Begesack, og de ilede efter Stabell, som ad den østre Bei med sine udhungrede og udmattede Soldater

¹⁾ I sin Indberetning af 6 August om denne Træfning klager Stabell over, at han Intet havde at sætte imod Fiendens svære Artilleri, over Fiendens beclberede Dvermagt, og over saavel Officierernes som Mandskabernes Udmattelse i en Egn, hvor Intet til Vederkvægelse kan erholdes og Tid ei gives til Slagting og Rogning. Morgenstjerne 2, XX.

²⁾ „Hr. Oberstlieutenant von Stabells høire Flanke dækkedes, og Fienden blev nødt til med en betydelig Del af sin Styrke, i mere end 3 Timer under en vedvarende Ild at forfølge os. Officierer og Mandskab have vist sig skjelle og uførtrobdne, endskjønt hyerst udmattede af flere Dages Strabats og Mangel paa Proviant.“ Morgenstjerne 2, XXIV.

havde naaet Tronborg Kirke i Gidsberg. Her blev han indhentet af den overlegne Fiende og maatte efter at have vexlet nogle Skud trække sig tilbage til Mysen og derfra ind i Trygstad. Her tog han en fast Stilling ved Tvedten, tæt ved Trygstad Kirke, hvor han samlede sine Folk og fik Understøttelse af en Del Tropper, som havde været sendt til Drjebro og Rødnes, og en Del fra Krebs, efter at denne havde slaaet Gahn. Istedetfor at forfølge Stabell videre rykkede nu den svenske Hovedstyrke ind i Naboprestegjeldet Askim for, om muligt, at gaa over Glommen ved Onstadsund. Her havde de Norske anlagt en Pontonbro, som forsvaredes af et stærkt Brohoved, der laa paa Flodens østre Bred paa Langenes. Den 8 August rykkede Begesack og Cederström frem mod Brohovedet, men den følgende Morgen, den 9 August Kl. 4, lod den fra Gidsvolds Rigsforsamling bekjendte Oberst Hegermann, som her førte Kommandoen, en Del af sine Folk gjøre et Udfald. Det havde regnet den hele Nat, saa mangan Krigsmand ei kunde faa sit Gevær til at gaa af. Ikkedestomindre gik de, fulde af Kamplyst, løs paa Fienden, som i Begyndelsen kun bestod af en Bataillon af Westgöta Regiment og en Bataillon Vermelændinger, som maatte vige, men da efterhaanden flere Svensker kom til, trak de Norske sig i god Orden tilbage til Brohovedet, som de Svenske nu forsøgte at storme. Da de Svenske under Begesacks Kommando gik frem med største Tapperhed og de Norske kjæmpede med lige Mod, opstod her en alvorlig Kamp, der endte med, at de Svenskes Storm med et betydeligt Tab af Døde og Saarede blev afflaaet, og Fienden trak sig en halv Mil's Vej tilbage ¹⁾. Under

¹⁾ Under Fægtningen skal Hegermann have faaet mundtlig Ordre fra Kongen om ei at indlade sig i nogen Fægtning: men nu var det for sent, og Hegermann raabte til de af hans Folk,

Stormen blev Artillerilieutenant Andreas Hauch ved at se ud over Brystværnet ramt af en fiendtlig Kugle, og faldt død om ¹⁾. Efterat Fiendens Angreb lykkelig var afflaaet, ilede Hegermann over Broen til den modsatte Strand, hvor Kongen endelig var kommen fra den nærliggende Spydeberg Prestegaard, hvor han havde sit Hovedkvarter, og hilste ham med det glade Udraab: „Vi have seiret, Deres Majestæt!“ Kongen svarede: „Min Gud! Hegermann! vil De opofre 2 Batailloner!“ Da i det samme Lieutenant Ramm, der efter Hauch tog Kommandoen over Kanonerne paa Langenes, og nogle Soldater, der vare saarede, bleve førte forbi, udbrød han fortvivlet: „Min Gud! er jeg Skyld i alt dette.“ Da der samtidig hørtes nogle Skud, idet nogle Soldater affkjøde sine Geværer, som ved Regnen vare blevne vaade, ytrede han, at Fienden vist snart vilde komme igjen, og gav nu strax Ordre til, at Brohovedet paa Langenes sieblikkelig skulde rømmes og Pontonbroen afbrydes.

Denne Befaling, hvis Udførelse hindrede de Norste i at benytte de vundne Fordele og afbrød Forbindelsen med Østbredden, blev modtagen med Forundring, Bekymring og Uvillie. Næsten fortvivlet udbrød Generaladjutant Borckenstein, der havde gjort indstændige Modfore-

der hørte Befalingen: „Slaar mine Gutter! om en Stund have vi seiret.“ (Cfr. en Beretning om Krigen i Aftenbladet 27 Decbr. 1859).

¹⁾ 39 Aar sednere satte hans Vaabenbrødre ham en smuk Mindestøtte paa Spydebergs Kirkegaard, hvor hans Støv hviler. Ved Støttens Afsløring blev en Sang affjungen, hvis første Vers lød:

„Med Heltemod en Yngling stred
 Og lod sit Liv med Vre.
 Hans Støv i Fred nu hviler her,
 Han var vor Broder kjer.
 Hans Minde hædret være.“

(Christianiaposten 13 Aug. 1853).

stillinger: „es ist vorbey“ (det er forbi). Det stærke Brohoved blev forladt. De Kanoner, som ei hastig nok kunde føres over Broen, maatte nedskænfes, da Kongen raabte: „Hugger Broen istykker!“ og snart saa man Broen overladt til Glommens Strøm¹⁾. De Svenske vilde neppe tro sine egne Dine, da de næste Morgen fandt det stærke Brohoved forladt.

De Svenske vendte sig nu med forøget Styrke mod Stabell, som ved Tvedten i Trygstad imidlertid havde faaet samlet henved 3000 Mand. Her blev han angreben af 10,000 Mand Infanteri, 3 à 400 Mand Kavalleri og 10 Stykker 6pundige Kanoner, anførte af Generalerne Vegesack, Boye og Cederström, som fra tre forskjellige Punkter søgte at omringe ham. „Uagtet den store Overmagt blev dog Stillingen længst muligt forsvaret. Samtlige Tropper, som vare i Jlden, viste udmærket Mod og Orden i Bevægelserne“²⁾. Tilslidst maatte dog Stabell vige og maatte prise sig lykkelig, at han slap ud af det med et Tab af 200 Fanger. Under disse Kampe og stadige Tilbagetog havde Stabell Møie med at opretholde Disciplin og holde sit næsten for Alt blottede Mandskab samlet. De Soldater, som havde Hjem og Familie i Smaalenene, ytrede aabenbart: „Hjemme ødelægger Fienden vor Eiendom; her sulde vi og kunne dog ei modstaa Overmagten.“ Dog lykkedes det den dygtige Anfører at tale sine Folk tilrette og at redde sit Korps over Glommen ved Fedtsund, hvor denne mægtige Flod falder i Djern. Her tog han de fornødne Forholdsregler for at hindre Fienden, om den skulde ville forsøge paa at gaa

1) Om Broens Afbrydelse o. m. se et Dienvidnes Beretning i Morgenbladet 19 Januar 1862 og General Meybell sammest. 1862 Nr. 8.

2) Stabells Rapport fra Hemnes i Høland den 11 August. Aall S. 771.

over Glommen ved Fedsund eller ved Skandsen Blakjer, der ligger lidt Norden for ¹⁾).

Imidlertid var Feltmarskalk Gessens Tropper komne over Glommens østre Arm. General Mörner havde bemægtiget sig Nolsøen, Nord for Frederiksstad, og truede derfra at affkjære Major Schröder, der førte Kommandoen i det ved en Arm af Glommen adskilte østenfor liggende Tunø, hvor han havde at forsvare Overgangen ved Sannesund, nedenfor Sarpen. Da Gessen havde givet Oberst Adlercreuz Ordre til at forcere Overgangene, bleve de fornødne Flaader og Baade gjorde istand, Batterier anlagte og de Norske truede fra forskellige Punkter. Schröders Stilling blev nu saa meget mere farlig som de Tropper, han havde faaet til Hjælp, bleve kaldte tilbage for at anvendes paa andre Steder. For ei at blive omgaaet og derved staa Fare for at miste sine Kanoner, ansaa han det rigtigst at forlade Sannesund, og trak sig 9 August tilbage til Isebro, der paa den modsatte Kant af Den fører over Glommens vestlige Arm ²⁾. Her toge Nordmændene en fast Stilling, men angrebne af Adlercreuz maatte de efter tapper Modstand overgive Den.

Da de Svenske nu vare komne i Besiddelse af alt Landet østen for Glommens vestre Løb, beredte de sig til ogsaa at overskride dette ved Kjølsbergbro, som gaar over det vestre Løb af Glommen, der adskiller Nolsøen fra Dnæs. General Arenfeldt, som her førte Overkommandoen, lod Broen afbryde og tog en fast Stilling paa

¹⁾ Om Stabells Rampe, se Bemærkninger over Skriftet „Felttoget i Norge 1814“ (af Meybell), saavidt samme angaar Oberstlieutenant Stabells havde Kommando.

²⁾ Se Schröders Indberetning af 4 Oktbr. 1814. Morgenstjerne S. 325 og hans Forsvarskrift af 31 Aug. 1815, sammest. 1, S. 104.

den modsatte Bred ved Kjolberg, hvor han lod opføre et Batteri. Det første Angreb den 9 August blev afflaaet, og de Svenske traf sig endog noget tilbage. Den 10 August undersøgte Carl Johan, ledsaget af sin Søn og en Del af sin Generalstab, Stillingen og bød derpaa Generalmajor Mörner at forcere Overgangen. Natten mellem den 13 og 14 August lykkedes det Oberst Sköldebrand i Spidsen for en Afdeling af Livgrenaderregimentet og Bahus Regiment, dels paa nogle i en Hast byggede Tommerflaader og dels svømmende, uden at de Norske mærkede det, $\frac{1}{4}$ Mil sondenfor ved Strandgaardene at gaa over Elven. Sköldebrand rykkede nu rask frem og angreb de Norske ved Kjolberg, og da det nu tillige lykkedes de øvrige Svenske med Artilleri at komme over den i Hast istandsatte Kjolbergbro, maatte de Norske efter tapper Modstand vige og forlade Kjolberg. Mörner, som flere Dage havde været syg, ledede dog hele Angrebet; men da de Norskes Stilling var taget, overlod han Kommandoen til Oberst Hay. Da Sköldebrand vilde forfølge Arenfeldt, som kjæmpende og i bedste Orden langsomt traf sig tilbage, blev han truffen af en Kugle i Benet. Fra Kl. 12 om Natten til 14 August til Kl. 1 om Eftermiddagen lykkedes det den overlegne Fiende kun at trænge Arenfeldt tilbage til Ormen i Dnsø, $\frac{1}{4}$ Mil Nord for Kjolbergbro. Arenfeldts Brigade besatte derpaa Stillingen ved Strømshaug, strax Vesten for Carlshus og Raade Kirke, medens den største Del af den øvrige norske Hær var under Samling i Svendalsfjeldene mellem Bandsjø og det vestre Udlob af Glommen ¹⁾).

Saaledes var det lykkedes den svenske Overmagt at trænge den norske Hær tilbage over Glommen fra Djern til Frederikstad. Kronprinds Carl Johan havde taget

¹⁾ General Meydell i Morgenbladet 1862 Nr. 8.

sit Hovedkvarter i Frederiksstad, Esen paa Hafslund. Den svenske Koflotille havde den hele Tid fulgt langs Kysten Armeens Fremskridt. Slevigsbatteri paa Vestkysten af Dnsø blev uden Modstand forladt af sin feige Chef og besat af de Svenske, som derpaa satte sig i Besiddelse af Dnsø.

Til dette heldige Udfald havde ikke alene den svenske Hærs Overlegenhed i Antal og Vaaben, men den udmærkede Mandstugt, den vifte, og den svenske Kronprinds's Mildhed og Alle vindende Personlighed væsentligt bidraget. De Fangne bleve frigivne, forsynede med Fødemidler og sendte til sit Hjem, hvor de havde fuld Grund til at prise Carl Johan og Svenskernes Edelmød.

Samtidig med disse Krigsbegivenheder søgte Carl Johan ved Underhandlinger ad Fredens Vej at naa sit Maal, de skandinaviske Rigers Forening. Den 7 August ankom til Hovedkvarteret i Spydeberg Prestegaard ¹⁾ Christian Frederiks forrige Statsraad Carsten Tank, der den 27 Juli, altsaa kort før Fiendens Indbrud, havde taget Afsked og nu levede paa sin smukke Landgaard, Rod ved Frederikshald, og Provst Hount, der paa Gidsvold havde repræsenteret Smaalenene. De overbragte fra Carl Johan et Udkast til de Vilkaar, hvorunder Foreningen imellem Norge og Sverige kunde fra svensk Side iværksættes. Disse Vilkaar bestod hovedsagelig i: 1) Vaabenstilstand med Løfte om 2) Antagelse af den paa Gidsvold givne Grundlov, hvori alene de for Foreningen med Sverige fornødne Forandringer skulle foretages og dette med et sammenkaldt Storhings Samtykke, imod 3) at Christian Frederik strax sammenkalder Storthinget, nedlægger Regjeringen i Statsraadets Hænder og forlader Norge ²⁾.

¹⁾ Bergman Schinkel 8, S. 204.

²⁾ At Carl Johan nu foreslog Underhandlinger paa Vilkaar,

Alf hoi Vigtighed for Norges Fremtid og Selvstændighed var Anerkjendelsen af den paa Gidsvold af Folket givne Grundlov, hvorved Kielerfredens Grundlag blev opgivet og herved den værste Hindring for Foreningen fra norsk Side blev borttryddet. — Den følgende Dag den 8 August holdt Kongen paa Spydeberg Prestegaard Statsraad, hvor det ved Hr. Taub oversendte Udkast blev fremlagt, og da dette væsentlig var overensstemmende med de Vilkaar, som forhen havde været antagne til Forelæggelse for et holdende Storthing, saa kunde Intet væsentligt være at indvende mod at forelægge samme for det Storthing, som skulde sammenkaldes, til Antagelse eller Forkastelse.

I dette Statsraad, som bestod af Rosenkrantz, Sommerhjem og Jonas Collett, tilkaldtes Generalmajor Sejersted og Hegermann, der afgave den Erklæring, at det kunde antages, at det ikke længere stod i Armeens Magt at forhindre, at jo Fienden inden en kort Tid kunde være i Christiania. Dertil soiede Haythausen, der stod i Spidsen for Armeens Forsyning, at der kun var Proviant for Armeen indtil Midten af denne Maaned, foruden en Beholdning af 4000 Tønder Korn, som fandtes paa forskellige Steder.

Under saadanne Omstændigheder dristede Statsraadet sig ikke til at fraraade den anbudte Vaabenstilstand, saameget mere som Frederiksstad allerede var i Fiendens Hænder, og Frederiksstæden var indsluttet og heftig bombarderedes.

han tidligere havde forkastet, forklarer man dels af Krebs's Seir over Gabn, dels af en Kurers Ankomst fra den svenske Minister ved Wienerkongressen, Lovenhjelm, „at Kongen af Danmark havde ved sin Ankomst til Wien vakt saa megen Deltagelse hos Fyrsterne og Andre, at en hurtig Tilendbringelse af de norske Anliggender var paatrængende nødvendig.“ (Beretn. fra Stockholm, se Morgenbl. 1839 for 19 Mai).

Kongen gav sit Ord paa at anvende Alt for at faa Blokaden hævet, den fri Forsatning hævdet og en Vaabenstilstand sluttet, hvorunder Stortinget kunde sammenkaldes.

Med Tank oversendte Christian Frederik to private Skrivelser til Sveriges Konge og Kronprinds, hvori han lovede at nedlægge Kongeværdigheden i Stortingets Hænder, naar han derved kunde sikre Norge Frihed og Lykke.

Carl Johan besvarede Christian Frederiks Skrivelse fra Frederiksstad den 10 August, og ytrede deri: „Den Beslutning Eders Høihed har taget skal berettigge Dem til almen Deltagelse. Jeg fornyer for Deres Kongl. Høihed den høitidelige Forsikring om alt hvad Kongen vil gjøre, om alt hvad Hs. Majestæt skal gjøre for det Folks Frihed, Velbefindende og Dnsker, mod hvis Lykke Eders Kongl. Høihed nu ei længere gjør nogen Modstand“¹⁾.

Ikke destomindre fortsattes, som vi have seet, Kampen, da de Svenske trængte frem for at give Underhandlingerne Eftertryk; men for Kongen havde den nu intet andet Diemed end at spare Blodsudgydelse. Hans Stilling var under disse Omstændigheder høist betænkelig og kan ei andet end vække vor Deltagelse og Medlidenhed. Det norske Folk havde sat sin hele Lid til ham, og han havde svoret at leve og dø for at forsvare Norges Selvstændighed og Frihed.

Allerede Morier og de allierede Magters Sendebuds Erklæringer havde vel overtydet ham om, at Foreningen mellem Sverige og Norge uigjenkaldelig var besluttet og Kampen haab- og hensigtsløs. Hans eneste Diemed synes nu at have været, at sikre Norge en saa fri og betryggende Forbindelse med Sverige som muligt, og hans Bestræbelser i saa Henseende, hvorpaa vi allerede have seet

¹⁾ Brevet findes hos Bergman Schinkel 8, S. 351.

Prover, fortjene fuld Paaskjonnelse af det norske Folk. De paa Spydeberg Prestegaard begyndte hemmelige Underhandlinger bleve fortsatte paa Moss, hvor Kongen havde taget sit Hovedkvarter. Her indfandt sig den 11 August den bekjendte Generalmajor Björnstjerna, som samme Dag sendte en Kurer til Carl Johan med Christian Frederiks Thronfrøsigelse o. m. ¹⁾).

Til 13 August havde Kongen paa Moss Jernverk sammenkaldt sit Statsraad og tilkaldt samme Diriks, M. G. Falsen ²⁾), Sverdrup og Christie, hvilke to sidste først ankom, efterat Forhandlingerne vare paabegyndte. Kongen underrettede de forsamlede Herrer om Björnstjernas Ankomst og de fra Sveriges Side gjorde Fredsbetingelser, skildrede Armeens mislige Stilling, at Stabell var trængt tilbage til Fedtsund, og at Christiania maatte forlades, hvis det blev forceret, Mangelen paa Proviant, saa at Arenfeldts Tropper kun havde Mad for 2 Dage, og Faren for at Norge ved fortsat Modstand kunde blive behandlet som et erobret Land. Han tilseiede, at han vilde nedlægge den ham overdragne Krone i Storthingets Hænder, som til den Ende snarest muligt skulde blive sammenkaldt. Han beføl derpaa Statsraad Collett og Uall, der just med Christie var kommen tilbage fra deres mislykkede Sendelse til England, at træde i nærmere Underhandling med Björnstjerna, efterat de fremlagte Forslag paa det nyeste vare droftede og Statsraadets og de Tilforordnedes Mening var dem meddelt. De frem-

¹⁾ Den 10 August sendte Carl Johan sin Adjutant Toll med Brev til Christian Frederik og den 11te General Björnstjerna. Se om dem hos Bergman Schinkel S. S. 205—209.

²⁾ Falsen forlod derpaa for Dieblikket den politiske Skuerlads, hvorpaa han havde spillet en saa fremragende Rolle, idet han 26 August af det norske Statsraad blev udnævnt til Amtmand i det afledes liggende Nordre Bergenhus Amt.

lagte Dokumenter og Forslag vare nemlig blevne gennemgaaede og i alt Væsentligt bifaldt. Statsraad N. Wall erklærede imidlertid, „at efter hvad der var foregaaet fræver Kongens egen, ikke mindre end Nationens Væ, et afgjørende Slag. For at møde Indvendingen om Mangel paa fornøden Proviant tilbød han sig strax at begive sig til nærmeste Kjøbstæder, for saa hastig som muligt at afhjælpe denne Mangel.“ Ved denne Tiltale trak Kongen paa Skuldrene og gav tydelig tilkjende, at videre Modstand var unyttig. Da imidlertid de øvrige Raadgivere ogsaa erklærede sig af Walls Mening, samtykkede Kongen i, at der strax skulde sendes en Staffet til Arenfeldt med Ordre at holde Stand og om muligt gaa løs paa Frederiksstad. Mansbach afgik med denne Ordre, som kort efter skal være bleven tilbagefaldt.

Collett og Wall begave sig strax til Kjøbmand Gudes Hus paa Moss, hvor Bjørnstjerna var indkvarteret, og her blev man snart enige om Hovedpunkterne: Vaabenstilstanden, Krigens Dphør, Blokadens Ophevelse, Sammenkaldelsen af et overordentligt Storthing og Kongen af Sveriges Erkjendelse af den eidsvoldske Konstitution, hvori der ei skulde foreslaaes andre Forandringer end de, som Foreningen med Sverige gjorde fornødne.

Om de øvrige underordnede Spørgsmaal, som om Frederiksstens Overgivelse og Demarkationslinien o. m. enedes man ogsaa, da Bjørnstjerna ved denne Leilighed, saavidt han kunde, imødefom de Norstes Duster under Betingelse af Kronprindsens Stadfæstelse, hvortil han lovede at virke hvad han kunde.

Da Collett og Wall samme Dags Eftermiddag gjorde Kongen Rede for deres Hvervs Udfald, ytrede han sig

dermed særdeles tilfreds og erklærede, at han ikke havde ventet saa megen Gftergivenesshed fra svensk Side ¹⁾.

Forhandlingerne bleve strax forelagte Statsraadet og vedtagne. Den næste Dag underskrevs Konventionen og Waabenstilstanden i Moss af Collett og Wall, Björnstjerna og Generallieutenant Sköldebrand, der først ankom med Kronprindsens Ultimatum, efterat Konventionen var sluttet, men førend den blev undertegnet ²⁾.

For at erholde de nævnte Betingelser stadfæstede af Sveriges Konge eller Kronprinds, samt for derefter at udrette hvad der efter Waabenstilstandens Betingelser var fastsat med Hensyn til Frederiksstens Dvergivenesshed, sendte Kongen sin oftere omtalte Stabschef Brock til det svenske Hovedkvarter. Foruden alle de Konventionen vedkommende Dokumenter modtog han en af Kongen selv skreven Fuldmagt til at afslutte Konventionen ogsaa paa den Betingelse, at de Norske Fordring med Hensyn til Demarkationslinien ei indrømmedes. Brock forlod Hovedkvarteret paa Moss Aftenen den 14 August, for i Følge

¹⁾ Collett ytrer i et Brev til Jacob Wall af 24 Septbr. 1842: „Vi (Collett og N. Wall) vare Vidner til mere Forsagthed hos Prindsens ellers heroiske Omgivning end vi ønskede at se, og om vi i Negociationerne med Björnstjerna og Sköldebrand maatte finde os i meget, som var forud concederet og saaledes ikke kunde bevirkes forandret, udrettede vi dog saa meget pour sauver l'honneur, at Armeernes Stilling blev in statu quo, og den svenske Armee ikke kom til at cantonere nær Christiania under Storthinget til Gene for Diskussionerne og Banzir for Nationalaren.“

²⁾ Han var nemlig bleven opholdt paa Reisen, da hans Søn Oberstlieutenant Sköldebrand, som før fortalt havde faaet en Kugle i Benet, kort efter hans Dvergang ved Rjølbergbro. Da Sköldebrand havde gjort Indvendinger mod Blokadens Ophævelse, udraabte den ædle Kronprinds: „Hvad! vil De at jeg skal udsulte en Nation, som jeg siden skal regjere over!“ Bergman-Schinkel 8, S. 210.

med de svenske Kommissarier at begive sig til Kronprindsens Hovedkvarter i Frederiksstad. Næste Morgen modtoges han af Kronprindsen, omgivet af sin Søn og flere Officerer i fuld Stadspaaflødning, med største Hosflighed og Forekommenhed. Da han gjenkjendte Brock fra sit Ophold i Danmark, lod han sine Omgivelser aftræde og blev ene med Brock. Denne udviklede nu Nødvendigheden af, at Demarkationslinien blev dragen som foreslaaet fra norsk Side, hvortil Prindsen svarede, at han ved de Betingelser, han havde indrommet, noksom havde vist, hvor villig han var til mindelig Overenskomst, thi „det er nu engang min Natur, at naar Rogen gaar mig et Skridt imøde, saa avancerer jeg ti.“ Under disse Ytringer gik han med stærke Skridt frem og tilbage. Kortet over Norge laa udbredt paa Bordet. Brock tillod sig at pege derhen og gjøre opmærksom paa, hvilken saare liden Del, han endnu havde inde, at intet Hovedslag endnu var leveret, og at Norge var et Bjergland, som var let at forsvare, og at Nordmændene, betænkte derpaa, havde fordelt sin Proviant. Kronprindsen blev nu heftig og udbrød „Je vous cannonerai dans vos montagnes,“ hvortil Brock ærbødigt svarede „tant pis pour vos tirailleurs.“ Prindsen studsede derved, og Brock tilføiede med Barme „Votre Altesse souhaitez un arrangement avec la Norvège et vous commencez avec une compromisse pour l'armée.“ Derpaa blev han endnu heftigere, idet han ytrede „Soldat lui même, faire une compromisse à l'armée, jamais.“ Da Brock derpaa forklarede, at det maatte ansees for en compromisse for en Del af Armeen at forlade en Stilling uden i det mindste at have forsøgt paa at forsvare den, aabnede han Døren og raabte „du papier,“ hvorpaa han skrev sin Bekræftelse af Konventionen til Mosø, som derpaa renskrevet blev leveret til Brock. Denne begav sig derpaa, ledsaget af Carl Johans Adjutant Stjern-

crona, til Frederikssten for at overbringe den gamle Dyme og Besætningen, der bestod af 800 Mand¹⁾), den ubehagelige Befaling, at overgive Fæstningen til de Svenske. Frederikssten var hidtil tappert forsvaret af sin gamle Kommandant, som besvarede de Svenskes Opfordring til Overgivelse med Kanonskud, og da de foreholdt ham, at han vilde blive hængt, hvis Skydningen ei ophørte, skal han have svaret: „Jeg er en udlevet Mand og maa alligevel snart dø; fortsæt Skydningen,“ og denne vedblev, uagtet Fæstningen led adskilligt ved Fiendens Bomber, indtil Brock kom med Kongens Befaling til strax at overgive Fæstningen²⁾). Den 16 August blev den af Vicekommandanten Oberst Peterfen, som havde deltaget i Rigsforsamlingen paa Gidsvold, overgivet til de Svenske. Den blev altsaa ei tagen, som Björnstjerna beretter, men „ifølge højeste Befaling“ overgivet paa Grund af Konventionen i Moss.

General Begefac blev udnævnt til Kommandant, den 18de besøgte Kronprindsen Frederikssten, og da han kom til det Sted, hvor Carl XII var skudt, blottede han og hans hele Følge deres Hoveder.

Da Brock efter saaledes hæderligen at have rygtet sit ubehagelige Hverv kom tilbage til Moss, meddelte han „ifølge højeste Ordre“ i Skrivelse af 17 August Statsraadet Underretning om, at Kronprindsen af Sverige havde

¹⁾ Ikke 11,200 Mand, som uden tvivl ved Trøffel staar hos Bergman Schinkel.

²⁾ Om dette Forsvar se det lille Skrift „Beleiringen af Frederikssten 1814“ af en norsk Officer (N. W. Brock) og „Frederiksbald og dens Krigshistorie“ af Krag S. 106—147. I et Brev af 5 August tilkjendegav Oberst August Anckarsvärd efter Befaling Kommandanten „at, hvis han ei strax overgiver Fæstningen, vil han efter dens Fald blive behandlet som Rebel, og som saadan blive hængt.“

ratificeret Vaabenstilstanden tilligemed den gjorte Reservation angaaende Demarkationslinien ¹⁾).

¹⁾ Brock fortjener visseligen Ros for den Iver og Dygtighed, hvormed han udførte dette Hverv, om vi ogsaa ganske ere enige med J. Mall i, at den af Brock opnaaede Indskrænkning af Demarkationslinien til de Norskes Fordel kun var et voblikkeligt Gode, hvis Følger tabte sig i den strax paafølgende Fred, og aldeles uenig med Hr. Née, naar han mener, at enhver Tanke om Modstand fra Nordmændenes Side maatte være opgiven, naar Demarkationslinien var bleven trukken 3 Mil nærmere!! Det overordentlige Stortthing vilde ligesaalidt have ladet sig imponere af denne Nærhed som Stortthinget 1821, da 3000 Svenske Ietrede sig paa Etterstad lige ved Christiania og svenske Krigsskibe ankrede paa Christiania Rhed. Sammenlign General Meydells Ytringer om Demarkationslinien, Morgenbladet 1862 Nr. 8. Meydell siger her: „Angreb de Svenske Arenfeldts Brigade med Overmagt og drev den tilbage mod Moss, saa kunde den sikkerligen forsvare de derværende Desileer (Fjeldskar) mellem Vandsjø og Mossesund mod en stor Overmagt, medens Hovedstyrken af Armeen rykkede frem mod Raade og Carlsbus og faldt Fienden i Ryggen, hvorved de Svenske vilde komme i en meget slem Stilling. Rastede de Svenske sig derimod med sin Hovedstyrke mod vor Hovedarme mellem det vestre Ueløb af Glommen og Vandsø, saa vilde de blive faldne i venstre Flanke og Ryg af Arenfeldts Korps og ligeledes komme i en meget slem Stilling. Det synes derfor fuldkommen overensstemmende med Klogskab, at Carl Johan ikke udsatte sig for at lide et Tab ved denne Leilighed, og at han valgte at gaa ind paa de tilbudte Betingelser“ Se ogsaa „Dplysninger til Felttoget 1814“ og Norsk Maanedsskrift 6, S. 398. I Bergman Schinkels Minnen 8, S. 209 berettes, at Ratifikationen først fulgte den 18 August, efter Raadslagning med alle nærværende Generaler, hvoriblandt ogsaa var Feltmarskalk Grev Esen; alle raadede til Ratifikationen, endog med den nysnævnte Reservation angaaende Demarkationslinien. Allerede den 15de tilfrem Carl Johan Esen, som laa paa Hafslund, at de hos ham samlede Generaler havde raadet til at ratificere Konventionen, men at han ei vilde undertegne den, førend han havde hørt Essens Mening, hvorfor han bad ham komme til Frederikstad. „Ma conviction & mon experience m'ont dit d'accepter.“ Esen ved Wieselgren S. 227.

Under 30 August 1814 udstedte Carl XIII fra Uddevalla en Kundgjørelse, hvori Alt, hvad Kronprindsen havde antaget og lovet, bliver af Kongen i alle Dele antaget, stadfæstet og bekræftet, „ifølge hvoraf Kongeriget Norge skal, uden at ansees som erobret og underlagt Land, for Fremtiden udgjøre en fri og med Sverige uafhængig Stat, samt forhverve den nuværende norske Statsforfatning, efterat de for begge Rigers Forening uomgængelige Modifikationer og Rettelser derudi have faaet Sted, lovlig Beskyttelse.“

Under disse Forhandlinger og sit Ophold i Moss havde Christian Frederik befundet sig i en saare nedtrykt Sindstemning. Da Sverdrup kom til Moss den 13 August og fik Audience, beklagede han bedrovet det meget Blod, som var flydt for hans Skyld, hvortil Sverdrup tort bemærkede, „at Nationen ei beklager, at der var flydt for meget, men for lidet Blod.“ — „Alt er forbi, alt Haab er ude,“ udbrod han fortvivlet til Christie. „Nei, Deres Majestæt, alt er ikke forbi, saalænge De er os bevaret.“ Den ulykkelige Fyrste vedblev, at han ei kunde udrette mere til Landets Gavn og fastede sig grædende paa en Sofa. — „Jeg er syg af Bekymring,“ skrev han den 16 August til Staffeldt, og reiste syg paa Sjæl og Legeme til Ladegaardsøen ved Christiania, efterat han under 16 August havde udstedt følgende Kundgjørelse til det norske Folk:

„Nordmand!

Da vi efter Oplosningen af eders Forbindelse med Danmark overtog Styrelsen af Norges Anliggender, var det for at hindre, at ikke Borgerkrig og Partiaand skulde sonderlide eders elskede Fædreland. Eders Ønske kaldte os til Norges Throne; vi fulgte eders Kald; eders Tillid og gode Sag fordrede vor Deltagelse. Vi besluttede at underkaste os enhver Opofrelse for at føre eder hine Go-

der imøde. — Vel øinede vi Farer, som i en ulige Kamp truede at tilintetgjøre eders og vort Haab; men vi kunde umuligen fatte, at Europas mægtigste Stater vilde forene sig for at undertrykke et ædelt og uskyldigt Folk, hvis billige Dnsker var Frihed, og hvis eneste Attraa var Uafhængighed. — Imidlertid lode Sveriges mægtige Budsforvandre os ved deres Sendebud erklære, at Norges Forening med Sverige var uigjenkaldeligen besluttet. Det er eder bekjendt, at vi vare villige til at opofre en personligen lykkelig Stilling, naar et sammenkaldt Storting fandt, at det kunde berede Folkets Held, men det er eder ogsaa bekjendt, at de Vilkaar, som da bleve tilbudne for en Baabensstilstand, vare af det Slags, at vi ikke kunde antage dem førend Krigslykken blev prøvet, idet de vare stridende mod Grundloven. Vi maatte saaledes beklage, at vore redelige Bestræbelser for at undgaa Krigen i Norden bleve frugtesløse. Norges udstrakte Grændser og Sofyster have gjort det nødvendigt at fordele Tropperne. Sverige rustede sig med Anstrengelse paa flere Steder, og, uvisse om, paa hvilken Del af Riget dets Angreb kunde ventes, maatte vi vælge en Stilling, hvorfra vi baade kunde dække Rigets indre Provindser og tillige ile de angrebne eller truede Punkter til Hjælp. Glommen synes i denne Henseende at tilbyde de fleste Fordele.

Ved Efterretningen om Fiendens Indbrud over Idesletten og Svinesund ilede vi at samle et Armekorps ved Rakkestad, for ved et Angreb fra denne Side at standse Fienden fra at gjøre videre Fremgang, men Frederiksstads uventede Dvergivelse nødte os til at søge Glommen; thi Fienden havde derved vundet en sikker Dvergang, og Veien til Christiania kunde forceres. Overlegen til Søes kunde Fienden ved idelige Landgange tournere vor Flanke. En langvarig Blokade af engelsk og svensk Sømagt havde hindret Magasinernes tilstrækkelige Forsyning; de vare

næsten udtømte, og Mangel paa de fleste Fornødenheder truede at knække det Mod, som Fiendens Overmagt ei kunde bøie. Rigsforsamlingens¹⁾ Affendte bleve ei modtagne af det engelske Ministerium og kom saaledes tilbage uden Haab om Hjælp eller Formildelse af dette Riges fiendtlige Forholdsregler. Under disse Omstændigheder foreslog Sverige Vaabenstilstand. Af de to Fæstninger, hvis Besættelse af svenske Tropper i de afbrudte Underhandlinger var omtvistet, var den ene allerede i deres Magt, og den anden affkaaren al Undsætning og bombarderet. Krigslykken havde erklæret sig mod os og Kampen i nærværende Stilling maatte blive Fædrelandets Udelæggelse. — For at afværge dette og at give Folket Leilighed til at skjønne Rigets Tilstand ved at beramme et Storthing, gjentog vi vort Tilbud beredvilligen at træde tilbage fra den lykkelige Stilling, hvortil eders Tillid kaldte os. — Vaabenstilstanden og Konventionen af 14de dennes bleve undertegnede, og som en Folge deraf have vi ved Reskript af Dags Dato til samtlige Overøvrigheder ladet sammenkalde et overordentligt Storthing, at aabnes i Christiania den 7 Oktober dette Aar.

Elskede norske Folk! Kun den bydende Nødvendighed — dette ville I ikke omtvile — kunde bevæge os til et Skridt, som eders Hengivenhed gjorde os dobbelt sørgeligt. Vor Attraa var at fortjene eders Kjærlighed, vor Trost er Overbevisning om eders Sindelag og den Bevidsthed, at eders Vel er Maalet for alle vore Handlinger.

Givet paa Moss den 16 August 1814.

Christian Frederik."

Under 19 August udfærdigede Christian Frederik et Reskript, hvori tillagdes Statsraadet Befaling at antage

¹⁾ Kongen, et Rigsforsamlingen sendte Kall og Christne til England.

fig og besørge alle Regjeringsanliggender, og blandt disse at tage de fornødne Foranstaltninger for at faa et overordentligt Storthing sammenkaldt i Christiania den 7 Oktober.

Fra den Tid atholdt han sig fra enhver Regjerings-handling og levede paa Ladegaardsøen i største Stilhed, men under stadig Uengstelse for, at de Svenske skulde overfalde og bortføre ham som Fange. Han saa kun ugjerne Fremmede, og omgikkes kun med sine Fortrolige Brock, Kapitain Holsten og Lektor Udler, der arbeidede i hans private Sekretariat og boede hos ham paa Ladegaardsøen.

Hvor upaalidelig og omskiftelig Folkegunsten er, maatte ogsaa den ulykkelige Fyrste erkjende. Han, som nys havde været Gjenstand for den mest levende Begeistring, blev snart en Skive for skarp Dadel og Spot. Krigens uheldige Udfald tilskrev man dels hans Feighed og dels hans Udygtighed saavel til at være Feltherre, som til at vælge og fortro sig til dygtige Mænd. Man lagde ham ei uden Grund til Last, at han i Aarets Begyndelse lod den norske Hær ligge stille og fortære sine sparsomme Forraader i Uvirkksomhed, og ei benyttede sig af den Omstændighed, at Kjernen af den svenske Hær tilligemed den svenske Kronprinds var paa Fastlandet, til at føre Krigen over paa svensk Grund. Man dadlede hans Let-sind i at antage en Krone under Omstændigheder, hvis Farefuldhed maatte være ham klarere end de med de sande Forholde ubekjendte Folkerepræsentanter, naar han savnede Kraft og Mod til at forsvare den, og man spottede med, at Begeistringens saa hastig var kjølnet, og at Eden om at forsvare Norges Uafhængighed kun være skjønne Talemaader.

En aandrig Mands Udsagn for Høiesterets Skranker om ham, „at han var deklamatorisk uden Kraft, pralende

uden Mod, blandende uden Virkelighed," udtrykte træffende Folkets Dom om ham kort efterat det store Drama var udspillet.

I sednere Tid har Almenheden vist sig mildere i sin Dom om denne vistnok letsindige og svage, men i flere Henseender sjeldne Mand, idet man nu klarere end da fjender de skjulte Bevæggrunde til hans Færd. Vi have allerede paavist, at Grunden hvorfor han ei benyttede Carl Johans Fraværelse med den svenske Hovedhær til at rykke ind i Sverige, var det Haab, han nærede, at blive Sveriges Kronprinds istedetfor den illegitime Udlænding Carl Johan, hvorved Foreningen mellem Rigerne uden Blod kunde iværksættes. Vi have seet, at hans Forsøg i den Retning strandede paa Gessens Konduite; at han dog ei derfor opgav Haabet, erfare vi af hans Dyring til Jacob Wall 23 April, „at han nærede Haab om at blive valgt til svensk Thronfølger, hvis Noget tilstødte Carl Johan“¹⁾, og af at hans Fortrolige M. G. Falsen i sit lille Skrift om Forbindelsen med Sverige den 4 Juni anbefalede de Svenske at vælge Christian Frederik til Kronprinds istedetfor Carl Johan som den sikreste Veie til at vinde Norge.

At Christian Frederik hverken besad Feltherredygtighed eller Krigermod er vel vist, og at Nordmændene vare misfornioiede med Krigens Førelse, var naturligt; men man feilede, naar man tilskrev samme Kongens Udygtighed og Feighed eller hans Omgivelsers Forræderi. Efterat de store Magters Sendebud havde erklæret Kongen, at det var Stormagternes uforanderlige Bestemmelse, at Norge skulde forenes med Sverige, blev hans Stilling i hoi Grad betænkelig. Han maatte mistvivle om Krigens heldige Udfald, og han kunde sætte sin Udgang til engang at blive Danmarks Konge paa Spil, ja endog bringe Dan-

¹⁾ Wall S. 369.

marks Gjæstent's som eget Rige i Fare. Paa den anden Side bod hans Vre og hans Gd ham, ei at jvigte det Folk, som havde vist ham en saa ubegrændset Tillid. Men til at vove en fortvivlet Kamp paa Liv og Død, dertil savnede han baade Kraft og Villie, og at opofre Mennekeliv og forøge det forhungrede og lidende Folks Glendighed ved en unyttig og hensigtsløs Kamp, da han ansaa Foreningen for uundgaaelig, ja gavnlig for Norge, dertil havde han for meget Hjerte og elskede han det trofaste Folk for høit.

I enkelte Dieblikke synes Folkets Dnske og Hærens Kamplyst at have henrevet ham, saa han vilde vove et Slag, som ved Rakkestad; men snart fik hans Forstand og Samvittighed igjen Dverhaand, og han undgik Kampen, skjønt han mærkede, at han derved satte sin Krigerære og sin Afgtelse hos Hæren paa Spil.

Skandinaviens skulder den Fyrste sin Erkjendtlighed, der under disse Omstændigheder, saa meget det stod til ham, skaanede begge Folk for de Lidelser, som en fortsat og da udentviwl en forbitret og langvarig Kamp vilde medført. Vi Nordmænd ville nu, da vi kjende Forholdene, visse- ligen velvigne den Fyrstes Minde, som i bevægede og skjæbnsvangre Tider stillede sig i Folkets Spidse, forhindrede Anarki, frembragte Enighed, og som med Opofrelse af næsten Alt, hvad der er Menneket dyrebart, forskaffede Norge Sikkerhed for, at dets Konstitution skulde blive i det Væsentlige usorandret. Han blev i Guds Haand med al sin Svaghed et velvignet Redskab til at skaffe Nordmændene den Frihed og Uafhængighed, hvorfor saa mangt et Folk forgjæves har suttet og blodet. Held os, om vi aldrig glemme, men ydmyg erkjende, at disse Goder vare Naadegaver fra Kongernes Konge, der styrer Alt til det Bedste.

X. Interregnum, under hvilket Statsraadet regjerer.

Hvad Rogert paa Eidsvold havde spaaet og Bedel og hans Benner havde forudseet, var hastigere end man havde ventet, gaaet i Opfyldelse, da Konventionen til Moss den 14 August blev sluttet.

At det norske Folk i de Dage ikke ønskede, men snarere frygtede og afskyede en Forbindelse med Sverige og altsaa ei ansaa de Svenske som „Befriere fra det danske Nag,“ er utvivlsomt. Derom vidner til Overslod § 14 i Grundloven af 17 Mai, Valget af Christian Frederik til Konge, Folkets og Fyrstens Ed, at ville vove Liv og Blod for Norges Selvstændighed og Frihed, og det Had og Haan, som ramte Bedel og hans Benner, der næsten Alle tidligere havde staaet i stor Anseelse og været i Befiddelse af Landsmænds Hoiagtelse og Kjærlighed, ja det ved enhver Nordmand, som levede i de Dage.

Uagtet det var klart for den sindige og tænkende Minoritet af Nordmænd, at det vilde være, om ikke umuligt, saa dog forbundet med uhyre Opofrelser og det svækkede Lands totale Odelæggelse, at tilkjæmpe og hævde sin isolerede Stilling og Uafhængighed ligeover for den i enhver Henseende overlegne svenske Hær og udmærkede Hærfører, saa havde dog de Færreste ventet, at Norge efter en Kamp fra 28 Juli til 14 August, og det uden et Hovedslag, skulde stikke Sværdet i Balgen og gribe til Underhandling. Nordmændenes stærke Selvfølelse fik et dybt Saar. Saavel Folket som Hæren var misfornøiet med Krigens Førelse og Udfald. Den kongelige Kundgjørelse af 16 August, hvori Folket underrettes om Konventionen paa Moss af 14 August, modtoges næsten overalt med Misnoie, ja Forbitrelse, der dels ramte Kongen, men hovedsagelig hans Omgivelse og flere høiere Officierer, som man hoit beskyldte for Feighed og Forræderi.

De mest fremragende af disse vare Statsraad og General-lieutenant Hartzhausen, som stod i Spidsen for Armeens Forsyning, og Generallieutenant Staffeldt, der blev mistænkt, baade fordi han stod paa en spændt Fod med Kongen, og fordi han, som 1808 havde vist saa megen Dygtighed, 1814 Intet udrettede.

Det Rygte blev udspreedt og troet, at hos den ved Matrænd fludte svenske Landskøvding Eckstädt var fundet den norske Forsvarsplan og Papirer, der vidnede om mange anseede Mænds Forræderi og Bestikkelse. General Björnstjerna og flere Svenskes Ankomst til Christiania for at tilse, at Konventionen fra norsk Side blev opfyldt, satte Gemytterne i Uro. Pøbelen vilde da som sædvanlig tage sig selv tilrette, og en urolig Sammenstimlen fandt Sted paa Gaderne. Hartzhausen havde paa samme Tid 19 August indbudet et stort Selskab paa sit Landsted, Lille Frogner, og blandt Gjesterne ogsaa Statsraadet. Paa Veien derud bleve Wall og Rosenkrantz indhentede af en Stabsofficier, som meldte, at Björnstjerna med to Adjutanter vare ankomne til Christiania for at holde Kontrol med, at Baabenstilstandens Vilkaar overholdtes. Statsraaderne vendte strax om og begave sig til Björnstjernas Logis (Carstens's Gaard overst i Raadhusgaden). Medens Konferentsen holdtes, stimlede Folk sammen udenfor, og da en af Björnstjernas Adjutanter stak Hovedet ud af Vinduet for at erfare hvad der var paa færde, gav en Mursvend, efter Opfordring af en Student, ham et saa vældigt Slag med sin Murske paa Kinden, at han strax, under Pøbelens Latter, trak Hovedet tilbage. Ved dette Optrin kunde Wall og Rosenkrantz ei holde sig passiv, og det lykkedes Rosenkrantz, „denne Folkets Mand“ ved sine Forestillinger om, at det her gjaldt fredelige Underhandlinger, og at det vilde være en Skamplet paa det norske Navn at tilføie de dertil Udsendte nogen Overlast, at

adsprede Hoben og forekomme Optrin af værre Slags. Om Aftenen viste der sig en usædvanlig stoiende Berølgelse paa Hovedstadens Gader. Den ene Folkehob fulgte efter den anden, bankede paa hos enkelte Mistænkte, gav et Charivari ved de svenske Herrer's Logis, medens de sloge Binduerne ind i den ligeover for liggende Kommandantbolig, da de ei fandt Kommandanten, General Harthausen, som de søgte, hjemme. Da Hoben horte, at han var paa sit Landsted, begav den sig ud af Staden, for der at gjeffe ham.

De svenske Herrer, som naturligvis ei fandt sig syn-derlig opbyggede ved Serenaden, flyttede strax efter Kvarter ved Hjælp af den fra Gidsvold os bekjendte Lieutenant Schwarz, som de havde stødt paa i Gjestgiveriet hos Carstens, der gjerne vilde være de farlige Gjester kvit¹⁾.

Politiet kom vel efter Statsraadernes Opfordring i Virksomhed; men det havde kun faa Kræfter at raade over, og af Militære var der kun faa i Staden.

Ved Aftensbordet hos Harthausen kom en af Døtrene ind og raabte: „Nu ere de der.“ Dette Udraab bekræftede den Formodning, at Harthausen havde faaet Børsel om Stormen, og at Bennesamlingen skulde tjene til Forstandning. Den første af Gjesterne, som Nysgjerrigheden drev ud, var Agent Nielsen, men, da han paa Drappen fik en Sten paa Hovedet, der dog lyffeligvis var bedækket, traf

¹⁾ I illustreret Nyhedsblad for 1859 Nr. 27 findes et Brev fra Schwarz af 24 Septbr. 1814, der vrimler af ffjeve Domme og falske Efterretninger, men er mærkeligt som et Speil af Tidens Opfatning af Personer og Stillinger. Selv hans Beretning om Oplobet er upaalideligt og fuldt af Overdrivelser, som at de svenske Kommissarier Björnstjerna, Baron Wedel (?), Oberstleutenant Weidenhjelm „strax skulde myrdes,“ at „Staden vrimler af Soldater,“ at Harthausens Hus blev bestormet, Alt paa hans Landsted ødelagt o. s. v.

han sig meget fortrydelig tilbage og bragte Selskabet i temmelig spændt Stemning, som dog nogenlunde beroligedes derved, at Generalauditor Bergh, en Mand, der var sig Publikums Indest bevidst, paatog sig at tale med Folket og søge at stille det tilfreds. Han mødtes ogsaa med Bifaldsraab, og efterat Hovedpersonerne i Klyngen, som var temmelig talrig, havde tilkjendegivet, at den havde den Hensigt at øve Retfærdighed mod Harthausen, og Bergh i en sindig Tone havde foreholdt dem det Inhumane og Lovstridige i denne Fremfærd og de Følger, denne kunde have for dem selv, og endelig rakte dem sin Haand paa, at Harthausens Forhold paa lovlig Maade skulde blive undersøgt og paakjendt, gave de sig dermed tilfreds, og Hoben fjernede sig uden videre Optøier¹⁾.

Imidlertid troede man ikke Freden, og Harthausen med Familie forlod Landstedet og listede sig under Gjesternes Baretægt til Staden, hvor de hos et Par af deres Venner fandt Tilflugtssted. De svenske Sendemænd, som havde beredt sig paa et længere Ophold, fjernede sig under disse Omstændigheder Dagen efter.

Statsraadet, som indsaa Nødvendigheden af at give Almenheden den af Bergh lovede Fyldestgjørelse, begav sig den følgende Dags Morgen til Harthausen, og det blev da bestemt, at han skulde nedlægge alle sine Embeder, forlange sit Forhold undersøgt af en dertil udnævnt Kommission og selv for nogen Tid forlade Staden for at give Folket Tid til at udsøve. Han begav sig samme Dag til sin Ven Provst Lassen paa Gran.

¹⁾ Under Haandsrækningen bemærkede Bergh flere Hænder, der ikke røbede Forvandtskab med haardt Arbejde, hvoraf man sluttede, at Hovedpersonerne i Gruppen tilhørte den mere dannede Klasse af Samfundet, og Harthausen selv paastod, at privat Animositet hos nogle ham bekjendte Personer havde foranlediget dette Optog.

Disse Optrin vakte megen Sensation i den svenske Leir. Statssekretær Wirsen og Admiral Cederström sendtes med 2 Fregatter til Christiania som svenske Kommissarier, og meldte sig strax hos Statsraadet for at faa Rede paa de nys stedfundne Oplob og den Fornærmelse, som var tilføiet de svenske Udsendinge. De opfordrede Regjeringen til at erklære, hvorvidt den saa sig istand til at vedligeholde Orden og Rolighed i Hovedstaden, da der i modsat Fald kunde gjøres Regning paa Bistand af svenske Tropper, om de reklameredes ¹⁾. Wirsen paalagde endog i en temmelig myndig Tone Statsraadet at overholde Roligheden. Rosenkrantz, som første Statsraad, beklagede hvad der var indtruffet og erklærede, at man i denne Sag skulde handle efter bedste Indsigt. Han tilføiede, at de Svenske ei skulde uleilige sig, da Regjeringen sølte sig stærk nok til at holde Orden vedlige uden fremmed Hjælp, at man endnu intet Udforhold erkjendte til Sveriges Konge o. s. v.

I et Statsraadsmøde den 20 August meddeltes Oberst Hegermann Fuldmagt til at begynde Underhandlinger med Björnstjerna om Demarkationslinien o. m., og Sommerhjelms indstillede:

1. om ei Generalkommandoen skulde overdrages Arenfeldt, og Hegermann og Krebs udnævnes til Næstkommanderende samt Rosenørn til Generalkvartermester og de, som hidtil havde beklædt disse Poster, permitteres hjem.
2. at en Overfrigskommission befales nedsat til at undersøge de mulige Uordener og formentlige Feil, hvorover den almindelige Stemme saa høiligen beklager sig, og fornemmelig maatte Gjenstanden for dens Undersøgelse blive Kragerøens Forsvar og Frederiksstads Kapitula-

¹⁾ Se Carl Johans Brev til Carl XIII af 25 August 1814. Bergman Schinkel 8, S. 355.

tion. Til Kommissarier foreslog han Generalmajor Arenfeldt, Generalauditor Bergh og Oberst Ramm.

3. en Kommission, bestaaende af Justitsraad Diriks og Raadmand Ingstad, nedsættes for at undersøge de Dplob og Uordener, som have yttret sig i Staden.

Rosenkrantz og Collett ønskede først at høre Arenfeldts og Politimesterens Erklæring. Den 25de mødte Arenfeldt i Statsraadet og overtog Overkommandoen, og efter Sommerhjælms Forslag antoges Krebs og Hegermann til Næstkommanderende. En Overkrigsret, bestaaende af General Meyer, Generalauditor Bergh og Oberst Ramm nedsættes.

I et Statsraad den 22 August fremlagdes en Skrivelse fra Harthausen, hvori han meldte, at han efter det i Christiania stedfundne Dplob ¹⁾ og den mod ham under

¹⁾ Vi have seet, hvorledes Harthausen i Anledning af et Overfald af Pøbelen og paa Grund af den offentlige Misnøie nedlagde sine Embeder og forlod Christiania. Generallieutenant Staffeldt maatte paa Grund af lignende Pøbelanfald flygte fra sit Hjem ved Laurvik til sin Ven Byfoged Bruenech i Skien, der med egen Fare gav ham et Tilflugtssted i sit Hus. Vi have hørt, at Statsraadet den 25 August havde nedsat en Overkrigsret, bestaaende af General Meyer, Generalauditor Bergh og Oberst Ramm, for at undersøge de mulige Uordener og formentlige Feitl, hvorover den offentlige Stemme saa høit klagede. Paa det overordentlige Stortthing viste der sig en høi Grad af Forbitrelse mod de Militære, som ansaaes skyldige i Felttogets mislige Udfald. Kaptein Røder foreslog, at en Takadresse skulde af Stortthinget udfærdiges til Statsraadet, fordi det havde høvdet Lovene ved at sætte de militære Personer under Tiltale, som formodedes at være Skyld i de sidste uheldige militære Begivenheder. Drammens Repræsentant Iver Holter fremkom med det Forslag, at Stortthinget skulde lade sig meddele de fornødne Dplysninger om, hvorvidt der ved denne Undersøgelse er avanceret. Forslaget understøttedes af Presten Angell, der erklærede det for det eneste Middel til at afvætte den Skjændsel, som maaffe kunde hvile

dette viste Dpforsel har anseet det rigtigst at forlade Byen, samt at konstitueret Amtmand, Kammerraad P. Chr. Holst har erklæret sig villig til at tiltræde 1ste Departement som Kommitteret, i hvilken Anledning det blev overdraget Statssekretær von Holten at udfærdige den fornødne Konstitution.

Holst overtog saaledes midlertidig Finantsdepartementet uden dog at tage Del i Regjeringen, som i dette Interregnum fortes af Rosenkrantz, Sommerhjelms,

over Nationen, at den selv med Bestemtbed fordrer den strengeste Undersøgelse af de sildigere Begivenheder og de Aarsager, der fremkaldte det uheldige Udfald — — for at bødre de Værdiges Forhold og betegne de Uværdige med fortjent Skam og Skændsel o. s. v. En Komite nedsattes for at undersøge Overkrigs-kommissionens Protokoller og Papirer. Den 19 November besluttede Odelstinget, at Komiteindstillingen skulde sendes til den erekutive Magt med Anmodning om, at den vilde svie de fornødne Anstalter til at sætte de skyldige Officierer under Tiltale og se Undersøgelserne til Nationens Beroligelse fremmede med muligt Hurtighed og Notagtighed, saa og Sagen ved endelig Dom paakjendt.

Ved kongl. Resolution af 5 Mai 1815 bestemtes, at kun de, som selv attraaede at saa Sagen for deres Vedkommende afgjort ved Dom, skulde sættes under Tiltale. Da Harthausen, Staffeldt, Hals, Schröder og Grüner forlangte deres Forhold paakjendt, blev der ved Kommissorium af 23 Juni 1815 paalagt Generalmajor Johan Georg Meyländer, Oberstlieutenant Benoni Albert og Justitiarius J. Chr. Berg at sammentræde i en Overkrigs-kommission for nærmere at prøve hine Mænds Forhold under det sidste Feldttog og derefter i Sagen affige Dom. Denne faldt 15 Marts 1816. De Anklagede bleve frifundne med Undtagelse af Schröder, som dømtes til Døden (Morgenstjerne, hist. Beretning I, S. 94—109). Ved Højesterets Dom af 17 Decbr. 1816 blev Generallieutenant Harthausen og Major Ole Schröder friskjendte, men Generallieutenant Staffeldt dømt „til at straffes paa Livet“ og Oberstlieutenant Niels Christian Hals „paa Liv og Ære.“ (Morgenstjerne, hist. Beretning II, S. 207).

Collett og Wall, og i hele September af Triumviratet Rosenkrantz, Collett og Wall, da Sommerhjelms i hele denne Maaned ei findes at have underskrevet Statsraadsprotokollen. Disse 3 Mænd fortjene at nævnes og hædres med Taknemmelighed af deres Landsmænd; thi under meget vanskelige Forhold styrede de Statens Ror med Besindighed og Kraft. Paa den ene Side havde de at gjøre med et med Krigens Førelse og Udfald misfornøiet Folk og misfornøiet Hær ¹⁾ og en Pøbel, som vilde tage sig selv tilrette, og sednere med et mod Sverige fiendtligsindet og mistænkeligt Storthing, og paa den anden Side med en overlegen fiendtlig Hær, og en Carl Johan, en Fyrste, som ved sin personlige Elskværdighed vandt Alles Hjerte, med hvem han kom i Berørelse, og intet Middel sparede, hvorved han kunde vinde det norske Folks Tillid og Kjærlighed, og derfor ogsaa ved enhver given Anledning tilbød Regjeringen sin Hjælp. Dette var især Tilfældet ved det nævnte Oplob, der kunde blevet Norge en farlig Sag; thi da Bjørnstjerna forbitret i den Anledning forlod Byen, sendtes ei blot, som før omtalt, Wirsen og Admiral Cederström med to Fregatter til Christiania for at tilbyde Statsraadet Hjælp,

¹⁾ Den 22 August gik 500 Mand af Stabells Korps, som skulde dække Fjedsund, over til Fienden eller til sit Hjem i det af Fienden besatte Smaalene. Kronprindsen indberetter til Kongen 25 August: „Jeg modtog iaften Efterretning om, at 500 Mand af Akershus Regiment (et af de 4, som efter Konventionen skulde blive under Vaaben), have deserteret paa en Gang. 300 have vendt tilbage til sit Hjem, 200 have gaaet over til os, medførende sine Vaaben og to Underofficerer til at føre dem an (Bergman Schinkel 8, S. 356.) — Staffeldts Tropper nødte denne til flygtende at forlade sin Post; han begav sig hjem til Laurvik, hvor han, som fortalt, af Pøbelen atter nødtes til at fly til Skien. Blandt Matroserne i Frederiksværn udbred der Mytterier, som det dog lykkedes Fabricius at faa dæmpet.

hvis det ei ansaa sig stærkt nok til at bevare Roligheden, men General Boye sendtes kort efter i samme Grinde. Björnstjerna vendte som svensk Kommissair tilbage til Christiania, hvor han viste sig paa den ene Side myndig og klagede blandt andet over, at Tropperne ei hjemsendtes, at Magasiner oprettedes, at Krebs opeggede Almuen o. s. v. og paa den anden Side vilde han have Statsraadet til snart at lade uddele det Korn, som Kronprindsen skjænkede de nødlidende Nordmænd, til snart at offentliggjøre svenske Meddelelser, til snart at træde sammen med svenske Kommissarier for at gjennergaa de Forandringer i Grundloven, som Foreningen medførte o. s. v. Med en Fasthed og Klogskab, der sikrede dem for at blive mistænkte af de ivrige Selvstændigheds mænd for at være bestukne eller Forrædere, skjønt Björnstjerna nok ofte deri saa Brangvillighed og Mangel paa Dygtighed ¹⁾, lykkedes det disse Mænd at bevare Landets Uafhængighed og Fred, indtil det overordentlige Thing blev samlet den 7 Oktober ²⁾.

1) Björnstjerna forlod Christiania og Regjeringen sammesteds 4 Oktober, anseende det umuligt at komme videre med „ces Messieurs,“ hos hvem han tyktes ei at finde Statsmænds storartede Vuer. Esen S. 229.

2) Med Björnstjerna og Hegermann, som med megen Iver og Dygtighed udførte det Hverv, at tilse, at Konventionen overholdtes af de Svenske, og var Regjeringens Mellemhandler med Carl Johan, der viste denne Hædersmand megen Indest og Fortrolighed, førtes en stadig Brevverling. Under 28 August tilfrev Björnstjerna Statsraadet, at han ei tror at burde indgaa i nogen Underhandling med Oberst Hegermann paa Moss, men som akkrediteret hos Regjeringen nødvendig maatte underhandle umiddelbart i Christiania og forlanger Erklæring, om Statsraadet erkjender ham for kongelig Kommissair eller ei. Han ytrer derhos sin Forundring over, „at Indvaanerne paa Østtiden af Glommen ei skulde repræsenteres paa det overordentlige Storting, da han mente, at om nogen af Norges Indvaanere ere berettigede til at repræsenteres i Nationalforsamlingen, maatte

Mod Slutningen af September organiseredes Landets Høiesteret. Til Justitiarius udnævntes Stiftamtmanden i Bergen Bull og til Assessorer Statsraad Falbe, Justitsraad Collett, Stiftoverretsassessor Mandix, Stifts- overretsassessor Debes, Sorensskriver Kjonig og Byfoged Møgfeldt. Til Justitssekretær udnævntes Kand. juris Poul Holst¹⁾.

det være den, som havde aflagt Huld- og Troskabsed til Norges lovmæssige Konge Carl XIII, og ei den, som endnu „villsefar“ at erkende Valget af Eidsvoldsforsamlingen, der Norges retsfindige Medborgere bleve overstemte af Soldater og Matroser, hvilke mod al forhen kjendt konstitutionel Sædvane repræsenterede Regimenter og Brigader.“ Han anmoder derfor Statsraadet om uden Opsættelse at udfærdige Indkaldelse til Stortinget ogsaa til den Del af Riget, som var occuperet af svenske Tropper.“ Under 9 Septbr. indkom han ei med mindre end 10 Ankeposter over at Konventionen ei holdtes fra norsk Side, hvilke Klagers Ugrund Statsraadet viser i en udfærlig Skrivelse af 13 Septbr. Under 13 Septbr. klager han over, „at Krebs vedbliver at oppvigla almånheten, utsprida falska rykten och stämma tanke-sätten imot föreningen.“ (Statsraadets Forhandlingsprotokol). 9 Septbr. tilskrev han Esen: „Mr. Mathiesen har givet os en Middag paa 30 Couverts paa sit Landsted, hvor Statsraaderne vare tilstede. Isen er brudt (la glace est donc rompue). Esen S. 228. Under 27 Septbr. giver Björnstjerna yderligere og for sidste Gang tilkjende, at han ansaa Konventionen for brudt, hvis noget Kompagni eller Regiment af de ved Konventionen hjemforlovede nationale Tropper en eneste Dag førend den bestemte 14de Dagen efter Stortingets Sammentræden indkaldes, og at Regjeringen skal give bestemte Ordre desangaaende, og forlanger et kategorisk Svar, hvorvidt Statsraadet agter at iværksætte dette eller ikke.

¹⁾ Sednere Expeditionssekretær i Kirkedepartementet, Assessor i Høiesteret og paa flere Thing Repræsentant for Christiania. Til Protokolsekretærer udnævntes Kandidaterne Petersen (sednere bekendt som Høiesteretsadvokat og Statsraad) og Riis.

XI. Det overordentlige Storthing i Christiania.

Den 7 Oktober 1814 samledes de til det overordentlige Storthing udvalgte 80 Repræsentanter ¹⁾ paa Latinskolens store Høresal, hvor Storthinget sednere gjennem en lang Arrække er bleven holdt. Efterat det havde konstitueret sig, blev det den 9 Oktober paa Kongens Begne aabnet af Statsraadet, hvis første Medlem Kammerherre Rosenkrantz oplæste en Tale, som var ham tilstillet fra

¹⁾ Af Rigsforsamlingens 112 Medlemmer mødte kun følgende 20 paa det overordentlige Storthing, nemlig Dr. A. Møller, Kapitain M ogfeldt, Sorensskriver Christie, Sorensskriver Koren, Provst Schmith, Foged Johan Collett, Diriks, Sorensskriver Weidemann, Lysgaard, Grev Wedel, Steenstrup, Teis Lunde-gaard, Sorensskriver Bryn, Amtmand Krohg, Elling Valbo, Jørgen Aall, Major Sibbern, Sogneprest Hount, Forseth, Stoltenberg. I Akershus Amt, Nordre Bergenhus Amt, Christiania, Christianssand, Christiansfund, Drammen, Frederikshald, Frederikstad, Hedemarkens Amt, Laurvik, Laurviks Grevskab, Mandals Amt, Moss, Nedenes, Stavanger og Stavanger Amt, Thron-dhjem og Nordre Throndhjems Amt skede aldeles nye Valg, medens man paa de øvrige Steder beholdt en eller to af Eidsvoldsmændene. Paa det overordentlige Storthing savnede man næsten hele det wedelste Parti paa Eidsvold, og blandt dem P. Anker, S. Løvenskiold, Jacob Aall, N. Bergeland, Grøgaard og Omfen. Af Prindssepattiet savnede man M. C. Falsen, Sverdrup, Presterne Rein, Midelfart, Tersin, Darre, Heyerdahl, Kjøbmand Melker, Sorensskriver Rambeck, Lieutenant Heidemann, Kapitain Holdø o. Fl. Af de 36 Gaardbrugere paa Eidsvold blev kun 4 gjenvalgte. Hvis man ei kan antage at Flere, som Falsen, ei ønskede at komme paa Valg, er denne Forkastelse af prøvede og deriblandt dygtige og begavede Mænd og Erstatning ved uprøvede og med et Par Undtagelser mindre dygtige, om og mere snakkelsalige Repræsentanter, næsten ubegribelig paa den Tid. Af de 80 Thingmænd var 50 Embedsmænd, af hvilke 18 Geistlige, 7 Kjøbmænd, 1 Skipper, 1 Løds, 1 Haandværksmand (Garver) og 16 Bønder.

Kongen¹⁾). Denne endte med disse Ord: „Rigets Tilstand byder at høre og overveie de Forslag til Forening, som Sveriges Konge har forbeholdt sig umiddelbart at meddele Stortinget, og hvorved han har forpligtet sig til at fornye de Løfter, han allerede har givet det norske Folk. — Rigets udvalgte Mænd kunne med modent Overlæg og uden andet Hensyn end Fødelandets Larm bedømme Rigets Stilling og vælge hvad der efter Omstændighederne kan blive til dets Bedste!“

„Lader mit Minde leve iblandt eder, Nordmænd! som en Bøns, der vilde eders Vel, der hidtil bevarede Landet fra Anarkiets Rædsler, der, nægtet al Bistand af andre Magter, savnede Midler til at føre det store Verk for Norges Uafhængighed igjennem, og som opofrede sin Tilfredshed og personlige lykkelige Stilling blandt eder, for ei at se Norge ødelagt, men derimod dets konstitutionelle Forfatning sikret og, saavidt muligt, dets Selvstændighed derved bevaret. Jeg havde sat min Hæder og min Glæde i at lyksaliggjøre det norske Folk; nu vil jeg finde min Trøst i den Bevidsthed, at have virket hvad jeg formaaede til at lindre de Trængsler, der tungt hvile over det elskede Fædreland.“

En Deputation af 25 Medlemmer blev derpaa udnævnt af Stortinget, for den 10 Oktober at begive sig til Ladegaardssøen i Anledning af Kongens Skrivelse til Stortinget af 8 Oktbr., hvori han havde anmodet den interimistiske Præsident (Diriks) om at udvalge en Deputation, som kunde møde paa Ladegaardssøen for der at meddeles Underretning om de Gjenstande, paa hvilke han ønskede at henlede Stortingets Opmærksomhed.

Deputationen, hvis Formand Professor Treschow

¹⁾ Den findes i det overord. Storthings Forhandl. S. 21, hos Mall S. 527 og Blom S. 318.

var, fandt Kongen dybt bevæget ved den Fravigelsesakt, som skulde foregaa, og denne Bevægelse greb den hele Forsamling. Formanden blev i den Grad rørt, at han efter at have fremført et Par Ord af sin Tale standsede og kunde ei faa et Ord frem. Hans Sidemand Biskop Bech maatte derfor tage Ordet, og „han tolkede i korte og velvalgte Udtryk de vemodige Følelser, med hvilke det norske Folk skiltes fra dets selvvalgte elskede Konge, og Stortingets dybe Erkjendelse af den Forkjærlighed, hvorpaa han havde givet dette Folk saa talende Prover, og den Iver, hvormed han i dets kritiske Stilling havde søgt at berede det en hæderlig og lykkelig Fremtid. Endelig ytrede han den Overbevisning, at det norske Folk vilde forene sine Bønner til Himlen med Stortinget: at hans Majestæt i en til hans høie Kald svarende roligere og lykkeligere Stilling maatte finde Erstatning for de store Ofre, han havde bragt Norges Selvstændighed.

Skjønt dybt rørt ved dette sidste Bevis paa det norske Folks Hengivenhed, ytrede Kongen i nogle hjertelige Ord, hvor dybt han beklagede Omstændighederne, der gjorde ham det til Pligt at forlade det norske Folk, der altid vilde være ham dyrebart og over hvilket han ei skulde ophøre at nedbede Himlens bedste Gaver“ ¹⁾.

Deputationen modtog derpaa følgende Deklaration eller Erklæring, som Statsraad Rosenkrantz maatte oplæse, da Kongen ei formaaede det: „Jkkun til Folkets Held har jeg villet bære Norges Krone. Rigets nærværende Tilstand, Europas forenede Villie mod Norge og Følelsen af, at de Midler, der levedes os til at forsegte Norges Uafhængighed, ikke ere tilstrækkelige for mine redelige Hensigter, endeligen mit ved Vaabenstilstandens Afslutning givne Lofte, bevæge mig til at nedlægge Norges

¹⁾ Den tilstedeværende Niels Aalls Ord.

Krone tilligemed den udøvende Magt, uden Forbehold, i Folkets Hænder for mig og min Afkom. Jeg løser altsaa det norske Folk fra dets Trostabsed til mig, og, i hvor smerteligt det end maa være for mig, at forlade et Folk, som jeg elsker og som har givet mig saa uforglemmelige Prøver paa sin Hengivenhed, saa bringer jeg dog dette Offer for at bevare Riget for Udelæggelse. Betygget ved Konstitutionen, som det norske Folk selv har givet sig, vil det norske Folks Selvstændighed og Frihed ikke færdes, men lykkeligere Dage, det give Gud! opnaaes ved Fredens Betsignelser ¹⁾).

Ladegaardsøen, 10 Oktober 1814.

Christian Frederik."

Denne Erklæring leveredes Deputationens Formand, som derpaa bevidnede Kongen Stortingets Erkjendtlighed for de store Prøver, som Kongen havde givet det norske Folk paa sin Kjærlighed og Omsorg for Rigets Vel.

Samme Dag indfandt sig paa Ladegaardsøen Contre-Admiral Friherre von Platen, uidentvivel for at paa- skynde Kongens Afreise. Christian Frederik modtog ham i Dverværelse af Statsraadet og benyttede de sidste Timer af sit Ophold til at diskutere Betingelserne for en hæderlig og gavnlig Forening mellem Norge og Sverige, hvorved Platen holdt sig temmelig passiv ²⁾).

Samme Aften (10 Oktober) forlod Christian Frederik Ladegaardsøen, ledsaget af Major Brock, Lector Udler, Sotaptain Holsten og Grev Vargas Bedemar. De stege

¹⁾ Denne Erklæring findes i det overord. Stortings Forhandlinger S. 31.

²⁾ „Den derpaa fulgte Afsked fra Statsraaderne,, siger Statsraad N. Aall, „Ignebe mere en dybt rystende Familiefcene end Oplosningen af et politisk Samfund. Neppe har nogen Konge været omgivet af mere hengivne Tjenere, og sjelden maasse forstod Noget bedre at styre et Folk end Christian Frederik — i Fred.“

ombord paa en Lystjagt, der bragte dem til Jelsøen ved Moss, hvor de gik ombord i den norske Orlogsbrig Alart. Ved Modvind kom den ind til Frederiksværn, hvorfra Udseilingen udhaledes, uidentviol fordi Christian Frederik vilde oppebie Stortingets Beslutning om Foreningen. Uagtet Carl Johan paaskyndte Afreisen ved Kurerer og Adjutanter, fandt den dog først Sted, efterat Foreningen med Sverige betingelsesvis var bestemt. Ikke før den 28 Oktober forlod han Norge paa den danske Orlogsbrig Bornholm, der imidlertid var ankommen for at hente ham. Efter en farefuld Overreise landede han i Aarhus den 4 November.

Den 11 Oktober modtog Stortinget gjennem Treschow Beretning om, hvad der var foregaaet paa Ladegaardsøen, og Kongens Aftrædelsesakt, som leveredes den midlertidige Præsident Diriks, der oplæste samme for Thinget.

Norges Kongestol var nu igjen bleven ledig. Diriks ytrede i den Anledning:

„Kong Christian Frederik har gjengivet Kronen i Folkets Hænder. Ugteværdige Medbrødre! Rigets udvalgte Mand! Eders Sindighed, eders Visdom skal bestemme Fædrelandets Skjæbne. Kun Gaa af os kjende noie dets Tilstand, dets Fordele, dets Mangler. Denne Kundskab er nødvendig for at bedomme dets Læve. Opfordret ved min Pligt som Borger, og end mere ved den Post, hvortil eders hændrende Tillid kaldte mig, foreslaar jeg derfor, at en Komite vorder nedsat til at undersøge Rigets Forsatning og overveie de Midler, der sikrest kunne berede dets Held.“

Efter en Del Diskussioner om Lagthinget og dets Forhold til Odelstthinget og Stortinget ¹⁾, og efterat

¹⁾ „Efter Forslag af Treschow, og efterat Christie med en Evidents, som jeg næsten endnu ikke nogensinde har hørt, havde vist, at Konstitutionen selv paa mange Steder viser, at det saa

Wedels Forslag om, at Lagthingets Præsident tillige skulde være Stortingets, var forkastet, gif man over til at vælge Lagthingets Medlemmer og Thingets Præsidenter og Sekretærer. Ved fleste Stemmer valgtes til Lagthingets Medlemmer: 1) Amtmand Johan Collett, 2) Wedel, 3) Amtmand Sommerfeldt, 4) Amtmand Krohg, 5) Biskop Bech, 6) Treschow, 7) Sorenskriver Berg, 8) P. C. Holst, 9) Sorenskriver Nansen, 10) Diriks, 11) Kjøbmand Iver Holter, 12) Møjsfeldt, 13) Assessor Lange, 14) Sorenskriver Koren, 15) Sorenskriver Bryn, 16) Kammerraad Tidemand, 17) Sorenskriver Manthey, 18) Garver Jørgensen fra Mandals Amt, 19) Assessor Hagerup, 20) Provst N. Hertzberg. Sorenskriver Christie valgtes ved stor Pluralitet til Præsident i Stortinget og Sorenskriver Weidemann til Sekretær. Christie valgtes ogsaa til Præsident i Odelsthinget, og Grev Wedel, som næst Christie havde de fleste Stemmer til at være Stortingets Præsident, blev valgt til Præsident i Lagthinget, hvoraf han var Medlem ¹⁾.

skulde være, „blev det enstemmig vedtaget, at uagtet Stortinget efter § 74 deles i Odels- og Lagthing, skal dog det hele Storting træde sammen og delibere, samt fatte Beslutninger, saa ofte det er Spørgsmaal om Rigets udbortes Forhold og Undersøgelse af dets indvortes Tilstand.“ (Lector Stenersens Brev til J. Hall 14 Oktbr. 1814, cfr. Storth. Forhandl. S. 33). Et nyt Reglement blev s. D. glennemgaaet og modtog det af Sibbern foreslaaede Tillæg: „at al Applauderen, saavel som ethvert lydeligt Tilskjendegivende af Mishag med en eller anden under Stortinget foredragen Sag bør som en saadan Forsamling upassende og uærdig, være aldeles forbuden.“ Det vedtoges derpaa 13 Oktober. Med 52 mod 25 Stemmer vedtoges, at særskilt Præsident og Sekretær skal vælges for Stortinget.

¹⁾ Det er mærkeligt at sammenligne dette Lagthings Sammensætning med vore Tider! Det var et Lagthing, som indbefattede Landets gjevreste og dygtigste Mænd. 5 af dem bleve siden Statsraader.

Den følgende Dag, den 12 Oktober, bestemtes:

1. med 49 mod 29 Stemmer, at 2 Mænd skulde tilforordnes Statsraadet, for i Forening med det at føre Regentskabet. Dertil valgtes Dagen efter Oberst Hegermann og Kommandørkapitajn Fasting, især fordi man i en Tid som denne fandt det urigtigt, at der ikke fandtes nogen Militær i Statsraadet;
2. eenstemmig, at udnævne en Komite af 9 Mænd, der skal lade sig forelægge Statsraadets Protokoller, undersøge Landets Tilstand, og derefter forelægge Stortinget nøiagtig Efterretning desangaaende. Til Medlemmer af samme valgtes: 1) Kapitajn (siden Statsraad) P. Mogfeldt, 2) konst. Amtmand, Slotsfoged (siden Statsraad) P. C. Holst, 3) Grev Herman Wedel-Jarlsberg, 4) Amtmand Krohg, 5) Generalpolitidirektor (siden Statsraad) A. Diriks, 6) Major Hegermann, 7) Konful A. Konow, 8) Pastor Brun, 9) Biskop Sørensen;
3. at underrette gennem Statsraadet de svenske Kommissairer, at Stortinget var beredt til at modtage dem den følgende Dag.

Den 13 Oktober mødte første Gang i Stortinget de under 21 September til svenske Kommissairer ved det norske Storting udnævnte Mænd, Statsraad Baron M. von Rosenblad, Hofkantsler Baron G. af Wetterstedt, Statssekretær Gustav S. Wirsén, Statssekretær A. G. Mörner, Biskop i Linköping Carl von Rosenstein. Dem blev under 18 Oktober tilforordnet den under 12 Oktober udnævnte forhenværende Statsraad Kontreadmiral Friherre Baltazar Bugislaus von Platen, sednere Statholder i Norge.

Valget af disse Mænd var saare heldigt. De optraadte med saa meget Hensyn til den norske Folkecharakter og med saa megen Taft og Forsigtighed ligeover for Nordmændenes pirrelige og let opbrusende Nationalbegeistring.

Mistænkelighed, ja Nationalhad og derhos med saa megen Sindighed og Dygtighed, at de fortjene begge de skandinaviske Folks Erkjendtlighed. Der skulde i de Dage saare lidet til for at bringe den ulmende Jld til at blusse op, hvilket man blandt andet erfarede, da Generallieutenant Schmettow udstedte sin patriotiske Opfordring, paa Grund af at den svenske Oberst Eck havde forlangt Kantonnement for sine Tropper i Omegnen af Keraas. Den gennem-bævede Nordmændene, og den gamle General blev Dagens Helt ¹⁾).

De fremlagde sin Fuldmagt og et af dem samme Dag undertegnet Forslag til Norges Grundlov ²⁾).

Rosenblad holdt i den Anledning en Tale, hvori han blandt Andet ytrede, „at de Forandringer i den eidsvoldske Konstitution, som Kongen har anseet uundgaaelig nødvendige,

¹⁾ De vare ankomne til Christiania 5 Oktbr. med den Tro, at det norske Folk var Foreningen hengiven, og at kun Christian Frederik i Spidsen for et lidet Parti Danske stod i Veien, men de fik snart en anden Overbevisning. De klage over, at de mødtes med Uvillie og Mistanke, fik ikke Møblement i den dem anviste Bolig, og næsten Alle trak sig tilbage fra dem. Sibbern, som havde mødt dem ved Demarkationslinien, afflog deres Indbydelse til Middag; Provst Hount, med hvem de før havde omgaaes venstabeligt, trak sig tilbage. Alene Grev Wedel og Peder Anker lagde aabenlyst sin Velsillie for Dagen. Den sidste gav dem en større Middag paa Bogstad. Bergman-Schinkel S. 223. Om Eck og Schmettow, se Wall S. 535.

²⁾ Carl Johan havde i Slutningen af August begivet sig til Stoæholm, for i Samraad med det svenske Statsraad at udarbejde de Forandringer i Norges Grundlov, som Foreningen med Sverige medførte. Ved sin Tilbagekomst til Frederikshald blev Forslaget til den forandrede Konstitution gennemgaaet af Kronprindsen, de udnævnte Kommissairer samt Nordmændene Tank og Provst Hount, hvorved kun foretoges de nødvendigeste Forandringer ved Grundloven af 17 Mai. Forslaget findes i det overord. Storthings Forhandl. S. 61.

ikke i nogen Henseende rokke de Friheds-Rettigheder, hvorpaa denne Grundlov hviler." Sin Tale endte han med følgende Ord: „Dette Forbund, som Skandinaviens Lykke og Selvstændighed saa heiligen kræver, venter nu af eder, gode Herrer og norske Mænd, sin Fuldbyrkelse. Ei mere med truende Vaaben, men med broderligt Haandslag bør Nordmænd og Svenske møde hverandre til fælles Vres Haandhævelse, til fælles Friheds Bevarelse" 1).

1) Talerne findes i Storth. Forhandlinger S. 57, hos Nass S. 537, Blom, Bilag 20. Johan Collett skrev i et Brev: „Statsraad Rosenblad holdt en særdeles vakker og beskedne Tale, der havde til Diemed at tolke den svenske Konges Følelser for Nationen og hans Ønske, at et Broderbaand maatte blive knyttet imellem begge Folk. Dernæst bleve Forslagene indgivne angaaende de Forandringer, der desaaarsag maatte gjøres i Konstitutionen, hvilke bleve oplæste, og som virkelig ere langt mere liberale end man kunde vente; enkelte Poster ere imidlertid endnu, som de vilde have forandrede og som vi bør søge at beholde, men hvorom Alting er, saa tror jeg at kunne med temmelig Visshed forstke, at alt vil gaa roligt af og at Foreningen vil blive sluttet uden Sværdslag."

Lektor Stenersen beretter i det anførte Brev: „Igaar bleve de svenske Kommissarier indladne, efterat Præsidenten havde ytret den Bekymring, at de muligens vilde bruge Udtryk, der vilde skurre i vore Øren, og bedet Forsamlingen dog ogsaa i dette Tilfælde at tagtage en sømmelig Tausked. Dog denne Frygt var ugrundet; thi i den Tale, som Rosenblad oplæste, var alt stødende med største Omhyggelighed undgaaet, og der fandtes ikke det mindste om Undersaater, Oprørere eller noget beslige, nei ikke engang Kielstraktaten blev nævnt, men overalt forudsattes det stiltfende, at Norge selv havde Ret til at bestemme sin Skjæbne. Da Taleren var endt, gik samtlige 5 Kommissarier efter hinanden i meget ydmyge Stillingen hen til Præsidenten, den herlige Christie, der stod der i sin skønne, mandige, ædle Stilling paa en Forhøining, og modtog her som en Konge deres Fuldmagter og øvrige Papirer: for Tilskuernes Dine lod det næsten som om disse Herrer vare Supplikanter, der ydmygt nærmede sig en Throne." — — — „Kan de skønne Beregninger om det forenebe

Præsidenten lovede i sit korte Tilsvær, „at Fædrelandskjærlighed og Klogskab vil lede Deliberationerne.“

Den følgende Dag, den 14 Oktober, blev der i Thinget bestemt med 76 mod 2 Stemmer, at en Komite af 9 Medlemmer skulde udnævnes til at modtage nærmere Oplysninger fra de svenske Kommissarier. Dertil valgtes 1) Præsident Christie, 2) Etatsraad Treschow, 3) Amtmand Johan Collett, 4) Politimester A. Arngen, 5) Major Sibbern, 6) Biskop Bæch, 7) Bonden Nordgaard, 8) Lensmand Forseth og 9) Bonden Grif Nord. Assessor Lange skulde indtræde, naar Christie som Præsident hindredes. Treschow blev valgt til Formand ¹⁾).

Den til at undersøge Landets Stilling o. m. nedsatte Komite, der havde valgt Kapitain Mogsfeldt til Formand, indkom den 19 Oktober i Stortinget med sin Beretning, hvoraf man blandt andet erfarede, at i Landet cirkulerede 19,792,525 Rigsbanksedler, hvoraf Halvparten vare ufunderede, at Demarkationslinien fra Soon til Kongsvinger var besat med 7,876 Mand ²⁾). Udsigterne vare

Skandinaviens Fremtids Lykke erstatte den virkelige Ulykke og moralske Fordærvelse? Selv om vi undervungne gjøres til Slaver, vil jeg staa vore Lænker af Jern da højere end de gyldne, hvormed vi muligens nu kunde overvindes. Saaledes tænke mange paa Stortinget, men ei alle; hvilke der skulle seire ved alene den højeste.“ Saa tænkte og skrev selv en Stenersen til J. Aall den 14 Oktbr. Hermed kan sammenlignes Prof. Herslebs lille Skrift af 12 Oktbr. 1814 „Til mine Landsmænd, et Par Ord i Anledning af Hr. Strøms Skrift „om Forbindelsen mellem Norge og Sverige.“

¹⁾ Ved 40 mod 38 Stemmer bestemtes, at Komiteens Personale skal være 9 og $\frac{1}{3}$ af Landalmuens Klasse, og med 58 mod 20 Stemmer antoges, at intet Medlem af den forhen nedsatte Komite til at undersøge Rigets indvortes Tilstand maa vælges til denne.

²⁾ Beretningen findes ikke i Stortingsforhandlingerne for 1814, men i Uddrag hos Aall S. 541. Ved Hjælp af Landeværnet

visselig mørke, men Storthinget var ei forknytt. Det vidste, at hvis Foreningsvilkaarene ei bleve antagelige og det vilde vove det yderste, saa fandt det Støtte hos hele Folket, som var mindre end venlig stemt for en Forening med de Svenske. Fra de forskjelligste Steder modtog man Tilbud om Penge og Levnetsmidler til Hæren. I Throndhjems By dannede der sig efter Byskriver Carl Falsens Opfordring et frivilligt Jægerkorps, der vilde tjene paa egen Bekostning, og næsten overalt sporede man blandt Ungdommen i det mindste Lust til at afsvætte den Skam, som Nationalæren forekom dem at have lidt ved det korte, ublodige Felttog. Oberst Rode, der havde deltaget i Gidsvoldsmodet 16 Februar og under Krigen havde en Befaling paa Hedemarken, indgav til Storthinget en Betænkning, hvori han udførlig søgte at godtgjøre, at Norge kunde fortsætte Kampen uden at frygte Udfaldet. Denne Fremstilling af en agtet og erfaren Kriger bidrog ikke lidet til at styrke Manges Mod ¹⁾.

Da Baabenstilstanden med de Svenske begyndte at nærme sig sin Ende og de svenske Kommissarier i en velstreven og moderat Note af 17 Oktober havde givet en Oversigt over Forholdene og erklæret, at en Forlængelse af Baabenstilstanden ei vilde indvilges, blev af Treschow den 20 Oktober fremsat flere Spørgsmaal til Afgjørelse ²⁾, og blandt disse Hovedspørgsmaalet „Skal Norge som

kunde vel denne Styrke inden 5 Uger forøges til 21,000 Mand, men i Magasinerne havde man neppe Forraad til 2 Maanedes. Paa Beklædning til et Winterfelttog og paa Ammunition, Læger o. m. havde man Mangel. Arenfeldt havde erklæret, at det neppe vilde være muligt at hindre Fienden i at trænge frem til Christiania og bemægtige sig Akershus, hvor den største Del af Hærens Ammunition befandtes o. s. v.

¹⁾ Rodes Afhandling findes i Storth. Forhandl. S. 172.

²⁾ De findes i Storth. Forhandl. S. 164, hos Wall S. 543, Blom S. 231.

et selvstændigt Rige under visse Betingelser forenes med Sverige under en Konge?"

18 Repræsentanter holdt i denne Anledning Taler¹⁾. Den varmeste blev holdt af Presten Niels Hertzberg fra Hardanger²⁾. Han erklærede, „at skulde Foreningen med Sverige ei være at opnaa uden at krænke vor Frihed, Selvstændighed og Gud, da er det vistnok bedre at dø med Gude end leve med Skam.“ Blandt hans Forslag, skrevne „med Drageblod“ var, „at hver By, som Svensken nærmede sig, skulde brændes. Enhver Borger skal antænde sit Hus før han forlader det, og hver Borger, der træffes fra en af Fienden besat, ubrændt By, han hænges som en æreløs Riding og hans Eiendom konfiskeres. Enhver Bønder paa Landet være samme Straf underkastet, saafremt han forlader sine Huse uden som Afkehoer, naar Fienden maatte besætte Gaarden“ o. s. v. Med mindre Ild, men større Besindighed og Ro talte Biskop Beck, Professor Treschow o. Fl.

Tilfidsst reiste Grev Wedel sig og holdt med glødende Betsalenhed sin berømte Tale, hvori han med stor Sagkundskab og Statsmands Overblik, men under skarpe Sidehug til den danske Styrelse beviste, at Norge for Tiden ligeover for en overlegen, vel udrustet svensk Hær, uden Foreningspunkt, uden Allierede, uden øvede Generaler, uden Handel, uden Skibsfart, uden Finantser ei kunde haabe at beseire Sverige, understøttet af Europas største Magter, og ei kunde bestaa som eget Rige; at Gjen-

¹⁾ 14 af dem indleverede deres Foredrag til Protokollen, og de findes i det overord. Stortb. Forhandl. 1ste Udgave S. 153, 2den Udgave fra S. 125—195, Reiersens og J. Wall's hos Wall S. 545—46

²⁾ Hertzberg vilde dog maasse ved disse stærke Udtryk kun vise, hvilke energiske Midler man maatte gribe til, hvis Krigen skulde fornyes.

foreningen med Danmark, selv om den var mulig, ei var tilraadelig, medens han ansaa Foreningen med Sverige onskelig, „fordi den var naturlig med Hensyn til Belliggenhed, fælles Oprindelse, fælles Seder, fælles Tapperhed, fælles Frihedskjærlighed, fælles gamle Love, fælles gamle Sprog, skjønt renere i Sverige end i Norge, fælles politiske og Handelsinteresser. — — — „Nu skal eders Visdom afgjøre om I, ved at erklære Norge og Sverige forenede under en Konge, med Forbehold af Eidsvoldskonstitutionen og af Konventionen, afsluttet paa Moss, ville befæste Norges konstitutionelle Frihed og Selvstændighed, eller om vi skulle udsætte os for ved Krigens Vaaben at vorde et underkuet Folk, der ei har anden Billie end Grobrerens vilkaarlige Bud: om Norge, som i 7 Aar har sukket efter Rolighed, skal gjengives den gyldne Fred, Handel, Skibsfart, Næringsveie, Overflod — eller om vort kjære Norge skal gives til Pris for alle de Rædsler og Plager, som Krig, borgerlige Uroligheder, Mangel og standsede Næringsveie medføre. Den, som vælger Krig, maa vel betænke, hvor mange Ulykkelige Sukke ville besvære hans Samvittighed i den sidste Stund og hvor mange Forbandelser han tager med sig i sin Grav. Han maa betænke, om han for den Almægtiges Domstol kan forsvare, at have i Dag affagt Dødsdom over tusinde Uskyldige, som ville vorde Krigens Dfne“ 1).

Da det derpaa kom til Afstemning, stemte 72 Medlemmer for Foreningen med Sverige, men kun 5 imod 2).

1) Overord. Storthings Forhandl. S. 270—288 og Aall S. 548.

2) De 5 vare: Bergens Byes Repræsentanter Asfæsfor Hagerup, Konsul A. Konow, Kapitain Møksfeldt og Sorenskriver Christie og Repræsentanten fra Nordre Bergenshus Sogneprest Niels Griis Dahl „paa Grund af deres Kommittenters udtrykkelige Forlangende.“ De havde modtaget følgende Dokument af

Med 47 mod 30 Stemmer vedtoges samme Dag, at Kongevalget ei skulde foretages, førend man var bleven enig om de Forandringer, som Rigets Grundlov i Anledning af Foreningen skulde modtage.

Paa Kapitain Moxfeldts Forslag blev Stortingets Bestemmelse af 20 Oktober meddelt de svenske Kommissairer i følgende af Christie forfattede Skrivelse, som enstemmig bifaldtes:

„Norges overordentlige Storting, som i flere Dage har været samlet for at overlægge om Rigets Lærv, har i Dag fattet den Beslutning: at Norge skal som et selvstændigt Rige forenes med Sverige under en Konge, men under Overholdelse af dets Grundlov, med de til Rigets Held og i Anledning af dets Forening med Sverige nødvendige Forandringer. Disse Forandringer i den af Hans Majestæt Kongen af Sverige ved Konventionen til Moss den 14 August dette Aar erkjendte Konstitution, ville det hastigst muligt blive overveiede og besluttede af Stortinget; og, saa snart som dette er skeet, vil Stortinget høitideligen udvælge og erkjende Sveriges

20 Septbr.: „Vi have svoret at ville vove Liv og Blod for at have Norges Selvstændighed, og vi ville holde vor Ed. Vi underrette hermed Bergens 4 til næstkommende Storting udvalgte Repræsenteranter om denne vor ufravigelige Beslutning, og befuldmægtige dem hermed til at forkynde for Stortinget, at vi undertegnede ikke vilde eller ikke kunde løsbinde vor allernaadigste Konge fra hans Ed, men at vi ville regjeres af den valgte Norges Arving Christian Frederik, og at vi under intet Vilkaar vil hylde svensk Overherfskab og tabe vor Selvstændighed, som var at bryde vor Ed.“ Underkrifterne udgjorde 7 tætskrevne Foliostider, og øverst stod Biskop Brun. Morgenbladet 1849, 23 Novbr. Teis Lundegaard udeblev, og, da han den følgende Dag afæskedes sit Botum, afgav han det først med „betinget Ja“, efterat Thinget havde paalagt ham at afgive sin Stemme. Storthings Forhandl. S. 314.

Konge Hs. Majestæt Kong Carl XIII som Norges konstitutionelle Konge. Hvilket jeg efter Stortingets Beslutning, og med Hensyn til Hans svenske Majestæts Kommissaires Ytring ved deres Nærværelse i Stortinget den 13de i denne Maaned herved giver mig den Ære at kommunikere. De ville derfor modtage Bevidnelsen om min fuldkomne Høiagtelse.

Christiania, i Norges overordentlige Storting den
20 Oktober 1814.

Christie.

Weidemann¹⁾.

p. t. Præsident.

Sekretær.

Den 21 Oktober indfandt de svenske Kommissaires sig i Stortinget, hvor Rosenblad holdt en Tale, der i Oversættelse lyder: ²⁾

„Gode Herrere og norske Mænd, Præsident og samtlige Medlemmer af Norges Riges Storting!

Vi have ikke et Dieblif villet opsætte, gode Herrere og norske Mænd! offentlig for eder faa lagt for Dagen vor levende og usfroktede Glæde over den af eder igaar fattede høitidelige Beslutning. Den er saaledes kommen, den evig mindeværdige Dag, som skal ende Nordens langvarige Misforstaaelser og aabne nye Tidsaldre af Fred, Ære og Held. Nordmænd og Svenske have nedlagt de Baaben, som de nyligen rettede mod hinandens Bryst, for, paa Spidsen af de Fjelde, som fordum betegnede fiendtlige Grændser, at opreise et Minde for Forsoningen og den nye Broderpagt. Der skulle de affværgge alle Fordommenes Forvildelser, alle ømsindtlige Grindringer af det Forbigangne og love hinanden Enighed i Raadslag, Enighed i Farens Stund, Dverbærelse med hverandre,

¹⁾ Storthings Forbandl. S. 300.

²⁾ Talen paa svensk findes i det overord. Storb. Forbandl. S. 914.

ubøielig Kraft mod Undertrykkelse. Derfra skulle de kundgjøre for Verden, at de ikke stræbe efter nogen anden Ære, end at leve selvstændigen mellem sine Klipper, og at Nordpolen og Havet paa engang ere Grænsen for deres Herredomme og for deres Forhaabninger. — Det er saaledes paa Kongens Begne, i hans Søns og Sønesøns Navn, og i det fælles Fædrelands, at vi til eder, gode Herrer og norske Mænd! frembære deres forenede Taksigelser. Forsynet, som har vaaget over Norden under alle ublide Omvælinger, der have overgaaet Europa, velsigne denne Stund, da tvende Folk af samme Stamme, samme Frihedsaaend og samme Nationalcharakter, skulle, under en fælles Konge, søge Beskyttelse for gjensidige Rettigheder!

Af eders Beslutning have vi erfaret, hvor vigtigt I selv anse det, snart at optage til Overveielse og Afgjørelse de af Kongen foreslaaede Forandringer i Grundloven. Vi dele med eder en lige Overbevisning, uden ringeste Ophold at bringe denne vigtige Sag til en forønsket Slutning, saa at ingen Hindring mere skal udsætte den høitidelige Erkjendelse af Kongen og hans ved Successions-Ordnningen af 26 Septbr. 1810 bestemte Efterfølgere. Vi ere derfor færdige til med den af eder tilforordnede Komite strax at indlade os i en nærmere Granskning af Konstitutionsforslaget, forviisede om, at fra eders som fra vor Side intet Dieblif skal forsømmes at trykke det sidste Segl paa begge Rigers Forening. Da vil Kongen i eders Ekjød nedlægge den Ed, som vil blive eder en Borgen for hans Regjeringslære og Tænkemaade. Da skulle I modtage den Fyrste, som, kaldet til en Dag at fortsætte sin Faders omme Omhu for Skandinaviens Riger, allerede ser sin Ære forenet med det ældgamle Norges Ære, og sin egen Lykke ene at blive en Folge af den, som han kan berede for eder. Af hans Mund skulle I lære, hvor høit han skatter et Folk, som kjender sit Værd og ved at sætte

Bris paa sin Frihed. I denne Tænkemaade opfoster han sin Søn, som med et nordisk Navn skal hilse eder i Nordens ældgamle Sprog, og omgivet af Haabets Blifftolke eders Ønsker for hans Farfaders Throne og ved sin Faders Side."

Præsident Christie svarede:

"Med stadig Hensyn paa Fædrelandets Vel og den skandinaviske Halvøs Held, ville Norges Repræsentanter uafsladeligen gaa frem i at overveie og beslutte de Forandringer i Grundloven, som blive nødvendige i Anledning af Norges og Sveriges Forening."

Efter Forslag af Sørenskriver Nansen bestemtes, at det norske Folk skulde snarest muligt underrettes om, at Norges udkaarne Mænd som frie Nordmænd havde indgaaet Foreningen, og efter Biskop Bechs Forslag overdroges det Møjsfeldt at forfatte Kundgjørelsen, som denne dygtige Mand samme Nat heldigen udførte ¹⁾.

Efterat Foreningen mellem Norge og Sverige den 20 Oktober var besluttet ²⁾, tog Stortinget med Iver sat paa at gennemgaa de Forandringer i Grundloven, som det efter Overenskomst med de svenske Kommissairer ansaa fornødne. Den af Stortinget nedsatte Komite til at underhandle med Kommissairerne var imidlertid foreløbig bleven enig med disse om de fleste Grundlovsbestemmelser. Kun om nogle Punkter kunde de ei enes, hvorfor Sagen forelagdes Stortinget. Den 25 Oktober

¹⁾ Den findes hos Wall S. 552 og Blom S. 236.

²⁾ Saasnart Kronprindsen fik Kundskab om Stortingets Beslutning af 20 Oktbr., gav han Ordre til den svenske Hærs Opbrud fra Norge, meddelte den russiske General Bennigsen, der laa med et anseeligt Armeekorps i Holstein, for om tiltrængtes at understøtte de Svenske, at vende tilbage til Rusland, og affagde den Hjælp af 3000 Preusser, som ogsaa stod til hans Raadighed.

andt levende Debatter Sted i Thinget i Anledning af Kommissairernes Forslag til Forandring i Grundlovens § 25 og § 26. Den foregaaende Dag havde Thinget i Anledning af Steenstrups Forespørgsel: „Hvorvidt man var berettiget til at gjøre Forandringer i den norske Grundlov,“ med 69 Stemmer vedtaget som et almindeligt Princip, „at ingen andre Forandringer i Grundloven ved dette Storthing maatte tages under Overveielse og afgjøres, end de, som ere nødvendige formedelst Norges og Sveriges Forening.“ Den 25de toges enstemmig, førend Ventilationen til Forandring i Grundloven foretoges, den Bestemmelse, „at Storthingets Beslutninger til Forandringer i Grundloven blot skulde ansees som Svar paa de svenske Kommissairers Propositioner, og ikke for Tiden høitidelig erklæres for Ultimatum“ ¹⁾).

Flere Talere ytrede sig den 25 Oktober om de Principer, som burde følges, og blandt dem Thronhjems Repræsentant, den sednere som varm Fædrelandsven befjendte Pastor Schulz. Han mente, at Forandringerne ved Gidsvoldskonstitutionen maatte fra Storthingets Side gjøres med Frihed og ikke efter Sveriges Forskrift, og saaledes at Nationens Ære kunde bestaa med Foreningen. „Da skal Norges Held kunne forenes med Sveriges, og den 20 Oktober 1814 kunne blive velsignet blandt Norges Fjelde. — — Lader os handle om Norges Sag saaledes, at det kan bestaa med Folkets Hæder og Værdighed, og at vore Efterkommere ikke skulle sukke over os, naar de med Historiens Lys søge de ærværdige Høie og tause Grave, hvor Norges hæderlige Slægter hvile“ ²⁾). Major Sibbern, Medlem af Underhandlingskomiteen, opmuntrede Thinget til rolig Overveielse af et vanskeligt Emne, og

¹⁾ Storth. Forhandl. S. 332.

²⁾ Storth. Forhandl. S. 332—40.

ytrede: „Lader os ikke altfor ængstelige veie Ord og Udtryk; vi bygge da Mistillids, en sig selv forstyrrende, Grundlov, og Foreningen istedetfor fælles Held vil bringe fælles Uheld. Ængstelig Frygt og Mistillid er desuden Nordmandens ædle Karakter ubekjendt, og rober moralsk Mangel paa egen Kraft“ ¹⁾. Angaaende § 12 „om at Kongen vælger sit Raad“ o. s. v., ytrede sig Presten Dahl, Sorenskriver Koren o. Fl., for at Stortinget skulde udnævne Statsraadet, og mod en Generalguvernør, men med 61 mod 16 Stemmer antoges § 12 ²⁾.

Under Behandlingen af § 25, om at Kongen har højeste Magt over Krigsmagten, og § 26, at han har Ret

¹⁾ Storth. Forhandl. S. 343.

²⁾ Storth. Forhandl. S. 430. Koren holdt i den Anledning en furios Tale (S. 340). Presten Neumann vilde, at det i Grundloven skulde optages, at den norske Hær aldrig maatte bruges mod Danmark (S. 350). Peder Bøgvald, at Kongen ei bør have med Norges indvortes Forfatning eller Bestyrelse at bestille. Alle Embedsmænd bør beskikkes af det norske Statsraad og disse igjen af Stortinget, hvorved Nationen erholder Betyggelse for, at Embedsmændene blive aldeles uafhængige af Kongen og sine Medborgere hengivne. Bestemmelsen i Konstitutionen for, at Kongen kan give og ophæve Anordninger, indkræve Afgifter og Skatter, at han har Benaadningsret, at han vælger og beskikker Embedsmænd med videre, bør udgaa og overføres dels paa Statsraadet, dels paa Stortinget. De svenske Brødre rømme uden Ophold det besatte Land og Fæstninger. Ingen i Norge maa modtage nogen Rangstitel eller Orden, uden han vil forlade Riget o. s. v.! Storth. Forhandl. S. 357. Den radikale Peder Bøgvald og Teis Lundegaard vare Repræsentanter for Vister Amt! I Anledning af Ytringerne om § 12 ytrede Carl Johan sig: „Ingen Ting er mere urimeligt for ikke at sige forbrudersk (brottslig), end den Partisrækked, hvormed man har rovet at sætte under Debat, om Kongen skal have Ret til at udnævne Statsraad og Generalguvernør.“ o. s. v. Bergman Schinkel 8, S. 365. „Om vi lade dem gaa paa, skal de snart komme til at ville foreskrive os Love i Stockholms Slot.“

til at sammenkalde Tropper, begynde Krig og slutte Fred o. s. v., gif Oppositionsmanden A. Konow fra Bergen med hensynsløs og ensidig Hestighed løs paa Underhandlingskomiteen, og erklærede endog: „Alt, hvad Nationen mest frymper sig for, eller er mest stemt imod, bevirkes ved samme“ ¹⁾). Møhsfeldt søgte at ende det langvarige og heftige Ordskifte, hvori Ræder, Bøgvold o. Fl. deltog, ved et Impromptu-Forslag til de omstridte Paragrafers Redaktion, hvortil han af Grev Wedel opfordredes. Han mente, at den 25de § i de svenske Kommissairers Forslag burde antages saaledes, som den der er affattet, forsaavidt den har Hensyn til fremmede Magters Tropper og vore Troppers Uddragelse over begge Rigers Grændser; men foreslog det Tillæg: „naar Sveriges Kyster eller Grændser angribes, skal den halve Del af Norges organiserede Landmagt kunne bruges i Sverige, og naar Norge angribes, skal Sverige komme Norge til Hjælp med saa megen Landmagt, som den halve Del af den norske Landmagt udgjør. En større Hjælp skal ikke gives eller modtages uden Stortingets Samtykke; ei heller maa norske Tropper uden

¹⁾ Konows heftige Anfald paa den Komite, som havde faaet det vanskelige Hvers, at mægle mellem de stridende Interesser, fandt Anklang i Thinget, hvor en stor Pluralitet var misfornøiet med Formanden Treschow, som man fandt for svag og svielig ligeover for de kloge svenske Kommissairer. Den 26 Oktober besluttede Stortinget, at Christie, Møhsfeldt, Sørensen, Diriks, Grev Wedel og Schulz skulde tiltræde Underhandlingskomiteen. Treschow blev saaledes faktisk affat, og Underhandlingernes Ledelse kom i den ligesaa kloge som kraftfulde Christies Hænder. Brømel S. 286. — Da en af Kommissairerne dadlede den Stivhed, som Nordmændene lagde for Dagen, og tilføiede: „hvad Raad have dog vel Herrerne, om de ei slutte Foreningen,“ svarede Christie alvorslig: „Desperation, min Herre!“ — Konow havde foreslaaet en Hæsstøtte og Appanage for Christian Frederik, men 3 Novbr. frasaldt han Forslaget, „formedelst de Ubehageligheder, som samme i nærværende Tid vilde foraarsage.“

Stortingets Samtykke bruges udenfor Sveriges Grænser." Denne Redaktion blev antagen af Thinget, men foranledigede et Diktat til Protokollen fra de svenske Kommissairers Side, der blandt andet gjorde opmærksom paa, at Foreningen mellem Sverige og Norge blev af den Natur, at begge Riger delte Skjæbne med hinanden med Hensyn til Krig og Fred. Det var vistnok Folkets Rettighed at bestemme Antallet af det stridbare Mandskab efter Folkemængde og finansielle Kræfter, men det kunde ikke blive Folkets Ret at indskrænke Kongens Magt til at disponere over den engang til Folkets Sikkerhed og Kronens Anseelse bestemte Krigsmagt" ¹⁾). Kommissairernes Diktamen foranledigede, at hine §§er igjen bleve tagne under Overveielse 1 Novbr., og efterat flere Talere havde ytret sig for og imod ²⁾), blev der ved 57 mod 21 Stemmer besluttet, at de svenske Kommissairers Forslag med Hensyn til disse §§er bifaldes ³⁾). Den 27 Oktbr. antog

¹⁾ Uall S. 558. De svenske Kommissairers Diktat til Protokollen findes i Storth. Forhandl. S. 486—96.

²⁾ For talede Treschow, Bæch, Sørensen, Abel, Bryn og Sibbern, mod Ræder, Schulz, J. Uall, Bull, Dr. Møller, Stoltenberg og L. Lundegaard, der ytrede: „Jeg paastaar, at den 25de § i vor Grundlov skal staa ved Magt, som den nu er. Jeg haaber, at de ærede Stortingets Medlemmer ikke lade sig overtale til at fravige Norges Selvstændigheds Ret. F. Ex. naar Sverige kommanderer de norske Tropper ud af Landet, saa er jeg vis paa, at her bliver en stor Opstand iblandt Krigsfolket; det saa vi i 1810 og 11, hvorledes det gik til i Christianssand, da Kongen af Danmark kommanderede de norske Matroser til Holland. Gandelig, det samme vil blive Tilfældet med Sverige. Jeg raader altsaa Sverige til at handle venligt mod Norge, om det vil nyde noget Godt af det. Nei, lad vor § 25 staa, og jeg for min Del takker Kapitain Møysfeldt for sit gode Forslag og holder hart ved det, som er gjort." Storth. Forhandl. S. 511.

³⁾ Ved § 23 havde Kommissairerne i deres Forslag udeladt

Storthinget enstemmig Arvefølgeordningen, saaledes som den under 26 September 1810 i Sverige var vedtaget. 3 Novbr. forkastedes med stor Pluralitet Forslaget til en Takadresse til Christian Frederik, hvilket Forslag havde vakt megen Uvillie blandt de Svenske.

En alvorlig Kamp fandt igjen Sted i Anledning af § 82 om Kongens Ret til at naturalisere Fremmede. Det svenske Udkast lød: „Til Embeder i Staten skulle udnævnes de norske Borgere, som bekjende sig til den evangelisk-lutheriske Religion, have svoret Kongen og Konstitutionen Troskab og tale Landets Sprog. Som Folge af Kongeriget Norges Forening med Sverige skal Kongen foreslaa begge Rigers Repræsenteranter ved deres næste Sammenkomst en Lov til Antagelse om Vilkaarene for gjensidig Borgerret for Nordmænd og Svenske. Imidlertid skal det bero paa Kongen ved enkelte Tilfælde, hvor han finder det særdeles nødvendigt, at ansætte norske Embedsmænd i Sverige og svenske i Norge, dog saaledes, at til Præster og Dommerembeder alene kunne udnævnes Indfødte. Til Lærere ved Universitetet og de lærde Skoler, til Læger og til Konsuler paa fremmede Steder kunne Udlandinge beskiffes. Ingen maa beskiffes til Stiftamtmand eller beklæde de Embeder, som i § 22 ere nævnte, førend han er 30 Aar gammel, og Ingen beskiffes til

den sidste Bestemmelse: „Ingen personlige eller blandede arvelige Forrettigheder maa tilstaaes Noget for Fremtiden. „Paa Forespørgsel erklærede Kommissairerne, at Grunden til Udeladelsen er, at da Kongen har denne Ret i Sverige, var det upassende, om han i et Forslag, som fra hans Side blev gjort det norske Folk, havde frasagt sig denne Ret, da det saa kunde synes som han ikke vilde lønne Fortjenester i Norge. Men naar det er Nationens Onske, at Udeladelsen skal finde Sted, kan der fra Kongens Side Intet være derimod. Sammenl. Carl Jobans Brev derom af 9 Oktbr. Bergman-Schinkel 8. S., 359.

Magistratsperson, Underdommer eller Foged, førend han er 25 Aar gammel."

Mod dette Forslag talte Nansen, Møghfeldt, Sarz fra Laurvik, Jørgen Hall fra Borsgrund, Biskop Sørensen fra Christianssand og Sodemann fra Thronhjelm. Den sidste paaviste især og med Skarphed, at Kongen saaledes fik Ret til at indsætte svenske Generaler o. s. v., svenske Bisper, ja Klokkere, svenske Amtmænd og Stiftamtmand o. s. v. Han begyndte sin Tale saa: „Norssk Mand paa norssk Storting bør tale Norges Sag, svensk Mand paa svensk Rigsdag Sveriges," og endte den med „hvem har Nationen at anklage for Norges Bancere? Os, som nu i Dag sidde her paa Stortingets Bænke, os Rigets Mænd, der uden Nødvendighed opgive Nationens vigtigste Rettighed. Brødre! disse Ting bør ikke saa at være!" 1)

Ved Botering efter Navneopraab bestemtes ved 70 Stemmer mod 7, „at de Paragrafer i Grundloven, som angaa Indfødsretten og Naturalisationen, skulde forblive uforandrede saaledes som de i den paa Gidsvold antagne Grundlov vare indførte."

Med denne Beslutning vare de svenske Kommissairer utilfredse og androg, at den i § 83 indeholdte Bestemmelse, der giver Stortinget Naturalisationsret, maatte udgaa. Da Stemmerne ved Boteringen herom vare lige, besluttedes, at Sagen skulde udsættes i 2 Dage. Den foretoges atter 2 Novbr., og efterat flere Talere havde yttret sig imod Forslaget, blev det forkastet med Pluralitet 2). Nu

1) Storth. Forhandl. S. 363—373.

2) 43 stemte nu imod, idet Lensmand Forseth, Elling Balbo, Melum og Lods Lars Gods gik over fra Ja til Nei. Om de mange Forslag, der fremkom fra forskjellige Medlemmer, og de vidtløftige og trættende Debatter, der om flere af disse opstode, maa vi henvise til det overordentlige Storthings Forhandlinger. I Nansen, Røder og Koren havde Stortinget faaet tre meget

vægrede Kommissairerne sig ei længere ved at antage Stortingets Beslutning ¹).

XII. Norges og Sveriges Forening fuldbyrdes.

Efterat begge Parter endelig vare blevne enige om de Forandringer, som skulde foregaa i Grundloven af 17 Mai, og Stortinget havde erkjendt Christian Frederiks Fravigelse og løst ham fra hans Ed, og de svenske Kommissairer havde afgivet Forflaring om, at de paa Kongens Vegne antog Grundloven, samlede Stortinget den 4 Novbr. om Eftermiddagen, og valgte nu enstemmig Carl XIII til Norges Konge. Saaledes fuldendtes denne Forening mellem Skandinaviens nær beslægtede Folk, som gennem Aarhundreder saa ofte have optraadt mod hinanden som bitre Fiender, og vi haabe, at den 4 Novbr. vil efterhaanden blive for begge Folk ei blot en saare mærkelig, men ogsaa kjær Dag, da en Forening blev sluttet, der væsentlig har bidraget og forhaabentlig stedse vil bidrage til at styrke de forenede Rigers Uafhængighed og Selvstændighed ligeover for mægtige Naboer ²).

talende Medlemmer. Ræder og Roren kaldtes Pufværket, da den ene reiste sig, naar den anden satte sig.

¹) Carl Johans Breve af 7, 8 og 9 Oktober. Bergman Schinkel 8, S. 357.

²) „Igaar,“ skrev Johan Collett, Medlem af Underhandlingskomiteen, „blev endelig det store Værk fuldbragt, og i Dag er det ved Kanonerens Torden fra Fæstningen bekjendtgjort, at Sveriges Konge Carl XIII blev udvalgt tillige til Norges konstitutionelle Konge. I Dag er en Deputation afgaaet til Frederikshald, for at overbringe Hans Kongl. Hoisbed Kronprindsen Efterretning derom, hvilket dog forud i Nat blev affendt med Major Kaltenborn som Kurier. Foreningen er saaledes sluttet, Gud give til begge Rigers Held og Lykke! Nationens Ære og

Kongevalget blev strax meddelt Regjeringen og de svenske Kommissairer, og den 7 Novbr. oplæstes den af en Redaktionskomite redigerede Del af Grundloven, som bifaldtes; men for Sikkerheds Skyld bestemtes, at Redaktionskomiteen, som bestod af Sorensskriver Berg, Slotsfoged Holst og Landsdommer Nansen, skulde forelægge Underhandlingskomiteen og Kommissairerne det redigerede Exemplar. Samme Dag afreiste en Deputation af syv Mænd, der af Præsidenten var valgt til at underrette Kongen, eller paa hans Vegne Kronprindsen, om det skete Kongevalg. Deputationen traf Kronprindsen paa Frederikshald, hvor den strax fik Foretræde. Deputationens Formand Grev Wedel ytrede blandt Andet sin Glæde over, „at den lykkelige Tid var kommen, da Nordmænd og Svenske kunne favne hinanden som Brødre, der have en fælles Fader, og at de kunne kappes om at vise denne fælles Fader Lydighed, Troskab og Hengivenhed“. Han endte sin Tale med „at ytre for Deres Kongl. Høihed det oprigtige Ønske, at De og Deres haabefulde Son vilde naadigen behage i Norges Hovedstad at modtage Pantet paa det norske Folks usvigelige Troskab og uroffelige Hengivenhed for dets nye Konge og Kongeræt, og at Deres Kongl. Høihed derved vilde give os Leilighed til nærved at beundre den Fyrste, hvis sjeldne Egenskaber bestemte ham til at bære Norges og Sveriges forenede Kroner, naar Hs. Majestæt, mæt af Dage og ledsaget af

Hæder er ikke frænklet, derfor er vor Konstitution et talende Bevis, og ved denne ere ogsaa Folkenes Rettigheder sikrede. Jeg kan altsaa med Visshed sige, at der er den største Grund til at haabe, at Norge i Fremtiden vil vorde langt lykkeligere, end det nogensinde var under Danmark, og end det sandsynligvis vilde have blevet under en egen, vel etegod og høist elskværdig, men dog saare svag Konge.“

sine Undersaaters Belsignelse, er gaaet til Hvile ved Siden af sine store Fædre" ¹⁾).

Kronprindsen svarede:

„Mine Herrer! Ugjerne bare de Svenske Vaaben mod Nordmænd, Krigen var uden Diemed i det Dieblif, da eders Anfører tilbød at ville tilbagelevere den udovende Magt i Nationens Hænder. Kongen har ikke villet gjøre sine Rettigheder gjældende. Standhaftig paa den Bei, han havde valgt, ansaa han sig lyffeligere ved at regjere over en fri Nation end over et ved Vaaben undertvunget Folk. Han gav eder derfor Tid til at raadslaa om de vigtige Grundsætninger, hvorpaa Samfundets Frihed og Selvstændighed skulde bygges.

Jeg kjender den Aand, som har hersket i Stortthinget. Om end Feiltagelser i Grundsætninger enkelt Gang viste sig, sporede jeg dog stedse med Fornoieelse Redelighed i eders Forsæt. Lader os takke Forsynet, som foreskrev os vore Pligter, og lader os betænke, at vi have fælles Interesse at forsvare, fælles Farer at gennemgaa, fælles Lykke, fælles Ure at haabe. Jeg opfylder gjerne eders Ønske, og skal imorgen med min Søn afreise til Christiania.“

Den 9 Novbr. om Aftenen ankom Kronprindsen, ledsaget af sin Søn Oscar, General Adlercreuz og flere svenske Herrer til Christiania, der var illumineret. Den følgende Dag indfandt han sig i Stortthinget, ledsaget af

¹⁾ Webels Tale og Kronprindsens Svar findes i Stortb. Forhandl. S. 633—636. Blandt de Deputerede var Bonden Thorbjørn Sandviken fra Søndhordlehn. Kronprindsen hilste enhver venlig med Haandtag. Thorbjørn var en høi firskaaen Mand, der med store haarde Næver tryffede Prindsens Haand saa kraftig, at han ved Tolken spurgte ham, hvorfor han tryffede Haanden saa haardt. Thorbjørn svarede: „Da va norsk Troværdighet.“ (Thorbjørns Beretning til Niels Herzberg).

sin Søn, Statsraadet, de svenske Kommissairer og en talrig Skare af svenske og norske Herrer. Han hilsende Storthinget i en fransk Tale, der i Oversættelse lød saaledes:

„Gode Herrer og norske Mænd, Præsident og samtlige Medlemmer af Norges Riges Storting!

Kongen har opnaaet Maalet for de Dnsfer, som han stedse har næret for den skandinaviske Halvøs Lykke og Selvstændighed. Dens tvende Folkslag har affvoret deres lange og ulykkelige Tvistigheder, og herefter skulle de alene kappes i Kjærlighed til deres fælles Fædreland. I have medvirket, gode Herrer og norske Mænd! til dette store Formaal, og derved forhvervet eder hellige Fordringer paa eders Konges Velbehag og eders Medborgeres Taknemmelighed. Den dobbelte Ære var Kongen forbeholden at se tvende frie Folk utvungne og enstemmige at tilbyde ham Kronen. Hos de Svenske gjorde han ikke sin Arveret gjældende, og hos eder foretrak han de Fordringer, som havde en større Værdi for hans Hjerte — de nemlig, som hentedes fra eders Kjærlighed — fremfor de Rettigheder, som høitidelige Forbund havde forhvervet ham. Kongen har altid villet, at Nordmænd og Svenske, lige i Rettigheder, skulde nyde samme Fortrin i Henseende til deres Statsforfatninger, og den nye Grundlov, som I nylig fælles med Kongen have antaget, skal paa engang tjene til Borgen for eders Frihed, og til et Bevis for Europa paa eders Konges Agtelse for eders Rettigheder. Gode Herrer og norske Mænd! I ville svare til den retmæssige Tillid, han sætter til eder. I ville veilede dette redelige Folk, og efterat I med Midkjærlighed have opfyldt Lovgiverens Kald, ville I anvende eders Kundskaber og Bestræbelser for at gjøre den Regjering elsket, som I have oprettet. For at berede Midlerne dertil, er det meget magtpaaliggende at oplyse Nationen om dens Tilstand og

mulige Forhaabninger; det er nødvendigt, at de ei tilregne sin nye Regjering Ulykker, som denne ikke har forvoldet; det er nødvendigt, at Folket faar at vide, i hvilken Tilstand Kongen har fundet eders Bengevæsen og de offentlige Sagers Bestyrelse, for upartist at kunne bedømme de Forbedringer, som bør blive en naturlig Følge af hans Regjering. I skulle erholde en Proposition angaaende de forberedende Skridt, som i denne Henseende maa gjøres. Foreningen mellem Sverige og Norge er grundet paa deres geografiske Beliggenhed, paa begge Folks Nationalcharakter, paa deres indbyrdes Fordele, og paa den Visdom, som styrer eders Dverveielser; — jeg lægger til, paa den Kjærlighed, som begge føle for personlig Frihed, for Eiendomsrettens Hellighed og for en repræsentativ Regjeringsform. Vi skulle altid blive tvende forenede og uafhængige Folk. Tilfredse med de Grændser, Naturen har anvist os, og overbeviste om den store Sandhed, at udover disse Grændser gives ei for os noget virkeligt Gode, skal vor Statslære blive, aldrig at begynde en Krig, men at bevare den gode Forstaaelse, som nu finder Sted med alle Magter. Da Forsynet saaledes har indesluttet vor Lyksalighed og vore Pligter indenfor den samme Kredss, tager jeg ikke i Betænkning for Verdens Dine at aflægge det høitidelige Løfte, at aldrig fremmed Vold skal besmitte eders Land eller frænke eders Rettigheder.

Gode Herrer og norske Mænd! Kongen antager Grundloven, saaledes som I derom ere komne overens med Hs. Majestæts Kommissairer. Han forbeholder sig at fremsætte til de svenske Stænders Betænkning de Artikler, hvorved Forandringer eller Lempninger i den svenske Grundlov foranlediges. Det er i Kongens Navn, at jeg nu overleverer til eder, gode Herrer og norske Mænd! Hs. Majestæts Ed, at ville styre og regjere Kongeriget

Norge efter dets Konstitution og Love, og opfordrer eder til at aflægge eders Ed til Kongen. Det Forbund, som han har indgaaet med det norske Folk, skal saaledes naa sin endelige Fuldbgyrdelse. Maatte Forsynet, som vaager over Rigernes Skjæbne, velsigne denne høitidelige Stund, som for begge Skandinaviens Folkeslag aabner et nyt Tidsrum af Vre og Lyksalighed! Jeg skal understøtte Kongens faderlige Omhu for Nordmændenes Vel, og hos min Son indplante den Kjærlighed og Hengivenhed, jeg selv føler for dem.

Midt iblandt Baabnenss Larm, og idet jeg fra Germaniens Marker, i Forening med Sveriges Bundsforvante, gif hen for at modsætte mig det forfærdeligste Tyranni, som nogeninde har trykket Europa, var mit Blik altid fæstet paa denne Stund, som den høieste Belønning for mine Anstrengelser, og den fredelige Palme, som jeg idag modtager af et frit Folk, overgaar i mit Hjerte alle Seierens Laurbær. Jeg gjentager for eder, gode Herrer og norske Mænd! Forsikringen om mine ligesaa levende som oprigtige Følelser."

Kronprindsen overleverede derpaa til Stortingets Præsident Kong Carl XIII's skriftlige, konstitutionelle Ed, saalydende: „Jeg lover og sværger, at ville regjere Kongeriget Norge i Overensstemmelse med dets Konstitution og Love; saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord!

Carl."

Paa Præsidentens Opfordring aflagde samtlige Stortingets Medlemmer Eden: „Jeg lover og sværger, at vise Konstitutionen og Kongen Lydighed; saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord!"

Præsidenten Christie sluttede denne Aft med følgende Tale: „Eden er aflagt; et helligt uoplofeligt Baand er knyttet mellem Norge og Sverige. Begge disse Riger staa nu ved Siden af hinanden, hvert støttende sig paa

sin særskilte Grundlov, hvis nøiagtige Overholdelse vil sikre deres Uafhængighed. Naar Dvillingrigets fælles Konge med Visdom vælger og med Opmærksomhed hører sit Raad, aldrig adskiller det ene Riges Interesse fra det andets og aldrig glemmer, at begge ere Søskende, der have lige Krav paa hans Faderomhu; naar begge Søner paa Land og Hav kunne mødes som fjærlige Brødre; naar Norske og Svenske aldrig tabe af Sigte, at det ene Riges Hæder er det andets, og at iffun fælles Bestræbelser og Opofrelser give fælles Fordel og Sikkerhed: da vil Foreningen staa til sildigste Slægter; da vil den Dag, paa hvilken Baandet knyttedes, blive en Festsdag for Efterkommerne; da vil andre Nationer med Misundelse se hen til Nordens lykkelige Halvø. Dette venter, dette haaber den norske Nation af sin valgte Konges og hans Efterkommeres Visdom og af den svenske Nations Brodersind, ligesom den selv redeligen vil bidrage dertil. Gud bevare Kongen og hans Riger!“¹⁾

Derefter forlod Kronprindsen med sit Følge Storthingsalen og vendte tilbage til Palæet, hvorhen strax efter det samtlige Storthing med sin Præsident begav sig. Enhver Repræsentant blev efter Kronprindsens Ønske ham forestillet af Præsidenten, og for enhver havde han et Par venlige Ord, hvorved Prinds Oscar var Tolk for dem, som ei forstod Fransk. Hans ærefrygtbydende Holdning og venligt indtagende Væsen gjorde et dybt og velgjørende Indtryk selv paa dem, som havde været hans ivrigste politiske Modstandere²⁾.

¹⁾ Storth. Forhandl. S. 627—632.

²⁾ Johan Collett, en af Christian Frederiks ivrigste Tilhængere paa Eidsvold, skrev i et fortroligt Brev: „Igaar var den høitidelige Dag, da Kronprindsen og hans Søn mødte i Storthinget og Eden blev aflagt fra og til vor nye Konge. Jeg ved aldrig at have seet et Ansigt, der udtrykker saa megen Charakter, som

Den 11 Novbr. fremlagde Kronprindsen i Statsraadet Kong Carl XIII's Skrivelse, hvori det overdroges

Kronprindsens — han taler ogsaa særdeles godt for sig, og han viste sig meget venlig imod Alle. Mig gjorde han en meget smigrende Kompliment baade paa min egen og min Broders Vegne, som han kaldte „un homme de merite.“ Niels Hertzberg ytrede: „Jeg saa i ham en general en chef comme il faut.“ Han beretter i sin Selvbioграфи, at Carl Johan i det sidste Gjestebud, han holdt for Thingets Medlemmer, smilende ytrede til en Prest, som ingen Børn havde: „Man siger jo her, at Prester ei efterlade sig andet end Børn og Bøger (des enfans & des livres).“ Da han gjen saa den store Thorbjørn Sandviken staaende i Flokken, rakte han ham Haanden over de andres Hoveder. I samme Selskab saa Hertzberg Biskop Rosenstein, omringet af flere Bønderepræsentanter, blandt hvilke Anders Gotaas fra Throndbjem spurgte: „Men ha dei i Sverige den rette kristelige Tro?“ Rosenstein: „Ja, Gud bevares! vi have den rene lutheriske Lære.“ Anders: „Men ha dei Maffonen?“ Da Bispen ei forstod Ordet, traadte Hertzberg til og sagde: „Manden mener Konfirmationen i Daabspagten.“ Rosenstein: „Na ja, gubevares.“ Anders: „Kva gjere Bispen i Sverige?“ Da Anders ogsaa fik Besset derom, tilføiede han: „Ja so, saa æ da der juuso hos os,“ og han og de andre bleve tilfredsstillende. I et Gjestebud, som de svenske Kommissairer gjorde, foreslog Wirsen en Skaal, som modtoges med meget Bifald „Föreningen vara som Nordstjernen, der aldrig går ned“ (nescit occasum). Stolt af sine bergensiske Bønder i deres Nationaldragt, der særdeles som om de vare vel vante i de dannede Kredse, sagde han til en svensk Husarofficier, der ved Bordet var hans Sidemand: „Der ligeover for os sidde Bønder fra Bergens Stift, hvad synes De om dem?“ Han svarede: „Jag er charmeret uti dem.“ „Favist,“ vedblev Hertzberg, „de ere ogsaa Norges frie Odelsmænd.“ Ved Afskedsvisiten hos Esfen spurgte denne ham: Huru mår nu Gubben Brun (Bispen i Bergen), hvad säger han nu? Hans Prädicken mot Föreningen har jag läst. Han slutade jo med: „Jag taler ei för Fæ!“ Hertzberg tog nu frem sit sidste Brev fra Bispen, hvori denne ytrer: „Nu, Föreningen er sluttet, kan du sige alle Svenske, at jeg skal være Föreningen saa tro som trods nogen Svenske.“

Kronprindsen at ordne Alt, hvad han finder at kunne fremme Norges Tarv. Han bekræftede saaledes Statsraadet provisorisk, og bød Statholderen Grev Gessen at tiltræde samme. Derpaa fremlagde han en Proklamation til det norske Folk og bød, at Bisperne skulde anordne et almindeligt Tedeum.

Imidlertid fortsatte Stortinget sin Virksomhed. Paa Forslag af Major Hegermann besluttedes, at andrage hos Kongen om, at Kronprindsen maatte blive udnævnt til Norges Vicekong. Et Andragende i denne Anledning blev forfattet af Christie og vedtaget af Thinget. Efter Forslag af den Komite, som var nedsat for at undersøge Statsraadets Protokoller, blev Statsraad Harthausen sat under Rigsret.

Næste ordentlige Storthings Afholdelse eller Sammenfaldelse bestemtes til 1ste Sognedag i Juli 1815.

Til Bestridelse af Statens Udgifter bemyndigedes Regjeringen til at optage et Laan paa 2 Millioner Rbdlr.

Paa Stortingets gjentagne Anmodning lovede Kronprindsen snarest mulig at drage alle svenske Tropper ud af Norge og lade Frederiksstad og Frederiksten igjen besætte med norske Tropper.

Den 26 November opløste Kronprindsen Stortinget med en smuk Tale, som Præsidenten Christie værdigen besvarede ¹⁾).

Da Foreningen var sluttet, var Kronprindsens Opmærksomhed henvendt paa at ordne den nye Regjering,

¹⁾ Kongens Tale og Præsidentens Svar findes i Storth. Forhandl. S. 843 og hos Wall S. 571. Strax efter overleverede Stortingets Vicepræsident i Stortingets Navn dets Præsident og Sekretær Christie og Weidemann en Takadresse med Hensyn til den Maade, hvorpaa de havde rygtet sit besværlige Hverv. Stortinget forærede ogsaa Christie en Guldpokal, som nu findes Bergens Museum.

hvortil han, som anført, havde Kongens Fuldmagt. Under 10 Novbr. havde han allerede udnævnt den høit anseede og dertil udmærket stiftede Grev Hans Henrik von Gessen til Statholder ¹⁾. I Valget af de norske Mænd, som skulde danne Statsraadet, tog han paa Raad Grev Herman Wedel, og tildels i Overensstemmelse med hans Forslag udnævntes den 18 Novbr. til Statsminister Kammerherre Peder Anker, og til Statsraader Grev Wedel=Jarlsberg, Generalmajor Hegermann, Statsraad Treschow, Justitsraad Diriks, Professor juris Krohg og Kapitain Mogsfeldt. I sin forrige Stilling forbleve Rosenkrantz, Sommerhjelm og Collett ²⁾.

Til Chefer for de forskjellige Departementer udnævntes 30 November:

1. Departementet for Kirke- og Undervisningsvæsenet. Treschow.
2. Departementet for Justitsvæsenet. Sommerhjelm.
3. Departementet for Politisager. Diriks.
4. Departementet for det Indre. Collett.
5. Departementet for Finants-, Handel- og Toldfaget. Grev H. Wedel=Jarlsberg.
6. Departementet for Krigsvæsenet. Hegermann.

Statsraaderne Mogsfeldt og Krohg fik Ordre til at begive sig til Statsraadsafdelingen i Stockholm. Siden organiseredes 7de Departement for Marinen og Fasting blev Statsraad og Chef for samme.

Den 19 November udnævntes Slotsfoged Poul Christian Holst, der havde været konstitueret Amtmand i Akerhus og konstitueret Chef for Finantserne i Høythausens Sted, til Statssekretær, som da var af langt

¹⁾ Hans Tale i Statsraadet (Gessen ved Wieselgren S. 230) og øvrige Virksomhed deri (S. 235—247).

²⁾ Om disse Mænd, der alle med Undtagelse af Wedel og Anker hørte til Prindsepartiet, se Mall S. 574.

større Betydning end sednere, da Statssekretæren dengang maatte forfatte motiverede Indstillinger i alle Sager, som afgjordes i Statsraadet, og expedere dem.

Den 28 Novbr. udnævntes Severin Løvenskiold, som først havde aflaaet Tilbudet, til Statsraad, i Forbindelse med det Hverv at gaa til Kjøbenhavn, ledsaget af Expeditionsssekretær (sednere Statsraad) J. Herman Vogt, for at bringe istand et Dpgjør om Norges og Danmarks Gjeldsforhold, men han tog allerede 1816 igjen Afsted.

Den 29 Novbr. forlod Carl Johan med sit talrige Følge Christiania, for at reise tilbage til Sverige. Han tog Veien over Kongsvinger og Carlstad og gjorde under Kanonernes Torden og Folkets Jubel sit Indtog i Stockholm den 5 December Kl. 10 om Aftenen. 1 December fulgte den norske Deputation, ledsaget af Generaladjutant Ridderstolpe. Overalt, hvor Deputationen drog frem, blev den modtaget paa det bedste og behandlet med forekommende Gjæstfrihed. Den 14 December modtog den gamle Kong Carl XIII paa Stockholms Slots Rigssal den norske Deputation, hvis Ordfører Christie overbragte ham det norske Storthings Hilsen og overleverede ham den besvorne Grundlov og Valgakt ¹⁾.

Den ædle Carl Johan nød dog ei den Paaskjønnelse, som han havde fortjent, ved at istandbringe den Forening mellem Skandinaviens nær beslægtede Folkstammer, som gjennem Aarhundreder havde været Gjenstand for Sveriges Kongers Dnsker og Forsøg. De fleste Svenske ventede i Norge at faa en Erstatning for det tabte Finland og fordrede ifølge Kielerfreden strax en noiere Forening, en Sammensmelten (Amalgamation) af Rigerne, og at

¹⁾ Reisen er udførlig beskrevet af Deputationens Medlem Sogneprest Neumann i Usser (i Saga 2, S. 138—204; sammenl. Brömel S. 292). Christies Tale og Carl XIII's Svar findes hos Wall S. 582—83.

svenske Embedsmænd kunde ansættes i Norge. De sølte sig derfor stufede i sine Forventninger, ja vel endog fornærmede ved at se det i Europa næsten glemte Norge paa en Gang at optræde jævnyrdig med Sverige, der medens Norge var et Lydrige under det lille Danmark havde spillet en saa glimrende Rolle i Europa. Sætte vi os nu i de Svenskes Sted, vilde vi vel tænke og føle omtrent ligesaa. Men ganske anderledes tænkte og sølte Nordmændene. Den gamle Niels Hertzbergs Ord om Kielstraktaten: „Ere vi da afhændeligt Fæ?“ udtrykte den almene Tanke i Norge, der fremkaldte Gidsvolds Rigsforsamling som en alvorlig Protest mod „det mageløse Skjode paa et helt Folk“, som Frederik VI udstedte 14 Januar 1814.

Selv efterat Christian Frederik havde nedlagt det Scepter, som hans svage Haand ei længere formaaede at føre, selv efterat to af Landets Fæstninger vare overgivne til Fienden, og den norske Hær trængt tilbage over Glommens venstre Bred, og man maatte befrygte, at Fiendens store Overmagt vilde besætte Christiania og tage Akershus o. m., ja selv under disse betænkelige Omstændigheder finde vi, at Nationalhadet til Sverige og Begjeiringen for Frihed og Uafhængighed var saa levende, at dette lille stolte Fjeldfolk og dets Repræsentanter paa det overordentlige Storthing i Christiania, næsten omgivet af fiendtlige Bajonetter, talte i en Tone, som ikke bar mindste Spor af Mismod og Tvivl. Nordmændene havde en dyb Erkjendelse af, at de ei vare Oprørere, men havde en retfærdig Sag at føre, at de vare et Folk, der havde de helligste Rettigheder at forsvare ligeover for Fiender, der kun havde den Stærkeres Ret at paaberaabe sig. De fordrede derfor som en naturlig Ret at underhandle med Frihed og indgaa en Forening med Frihed og med Bevarelse af den Grundlov, som Folket selv

havde givet sig. Norge betragtede sig som en Brud, der selv bestemte, paa hvilke Vilkaar hun vilde indlade sig i en nærmere Forbindelse. Hvis Forbindelses-Vilkaarene skulde have været frænkende for Landets Ære og Frihed, saa heller Kamp paa Liv og Død. Til en saadan beredte man sig. Næsten overalt tilbød Folket gennem sine Repræsentanter Regjeringen frivillige Gaver i Penge og Fødemidler til Armeens Underholdning, om Krigen igjen skulde udbryde. I Throndhjem dannede der sig som før omtalt et frivilligt Jægerkorps, som vilde tjene uden Lønning. Bergens Borgerstab erklærede sig endnu 22de September 1814 enstemmig mod Foreningen og havde paalagt sine Repræsentanter at stemme mod den. Sa endnu 13 Oktober, samme Dag de svenske Kommissairer mødte i Stortinget, svarede Bergen sine Repræsentanter paa deres Forespørgsel om Foreningen: „1500 Mand af vore Tropper, som ligge i Lægderne, ere indkaldte (for at være paa rede Haand i Tilfælde, at Krigen paa ny udbryder); stor Tilførsel af Korn og næsten alle Vareforter have vi faaet (henved 100,000 Tønder Korn). Vi ere Nordmænd endnu, men skulle vi ei blive til Spot for Verden og til Menedere for Gud, maa vi lægge for Dagen, at vi have Hjerte til heller at dø med Ære, end at svige Norge og vor Ed“ 1). Samme Aand gav Statsraadet og Stortinget den mandige Holdning, som begge i disse skjebnesvangre Dage udviste. De folte og vidste, at de stode som Repræsentanter for et Folk, der var beredt til at bære endnu større Prøvelser for at hævde gamle Norges Frihed og Ære. Samme Aand aabenbarede sig endnu 20 Oktober i de mange Taler, som da lode i Thingsalen og som næsten alle dreiede sig om, at kun under Bestingelser, hvorved Norges Frihed, Konstitution og Ære

1) Morgenbladet 23 Novbr. 1849.

bevaredes ukrænket, vilde og kunde de give sin Stemme til en Forening med Sverige. Den samme Aand viste sig ogsaa i den store Iver for at faa afvættet den Skam, som man mente Nordmændenes Ære havde lidt i den uheldige Krig, ved at drage de formentlig skyldige Officierer for Krigsbretter. Den samme Aand gjennemglødede det hele Folk, maasse med Undtagelse af Almuen i Smaalene, der havde lidt og led mest ved Krigen og desuden vel ei nærede de Fordomme og det Had til de Svenske, som Tilfældet var i de fjernere Amter.

Under saadanne Omstændigheder vare alle Kjendemærker tilstede, som bebudede en Kamp paa Liv og Død mellem de Svenske og Norske, og som vel ogsaa var udbrudt, hvis ei til Held for Nordens Selvstændighed, Lykke og Fred i Spidsen for den svenske Hær og Styrelse havde staaet Carl Johan, der selv uddannet under Kampe for Frankriges Frihed og Uafhængighed ¹⁾, og hæbet over smaalige nationale Fordringer, havde benyttet det heldige Dieblif og faaet Foreningen fredelig sluttet. At Nordens Frændefolk staaet Sverdet i Skeden og rakte hinanden Broderhaand, skyldes ene Carl Johans Agtelse for Folkets Frihed, hans høihjertede Politik, hans overlegne Statsmands Blik og varme Dnske at berede begge Folk en lykkelig Fremtid.

De hæderlige Vilkaar, som bleve Nordmændene tilbudte, maatte for et forstandigt Folk være saa indlysende, at det vilde have været stor Daarskab at have forkastet dem. Carl Johans hele Personlighed, hans ædle og kloge Raade at føre Kampen paa, hans høihjertede Tillid til

¹⁾ Med fuld Grund sagde han om sig selv: „Jeg er Frihedens Søn,“ og som saadan foretrak han at herske over et frit Folk; saaledes gav han nu ligesom ved saa mange sednere Leiligheder Beviser paa Sandbeden af sit Valgsprog: „Folkets Kjærlighed er min Løn.“

Nordmændenes Urlighed, efterat Foreningen var indgaaet, hans Beredvillighed til at opfylde hvert fornuftigt Folkesønske, bidrog væsentlig til at dæmpe Nationalhadet, fæe Mistænkeligheden og vinde ham Folkets Beundring og Hengivenhed.

Carl Johan har vissefeligent stort Krav paa Nordmændenes Urfjendtlighed og Kjerlighed; „thi han modstod ene sine Generalers og Ministres Bønner og Forestillinger“ ¹⁾, satte sin Folkegunst i Sverige paa Spil, og maatte siden ofte høre ilde for denne Forening, „der var til at græde over.“

Men hvilken Politif var ved denne Leilighed visseft, enten Carl Johans eller hans Omgivelses? Lader os antage, at de Svenske ved sin Fordring om Norges Indlemmelse i Sverige i Ooverensstemmelse med Kielstraktaten havde fremkaldt en Krig paa Liv og Død, mon da Sverige havde haft Hjelpefilder til at føre den til forønsket Ende? Allerede i August ytrede Carl Johan til sine krigslystne Omgivelser: „giv mig 40,000 Mand og 6 Millioner, og jeg skal marschere; men efter Statssekreterer Wirsens høitidelige Forsikring vilde ved November Maanedes Slutning „alle Resourcer være forbi,“ og saa forestod et Vinterfeltog i det paa Fødemidler blottede Norge ²⁾. — Hvis Nordmændene under Tidens liberale

¹⁾ Esen ved Wieselgren, S. 231. Mange Dages længere Blokade havde efter General Sköldebrands Tanke ei behøves for at Almuen i Masse var kommen og udraabt Sveriges Konge for Enevoldskonge. „Høiere var deres Statsmandsvisdom i de Dage et udviklet.“

²⁾ Til de svenske Kommissairer ved Stortthinget skrev han 7 Oktbr.: „Om I troer, mine Herrer, at jeg for nærværende og under den tilstundende Vinter kan raade over 40,000 Mand og mindst 6 Millioner Daler, som uundgaaelig behøves for at føre en Krig i 6 Maanedes, skal jeg kunne tvinge Nordmændene til ei

Luftninger havde høitidelig erklæret: „Vi bøie os under de store Magters Billie og tilbyde Sverige en Forening, men med Bevarelse af vor Selvstændighed, vor Grundlov og vor Nationalitet, og Sverige da havde svaret: Nei! vi forlange efter Kieltraktatens Ord Underkastelse og Indlemmelse i Sverige, saa maatte England og vilde de øvrige Stormagter istedetfor at understøtte Sverige opstaaet til Forsvar for et uskyldigt Folk, der kun kjæmpede for sin naturlige Ret. Wienerkongressen var samlet, Frederik VI var selv reist til Wien og var Gjenstand for almindelig Deltagelse. Rusland og England stod paa en spændt Fod, Stormagterne trængte nu ei længer til Hjælp af de Svenske eller Carl Johan, og i England havde Carsten Anker ¹⁾ ei virket ganske forgjeves. Ingen

at gjøre Fordringer paa andre Rettigheder end dem som et erobret Land kan begjære.“ Bergman Schinkel 8, S. 223. 358.

¹⁾ Magtet denne for Norges Uafhængighed begejstrede og for Christian Frederik hengivne Mand ei blev modtagen som offentlig Sendebud, vises ham som privat Mand megen Opmærksomhed saavel af Regjeringens Medlemmer, hvoraf han kjendte flere personlig, som af Oppositionen. Gjennem Samtaler og Pressen hidrog han ei uvæsentlig til at vække Englændernes Deltagelse for Norges Sag. Han opfordrer Christian Frederik og Nordmændene til kraftig Modstand, henviser til Wienerkongressen, hvor „Sverige, mindst P. C. (Prinds Pontecorvo) og allermindst Bernadotte kan vente nogen Beskyttelse af de herskende Magter, og hvor han mener, at P. C. ved fremmede Magters Mellemkomst vil hindres fra at benytte sin Overmagt mod Norge. Norge har vundet i Europas Agtelse ved sin kjeffe Modstand og derved overbevist de store Magter om sin Betydning; det vil nu komme i den Vægtstaael, hvor de store Planer veies.“ Den hollandske og franske Ambassadør i London, som velvilligen modtog Christian Frederiks Breve og hørte paa Ankers Fremstilling, ytrede megen Deltagelse for Norges Skjebne ønskende os Succes. Til Hertugen af Gloucester havde han overleveret Kongens Brev, „hvorefter Hertugen paa den mest udmærkede Maade ytrede sin sande Hengivenhed og Vennskab for Deres Majestæt. Jeg har

funde beregne, hvad den Dag i Morgen bragte. Den 22 Oktober skrev Carl Johan til den svenske Minister Engeström: „I et Dieblif, da Udsigterne for vor Politif beror paa den mere eller mindre Enighed, som kan forhindres mellem de store Magter, er det for os af væsentlig Bægt at vise, at Foreningen er kommen istand gjennem Nationens fri Villie.“ De Svenske have sjelden havt Lust til at kjæmpe i det fattige og bjergfulde Norge og endnu sjeldnere havt Held der. Den bekjendte Adlerkreuz, som i Begyndelsen af Felttoget ytrede til Carl Johan: „Jeg skulde tykkes bedre om, at eders Kongl. Hoihed tiltalte Nordmændene med Kanoners Sprog; thi det er det eneste I kan gjøre dem begribeligt,“ ytrede sednere; „I eders Kongl. Hoiheds Sted vilde jeg foragte disse steile Klipper, hvoraf Norge for største Delen bestaar, og lade mig nøie med Frederiksstads Fæstning og den Del, som løber ud ved vor nærværende Grændse.“ Lader os antage, hvad der er høist tvivlsomt, at det havde Lykkets Sveriges Overmagt at kue Norge, mon det ogsaa havde Lykkets ved Everdets at kue det stolte Folks Frihedsands eller Nationalhad? Nei, det vilde ved Krig og Blodsudgydelse blusset heftigere, og Nordmændene vilde have grebet den første Anledning til at gjøre sig uafhængige. Norge vilde for Sverige blevet hvad Belgien blev for Holland, Spanien for Frankrige, Polen for Rusland, en Forening til at græde over for enhver, der har Ore og Hjerte for Skandinaviens Uafhængighed og Lykke, men til at gotte sig ved for Ostens

havt den Ore to Gange at spise hos hans kongelige Hoihed siden, og det er næsten umuligt med mere Ridfærhed og Varme at omsørge og anhøre Esterretninger om Deres Majestæt og Norge. Den sidste Gang drak han og Selskabet Succes to Norway og ytrede det faste Haab, at det aldrig nogensinde vilde vorde svensk.“ Af C. Anfers Depescher, der saavidt vides ei ere trykte.

Barbarer. Derfor skulle Nordmænd og Svenske velsigne Carl Johans Visdom og Politik, som uden Blod og begge Rigers Afkræftelse bragte tilveie en Forening, som vi haabe for stedse begrunder Skandinaviens Uafhængighed, Frihed og Lykke, og vil bevirke begge Folks Tilfredshed, jo mere de grundig lære at kjende og sätte hinanden gjenfidiq.

Saaledes endte Aaret 1814, det minderigste og mærkeligste Aar, som Norges Historie har at opvise. I dette løstes, og vi ville glæde os derover, uden Nordmændenes Brøde, uden Revolution, ja endog mod de fleste Nordmænds Onske de Baand, som gjennem Aarhundreder havde forenet Norge med Danmark. Om ogsaa Nordmændene ofte havde havt grundet Aarsag til Klage over, at der kun gjordes Lidet for Norges Udvi-ling, og det i saa Henseende stundom behandlede stedmoderligt, saa styredes dog Folket med Mildhed af Regjeringen, og Nordmændene behandlede stedse med broderligt Sind af det venlige danske Folk, og Folket i sin Helhed nød under den uindskrænkede danske Regjering faktisk en Frihed og en Lykke, som kun blev saa Folk og ikke en Gang det danske til Del. Thi hvor i Verden uden i Schweiz og England nød Bondestanden den Frihed, den Selvstændighed, som i Norge? og den norske Odelsbonde kunde i Frihed og Uafhængighed maale sig med Udlandets Adelsmænd. Det var imidlertid i politisk Henseende Norges Barndomsalder. Under den amerikanske Frihedskrig og den franske Revolutions Storme vaktet Folkene op af sin Slummer, og det Onske blev mere og mere levende og den Sandhed alt mere og mere rodfæstet, at Folkene selv skulde have en Stemme med i Styrelsen af sine egne Anliggender. I de skjæbnesvangre

Aar fra 1808 til 11 vafftes ogsaa Norges Folk op af sin politiske Umyndigheds Tilstand og begyndte at overveie, hvad have vi Nordmænd at gjøre for at fremme og grundfæste vort gamle Norges Frihed og Lykke? Ved Stiftelsen af Selskabet for Norges Vel forenedes de forskjellige Kræfter til en stor Enhed, og man grundlagde paa en Maade en Folkerepræsentation, som bidrog Sit til, at Nordmændene vidste at finde sig tilrette og beredte til at handle, da Udskillelsens alvorlige Stund indtraf, og Kong Frederik VI nødsagedes til at løse sine kjære Nordmænd fra deres Troslabsed, ja at afstaa dem til deres gamle Fiender Svensken. Over saaledes at forlades og afhændes, oprørtes de frihedselskende og stolte Nordmænd. Blive Svenske vilde Ingen. Selv som selvstændigt Folk at forenes med Sverige, ønskede Faa. Minderne fra de gamle Dage, da de Nordmænd raadede i Norge, da Norge var et eget selvstændigt Folk med egne Konger, der boede i deres Midte, var aldrig gaaet det norske Folk af Glemme. Dertil var Snorres Kongesagaer Folket for kjære. Utter at reise Haralds Throne blandt Norges Fjelde og at sætte den venneføle Christian Frederik af den gamle Kongesæt, der var i deres Midte, paa samme, blev et Folkeønske; men den konstitutionelle Frihed havde derhos, især blandt Landets Embedsstand saa mange og saa talent- og kraftfulde Talsmænd, der saa at sige vare opammede ved Frihedsgudindens Bryst og fra Barndommen af og i Ungdommen havde hørt og læst saameget om Mennekerettigheder, Folkefrihed og Uafhængighed, at Kongestolen ei lod sig reise uden grundet paa en fri, konstitutionel Forfatning. Folket mindedes vel ogsaa, at Kongemagten i de Dage, da Norge var et Rige for sig selv, var indskrænket ved Folkevillien, der udtalte sig paa Thingene — Norge fik under gjeve Mænds forenede Anstrengelser sin fri Forfatning, sin Grundlov paa Eidsvold.

At hævde Norge som et for sig selv bestaaende Rige lige-
 over for Sverige, understøttet af Europas Stormagter,
 formaaede hverken Kong Christian Frederik eller Folket,
 men ved Folkets Enighed, Christian Frederiks Anstren-
 gelser, de Svenskes Moderation og Carl Johans høi-
 hjertede Politif reddede Norge sit Palladium, sin
 Grundlov, og bevarede sin Frihed og Selvstændighed, idet
 Nordmændene 4 November ei bleve Svenske, men indgik
 med det svenske Folk en Broderpagt, en Forening, der
 bebudede dem en lykkeligere, en selvstændigere og betyd-
 ningsfuldere Stilling i Forening med det tapre og høi-
 hjertede svenske Folk, der under den høitbegavede Helt,
 Frihedens Søn, Carl Johans Styrelse havde gjenvundet
 sin gamle Anseelse i Europa, end om det under uhyre
 Anstregelser og blodige Kampe havde lykkets at gøre
 Norge til et eget lidet Rige ¹⁾. Et halvt Aarhundrede
 er snart henrunden siden vore Fædre sluttede Pagten. De
 fleste af dem, som toge virksom Del i disse Begivenhe-
 der, have fuldendt sin jordiske Bane. En ny Slægt
 nyder Godt af deres Virken og deres varme, kraftfulde
 Bestræbelser for at fremme et elsket Fødelands Frihed og
 Velvære. Store Dfere ere gjorte af vore Fædre for at
 ordne et ødelagt Pengevæsen og tilveiebringe de fornødne
 Resourcer til at grundlægge og udvikle en ny Stat. Norge
 har især i Begyndelsen af Foreningen havt mange Trængs-
 lens Aar, men gennem Ild skal Guldet lutres, og uden
 Kamp og Anstregelse ingen Seir! Dog har Trængs lens

1) „Äfven Svensken måste erkänna, att Normännen här-
 under ådagalade en patriotism, en frihetskärlek, en beräknings-
 förmåga af rätta ögonblicket, hvarpå världshistorien ej företer
 just många prof.“ (Wieselgren).

„De have med Dygtighed vidst at benytte sig af et utroligt
 Sammenstød af heldige Omstændigheder. Vi prise dem derfor.“
 (Geffroy revue des deux mondes).

Nar været faa mod de mange Nar, da Herren har udest
 sin rige Betsignelse over vort elskede Fodeland. Store
 Fremfrit i alle Retninger ere gjorte. Det staar især
 klart for deres Dine, som endnu mindes, hvorledes Alting
 stod til 1814. Gjeve Konger have beklædt de forenede
 Rigers Throner, retskafne og sündige Mænd have siddet i
 Kongernes Raad, dygtige Mænd have paa Thinge virket
 til Fodelandets Vel, og den Forening med Sverige, der
 i Begyndelsen som Følge af et uforstandigt Nationalhad,
 betragtedes med mistænkelige Dine, er Nar for Nar bleven
 Nordmannafolket kjærere og kjærere, og ei blot 17 Mai,
 da Friheden fødtes, men ogsaa 4 November 1814, da den
 døbtes, blive af et skjonsomt Folk feirede, om ogsaa i
 Stilhed, med Tak og Pris til den Herrerne Herre, fra
 hvem alle gode og fuldkomne Gaver kommer, og som har
 styret Alt til det Bedste, og med Bøn til Raadens og
 Kraftens Gud om, at han ogsaa i Fremtiden vil holde
 sin Haand beskyttende over Skandinaviens forenede Folk.

B i l a g.

I.

Kæmpen Nor til sin Søster Dana.

Februar 1814.

μηνιν ἀείδε, Δαα.
Homerus.

JStaalets Glands med Svud i Haand og Skjold
Stod Nor, den gamle sølverlokked Kæmpe
Med Mod i Bryst og Kraft i Arm saa bold;
Hans barste Aasyn trued med Ulempe.
Hans Søster Dana svart i Rød var stedt, 5
Et Bink — og flux til Hjælp han vilde ile;
Alt Svea skiald for Kæmpens Mine vreb,
Som Askurs Søn for Odins røde Pile.
Dg som han stod i Kreds med sine Mænd,
Dg længtes stærkt at staae i Kampens Hede, 10
Da stilled Dana Bud ham ved sin Svend:
„Vort Baand er løst, lad Dig i Lænker smede!“
Som Lynets Blus fra mørke Tordenstøe
Den gamle Kæmpes Die rødsomt lued;
Frem tren han, vældig klang hans Baabens Gny. 15
Han sukked dybt og op mod Himlen skued.
Fra Lidskialf Asa-Odin saae hans Harm,
Med Trostens Bud Hermoder ned han sendte;
Hans Ord formilbed Smerten i hans Barm,
Dg Længsels Ild i Gubbens Hierte tændte; 20
Til Fielsbets Lind han steg med tunge Fied,
Saa Klippens Grundvold for hans Fodtrin bæved;
Heit fra dens Top han saa vemodig ned
Mod Herthadal, og heit sin Røst han bæved,
„Ha, svage Mø! Du vil forskyde mig?!“ 25

- I Slavers Nag du vil sig Nor skal bøte! —
 Ei kan jeg harnes, ynke maa jeg dig;
 Thi Surtur vist har koglet for dit Die.
 Ved Freias Luer, ved min Baldurs Navn
 30 Jeg elsket har dig Dana! o saa saare!
 Thi see — skjønt fast du værd ei er mit Savn,
 Paa Kæmpens Kind den tunge Afstedstaare
 Og derfor vil jeg, støttet til mit Spyd
 Fra Klippens Top til dig og dine tale
 35 Djervt som jeg bør, O! hør min Stemmes Lyd!
 Lad Kraftens Røst dig vække af din Dvale!
 O! reis dig Møe! og rundt omkring dig sku,
 Kast saa et Blik paa dine svundne Dage!
 Stor var du da! O sig, hvad har du nu
 40 Af Oldtids Kraft og Hæder vel tilbage?
 Med frydsfuld Hu jeg mindes end saa grant
 Den Stund da vore Søner stævned
 Fra Kyst til Kyst, fra fjerne Land til Land,
 Og Ribdingsdaad paa Havets Røver hævned;
 45 Da Albions skjæffe, pantsersklæbte Søn
 Forgjebes Sværd mod Nordens Kæmper hævned,
 Og Gallens Helt meer end for Aukathors Dron
 For Verdens Skræk — Normanna-Navnet — hævned.
 Da rakte jeg dig trofast Haand saa glad,
 50 Og Søster, Broder vi hverandre nævned;
 Thi Norges Drot paa Danmarks Trone sad,
 Med fælles Kraft vi fælles Uret hævned —
 Med Sværd i Haand tilkjæmped vi os Fred,
 Mens Stridens Flamme rundt omkring os lued';
 55 Bor Stavn saa trygt paa Havets Bølge gled;
 Thi fra dens Top rød Dannebrog trued.
 Da tyktes dig, du havde kjæmpet nok,
 Hvert Sværd du smede om til Plojern vilde,
 Selv bytted du dit Spyd med Teen og Rok.
 60 Og slumred ind og vaagned først for silde.
 Og Britten kom, som fordem lod dit Bud,
 Uhindret, frækt han dine Sneffer røved;
 I Søve flur du fordred Svea ud;
 I Drømme kun du Dybt med Hende prøved.
 65 Til Kampen gribst hun staalklædt ilte frem.
 Du slumred trygt, jeg maatte ene møde:

Riekt mine Sønner værned om vort Hjem,
 Og mangan Helt i Striden maatte bløde.
 Da kom fra Vesten i Bersærker gang
 En vældig Helt, som snøs af billig Harm; 70
 Op foer du, bange ved hans Baabens Klang
 Og kasted ræd dig i hans stærke Arme,
 Tryk under Ornens Vinge da du stod,
 Mens vilde Skytter bæved for hans Brede;
 Dog prøved han hel tidt dit Vendemod — 75
 Du skifted Sind mens han ei var tilstede.
 Bred Nornen saa din feige Slaveaand,
 End eengang hun i Kamp dig vilde prøve;
 Halvhæved Olavind sank af matte Haand,
 Som om din Fiende kunde Staalet døve. 80
 Nu klager du, at du er solgt for Guld,
 At dine Sønner Sværd ei turde bære!
 Ha Nor! hvi est du da den Ridning kuld,
 Som solgte mig og dig og al din Vre!
 D! split dog Baandet, hvormed nedrig List 85
 Har bundet dig! Stræk dine løste Arme
 Mod Himlens Gud, din Fader, han vil vist
 I denne Stund sig over dig forbarme.
 Ja! spræng din Lænke, Dana! og bliv fri!
 Med kraftfuld Arm skal jeg dig stande bi; 90
 End elsker jeg dig, hjælper dig til Løn,
 For du mig skjænkter har din bedste Søn.
 Saa spyd og Skjold jeg rækker dig og Sværd,
 Klæd dig til Kamp, rust dig til Ledingsfærd,
 D! naar jeg ser i Staal dig fro at staa, 95
 Hjelmdækt med gyldne Pandserplade paa:
 Da straalder du saa herligt, ranke Mø!
 Som Morgensolens Glands i speilklar Sø.
 Kast Stridens Handske til din Fiende hen,
 Hvem feig du rakte Haanden nys som Ven! 100
 Trin modig frem, og staa med Skjold paa Spær,
 At du kan vække dine Kæmpers Hær.
 Da naar du gaar i Hildurs Leg saa vilb,
 Og Diet luer klart af Kampens Ild;
 Fra høien Gal ser Odin ned saa glad 105
 Paa dine Sønners staalbedækte Rab.
 Og naar blandt Lurers Klang og Skjaldelyd

- Din Kæmpe vandrer til Balhallas Fryd,
 Da farer Aukathor i gylden Karm
 110 Til Striden ned, da styrker han din Arm.
 Og feirrig skalst du farve Elbens Flod,
 Din Ekjændsels Vidne, rød med Sveas Blod;
 Og herligt straale skal dit Navn paany,
 Dit Rygte stige atter høit mod Sky;
 115 Og Havet selv i stolten Bølgegang
 Skal høit udtone dig en Hæderssang.
 Og hver en Dis og hver en Disa blid,
 Som fra dig drog udi din Ekjændselstid,
 Da atter hulb besøge skal paa Stund
 120 Det kjære Tempel udi Herthalund.
 O Dana! da med hoi og bellig Lyst
 Skal jeg dig atter trykke til mit Bryst,
 Naar Timen kommer, som kun Mornen ved,
 Der har bestemt den alt fra Ewigbed.
 125 Thi se! — Med Korsets Banner staar din Søn
 Blandt mine Klipper, som min Valdur skjon;
 Haarfager er han, er han Harald og.
 I Kampen djærv, i Freden mild og klog;
 Da hente vil jeg ham af Fjeldets Skjod
 130 En Krone blank, af drevet Guld saa rød;
 Og Loven møttet med sin Fiendes Blod,
 Sin Hellebard skal lægge ved hans Fod.
 Da kommer, haaber jeg, for vist den Stund,
 Da Norges Fjeld og Herthas Bøgelund,
 Da grønne Dal og tangbeklædte Strand
 Lovsunge skal sit første Christian.

II.

Stemningen i Danmark.

Hvorledes Stemningen i Danmark med Hensyn til Norge var Vaaren 1814 vil sees af et privat Brev fra Aalborg af 9de April 1814, hvori følgende Uttringer forekomme:

„Alle Danske, med hvem jeg har talt, beklage sig inderlig over Adskillelsen fra Norge. Korn er Gud ske Lov endnu

en god Del af og en Del allerede udfibet, dog frygtes der for, at der vil udkomme et Forbud mod Udklareringen heraf til Norge. Fra Kjøbenhavn habes den glædelige Efterretning, at England skal have sanktioneret Norges Uafhængighed. Gud give, at denne Efterretning maatte bekræfte sig, og at den brave norske Nations Forhandlinger i Morgen og følgende Dage maatte krones med et varigt Fremtids Held og Lykke, samt om muligt aabne en blid Udsigt til Gjenforening engang i Tiden med sin gamle, den i Sandhed elskende, Forbundne. Almindelig beklages her Adskillelsen som Tabet af en gammel Ven og en mørk Stemning tillader neppe Haabet at glimte, men viser sig jevnlig ved haarde Bedømmelser over Forhandlinger, som man ei tilfulde kjen-der, og mere næsten i Danmark end i Norge.

M. Wormkjold.

III.

Om Stemningen i Christiania.

Om den meddeles interessante Oplysninger i den samtidige Slotsprest Claus Paveles Dagbøger.

I Christiania som andensteds var man meget misfornøiet med at Christian Frederik ei strax offentliggjorde hvad han vidste om Kielstraktaten*) og mange frygtede for at han vilde optræde som Gnevoldskonge. Anonyme Adresser mod Gnevoldsmagten siges at være ham sendte, og have vakt ubehagelig Sensation hos ham. Her i Stiftets Kjøb-

*) Strax Courieren med Underretning om Kielstraktaten var ankommen til Christiania, bleve flere af de mest anseede Mænd, og blandt dem Oberst Hegermann, Chef for det militære Akademi, erkaldte til Prindsen, som underrettede dem om Norges Afstaaelse. Ved Hegermanns Tilbagekomst til Akademiet raalagde han dem, som hørte Forelæsninger, men desuagtet enten vare ansatte ved Regimentet, eller skulde ansættes derved, at gjøre sig færdige til at melde sig ved de respektive Kompagnier. Nattet Prindsen havde raabudt Laushed, løb dog Sandheden som en Løbeild fra Mand til Mand og snart lød høit: „For Norge Kjømpers Fødeland“. Ingen tænkende Nordmand tvivlede paa Udfaldet af Konferentsen af 16de Februar. (Christiansandsposten, 4de Marts.)

steder skal have cirkuleret og endnu cirkulere en Erklæring, som en Deputation ved hans Hjemkomst vil overlevere ham, at Norge ønsker sig ham fremfor Alle, som Regent, men kun under Betingelser, som Landets Lær foretkriver. Tre Tusinde Mennesker af alle Stænder — ogsaa af Embedsklassen, hvoriblandt Platou — skal have underskrevet denne Erklæring. Med urolig Længsel ser man Udfaldet imøde. Saa skrev han 16de Febr. Den 19de Febr. skriver han: „Alle vare (paa Gidsvold) imod Souverainiteten, men Sverdrups historiske Grunde skal have havt mest Vægt hos ham og fuldeligen overthdet ham.“ Bavel's var en af Prindsens mange ivrige Tilhængere og Beundrere; men fra det Dieblik Prindsen erklærede Stormagternes Sendebud, at han var villig til at vige Bladsen og derpaa førte Krigen med saa stor Udygtighed og Feighed, skede der et pludseligt Omslag i den offentlige Mening i det søndenjeldste Norge. Enhver, som levede i de Dage, mindes vist, hvorledes den nys for-gudede Prinds blev Gjenstand for Uvillie og Haan. Bavel's Dagbøger indeholder mærkelige Udsagn om den Forandring, som foregik hos ham selv og hans Venner. Allerede under 30te Juli skrev han: „Sverdrups freidige Stemning synes at tabe sig, og naar „den Helt“ forsager, hvad kan da ventes af „de Smaa“. Svenske Aviser have fortalt om Kosaker, der skulde sendes herind, og deres vilde, regellose Omstreifen stod især Sverdrup for Hovedet (216 og 220), og den 11te Aug.: „Sverdrups Heltmod er kjølnet.“ Han „viger for den bydende Nødvendighed og følger Strømmen“ (227). C. M. Falsen forlod kort efter Vaabenstilstanden den politiske Skuplads og gik som Amtmand til Bergen. Bavel's var i Selskab med ham og Adler hos N. Wulfsberg 19de Aug., og skrev i sin Dagbog: „Falsen var, som sædvanlig, ivrig i Anden og syntes meget vred paa Kongen og udlod sig ufordelagtigt om de Øverstbefalendes Konduite.“ „Ubeskrivelig tungt var det mig, hvad jeg i Formiddags hørte af Lector Adler, at Kongen aldeles mangler personligt Mod, at han brister i Graad ved Synet af et Par Blesserede o. s. v.“ (236). „Hegermann er af samme Mening som Sverdrup, at den Høistkommanderendes Kujoneri, hvilket han for hele Hæren proklamerede med hoi Røst, var Hovedårsag til vor Ulykke“ (250). Selvfølgeligsmændene Biskop Bæch og Professor Treschow bleve paa det overordentlige Thing

de ivrigste Talsmænd for Foreningen. 11te Sept. htrer Paveles: „Over Kongen bryde nu fast alle Staven“ og 30te Oct.: „Jeg er i denne Tid næsten aldrig i noget Selskab, uden det gaar ud over Kongen. Flere af hans ivrigste Tilhængere optræde nu som hans værste Antagonister.“

Om det overordentlige Storthing i Christiania og dets Medlemmer meddeler ogsaa Paveles karakteristiske Træk. Mange Medlemmer lede af en saa stor Snakkesalighed, at Konsistorialraad Uschehoug den 31te Okt. fandt sig besejret til at foreslaa, „at ingen udførlige Taler maatte holdes. Enhver skulde blot i Korthed fremsætte sin Mening; 8 Minutter skulde være den længste Tid, der maatte tilstedes Noget at tale; naar disse vare forbi, skulde Præsidenten og ethvert Storthingsmedlem have Ret til at raabe Stop.“

Side 198 i „Norge 1814“, staar i Anledning af Kongens Ret til at disponere over Krigsmagten, at der med 57 imod 21 besluttedes, at de svenske Kommissaires Forslag med Hensyn til disse §§ bifaldes, hvilket bør rettes saa: „Ved Pluralitet af 57 Stemmer mod 21 antog Storthinget, at den forhen fattede Beslutning efter Omstændighederne kunde forandres.“ Ved den endelige Votering beretter Storthingsforhandlingerne kun, at ved Pluralitet antoges Kommissairenes Forslag. Paveles fortæller, at paa Spørgsmaalet: „Bør den vedtagne Indskrænkning i Kongens Råadighed over Tropperne vedblive“, svarede 52 Nei og 26 Ja. Saavidt jeg kan erindre, nævner jeg dem, som for en skjøn Tde vilde opofre Landets Tryghed og Held: 1) Dr. Møller, 2—5) de 4 Bergensere (hvilket gjør mig ondt, men det hørte maaste med til deres Instrux), 6) Dahl, 7) Bonden Erik Noer, 8) Agent Nielsen, 9) Lysgaard, 10) Bonden Ole Haagenstad, 11) Thybring, 12) Holter, 13) Angell, 14) Ræder, 15) Bull, 16) Theis Lundegaard, 17) Postmester Tonning, 18) Schulz, 19) Hegermann, 20) Sodemann, 21) Knudson, 22) Brun, 23) Garmann, 24) Stoltenberg, 25) Provst Sarz, 26) J. Uall?

„Blandt disse stridbare Mænd var 8 Præster og 1 theologisk Kandidat. Bondestanden synes de Svenske meget hengiven.“

Under 27de Okt. skrev han: „Den egentlige Opposition bestaar, saavidt jeg kan skjønne i dette Dieblisk af Dahl, Herkberg, Koren, Schmidt, Thybring, Holter, Theis Lunde-

gaard, Schulz, Hegermann, Eodemann, Brun, Krabbe, Garmann, Stoltenberg. Benderne, sjønt omgivne af tre, fire ivrige Præster fra deres respektive Egne, finde sig meget roligt i Omstændighederne."

Bergmester Strøm yttrede i et Vennebrev fra Christiania 18de Okt. 1814: „Det er naturligt, at Tungen, der er det sidste, som kommer til Rørlighed, endnu bevæger sig, og at de unge Lieutenanter, hvis de havde været Generaler, nok skulde have vist Svensken tilbage. Formodentlig er ogsaa det Rygte kommet til Dem, at alle de Skridt, som skede, efterat de udenlandske Ministre havde været paa Moss, vare aftalte der, og at den nærværende Krig havde fuld Righed med en Dissertation, hvor Doctoranden og Opponenten i Forveien alt havde afgjort alle Indvendinger og Svar og indrettet det saaledes, at Doctoranden gik af med Seiren; at Kongen ved denne Leilighed var garanteret Pommern og Mecklenborg. Dog det har saa ringe Sandsynlighed og beviser mest den gamle Sandhed, at Enhver vil gjøre sig selv ren og skylde Skylden paa Andre, især saasom dette Rygte pleies af dem, som vare Kongens mest høirestede Beundrere saa længe han havde Noget at give." Efterat have talt om Thingets Aabning og Deputationen til Ladegaardsøen, hvor Christian Frederik af Treschow i en privat Audience gjordes opmærksom paa, at Fragselsedokumentet ogsaa maatte indbefatte hans Sen, hvilket ogsaa tilseiedes, fortsætter han: „Der foresalder allehaande Debatter — Nansen og Sorensskriver Koren fra søndre Bergenhuus ere de stadige Ordførere for det vævrende Parti. — Forresten er Tiden virkelig hengaaet med allehaande uvigtige Motioner, som langt og bredt ere diskuterede. — Man kan vel med den høidigste Sikkerhed sige, at Forbindelsen vil blive antaget, og at Mange i sine Oppositioner blot søge en Skin-Undskyldning for sig."

IV.

Stemningen i Throndhjem i 1814. C. Falsens Brev.

Hvorledes Stemningen i 1814 var i Throndhjems By vil erfares af følgende Bilag, der tildels ere benyttede

§. 119. Den omtalte, høist fortjente Carl Falsen tilskræver Sognepræst Faye paa Holt fra Christiansand Juni 1849 saaledes: „Nogle enkelte Træk af Begivenhederne i det for Norge mindeværdige Aar 1814, hvilke jeg oplevede under mit daværende Ophold i Throndhjem, unblader jeg ikke efter Aftale herved korteligen at meddele Dem. Prinds Christian Frederik, som i det foregaaende Aar 1813 var opsendt til Norge, for at overtage Bestyrelsen af Landet i dens daværende betrængte og mislige Tilstand, opholdt sig i Begyndelsen af Aaret 1814 i Christiania og Nygter begyndte der at udsprede her i Landet, om Kieler-Traktatens Afsluttelse og Landets Afstaaelse til Sverige, hvilke ogsaa fandt Veien til Throndhjem med Tillæg, at Prindsen ikke vilde underkaste sig disse Vilkaar, men, saafremt Landet var afstaaet af Kongen, Frederik den Sjette, selv gribe Scepteret og forsvare Landet mod Sverige, og at han i den Anledning agtede at begive sig til Throndhjem, for der at lade sig udraabe som Norges Konge. Det varede ikke længe, inden man deroppe fik sikker Underretning, at han var ventendes til Stedet, hvorimod Sammenhængen med Landets Forhold til Danmark og Sverige endda forblev en Hemmelighed, hvorom fremdeles kun Nygter og Formodninger verserede. Indvaanerne i Throndhjem vare paa den Tid delte i to politiske Partier, det ene med en meget formaaende Mand, nu afdøde Politimester Mons Lie i Spidsen, der aabent erklærede sig af den Formening, at Norges Frelse og Held kun var at søge i en Forening med Sverige, og det andet langt stærkere, der antog, at man maatte stole paa egne Kræfter og enten med eller uden Foreningen med Danmark tilkjæmpe sig en friere og selvstændigere Forfatning, og hvilket, som Følge deraf, aldeles Intet vilde høre om nogen Forbindelse med Sverige. Bemeldte Mons Lie, der spillede en Hovedrolle ved disse Begivenheder i Throndhjem, var Søn af en fattig Husmand, men var ved sit gode Hoved og sine indsamlede Kundskaber og Erfaringer kommen ind paa Embedsbanen, først som Sagfører og siden som Raadmand, eller Medlem af Magistraten, han havde og erhvervet sig en vakker Formue, og maatte fornemmelig formedelst hans afgjørende Indflydelse hos Magistraten og Borgerfabet som sagt ansees som en meget formaaende Mand; imidlertid blev han og hans Parti ved denne Leilighed lagt for Had og af

det andet Parti tillagt Bencævnelsen: „De Svensffindede“. Dette foranledigede ham til i Throndhjems Avis at udlove en Belønning til den, der kunde bevise nogen Handling af ham til Sveriges Fordel, der kunde berettigge Nogen til at tillægge ham hin Bencævnelse, hvorpaa strax i samme Avis indløb Svar fra en sig da i Christiansfund opholdende Sø-officier Lieutenant Pohlman Peshly, der gik ud paa, at det forholdt sig rigtigt, at Mons Lie var svensffindet og at han ved mange bevislige Leiligheder i Samtaler havde lagt dette for Dagen m. m., heraf fulgte en Stevning fra Lies Side, og at et vidtloftigt Thingsvidne, hvorunder flere hundrede Vidner førtes, blev optaget, uden at Lie dog siden fandt sig beføiet til at trække Angiældende til Ansvar for sine Udledelser, hvorimod det fortaltes at han, da Katastrophen var overstaaet, i det Foreningen med Sverige var tilveiebragt, og da Carl Johan som Kronprinds kom til Throndhjem i Aaret 1815, benyttede sit Thingsvidne til Bilag ved en Ansøgning om det indbringende Politimester-Embedet i Throndhjem, for at opløse hvilke Forfølgelser han havde været underkastet for Foreningen, og vist er det, at Embedet blev ham til Del.

Under de ommeldte Omstændigheder og Gjæringer i Throndhjem, nærmede Prinds Christian Frederik sig i Febr. 1814 Stedet. Gemhyterne vare spendte i Forventning af hvad der vilde ske, og for at ikke det Hele skulde afgjøres ved en Ovrerumpling, og Leiligheden til at erhverve de flere almindelig og længselsfuldt forenskede væsentlige Forandringer i Statsforfatningen skulde undvige, kom endel af det sidstnævnte Partis Tilhængere overens om at opsætte og underskrive en Adresse til Prindsen, hvori man anmodede ham om, for det Tilfælde, at Landet af Kongen af Danmark var løst fra sin Trofskab og overdraget til Sverige, da som Regent at gribe Statsstyrelsens Ror og snarest muligt at sammenkalde Deputerede fra alle Rigets Egne, for at sætte dem istand til at fatte Beslutning angaaende Rigets Skjebne og dets Styrelse for Fremtiden. Det kom nu an paa at erhverve anseede og brave Mænds Underskrifter paa det Dokument, hvilket formedelst Splittelsen imellem de anmeldte Partier ansaaes for at kunne blive vanskeligt nok, men i denne Henseende fandt ingen Vanskelighed Sted. Det saakaldte svensffindede Parti var bleven opskræmt af Rhytterne om at

Hensigten af Prindsens Reise var at lade sig udraaabe til Konge som Odelsbaaren til Norges Throne, og det greb med Begjerlighed denne Leilighed som et probat Middel til at bevirke en Udsættelse i denne fremfor alt befrygtede Begivenhed. Ingen var derfor ivrigere i at tage sig af Adressen end Mons Lie, og inden et Par Dage saa man den, tildels ved hans Medvirkning, hvilket især gjælder med Hensyn til Borgermilitzen, forshynet med en Mængde Underfrister. Den originale Adresse medfølger og vedlægges dette*), og Enhver, som har Bekjendtskab til Throndhjems daværende Indvaanere, vil kunne bekræfte, at næsten alle de hæderligste Navne blandt de civile, geistlige og militaire Embedsmænd og blandt det egentlige Borgerskab findes blandt Underfristerne. Dog savnes de saa samtlige Overovrighedspersoner, som, da Adressen forelagdes dem, tildels erklærede, at de ikke fandt det passende for dem i deres Embedsstilling at indlade sig paa denne Sag, hvorhos Stiftamtmanden, Grev Trampe, som den først kunde forelægges, da han var kommen tilbage fra sin Reise til Amtsgrændsen, hvorfra han havde ledsaget Prindsen til Staden, udbad sig meddelt en Gjenpart af Adressen for at gjøre Prindsen bekjendt med den, i det han fandt det urigtigt, at Heisamme, isald den blev ham overrakt, skulde være uvidende om dens Indhold og saaledes findes ubelavet paa at besvare den — hvilket Forlangende blev efterkommet og Gjenparten Stiftamtmanden saaledes meddelt. Den 1ste Februar ankom Prindsen til Throndhjem, ledsaget af nogle saa Kavalerer foruden af de Embedsmænd, som fra sidstnævnte By vare tagne ham imøde. Læt udenfor Byen ved Arildsløkken steg han til Hest og holdt sit Indtog i Throndhjem, hvor han modtoges af Folkets Jubel og hvor Borgerskabet paradereede for ham, ligesom ogsaa en Uereport var oprettet for ham. Han tog ind i Stiftsgaarden, som da beboedes af Stiftamtmanden, og under en Kour, som strax efter hans Ankomst blev givet for alle Byens Indvaanere, benævnte Han sig i en opflammende Tale som Odelsbaaren til Norges Throne, uden dog at meddele Noget bestemt om Kieler-Traktaten og hvad dermed stod i Forbindelse. Han opholdt sig paa Stedet i 4 Dage, og besaa alle Stedets offentlige Ind-

*) Den er i mit Børge, men afstrykkes ei her, da den allerede er optaget i Wallis Grindringer.

retninger, hvorhos adskillige Festsititeter for ham bleve anstillede. Imidlertid ankom til ham fra Danmark Major Brock af Generalstaben, medbringende hans Søns Portrait og efter Sigende officielle Befalinger fra Kongen af Danmark i Anledning af Kieler-Traktaten, om hvilken man fra den Tid mere og mere hoimælt begyndte at tale. Dette sidste foranledigede at en Sammenkomst af alle dem, som havde underskrevet hin Adresse blev foranstaltet, hvilken afholdtes offentlig paa Raadhuset den 5 Februar, hvor det blev foreslaaet*), at Adressen paa Grund af de utvivlsomme Efterretninger, man underhaanden havde modtaget om Landets Afstaaelse til Sverige, strax burde overrækkes Prindsen og at der i den Anledning nu burde skrides til Udnævnelse af en eller flere Deputerede, for paa Forsamlingens Begne at udføre dette, men Resultatet af den derpaa fulgte Deliberation blev efter Pluralitetens Beslutning, og idet flere af de Deltagende erklærede i modsat Fald at ville udstryge deres Navne paa Adressen, at intet videre med Hensyn til denne skulde foretages, saalænge ingen officiel Meddelelse angaaende Landets Afstaaelse var kundgjort.

Prindsen forlod Throndhjem den 6 Februar og begav sig tilbage til det Søndensjeldske, hvor han kort derpaa holdt de bekjendte Sammenkomster og Overlægninger med flere af Norges udmærkede Mænd, hvoraf omsider Sammenkaldelsen af Rigsforsamlingen paa Gidsvold og Norges Grundlov af 17 Mai 1814 blev Følgen.

Længe efter Prindsens Afreise fra Throndhjem fik man der den officielle Underretning om Kieler-Traktaten, som man forlængst paa privat Wei havde havt mere og mindre Nys om. Stemningen vedblev alligevel aldeles overvægtig at være imod Forbindelsen med Sverige, saa meget mere som man blev holdt i fuldkommen Uvidenhed om de fra svensk Side bekjendtgjorte Vilkaar og Modifikationer af Kieler-Traktaten, paa hvilken Foreningen af Kongen af Sverige tillodes effektueret. Denne Stemning befæstede sig end ydermere ved Efterretningen om Sammenkaldelsen til Rigsforsamlingen i Gidsvold, hvilken modtages med Enthusiasme og hvorved al videre Spørgsmaal om hin Adresse bortfaldt. Samme Stemning vedligeholdte sig troligen under de derpaa fulgte

*) Af Falsen.

Krigsbegivenheder, og selv efter Katastrophen i Anledning af Konventionen til Moss og den forhen til Konge udnævnte Christian Frederiks Abdikation og Afreise fra Landet, saavel som under det sammenkaldte extraordinaire Storthing. I samme Aar 1814 afgav Thronderne mærkelige Prøver paa den Standhaftighed, hvormed de vedligeholdte Ønsket om Norges Selvstændighed selv under Foreningen med Sverige og til deres Beredvillighed til at ofre alt muligt for denne Sag. De trykte Efterretninger om bemeldte overordentlige Storthings Forhandlinger indeholde flere Beviser paa det Sidstmeldte, og til ydermere Vidnesbyrd om Stemningen vedlægges herved følgende Dokumenter: 1) Bekjendtgjørelse fra Throndhjemms Stiftamtmandskab af 8 August 1814 indført i Throndhjemms Avis No. 63 for samme Aar angaaende Organisationen af Throndhjemms borgerlige Jægerkompagni til et frivilligt Feltkorps, disponibelt til, efter Kongens Befaling at forrette Felttjeneste hvorsomhelst Fædrelandets Sag maatte fordrø det og inddelt i 2 Klasser, den ene nemlig bestaaende af Tjenstgjørende, der skulde udføre alt hvad der i Henseende til den militaire Tjeneste af Korpsets Chef paalægges dem, og den anden af Kontribuerende, som skulde bidrage til de Tjenstgjørendes Underholdning og Fornødenheder i Felten. 2) Betragtninger i Anledning af Konventionen, afsluttet i Moss den 14 August 1814 nedskrevne i Throndhjem den 29 samme Maaned og indført i Throndhjemms Avis No. 70 for samme Aar.*) 3) Skrivelse fra Pastor Niels Stochslet Schulz af 19de August**) og 1 Exemplar af den deri ommeldte af ham forfattede Krigsang. 4) Skrivelse fra Throndhjemms Stiftamtmandskab til Kaptainen for bemeldte throndhjemmske borgerlige Jægerkorps af 14de Septbr. 1814, hvorved gennem den forrettende Generaladjutant Generalmajor Sejersted kommunikeres Statsraadets Bestemmelse om at det formedelt de senere forandrede Omstændigheder indtil videre bør bero med Oprettelsen af det paatænkte frivillige Jægerkorps i Throndhjem. 5) Uffkrift af Skrivelse fra det sidstnævnte Jægerkorps's Medlemmer til det overordentlige Storthing i 1814, hvorved tilkjendegives,

*) Carl Falsen var Chef for Jægerkorpsen og Betragtningerne ere skrevne af ham.

**) Til Falsen.

at de, om Storthinget skulde anse det gavnligt, fremdeles ere villige til at sammentræde i et nyt Korps med samme Bestemmelser og under samme Vilkaar som ovenmeldte, og 6) Tale paa Kong Christian Frederiks Fødselsdag d. 18de Septbr. 1814, indeholdende Trøstegrunde for Norges sande Venner, holden i Videnskaberne's Selskab i Throndhjem af Biskop Bugge.

Dersom foranstaaende Antegnelser og Dphsninger maatte befindes at være af nogen Interesse for Fædrelandets Historie i hin Epoke, og De Høistærede! under Deres videnskabelige Granskninger i denne Retning, skulde finde Anledning til at benytte dem i denne Henseende, hvorimod jeg ikke indser, at noget kan være til Ginder, skal det ikke fortrhyde mig at have opbevaret og ordnet samme.

Deres meget ærbødige og hengivne
G. Falsen.

Denne Skrivelse, der saaledes som Overskriften udviser, er paabegyndt længe før, har jeg dog formedelst Sygdom ikke kunnet tilendebringe førend i Dag den 17de Juli 1849 under mit Ophold i Sandefjord.

G. Falsen.

Jeg har meddelt dette Brev i sin Helhed som et Minde om denne for Fædrelandet saa varmt selende og fortjente Hædersmand, der døde 24de April 1852.

N. Faye.

V.

Stemningen i Bergen 1814.

Bergensernes Uvillie mod Foreningen med Sverige have vi blandt andet seet af den bekjendte Adresse af 20de Septbr. (Side 191). 2 Dage tidligere, nemlig paa Christian Frederiks Fødselsdag holdt den bekjendte Biskop N. Brun i Bergens Kors-Kirke sin berømte Tale over: „Kaster ikke Ederes Frimodighed bort“. Han vil ikke spørge Embedsmanden eller Handelsmanden, men Folket i Norge, Bonden og hans vaabenføre Søn om hvad Folkemeningen er i Norge om at forene sig med Sverige, og siger Mængden af denne Folke-

Klasse: „Vi ere slagne, drevne paa Flugt, undertrykte, forstrækkede, vi tør ikke atter vove en Dyst.“ Nu ja — saa er det forbi, saa er det Daarskab om vi Byfolk endnu vilde være frimodige. Men svare disse med en Mund: „Vi vige ikke et Haarsbred, hvor man bed os at staa, hvor man bed Fremad, der ginge vi Berserkergang. Vi higede efter Angrebs Signal som Bægterne efter Gry af Dag; man skaffe os kun Brød, saa sthyrte vi frem til at opfylde vor Ed, hvortil man endnu ingen Anledning gav os. Vi ere ikke slagne, ikke bange, og end raader Nordmand i Norge.“ Men er dette endnu Bondens og Soldatens Sprog, saa raader jeg endnu Alle, som have at byde og raade, alle Borgere og Bymænd: Kaster ikke Gders Frimodighed bort. Han endte sin Tale saa: „Jeg slutter denne korte Tale og denne min Smule Geburtsdags-Høitid med at fremsætte Storspørgsmaalet til næst afholdende Storthing. Og med at forud fremsende Svaret for min Person; men Svar laant af den længe siden hensovede, men uforglemmelige Norges Stor-Eskjalb ved en lignende Anledning. Spørgsmaalet: Nordmænd vilde I vove Liv og Blod for at holde Ed og være Norste. Eller bryde Ed og blive Svenske?

Svar af Tullin: Er Sligt vel Spørgsmaal værdt. Jeg synger ei for Fæ. Amen.

Aftenen før Bergens Repræsentanter skulde afreise kom den oftere omtalte Major Golt tilbage fra Armeen. Nagtet det var sent, ja ud paa Natten, kom han til sin Ven Kaptein Moxfeldt for i Hast i hans ivrige Maner at sige ham: „Alt er tabt, vi har forregnet os i den Mand, vi satte til at sthyre Riget i et kritisk Tidspunkt og han har omgivet sig med daarlige Karle. Armeen er bleven saa ilde anvendt, at den er modløs og ligeghldig og kan nu ei regnes mere paa; søg at frelse hvad frelses kan af Norges Vre og Selvstændighed! Adieu!“ (Det sidste efter Medtegnelse af Statsraad P. Moxfeldt.)

Stemningen i Christianssand 1814.

Efter hvad man kan slutte saavel af Repræsentanternes Stemmegivning og Dtringer paa Gidsvold og tildels paa det overordentlige Thing, som af andre Kilder, havde man saavel i Stiftsstaden som i Stiftet, paa saa Undtagelser mindre Fordom mod en Forbindelse med Sverige end i de andre Stifter. Vestlænderne kaldtes derfor almindelig „Svensker“ og var Gjenstand for de ivrige Selvstændighedsmænds Misstanke og Forbittrelse. Det gjaldt fremfor Andre Christianssands Repræsentant Bergeland. Som en Mundsmag af Tidens Opfattelse og Tone meddeles her nogle Brudstykker af et Brev fra Bergens Repræsentant Jens Rolfsen til Foged Collett dateret Bergen 2den Juli 1814. — „Jeg var i Christianssand i 2 Dage, men hverken søgte eller talte jeg med vor fælles Ven Bergeland. Jeg var i Selskab hos Stiftamtmand Schouboe og hos Hr. D. G. Mørch, men en Flaahedsaand herskede. Ikke hverken Norges eller Kongens Skaal blev drukken, og efter Brev fra vores Christie har han siden været i 9 Selskaber, men den samme Etiquette er hos Alle iagttagne.

Jeg undersøgte hos Stiftamtmanden og Bispen hvorvidt det var Publikums Røst som Bergeland talede. Man sagde mig, at den hele Byes Indvaanere var duperet ved bemeldte Apostel; thi allerede fra første Tid man hørte om Norges Adskillelse fra Danmark, holdt B. de ypperste Taler fra Prædikestolen og greb enhver Anledning til, paa kraftigste Maade at indprente Nationalaand hos sine Tilhørere og opmuntre til Modstand mod alle Norges Fiender for at forsvare den norske Nations Ære og Selvstændighed. Med denne Tro om Manden ansaa Indvaanerne sig lykkelig i sit Valg. Men nu ere disse stakkels Folk lange i Ansigterne og forbande saa hemmeligt de 15000 Rdlr., som skal have ombannet B. til at tale det Modsatte i Rigsforsamlingen som han lærte fra Prædikestolen i Christianssand. Nei 6 à 7 Personer af de mægtigste Rjøbmænd have indblæst Skurken den Aand af hvilken han talte, og han har trolig fulgt sine Ordre, og ærlig fortjent sine Penge. — Jeg sagde til en literair Mand, at det var Skam, at der ikke paa Tryk blev yttret Byens

Jndvaaneres Misnoie med B.s Fremgangsmaade, og han opfordret at staa til Ansvar for hvad han har talt paa Gidsvold. Dette var den eneste Maade, der kunde retfærdiggjøre Christianssands By mod Mistanke for ikke at være svensk findet." — Som Sideslykke kan sammenlignes Ræders og Lieutnant Schwarz's Uttringer om Wedel og Sl.

VII.

Christian Frederik og General Steigentesch.

I minnen ur Sveriges nyare Historia ved Schinkel og Bergman 8 Delen findes noiere Efterretninger om Moriers og de 4 Commissairers Forhandlinger med Kong Christian Frederik, af hvilke her meddeles en privat Samtale mellem denne og den østerrigiske Commissair General Steigentesch. Den første yttrede, da han troede at bemærke, at Steigentesch røbede mere Utaalmodighed end de Andre ved at se Underhandlingerne udhales uden Resultat.

G. F. Men hvad kan jeg gjøre derved? Sæt Eder i mit Sted! Skulde De feigt overgive et redeligt Folk, som havde givet Dem saa smigrende Prøve paa Tillid og Hengivenhed? Skulde De svigte det i et Dieblisk af overhængende Fare? De vilde derved bedække Dem med Vanære og Skjendsel.

S. svarede: „Men naadige Herre! Dette Folk er ei i sin gode Ret. Og endnu mindre finder G. H. selv nogen gyldig Undskyldning for Eders Handlemaade i denne foregivne Nationalvillie, imedens J bifalder en Bevægelse, som krænker Folketretten. Og vil det heldige Udfald, som giver Alt sin Ret, krone Eders Foretagende? Jeg tror det ikke. Sverken Eders Hjælpemidler eller Landets Forraader tillader Eder at haabe det.“

G. F. „Jeg ved at Magten tillader sig Alt, og hvis de forbundne Magter vedblive med at ville tvinge Norge under en Fiende, som ikke har nogen Ret over det, vilde jeg ikkun kunne beklage denne Lod, men min Tre har ugjenskaldelig bundet mig til dette Folks Sag.“

S. „Jeg veed sandelig ikke hvilken anden Tre G. H. skal kunne hofte af Eders Fremgangsmaade, end den, at ind-

vikle dette samme Folk i en ødelæggende Krig uden Haab om et lykkeligt Udfald. Paa den anden Side skal G. H., om I holder fast ved Eders Beslutning, sikkert sætte paa Spil Eders Arveret til den danske Krone."

G. F. „Hvorledes skal det da gaa til?"

S. „G. H. veed da ikke, at Sverige arbejder paa at aflokke alle Magterne en saadan Erklæring, og har G. H. desuden overveiet hvad I udsætter Kongen af Danmark for?"

G. F. „Kongen af Danmark har ei mere end De Del i hvad som her tilbrager sig."

S. „Saa er ikke den svenske Kronprinds's Mening. Det er bekjendt, at han har faaet Keiser Alexanders Løfte om at General Benningens Hær i paakommende Tilfælde skal rykke ind i Holsten."

G. F. „Aa! virkeligen! Har Keiseren da til Hensigt at holde sig til Kongen af Danmark for hvad som tilbrager sig i Norge?"

S. „Jeg formoder det, og efter de Nyheder som ere komne os tilhaande, har Keiseren allerede givet General Benningens Befaling til med 45,000 Mand at rykke ind i Holsten. Sverige har desuden faaet Løfte om et særskilt russisk Korps, som skulde gjøre Landgang i Norge."

G. F. „Men vil England indvilge i al den Uretfærdighed? Vil det tillade Russerne at passere over Havet for at komme og slaa sig ned her?"

S. „Man beretter os ogsaa, at Keiseren ved sin Ankomst til London strax har erklæret Lord Castlereagh, at hvis England ikke skulde ville oprigtigt medvirke til Norges Forening, saa skulde han ene overtage hele Eagen, og man tilføjer, at den engelske Minister paa Grund af denne Erklæring har lovet at skride endog til Fiendtligheder for at paasthynde Landets Overleverelse, samt at Keiseren har beordret sine Krigsskibe til at forstærke Blokaden af Norges Havne."

G. F. „Jeg er fuldkommen uvidende om Alt hvad De der siger mig. Det bekhvmer mig dybt at se hvorledes de, som i nærværende Dieblik have Verdens Skjebne i sin Haand, have sammensvoret sig for at undertrykke os. Men jeg har ikke noget Valg, jeg kan ikke vanære mig: ja vel min General, man maa kæmpe eller dø!"

Medens han talede saaledes, fyldtes hans Dine med Taarer, og han kastede sig i et Hjørne af Sophaen, holdende

begge Hænder for Dinene udraabende: „Jeg har ingen Udvei — —!“

S. „Ivertimod! Giv Eders Konseil Beretning om Sagernes Stilling; nedlæg i dets Hænder den Magt I har faaet og reis.“

C. S. „Det skulde være at overgive Landet til Anarki; man skulde stemple mig som en feig Forræder. Nei, jeg kan det ikke; det er kun i Rigsforsaulingens Hænder, jeg kan nedlægge de Rettigheder, den har tildelt mig.“

S. „Men saa sammenkald da den!“

C. S. „Dertil behoves Tid, og for at Overlægningen skulde kunne holdes med fornøden Ro, er en Stilstand nødvendig; men vi kunne jo ikke blive enige om Betingelserne for denne I ethvert Tilfælde, og hvis Folket vil antage de Grundsætninger for Foreningen, som Sverige tilbyder, skulde jeg gjerne opoffre min personlige Uergjærrighed“

Den svenske Minister i Kjøbenhavn, Baron Tawast, gjengav i et Brev til Grev Engestrøm et Brev, som Steigentesch 7de Juli havde tilskrevet den østerrigske Minister i Kjøbenhavn Grev Luzzow og som denne havde forelæst ham: Deri yttredes: „Prinds Christian er god, men saa svag, at han ikke har nogen egen Villie, men alene handler efter Indflydelse fra de Personer som omgive ham. Han fatter Beslutninger, som han det følgende Dieblik forandrer. Hans Raadgivere ere ikke værdige den Tillid han viser dem, og som de misbruge. Alt vidner her om Uerfarenhed, Uduelighed og Uorden. Naar jeg siger Dem, at Prindsen har udnævnt General Harthausen til sin Finanzminister, kan De gjøre Dem en Ide om det Dvrige.“*)

*) Blandt Publikum gif Rygtet at Orloff især skal tale overordentlig vel for sig, og at Gesandterne „skal være særdeles hennette og traktable og hestige Folk med Undtagelse af Steigentesch.“ Paveles Dagbog 206.

VIII.

fortegnelse over de til det overordentlige Storting i 1814
valgte 75 Repræsentanter.

I. Akerøhus Amt.

Boul G. Holst, Kammerraad og konst. Amtmand.
P. F. Helzen, Kancelliraad og Sorenskriver.
F. J. Bech, Biskop.
J. Neumann, Sognepræst i Affer.

II. Arendal.

Alexander Christian Møller, Distriktslæge i Nedenes.

III. Bergen.

Edvard Hagerup, Stiftsoverretssassessor.
August Konow, Konsul.
Peter Mogfeldt, Artillerikaptajn.
Wilhelm F. R. Christie, Kancelliesekretair, Sorenskriver.

IV. Nordre Bergenhus Amt.

Niels Gris Dahl, Sognepr. i Gvindvik.
Torger Halvorsen Næss, Bondemand.
Ole Torgersen Svane, Borger og Gaardmand.
Erik Olsen Nord, Bonde.

V. Søndre Bergenhus Amt.

Niels Herberg, Sognepr.
Arnoldus von Westen Sylow Koren, Sorenskriver.
Ad Davidsen Klove, Bondemand og Gaardeier.
Thorbjørn Gundersen Sandvig, Bondemand.

VI. Bratsberg Amt.

Marcus Florenz, Foged.
Osmund Norgaard, Gaardmand.

VII. Buxteruds Amt.

Johan Collett, Amtmand.
Frederik Schmidt, Sognepr. paa Eker.
J. Gram, Lensmand.

VIII. Christiania.

Andreas Arngen, Advokat og konst. Politimester.
Jacob Nielsen, Agent.
Niels Treschow, Etatsraad og Professor.
Christian A. Diriks, Generalpolitidirektor.

IX. Christians Amt.

Lars Weidemann, Sorenskriver.

Andreas Lysgaard, Proprietair.
 Ole Haagenstad, Gaardbruger i Vaage.
 Ole Hannibal Sommerfelt, Amtmand.

X. **Christianssand.**

Christian Sørensen, Biskop.
 Lorents Lange, Stiftsoverretssassessor.

XI. **Christiansfund og Molde.**

Lorents Angell, Sognepr.

XII. **Drammen.**

Søren Lybring, Sognepr.
 Iver Holter, Grosserer.

XIII. **Frederikshald.**

William Hansen, Kjøbmand.

XIV. **Frederiksstad.**

Poul N. Broch, Kommerceraad.

XV. **Hedemarken.**

Johan C. Ræder, Ingenieur-Kaptain.
 Arne Arnzen, Krigsraad.

Frederik Weidemann, Sognepr. til Hof.

Hans Hansen Bjølset, Gaardmand.

XVI. **Jarlsberg Grevskab.**

Grev Johan Caspar Hermann Wedel Jarlsberg.
 Jens Christian Berg, Sørenskriver (efter Lodtrækning
 med Sørenskriver G. Blom.)

XVII. **Kongsberg.**

Poul Steenstrup, Bergmester.

XVIII. **Kragers og Diter Nisøer.**

Henrik Georg Lønder, Stadshauptmand.

XIX. **Laurvik og Sandesjørd.**

Johan Frederik Sarb, Sognepr. i Laurvik.

XX. **Laurviks Grevskab.**

Jacob Bull, Sognepr. i Frederiksværn.

XXI. **Lister Amt.**

Leis Jacob Torildsen Lundegaard, Sectionsansøger.
 Peder Jacobsen Bøgvold, Sectionsansøger.

XXII. **Mandal.**

Christen Tidemand, Kammerraad og Toldinspektør.
 Jørgen Jørgensen, Garvermester.

XXIII. **Mosø.**

Herman Kresting, Cand. jur., konst. Sørenskriver.

XXIV. **Nedenes Amt.**

Søren Georg Abel, Sognepr. i Gjerrestad.

Hans C. Keiersen, pers. Kapelan i Hommedal.

XXV. **Nobygdelaget.**

Thomas Bryn, Sorenffriver.

XXVI. **Nomsdals Amt.**

Hilmar Meincke Krohg, Amtmand.

Elling Olsen Balbo, Gaardbruger.

Peder Tonning, Postmester i Aalesund.

Lars Olsen Godøe, Lods.

XXVII. **Skien og Vorskgrund.**

Jørgen Hall, Stadskaptain og Grosserer.

XXVIII. **Smaalenenes Amt.**

Valentin Sibbern, Major for den af de Svenske ei besatte Del.

Peder Hount, Sognepr. til Berg.

Aschehoug, Konsistorialraad og Sognepr.

Manthey, Sorenffriver.

} for de 14 af de
Svenske besatte
Præstegjelde.

XXIX. **Stavanger.**

Arent Møglestue, Loldinspektør.

XXX. **Stavanger Amt.**

Hans Ransen, Sorenffriver, Landsdommer.

Elif Hansen Tothammer, Skibskaptain.

Nils Truelsen Broe, Bondemand.

Rasmus Rasmussen, Do.

XXXI. **Throndhjem.**

Hans Knudhø, Statsraad.

Fredrik C. D. Hegermann, Major.

Niels Støckfleth Schulz, ref. Kap.

Jacob Hersleb Sodemann, Cand. theol., Inspektør ved Realskolen.

XXXII. **Nordre Throndhjems Amt.**

Sven Busch Brun, Sognepr. i Snaasen.

Ole Mehlum, Gaardmand.

Anders Gotaas, Do.

XXXIII. **Søndre Throndhjems Amt.**

Christian Krohg, Prof. og Stiftsoverretsassessor.

P. Forseth, Lensmand.

Krabbe, Oberstlieutenant.

Johan Garmann, ref. Kap. i Orkedalen.

XXXIV. **Tønsberg.**

Carl Stoltenberg, Grosserer.

IX.

Oberst Hegermann som Kommissair i det svenske
Hovedkvarter. S. 176.

a) Anno 1814 den 2den September var Statsraadet forsamlet i Hans Majestæts Palais i Christiania om Foredmiddagen Klokken 11 1/2

Hvorda vedtoges, at befuldmægtige Kammerherre Oberst Hegermann at begive sig med tvende Adjutanter Kaptainerne Budde og Kaltenborn til det svenske Hovedkvarter for at paase Vaabenstilstandens Opfyldelse fra svensk Side, og at afgive de Poster, som i Anledning af denne maatte komme under Dræftion.

Generallieutenant Boye, Statssekretair Wirjén og Generalmajor Björnstjerna meldte sig tilmede for Statsraadet og overleverede den svenske Kronprinds's til dem udstedte Fuldmagt til at handle med det norske Statsraad om Gjenstande vedkommende den fra svensk Side attraaede Forening mellem begge Riger. Dernæst androge disse Herrer mundtligén Hans Majestæt, Kongen af Sveriges, Dnske. at Statsraadet vilde innskætses sig med at udarbeide de Forandringer i Norges nuværende Konstitution, som maatte ansees nødvendige for den af Allerhøiestsamme intenderede Forening, hvortil Statsraadet ligeledes mundtligén svarede, at da det ikke kunde erkjende Foreningen mellem begge Riger som afgjort, hvilket er en Sag, der alene kan bestemmes af det sammenkaldte Storting, saa kunde det heller ikke afgive sig med at gjøre Forslag til nogen Basis for saadan Forandring.

Generalmajor Björnstjerna producerede en officiel Note, hvor det tilkjendegives at Blokadens Ophævelse strax var bleven bekjendtgjort for hans svenske Majestæts høie Allierede, og at Farten med norske Skibe derfor kunde ansees fuldkommen sikker, hvorhos beloves, at Statsraadet ufortøvet vil worde underrettet om, naar officielt Svar fra bemeldte allierede Magter indløber.

Rosenkranz.

Jonas Collett.

Wall.

v. Holten.

b) 4de December meldte Hegermann Statsraadet, at i Björnstjernas Bolig havde Konferents fundet Sted mellem Hegermann og Sekaptain Budde fra norsk Side og Björn-

stjerna i Overværelse af Generallieutenant Boye, Statsraad Wirsén og Oberstlieutenant Werdenhjelm fra svensk Side. Man enedes om Demarkationslinien, Kommunikationen mellem begge Riger m. m. Den 5te beføl Statsraadet Hegermann at reise til det svenske Hovedkvarter med Fuldmagt til at iagttage det Fornødne.

c) Statsraadet beordrede under 10de September Hegermann at forlange af de Svenske Dpfyldeisen af 7de Artikel i Konventionen af 14de August, hvori loves Dphævelsen af Forbudet mod Kornudførsel fra Danmark o. m. I sit Svar til Statsraadet af 18de December melder han, at Feltmarskalk v. Gessen mundtlig havde svaret ham, „at den svenske Minister i Kjøbenhavn uopholdelig skulde tillægges Ordre, at bringe dette Anliggende i Dpfyldeise.“ Efter at have omtalt flere Gjenstande, hvorom han havde konfereret med v. Gessen, tilføier han: „Hans Excellence spurgte mig, om jeg troede at det var raadeligt at lade Christiania være blottet for Tropper under Storthinget. Det forekom mig, som om han havde den Tanke, at norske og svenske Tropper burde være i Nærheden af Bhen. Jeg svarede ham, at det stred mod Konventionen og Rigets Konstitution, ligesom jeg holdt det for unødvendigt, ja farligt, paa denne Maade at imponere Folket.“

d) Under 15de Septbr. indberetter Hegermann til Statsraadet blandt Andet: „Feltmarskalken (v. Gessen) yttrede, at de af mig daglig gjorde Forestillinger om de svenske Troppers Hjemmarsch under det norske Armeekorpses Forøgelse i Demarkationslinien maatte tit forekomme ham mistænkeligt, og vidnede om, at den norske Regjering kun ønskede at vinde Tid for at tilintetgjøre Foreningen. Denne 3de fandt Befyrkning gjennem Generalmajor Bjørnstjernas Anmeldelse i Dag, at han for sin Person med Folge nød al den Frihed og Agtelse i Christiania som han kunde attraa, men at han gjennem de havende Efterretninger troede sig besejret til at befrygte, at Stemningen i Landet ved Storthingets Forsamling vilde have Krigens Udbrud paany til Folge.“

e) Gjenpart af Kammerherre Oberst Hegermanns Skrivelse til Statsraadet den 15 Septbr. 1814.

Jeg giver mig den Ære at meddele det høie Statsraad følgende af Feltmarskalken Grev Gessen fremstillede Ytringer under en Samtale efter Spisebordet i Gaar.

1) Feltmarskalken er gennem en Skrivelse fra den svenske Kronprinds, dateret 8de sidstleden fra Drebroy tilkjendegivet, at Keiser Alexander havde gjentagende tilbuden ham General Benningens Arme til fri Disposition. Skulde Sverige ikke ville eller kunne foranstalte disse Troppers Overfart, da er Kongen forpligtet til saadan Foranstaltning. I modsat Tilfælde skulde General Benningesen tage Holsten og Slesvig i Besiddelse. Feltmarskalken yttrede tillige i denne Anledning, at da hans Kongelige Høihed Kronprindsen af Sverige anser Foreningen af begge Riger som afgjort, vilde han ikke kunne behøve at benytte sig af dette Keiser Alexanders Tilbud.

2) Grev v. Esen talte med Agtelse om den norske Arme, men yttrede hvorledes han var underrettet om, at de norske Officierer med Enthusiasme fremdeles udbrede blandt Soldaterne Ideen om Selvstændigheden uden al Forbindelse med Sverige. Hvor meget Greven end maatte agte en saadan Nationalfølelse, troede han dog, at det var et overilende Skridt fra Officierernes Side, blindt hen at betragte en saa vigtig Gjenstand blot fra et Synspunkt, hvis Følger maatte strække sig til de kommende Slægter. Feltmarskalken troede det blev en Blyt for Officiererne, at fremstille Rigets Tilstand upartisk for Soldaten for med Fornuft og Klogskab at vælge det rette Parti. Det lader til, at Grev Esen har mange og paalidelige Efterretninger fra Norge om Alt, og Ejender endog Personer ved Navn med deres yttrede Grundfæstninger.

3) Med Høiagtelse omtalte Feltmarskalken det høie Statsraads Fortjeneste af Rigets Styrelse og erkjender tillige dets kritiske Stilling. Imidlertid yttrede han meget beskedent, at omendkjønt ikke Statsraadet kan meddele noget Officielt til det norske Folk i Henseende til Foreningens Fordele, troede han dog, at fra Statsraadets Side kunde gives det norske Folk en rigtig Oversigt af Rigets Forfatning og Stilling til forberedende Eftertanke og Overveielse, at ikke Nationen af Uvidenhed og Vildskab skulde forledes til et uoverlagt Skridt til Nordens Ulykke. Greven yttrede, at begge Regjeringer ikke nærmede sig nok til hinanden for at fremme et Anliggende af lige Vigtighed for begge Nationer. Det forekom Greven at der ligesom var trukken 2 Paralleler, gennem hvilke Kommunikationen af Grundfæstninger og Ideer

ikke nød den frie og naturlige Gang. Paa disse af Hans Excellence saaledes fremstillede Tanker svarede jeg, at det laa udenfor min Fuldmagt derom at yttre nogen Formening, men at jeg efter hans Excellences Hensigt, skulde tage samme til Grindring, for ved given Leilighed at meddele det høie Statsraad disse hans Ytringer.

4) Det er endnu ikke afgjort hvilke svenske Kommissairer der kommer til Storthinget. I Anledning af denne Gjensstand bemærkede jeg, hvorledes det vilde være nødvendigt og overensstemmende med den Afgørelse det norske Folk fortjener, at ingen af de Personer kommer til Storthinget, som i Sverige have fremmet Udhungringsstyret mod Norge. Hans Excellence bifaldt dette aldeles og bad mig at sige ham hvilke de Mænd vare, som den norske Nation saaledes billig med Fortrydelse maatte modtage ved Storthinget, for at han kunde i denne Henseende virke til alment Maal. Jeg svarede, at disse Mænd maatte i Sverige være noksom bekendte, og saaledes vilde Valget derefter kunne læmpes.

5) Naar Feltmarskalken taler om Foreningens Nødsalighed for begge Riger, bemærker jeg altid, at Muligheden af en saadan Forening ene og alene vil bero paa de Vilkaar, under hvilke det norske Folk kan finde dets Rettigheder sikrede.

Kongen af Sverige er i Gothenborg og hans kongelige Høihed Kronprindsen kommer til Gothenborg førstkommande Løverdage efter hans Excellences Udladelser. Landskøvdingen, Gouvernør General Hjerta kom hertil i Gaar.

Omdøbt det høie Statsraad gjennem den svenske Kommissair Generalmajor Björnstjerna vil være meddelt de ovenfor af Feltmarskalk Grev Esen for mig yttrede Tanker, har jeg dog holdt det for Pligt at tilmelde samme.

Frederikshald den 15de September 1814.

Allerærbødigst

Hegermann.

f) Efterat have modtaget og besvaret flere Skrivelser fra Statsraadet, og underhandlet med Esen om fri Korntilførsel, om de norske Troppers Styrke paa Demarkationslinien o. m., tilskrev han Statsraadet fra Frederikshald 27de Septbr. 1814 saaledes:

„Hans Kongelige Høihed den svenske Kronprinds ankom hertil i Aftes. Efter en lang og varm Audience betræffende

Styrken af Regimenterne i den norske Demarkationslinie, bestemte hans Kongelige Høihed mig til at møde i Morgen Formiddag i hans Palais. Han yttrede at have flere Punkter af Vigtighed for at fremme den gode Sag (af hans egne valgte Udtryk) at forelægge, hvornæst han ønskede at jeg skulde reise til Christiania, for at tolke hans Høihsers for Statsraadet. Disse sidste Yttringer fremstillede han med megen Blidhed, og jeg holdt det ikke for passeligt i den store Forsamling af tilstedeværende Officerer at gjøre nogen Indvending mod Reisen, da jeg ikke kunde vide om den svenske Kommissair Generalmajor Björnstierna maaste med Hensyn til de svenske assendende Kommissairer til Storthinget nu indfinde sig, kunde vende tilbage til Christiania, tillige ubekjendt med Grindets Natur og Vigtighed. Jeg undslader derfor ikke at tilmelde det høie Statsraad denne Omstændighed for at udbede mig sammes Tilladelse at reise til Christiania, naar Hans Kongelige Høihed end mere ønsker det. Det være mig tilladt at ansøge det høie Statsraad, om dets Bestemmelse maatte i denne Henseende blive mig snarest meddelt, for ikke at have Behov at gjøre Indvending eller Ophold, naar Reisen finder Statsraadets Bifald.

X.

Johan Storm Munch, Feltprovst og Sognepræst til Sande
Iod 1814 trykke Digtet Nordens Forening.

Slutningen af samme Iod:

D Svea, favn den gamle Kæmpe Nor!
I Liv og Død han vil din Broder være;
Hvad binder ham til Dig? En Demantgjord:
„En Gud, een Tro, een Drot, eet Blod, een Ære!“
Og see: Som Vidner til den Ed I svor,
Nedfunkle blidt de lyse Himlens Hære —
Lad Hjertet da paa Andagts Vinge svære
Og udi Bøn til Himlens Gud sig hæve!
Alnaadens Gud! Bevar den Dding blid
Hvis solvgraa Ise bærer Nordens Krone!

Blessign hans Søn! Din Vældige i Strid,
Hvis Dyd og Kraft skal smykke Nordens Throne,
Blessign hans Et, at indtil sidste Tid
Dens Scepter maa beherske Nordens Zone!
Lad Nordens Pagt af Dig stadfæstet være!
Din Magten er, Dig skee Lov, Pritis og Være.

Register.

An m. En Stjerne foran Navnet betegner, at Vedkommende var Gidsvoldsrepræsentant; en Stjerne efter Navnet betegner, at Vedf. var Repræsentant paa det overordentlige Storting; Stjerne foran og efter Navnet betegner, at Vedf. haade var Medlem af Rigsforsamlingen og af det overordentlige Storting.

- *Nall, Jacob. S. 6, 7, 8, 37, 41, 45, 63, 75, 83, 86, 88, 91, 93, 94, 104, 106, 109, 113, 114, 178. Født 27 Juli 1773. Gier af Nes Jernverk, Repræsentant for Nedenes paa Gidsvold 1815, 21, 22, 27, 28, 30, Oversætter af norske Kongesagaer, Forfatter af Grundringer fra 1800—1814. † 4 August 1844.
- *Nall, Jørgen.* Kjøbmand. 55. 91. 104. 198. 200. 229. B. 8. † 1833.
- Nall, Nils. 7. Regjeringsraad 42., Statsraad, sendtes til London 124, slutter med Collett Conventjonen til Mejs 156, 157, Medlem af Regjeringen i Interimsregentskabet 169, 175, 180, tager Afsted 28 Nov. 1814. † 23 Oktbr. 1854 paa Ulesø, 85 Aar.
- Nel, Søren G.* Sognepræst i Gjerrestad 198, B. 8. † 1820.
- Nelder, Pector. 23, 73, 75, 76, 165, 181, 203, 228. † 1852.
- Nelderkreuz, Carl Johan, General. 45, 132, 203, 217, født i Finland 1757, død i Stockholm 21 Aug. 1815.
- Nelderkreuz, Gustaf Magnus. Oberst 151. Generalens yngre Broder † 1845. 70 Aar.
- Alexander I. Keiser i Rusland. 2, 247.
- Alquier, fransk Minister i Kjøbenhavn. 10.
- *Amundrød, Ole. Klokker, Bønde i Thjødling. † 1835.
- Angell, Loveng.* Sognepr. til Kvernes. 173, 229. B. 8. 3. † 1860.
- Anckarsvård, N. Oberst 160.
- Anker, Carsten. f. 1747, Gier af Gidsvold, Christian Frederiks Fortrolige og Statsraad, samt af ham sendt til England som Underhandler 43. 5, 7, 15, 16, 23, 25, 28, 29, 38, 39, 42, 48, 123, 124, 216. Han afskedigedes 5 Mai 1815. † 1824.

- *Anker, Peder. Gier af Bogstad og Bærum, 1ste Præsident paa Gidsvold. 7, 15, 22, 23, 26, 38, 51, 62, 63, 70, 80, 104, 111, 114, 127, 178, 185, første norske Statsminister 210, 216. Han er født 8 Dec. 1749, blev Statsminister 18 Nov. 1814 tog Afsted 1 Juli 1822, † paa Bogstad 10 Dec. 1824, se om ham S. 70.
- Anker, Peder. Generalmajor, blev sendt til England for at understøtte sin Broder Carsten, 22, 38, 43, 124. † 1832.
- *Apenes, Bønde, Lensmand i Borre. 54, 104.
- Arenfeldt, Christian D. A. Oberst, 24, 117. Generalmaj. 133, 151, 152, 157, 172, 173, 188. født 11 Jan. 1750, † 10 Juni 1833.
- Arnzen, Andreas * Advok. 187. B. 8. f. 1777, Assessor i Højesteret 1823, Statsraad 1836. † 14 Dec. 1837.
- Arnzen, Arne.* Krigsraad, B. 8. Blev 1815 Præsident i Christiania Magistrat.
- Aschehoug, Thorfeld.* Prest i Raffestad fra 1787—1835, entlediget 1835. † 1838. 229. B. 8.
- Astim Præstegaard. 47.
- Aubert, B. Oberstl. 174.
- *Balkke, P. Poulsen. Corporal fra Thoten 56. † 1840.
- Bech, Julius.* Biskop. 5, 9, 15, 16, 23-25, 41, 65, 121, 180, 183, 187, 189, 194, 198, 228. Han er f. i Midelfart 1758, † som Biskop i Akerhus 20 Dec. 1822.
- *Bendike, C. Amtmand. 53, 61, 85, 92. † som Justitiarius i Christianssand 1828.
- Benningesen, russisk General. 194, 247.
- Berg, J. C.* Sørenskriver. 183, 202. B. 8. Justitiarius 174. † 6 Juni 1852. Lærd Historiker.
- Bergen. Stemningen der. 191, 213. B. 5. 236.
- Bergh, C. A. General-Audit. 23, 27, 28, 30, 48, 109, 171, 173. † 17 Mai 1825.
- Bergenstråle, Oberst. 132.
- Bergholz, Oberst. 143.
- Bernstorff, Joachim. Minister. 2.
- Bille, Admiral. 117.
- Bjølseth, Hans.* Bønde. Repr. for Hedemarken. B. 8.
- *Bjørnsen, Birkeland Osmund. Underjager. 57.
- Bjørnstjerna, svensk Generalmajor og Underhandler, der sluttede Conventionen til Moss, 133, 156, 160, 169, 172, 176, 177, 245, 246, 248. Minister i London fra 1828—1846. † 6 Oct. 1847.

- *Blom, Gustav P. Sørenskriver i Jarlsberg. 49, 54, 63, 104.
Amtmand i Buskerud 1831. Østere Thingmand, lever endnu
i Drammen.
- Bombelles, østerrigsk Sendebud. 10.
- Bourke, E., sluttede Freden til Kiel. 14.
- Borckenstein, Generaladj. 149.
- Boye, Friherre og Generallieutn. 132, 150, 176, 245.
- Boye, Caspar. 10. B. 1. † 6 Juli 1853.
- *Bratberg, Sivert. Skoleholder og Bønde fra Beitstaden. 56.
- Bråndstrøm, Pehr. Generalmaj. 132, 142. Han var Chef for
Westmanlands Regiment. Gen.lieut. 1825. † 20 Juli 1833.
- Broch, Theodor. Lieut. 141. † som Gen.major 8 April 1863.
- Brock, Major og Stabschef, Christian Frederiks Fortrolige. 4, 8,
16, 17, 21, 22, 24, 47, 117, 127, 137, 145, 158, 160, 161,
165, 181, 234 † 22 Novbr. 1853.
- Broe, Nils T.* Repr. fra Stavanger Amt. B. 8.
- Brun J. Nordal, Biskop i Bergen. 191, 208, 237, 238. † 26
Juli 1816.
- Brun, S. V.* Sognep. til Enaaßen. 184, 229, 230. B. 8. †
1826 som Sognep. til Frosken.
- Bruenech, Byfoged i Skien, 173. † 5 Januar 1839.
- *Bryn, Thomas J., Sørenskriver i Kobhygdelaget. 55, 63, 91, 94,
183, 198. † som Byfoged i Laurvik 1827.
- Budde, Sekaptain. 245.
- Bugge, Peter Olivarius. Biskop i Thronhjelm, 19, 20, 65.
B. 4. Han er født paa sin Faders, pers. Kapellan (ei da
Sognep.) Søren Bugges Eiendomsgaard Solberg i Holt 1764,
var fra 1804—1842 Biskop i Thronhjelm, fik Afsked 1842.
† 6 Dec. 1849.
- Bull, Jakob. Sognep. i Fredriksværn. 198, 229.
- Bull, Johan Randulf. 1ste Justitiarius i Høiesteret, 177. †
1829, 80 Aar gl.
- Buten Schön, Oberstl. 143, 146. † som Gen.adj. 58 Mar 17 Jan. 1824.
- Bogvald, P. Bønde.* 196. B. 8.
- Canning, Britisk Minister. 123.
- *Cappelen, von D. Kjøbmand. 51, 55, 63. † 1828.
- Cappelen, Peder. Eier af Gidsfos Jernverk. † 11 Marts 1837.
- Carl XIII. Konge. 39, 44, 131, 162, 192, 201, 211. Han er
født 7 Octbr. 1748, Gustaf III.s Broder, blev Sveriges Konge
1809, Norges 1814. † 5 Febr. 1818.
- Carl Johan. Kronprinds. 2, 30, 45, 46, 121, 132, 135, 152,

153, 159, 161, 166, 185, 194, 196, 202, 204, 207-9, 211, 214, 215, 216, 218, 220, 232, 247, 248. Han hed før han blev svensk Kronprinds Johan Baptist Julius Bernadotte, og er født i Pau ved Pyreneerne. Han udmærkede sig som Frihedsmand og Feltherre i den franske Revolution. Napoleon udnævnte ham 1804 til fransk Rigsmarskalk og siden til Prinds af Pontecorvo. Paa Rigsdagen i Drebro 26 Sept. 1810 valgtes han til svensk Kronprinds. Han hidrog 1813 væsentlig til Napoleons Betvingelse og fik ved Kielerfreden Norge som Løn. I 1814 forenedes Norge med Sverige 4 Nov. 5 Feb. 1818 blev han de forenede Rigers Konge, blev kronet 7 Sept. 1818, regjerede med Kraft og Visdom til sin Død 8 Marts 1844. Hans Valgsprog var: „Folkets Kjærlighed min Belønning“.

*Carstensen, Kjobmand. 57, 84.

Castlereagh, engelsk Statsmand. 123, 125, 240.

Christian August. Prinds. 1, 11. † 28 Mai 1810.

Christian Frederik, f. 18 Sept. 1780, (5) Statholder i Norge 11 Mai 1813, (2, 3) samler 72 anseete Mænd i Chr.ania. (7-12) reiser til Thronhjem (17-23, 232) sammenkalder Møde paa Gidsvold 16 Febr. (23-32), optræder som Regent (32-48), aabner Rigsforsamlingen paa Gidsvold 10 April (48-64), vælges til Konge 17 Mai (109—111), opløser Forsamlingen 19 Mai (115), gjør sit Indtog i Chr.ania (120), modtager Morier (125) og de store Magters Sendebud 30 Juni (126), begynder Krigen (132), Træfning ved Rassestad (144), Langenes (148), slutter Conv. til Mofs 14 Aug. (157, 162), nedlægger Kongeværdigheden, sammenkalder Storthing (178), reiser tilbage til Danmark 28 Oct. (181, 182), blev Frederik VI.'s Efterfølger 3 Dec. 1839. † 20 Jan. 1848. (181, 197, 199). Dom om ham 165, 167, 241.

Christiania, Stemningen i. 37, 38. B. 3. 227.

Christiansand, Stemningen i. B. 6. 238.

*Christie, W. S. K., * Repr. fra Bergen, Secr. paa Gidsvold, udmærket Præsident paa det overordentlige Thing 1814. 49, 52, 60, 70, 86, 88, 92, 113, 114, 156, 162, 178, 183, 186, 187, 190, 191, 194, 197, 206, 209, 211, 238. Han er født af skotsk Uet i Christiansfund 7 Dec. 1778. Blev Sorenssriver 1808, Stiftamtmand i Bergen 1815, tog Afsted 1825, blev Toldinspektør i Bergen 1828, grundlagde Bergens Museum 1825. † 10 Oct. 1849.

Cederstrøm, Oberstl. 138.

- Cederstrøm, Gustaf. Gen.major. 147, 148, 150.
- Cederstrøm, Admiral. 172.
- Cliston, en af Norges Venner i det engelske Parlament. 123.
- *Cloumann, Foged. 49, 64, 104. † 1817.
- Colbjørnsen, Lieutn. 141.
- *Collett, Johan. Foged i Buskerud fra 1802—14, Amtmand f. S. fra 1814 til sin Død 1827. 49, 53, 61, 80, 103, 173, 183, 186.
- Collett, Jonas. 23, 28, 40, 42, 154, sluttede med Hall Conv. til Mosø, 156, 157, 173, 175, 210. Han er født 1771, blev Foged 1795, Amtmand 1813 i Buskerud, Statsraad 1814, afskediget 1836. † 4 Jan. 1850.
- Collett, Peter. Assessor i Høiesteret. 117.
- Commisfaires, 1) Stormagternes 126; 129. 2) de svenske. 184. B. 9 e.
- Constitutionscomiteen paa Eidsvold. 71-78.
- Constitutionsforslag af Adler og Falsen 73, af Bergeland 74, af Weidemann 96, af Dølerne 96, Hedemarkingerne 97, fra Modum 97, Buskerud 97.
- Cronhjelm, Major. 142.
- *Dahl, Carl. Byfoged paa Fredrikshald. 53. † 1819.
- Dahl, Niels Griis.* Sognep. i Gvindevik i Sogn fra 1807 til sin Død 1852. 190, 196, 229. B. 8.
- Danmark, Stemningen der. B. 1. 2. 223-227.
- *Darre, Jacob. Sognep. til Klabu. 57, 61, 87, 178. Entlediget 1833, † 1841.
- Debes, Assessor. 109, 177.
- *Diriks, C. A. 54, 61, 70, 74, 85, 87, 91, 92, 94, 95, 109, 113, 128, 156, 173, 178, 179, 182, 184, 197, 210. Han er født i Kjøbenhavn, blev 1812 Byfoged i Laurvik, 1814 Prof. juris og Generalpolitidirektør i Christiania, 11 Nov. 1814 Statsraad, fik Afsked 1836, † 16 Dec. 1837.
- *Dyren, A. Korporal fra Lhoten. 55.
- Eck, Oberst. 132, 185.
- Eckstedt, Landshøvding. 140, 141, 168.
- *Eg, S. Bonde fra Søgne. 54. † 1838.
- Egeberg, Westye. Kjøbmand. 109.
- Eidsvold. 1ste Møde, 16, 2det 23-32. Rigsforsamlingen 48.
- Elieson, Ritmester. 48.
- *Ely, J. S. Major. 57. † 1824.
- Engstrøm, Lars. Svensk Minister. 217, 241. † 1826.

- *Erichstrup, J. Foged. 54, 64, 108. † 1826.
- *Erggaard, P. Kvartermester. 57.
- Esben, Feltmarskalk, Statholder. 39, 42, 44, 46, 132, 142, 153, 161, 166, 208-10. B. 9 246, 247. Han fratraadte Statholderposten 1816 høit agtet og elsket af Nordmændene. † 28 Juli 1824, 69 Aar gl.
- Esfer, Norges Ven i det engelske Parlament. 123.
- *Evensstad, Ole. Lensmand. 53, 61.
- *Fabricius, Jens. Komander. 56, 61, 85, 109, 127, 175. Han blev Viceadmiral 1821, tog Afsted i 1836, † 1841. 83 Aar gl.
- Falbe, Assessor. 38, 177. Han døde som Statsraad 1830.
- Falsen, Carl. Byfkriver i Thronhjelm. 17, 19, 20, 45, 59, 188. Bilag 4 230-236. Han blev 1839 Amtmand i Bratsberg, 1846 Stiftamtmand i Christianssand, † 14 April 1852.
- Falsen, Conrad. Komander. 4.
- *Falsen, Magnus Christian. 19, 22, 45, 52, 59, 70, 71, 73, 76, 78, 80, 86, 90, 92, 104, 111, 156, 166, 178, 228. f. 14 Sept. 1782. † som Justitiarius 13 Jan. 1830, f. om ham 59.
- Fasting, Thomas. Komander 134, 184, Statsraad 210.
- Finantskomiteen paa Gidsvold 80, 99; den nye 109. Finants- og Protokolkomiteen paa det overord. Storthing 184, 187.
- Fizwilliam, Norges Ven i det britiske Parlament. 123.
- *Fleischer, Palle. Kapt. 55, 63, 147. Han blev Komandant paa Fredrikssten 1817, Gen.lieut. 1835, Statsraad 1837, tog Afsted 1848. † 1851.
- *Flor, Kapt. 55, 141.
- Florenz,* Foged. B. 8.
- *Forseth, Lars. Klokker. 56, 178, 187, 200.
- Foster, H. engelst Sendemand. 126.
- Fredrik VI. Konge. 2, 3-5, 10, 12. B. 1, grundlagde 1811 det norske Universitet. † 3 Dec. 1839.
- Fredriksstad. 136—138.
- Fredrikssten. 142, 160.
- Fredrik, Prinds af Hessen. 3. 5.
- Gahn, Gen.major. 132, 138, 139. † 1825.
- Gardie, Jacob de la. Minister. 124.
- Garmann, Joh.* ref. Kap. i Orkedalen. 229, 230. B. 8. † 1815 som Sognep. til Bynesfet.
- *Gedeboe, Sergeant. 57.
- *Gjerager, Brynhild. Bonde paa Voss. 53.
- Glocester, Hertug, Norges Ven i det brit. Parlament. 123, 216.

- Gods, Lars.* Leds. 200. B. 8.
 Gotaas, A.* Bonde. 208. B. 8. † 1850.
 Grange, Gen. Intendant. 133.
 Grenville, Norges Ven i det britiske Parlament. 22, 123.
 Grey, Norges første Talsmand i det brit. Parl. 122, 123.
 Grüner. 174.
 *Grøgaard, S. J. Segnep. til Vestre Moland. 55, 63, 72, 78, 83, 86, 89, 104, 111, 114, 178. † som Segnep. til Nykirken i Bergen 22 Marts 1836.
 *Grønneberg, Skipper fra Brunlagsnes. 54.
 Haagenstad, Ole.* Fra 1814—1842 Repr. for Christians Amt. 229. B. 3, 8.
 Håkansson. 45.
 Haffner, Ob.lieutn. 15, 17, 23, 24, 28, 29. † i Gidsvold 1822.
 Hagerup,* Høfsefor. 183, 190. B. 8. † som Stiftamtmand i Bergen 1853.
 Hals, A. C. Oberst. 137, 138, 174.
 *Hansen, Jon Sørbroden. Bonde. 56. † 1857.
 Hansen, W.* Kjøbmand paa Fredrikshald. B. 8.
 *Harildstad, Sergeant. 55. † 1843.
 *Haslum, Hans. Sergeant. 52.
 Hauch, Lieutn., faldt ved Langenes. 149.
 Harthausen, Fredrik Gotschalch. Gen.lieut. og Statsraad. 18, 23, 38, 42, 45, 46, 103, 120, 125, 134, 135, 154, 169-171, 173, 174, 209, 241. † 6 Juli 1825 i Christiania. 75 Mar gl.
 Harthausen, Kapt. 141.
 Hay, Oberst. 132.
 Hedenstjerna, Kapt. 132.
 Hestrye, Thomas Johansen. Kjøbmand. 8, 109. † 1818.
 *Segermann, D. Oberst, Statsraad. 55, 60, 70, 71, 75, 79, 80, 85, 93, 95, 105, 109, 127, 133, 145, 148, 149, 154, 172, 176, 189, 208, 210, 212, 227, 228. B. 9 245. Han er født 1763, blev 1800 Kommandør for den norske Krigsskole, 1812 Chef for det oplandske Regim., fik 1813 Kommando over en Brigade paa 6000 Mand, blev 1814 Gen.major og Statsraad, entlediget 1816. † 7 Febr. 1835 i Christianssand.
 Segermann*, Major. 184, 209, 229, 230. B. 8. † 1841 som Gen.major.
 *Seiberg, A. M. Byfoged i Fredrikstad. 53, 61. † 1815.
 *Seidemann, Ritmester. 57, 61, 88, 93, 178. Han blev 1821 Amtmand paa Hedemarken. † 1850.

- Selzen, P.* Sørenskriver i Aker. B. 8. † 1838.
 Sersleb, S. B. Professor. H. V. 187. † 1836.
 Sersberg, Niels.* Sognep. i Kinservik. 183, 189, 208, 212, 229. B. 8. † 22 Octbr. 1841. 80 Aar gl.
 *Sesselberg, Ivar. Bende 54. Skipper til 1805. † i Thiedling 1838.
 *Seyerdahl, S. Sognep. i Stjerdalen. 56, 61, 178, blev 1835 Sognep. paa Gran, hvor han døde 1847.
 *Sjermund, P. Bende fra Leirdal. 52. † 1833.
 Sjermann, Oberstlieut. 136. † 73 Aar gl. 1822.
 Sjerta, General. 248.
 *Soen, Christopher. Bende fra Ofen. 53. † 17 Mai 1845.
 *Solck, Elias. Kapt. 52, 61, 78, 94, 145, 178, 237. Gen.adj. 1834, entlediget 1841. † 14 Juli 1842.
 Solland, Lord. Norges Ven i det brit. Parlam. 122.
 Solten, Statssecretair. 17, 26, 124.
 Solter, Jens.* Kjøbmand i Drammen. 109, 173, 183, 229. B. 8.
 Solst, Poul C. 23, 109, 174, 183, 184, 202, 210. Han er født paa Nøken Præstegaard 1776, blev Slotsfoged 1806, konst. Amtmand 1813, Statssecretair 1814, opgjorde Danmarksgjelden 1821, Statsraad 1822, tog Alfsted 1848. † 7 August 1863.
 Solst, Poul. Justitssecretair. 117. † som Assessor i Høiesteret og befjendt Thingmand 28 Aug. 1840.
 Solsten, Eskaptain. 127, 129, 165, 181.
 *Sornemann, C. S. Byfoged i Kragerø. 54, 88. Han blev 1815 Assessor i Throndhjems Stiftsoverret, var oftere Thingmand for Throndhjem. † 1852.
 *Sount, Sognep. i Berg. 56, 78, 153, 178, 185. † 1815 ved Thinget.
 *Suvestad, Bende fra Laurdal. 53, 61, 94.
 *Seyum, E. Kaptain. 56. † 1830.
 *Taabet, E. Bende. 54. † 1845.
 *Terstin, Georg. Sognep. til Vefsø. 52, 61, 111, 178. † 1827.
 Ingedals Kirke. Træfning. 143.
 Ingstad, Raadmand. 173.
 Johannesen, Kjøbmand. 7.
 *Jonsen, Peder. Repr. for Sedesfestonen. 56.
 *Jrgens, L. Sørenskriver. 52. † 1832.
 Jørgensen,* Garver fra Mandal. 183. B. 8.
 Kaas, Clauson. Hofmarskalk 120.
 Kaltenborn, Kaptain. 30, 142, 201, 245.
 Kjølbergbro. Træfning. 151.

- *Kjønig, N. Sørenskriver. 53, 177. † 1856.
 Klingspørr, Brigadechef. 132.
 Klint, Overadj. 138.
 Kløve, N.* Bønde. B. 8.
 Knorring, Oberst. 140.
 Knudsen, Skuespiller. 6.
 Knudson, S.* Statsraad og Kjøbmand i Thronhjelm. 229. B. 8.
 † 1823.
 *Kollerud, C. Christensen. Bønde. 52, 104.
 Konow, August. Kjøbmand i Bergen. 7, 43, 184, 190, 197.
 *Konow, Thomas. Lieutn. 56. Kommanderfart. 1857. Kontre-
 admiral 1860.
 Konstitutionskomiteen. 71-78, 92.
 *Koren, Sørenskriver. 52, 61, 85, 178, 183, 196, 200, 229,
 230. † 1854. 90 Mar gl.
 Krabbe,* Oberstlieut. 230. B. 8. † 1826.
 Krebs, Andreas. Oberst. 16, 133, 139, 140, 141, 154, 172,
 173, 177. † 28 Marts 1818.
 Kresting, S.* Konst. Sørenskriver. B. 8. † 80 Mar gl. 1863.
 Krogh, von. General. 19, 20. † i Thronhjelm 3 Aug. 1818
 som General-Ridder af Elefant og Seraphimerordenen.
 *Krohg, Silmar. Amtmand i Rensdalen. 55, 80, 92, 103,
 178, 183, 184. Entlediget 1840. † 1851.
 Krohg, Christian.* Prof. 109. B. 8, Statsraad 1814, 210, ent-
 lediget 1818. † 1828. Østere Thingmand, Formand i Con-
 stitutionskomiteen 1821.
 Knüsenstjerna, Lieut. 141.
 Lagerbring, Gustaf Olof. Brigadechef. 132. † 1847.
 Lallemand, fransk General. 131.
 Lampton, Norges Ven i det brit. Parl. 123.
 *Lande, Even. Bønde fra Kobhygdalaget. 55, 94.
 *Lange, J. Kapt. 57. † 1825.
 Lange,* Afsæsser. 183, 187. B. 8. Prof. 1816, Afsæsser i Høi-
 tieret 1825, tog Afsted 1858.
 Langenes ved Dnstadssund. Træfning. 148.
 Lassen, Sognep. paa Gran. 171.
 Lauderdale. Norges Ven i det brit. Parl. 123.
 Leganger, Sognep. i Gidsøvd. 65. † 1816.
 Lie, Mons. 230, 232, 233.
 *Lilleholt, Thor. Lensmand i Hølt. 55, 104. † 1822.
 Lilliehorn, Baron. 38.
 Liverpool, Lord. Britisk Minister. 123.

- *Lofstnes, Muffeter fra Sogn. 52, 62.
 Lovkomiteen. 109.
 Lorch, Kjøbmand. 7.
 *Lund, Gab. Kjøbmand i Farsund. 51, 54, 80, 93. † som
 Postmester i Threndhjem 1832.
 Lundegaard, Teis. 54, 61, 78, 87, 91, 178, 191, 198, 229.
 Han var fra 1814—1845 stadig Repr. for Lister. † 1856.
 Lütken, Admiral. 24, 31.
 Lysgaard, A. Bonde fra Birid. 53, 61, 85, 96, 109, 229.
 *Lømsland, Bonde fra Thvedt. 54, 104.
 Lønborg, Oberst. 117.
 Löwenhjelm, Carl. 45.
 Löwenhjelm, Gustav C. F. 45, 154. Han var siden i 38 Aar
 de forenede Nigers Minister i Paris. † 29 Juli 1856.
 *Løvenskiold, S. Kammerherre 49, 53, 63, 78, 79, 82, 86, 98,
 104, 106, 111, 112, 178, 201. Statsraad 211, entlediget 1817,
 Statsminister 1828, Statholder 27 Febr. 1841, † paa Fossum
 15 Juli 1856. 79½ Aar gl.
 Mackentosh, James. En af Norges Venner i det brit. Parl. 123.
 Mandix, Jørgen. Assessor i Høiesteret 177. Han blev Justi-
 tiarius 1831, tog Afsted 1833. † 1835.
 Mansbach, Adjutant. 157.
 Manthey,* Sørenskriver. 183. B. 8. † 1815.
 Matrand, Træfning. 139.
 Martens, preussisk Sendebud. 126.
 Mathiesen, Kjøbmand. 117.
 Mecklenburg, Oberst. 136, 138.
 Mehlum, Ole.* Bonde. 200. B. 8.
 *Melleby, Sergeant. 52.
 *Melzer, F. Kjøbmand i Bergen. 52, 61, 80, 178. † som Over-
 vrager og Bankadministratør 15 Dec. 1855.
 Mejlønder, J. G. Gen.major. 134, 174. † 1824.
 Meyer, Kjøbmand. 7.
 Meyer, General. 173.
 *Midelfart, Sognep. i Beitstaden. 56, 61, 72, 75, 78, 87, 91,
 178. Han blev Sognep. til Skogn 1815. † 1823.
 Moltke, Carl. Statsmand. 3.
 Morier, engelsk Sendebud. 124-126.
 *Mosés, J. Kjøbmand. 53, 64, 104.
 Moss, Underhandling. 156.
 Mogsfeldt, Peter. Kapt. 49, 60, 71, 86, 88, 93, 108, 109,

- 114, 178, 183, 184, 187, 191, 194, 197, 200, 237. Statsraad 210. Han er født i Orkedalen 1777, blev Kapt. 1803, Statsraad 18 Nov. 1814-1837, Medlem af Unionskom. fra 22 Marts 1839 til 29 Juli 1841. † 1 April 1854.
- ***Mogfeldt, S.** Byfoged. 54, 117.
- Moglestu, A.*** Soldkasserer i Stavanger. 244. † 1823.
- ***Mölbach, Christen.** Kjøbmand i Efersund. 56, 63, 180. † 6 Juli 1834, 67 Mar gl.
- ***Møller, Alex.*** Læge. 52, 61, 89, 90, 93, 111, 178, 198, 242. † 1847.
- ***Mørch, O. L.** Kjøbmand i Christianssand. 53, 63, 80, 104, 238.
- Mörner, Gustaf Fredrik.** Generalmajor. 132, 151. † 1841.
- Mörner, Adolph Goran.** Statssecretair. 184. Han blev Statsraad 1815. † 1838.
- Nansen, S.*** Sørenskriver. 183, 194, 200, 202, 230. B. 8. † Mai 1821.
- Napoleon.** 2, 121.
- Neumann, Jacob*.** Sognep. i Affer, fra 1805 til 1822, da han blev Biskop i Bergen. 196, 211. B. 8. † 1848.
- Nielsen, Jakob*.** Agent. 7, 24, 109, 170, 229, B. 8. 3. † 1822.
- ***Nielsen, Nicolai.** Sognep. i Dtre Holmedal. 52.
- Nord, Erik*.** Bonde. 187, 229. B. 8. Medlem af Stockholms-Deputationen.
- Nordgaard,*** Bonde. 187. B. 8. Medl. af Stockholms-Deput.
- Norfolk, Hertug.** Gu af Norges Venner i det brit. Parl. 123.
- Norgreen, Lieut.** 141.
- Næss, Torger*.** Bonde. B. 8.
- ***Ny som, S. S.** Sognep. i Holmestrand. 54. † 1831.
- ***Ostredahl, L.** Sognep. i Rennesø. 56, 63, 108. † 1843 som Sognep. paa Efer.
- Ohme, Komandant paa Fredrikstien.** 160.
- ***Omsen, C. S.** Toldprocurer. 53, 63, 70, 72, 75, 86, 104, 107, 110, 178, blev 1814 Hviesteretsadvokat. † 25 Juni 1829.
- Orloff, General.** Russisk Sendebud. 126, 129, 241.
- Oscar, Arveprinds.** 153, 203, 207. Joseph Frants Oscar blev født i Paris 4 Juli 1799, Søn af J. B. Bernadotte, da Prinds af Pontecorvo og Eugenia Desideria († 17 Nov. 1860 som Dronning i de forenede Riger). Han fulgte 15 Mar gammel sin berømte Fader paa Felttoget i Norge 1814. Da hans Fader 5 Febr. 1818 fulgte Carl XIII som Konge, blev Oscar Kronprinds, ægtede 19 Juni Prinds Eugen, Hertug af Leuchtenbergs Datter, den 16aarige Prindsesse Josephine Maximiliane

- Eugenie, var i 1824 og 1833 Vicekonge i Norge, og fulgte 1844 sin Fader paa Thronen. Elsket og savnet døde denne retsindige og ædle Fyrste 8 Juli 1859.
- Pavels, C. Slotspræst. 15. B. 3. 227.
- *Petersen, D. Kammerherre og Oberst. 56, 72, 113, 114, 129, † 1816.
- Petersen, J. C. Protokolfec. 117. Han blev 1839 Statsraad. † 26 Sept. 1862.
- Platen, Baltazar Bogeslav. Admiral, svensk Komissair. 132, 181, 184. Han er født 1766, blev Statholder i Norge 26 Nov. 1827, døde i Christiania 6 Dec. 1829.
- Platen, Frederik Christian. Oberst 132, Chef for Helsingeregiment. † 4 Marts 1815.
- Platon, L. S. Professor. 9, 22. f. 1778 i Slagelse, Prof. 1813, const. Statsfec. 1817—1821 og Statsfec. 1825. † 1833.
- Pohlmann, Leschly. 232.
- Posse, Carl Henrik. Gen.lieut. 132. † 1843.
- Puke, Johan. Admiral. 133. † 1816.
- *Prytz, Peder. Kapt. 55. † som Major 1827.
- Rakkestad. Træfning. 144, 146, 147.
- *Rambech, A. Sørenskriver i Orkedal. 56, 111, 178 † 1836.
- *Ramm, P. Ritmester 56, entlediget 1829. † 1837.
- Ramm. Oberst. 173.
- Ramm. Lieutn. 149.
- Rasmussen, Søren. Prof. 109.
- Rasmussen, Rasmus Wieland.* Bonde. B. 8.
- *Regelstad, A. Bonde fra Finns. 56, 94.
- Regjeringsraadet. 42.
- Rehausen, svensk Minister i London. 124.
- Reiersen, Hans.* Kap. i Homedal. B. 8. † som Sogney. i Krogstad 1836.
- *Rein, Jonas. Sogney. i Bergen. 49, 52, 60, 72, 75, 83, 85, 86, 105, 106, 178. Han blev ref. Kapelan i Skjeberg 1791, Sogney. i Gisdanger 1800, i Bergen 1808. † 21 Nov. 1821. Digter.
- Reinhardt, Consul. 7.
- Repræsentanterne paa Gidsvold 51, paa det overord. Thing B. 8.
- Reuter-Pold, Oberst. 132.
- Riis, Protokolfec. 117.
- Rode, Hans. Oberst. 24, 133, 188, f. paa Fredrikshald 1767, kommanderede 1814 en Reserverbrigade, blev 1814 Krigskommissair. † 1830.

- *Rogert, Justitiarius. 56, 64, 70, 72, 120, entlediget 1826. † 1833.
- *Rolfsen, J. Rjebmand i Bergen. 52, 61, 80, 238.
- Rosen, Axel. Greve. 38, 39, 40. † 1834 sem Gen.lieut.
- Rosenblad, Gen.majer. 132.
- Rosenblad, M. Statsraad. 184-186, 192. Han er født i Lund 1758, Statsraad 1809, Justitia Statsminister 1829, teg Afsted 1840.
- *Rosenkilde, Rjebmand i Stavanger. 56, 80, 124. † 1836.
- Rosenkrantz, M. G. Statsraad. 7, 8, 23, 27, 32, 42, 129, 154, 169, 172, 174, 178, 180, 210, født 1762 paa Bigvold i Tvedt, Amtmand 1804, Medlem af Regjeringskem. 1810, Stiftamtmand, Regjerings- og Statsraad 1814, entlediget 1818. † 11 Mai 1838.
- Rosenkrantz, Nils. Danst Statsminister. 10.
- Rosenstein, Carl f. 1766. Biskop i Linkøping og Romisfjær 184, 208. Han dede sem Erkebiskop 1836.
- Rosenørn. 172.
- Roslyn, en af Norges Venner i det brit. Parl. 123.
- Røder,* Kapt. 140, 173, 197, 200, 229. B. 8. † sem Oberst 1852.
- *Røed, Gullik. Sergeant. 56. † i Sande 1857, 72 Mar gl.
- Rømer, Oberstlieut. 13.
- Sandvig, Thorbjørn.* 203, 208. B. 8.
- Sandels, Joh. August. Gen.lieut. 132, 146, f. 1764. † 22 Jan. 1831. Stattholder i Norge fra 1818-1824. † 22 Jan. 1831.
- Sars, J. S.* Segnep. i Laurvik. 200, 229. B. 8. † 1839.
- *Scheitlie, N. Magasinsforvalter i Drammen. 53. † 1824.
- Schmetton, Gen.lieut. 18, 19, 30, 44, 185. Han fik Afsted og dede i Throndhjem 1821, 77 Mar gl.
- *Schmidt, S. Segnep. paa Gfer. 49, 53, 72, 92, 108, 178, 229, entlediget 1819, † 1840 sem Segnep. i Himmelev i Sjælland. Digter.
- *Schmidt, P. Rjebmand i Throndhjem. 56, 80. † 1845.
- Schnitler. Afsefser. 20.
- Schrøder, Ole. Major. 151, 174. † 25 Dec. 1824 i Sande.
- Schwarz, Lieut. 17, 64, 170.
- Schulz,* Kapt. i Throndhjem. 195, 197, 198, 229. B. 8 3, 4. † 1832.
- Schulzenheim, Gen.majer. 132.
- Sejersted, Johannes. Gen.majer. 46, 47, 134, 135, 137, 144, 145. Han er født 1761, Kapt. 1795, Oberst 1810, Gen.maj. 1814, Gen.lieut. 1818. † 1823.
- Selskabet fer Norges Vel. 1. 5, 9, 219.

- Sem, A. Advokat 50, senere Amtmand og Stiftamtmand. † 19 Dec. 1859.
- *Sibbern, Henrik. Kapt. 54. f. 1785. † 1863.
- *Sibbern, Valentin. Major. 55, 63, 88, 92, 103, 178, 183, 185, 187, 195, 198. Han er født 1779, Ritmester 1809, Amtmand i Smaalenene 1814, Stiftamtmand 1823, Statsraad i 1830, entlediget 1850. † 1 Jan. 1853.
- *Skevig, Sergeant. 57.
- Skjoldbrand, Anders Fred. Gen.lieut. 158, 215, f. i Algier 1757. † 1834.
- Skjoldbrand, Carl Erik. Oberstlieut. og Overadj. 38, 40, 138, 152. † 1817.
- Sodemann,* Skoleinspektør. 200, 229. B. 8.
- Sommerfelt, O. S.* Amtmand i Christians Amt. 183. B. 8. † 1821.
- Sommerhjelms, M. L. Amtmand i Smaalenene 1810, Statsraad 1814. 23, 42, 65, 129, 154, 172, 174, 210. Han er f. i Kolbing 1764, blev Statsminister 1822. † i Stockholm 15 Nov. 1827.
- Sparre, Gen.major. 132.
- Spolander, Kapt. 140.
- Spydeberg, Præstegaard. 149, 154.
- Spørck, Kapt. 134, 142, 144. † som Gen.major 1849.
- *Stabell, f. W. B. Oberst. 47, 52, 63, 72, 134, 135, 142; 144, 146, 147, 148, 150, 173-175. Han er født paa Ringerike 1763, blev Kapt. 1791, udmærkede sig i Krigen 1808, Oberstlieut. 1811, Gen.adj. 1815, Gen.maj. 1818, Gen.lieut. 1821, kommanderende General 1829. † 2 Juni 1836.
- *Stabell, f. W. Sognep. i Søndre Murdal. 53, 61, 85, 91. † som Sognep. p. Thoten 1836.
- Staffeldt, Bernhard Ditlef. General. 45-47, 133, 135, 144, 146, 162, 169, 173, 175. Han er født i svensk Pomern 1752, blev 1787 Kommandør for det norske Jægerkorps, udmærkede sig i Krigen 1808, blev Gen.major, 1814 Gen.lieut., kommanderede en Brigade paa 8000 Mand, blev krænket, tilfældet og 17 Dec. 1816 dømt til Døden, blev benaadet. † 1818.
- Stanhope, en af Norges Venner i det brit. Parl. 123.
- Steigentesch, General og østerrigsk Kommissair. 126, 135. Samtale med Christian Frederik B. 7, 239.
- *Steenstrup,* Bergmester. 49, 54, 88, 90, 94, 95, 178, 195. B. 8.
- Stenersen, Lector. 186.

- Svano, Ole Thorgerfen.*** Bonde, siden ostere Thingmand for Nordre Bergenhus. † 29 Dec. 1859 i en Alder af 79 Aar. B. 8.
- *Svensen, Ole Illebød.** Muffeter fra Aremark. 56.
- Svensen, Jens.** Matros, blev Medlem af Værnepligtskom. 109.
- *Sverdrup, Georg.** Prof. 22, 24, 27-28, 42, 49, 60, 70-72, 76, 78, 80, 86-88, 91-92, 95, 109-110, 112-113, 127, 156, 162, 178, 228. Han er f. i Nars Præstegj. 25 April 1772, Prof. i det græske Sprog i Kjøbenhavn 1805, i Christiania 13 Jan. 1813 samt Bibliothekar, tog Afsted som Prof. 1841, som Bibliothekar 1845. † i Christiania 8 Dec. 1850.
- *Stoltenberg, C.*** Kjøbmand i Tønsberg. 57, 61, 80, 105, 109, 178, 198, 229, 230. B. 8.
- *Stub, Proust** i Romsdalen, drufnede paa en Embedsreise 1819. 55, 64.
- Suremain, General.** 146.
- Susser, Hertug,** en af Norges Venner i det brit. Parl. 123.
- Sørensen,*** Biskop i Christianssand. 184, 197, 198, 200. B. 8, født 1765, Biskop i Christianssand 1811, i Christiania 1823. † 16 August 1845.
- Tank, C.** Kjøbmand paa Fredrikshald. Statsraad. 7, 8, 24, 42, 103, 104, 108, 125, 153, 155, 185. Født 1766, † 1832.
- Tawast,** svensk Minister i Kjøbenhavn. 123, 241.
- Thornton,** engelsk Underhandler ved Kielerfreden. 14.
- *Thorsen, Even.** Matros fra Dybvaag. 56.
- Thrane, Johannes.** Kjøbmand i Christiania. 109.
- Throndhjem.** Christian Fredriks Reise did og Ophold. 17-21. Stemningen 188. B. 4, 230.
- Thygeson, E.** Stiftamtmand i Akershus. 7, 8, 15, 16, 32. † 1860.
- Tidemand, Christen*.** Toldinspektør i Mandal. 183, B. 8. † 26 April 1838.
- Toll, Adj.** 156.
- Tonning,*** Postmester i Alesund. 229, B. 8,3. † 1839.
- Tothammer, Elif.*** Skibskapt. B. 8.
- Trampe, Stiftamtmand.** 19, 233.
- Treschow, N.*** Prof. 23, 28, 38, 40, 42, 65, 109, 179, 180, 183 187-189, 197-198, 210, 228, 230. Han er født paa Stremse 1751, Rektor i Christiania 1789, Prof. i Kjøbenhavn 1803, i Christiania 1813, Statsraad 1814, entlediget 1826. † 22 Sep. 1833.
- *Tveten, Ole Knudsen.** Lensmand fra Valle. 51, 52, 54. † 1837.
- Tvedten** i Trygstad. Træfning. 150.

- Tybring, S.* Sognep. i Drammen. 229. B. 8. † 1822.
- Tønder, J. G.* B. 8. † 8 Aug. som Krigskommissair, 53 Mar gl. Underhandlingskomiteen paa det overord. Thing. 187, 197.
- *Vaagaard, Selge. Musfeter. 55.
- *Valbø, Elling.* Bonde fra Romsdalen. 55, 94, 113, 178, 200. B. 8.
- Wardle, Charlotte, engelsk Digterinde. 123.
- Vargas, Bedemar. Kammerherre. 17, 81.
- *Vasmuth. Kapt. 57. † 1819.
- Vegefach, Eberhard E. G. General. 142, 146, 148, 150, 160. Han er født i Kjøbenhavn og døde i Stockholm 30 Oct. 1818.
- Vogt, J. German. Afsesfor. 109, 211. † som Statsraad 1862. Vernepligtskomiteen. 109.
- *Wedel Jarlsberg, Germann. Greve. 1, 8, 11, 15, 16, 40, 42, 43, 49, 54, 62, 70, 71, 72, 74, 78-80, 83, 84, 85, 87, 88, 98, 99, 102-104, 109, 111, 168, 178, 183-185, 189, 197, 202, 210. Han er født i Montpellier 21 Sept. 1779, opdragen i England, Amtmand i Buskerud 1806, Medlem af Regjeringskom. 21 Decbr. 1808, entlediget som Amtmand 1813, Statsraad 18 Nov. 1814-1822, Statholder 19 Sep. 1836. † 27 Aug. 1840.
- *Weidemann, Lars.* Sorenskriver, stadig Secretair ved det overordentl. Storting. 53, 61, 85, 86, 91, 95, 178, 183, 209, Han er født 1775 paa Thoten, blev Sorenskriver der 1802, Amtmand 1817. † paa Thoten 1856.
- Weidemann, Fredrik.* Sognep. til Hof. B. 8.
- Wentword, en af Norges Venner i det brit. Parl. 123.
- Werdenhjelm, Oberstlieut. 170, 246.
- *Wergeland, Nicolay. 14, 44, 53, 63, 70-72, 74, 78, 80, 83, 89, 91, 93, 106, 113-114, 178, 238. Han er født paa Gaarden Wergland i Gvindvik i Sogn 9 Novbr. 1780, blev ref. Kapel. i Christianssand 1811, og Sognep. til Gidsvold 1816, hvor han døde 25 Marts 1848.
- Wetterstedt, Hofkansler og Kommissair. 14, 184.
- Whierebread, en af Norges Venner i det brit. Parl. 122.
- Wirsen, G. Statssecretair og Kommissair, 172, 184, 208, 215, 245, 246.
- *Wulfsberg, G. Byfoged paa Moss. 54, 64, 90, Amtmand i Smaalenene. 1831. † 23 Sept. 1846.
- Wynne, en af Norges Venner i det brit. Parl. 123.

Kristian Fredrik.

Karl Johan.

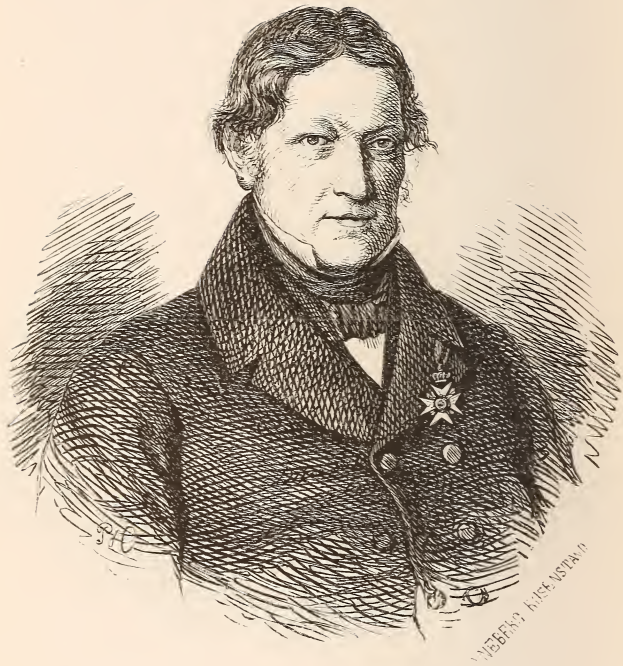

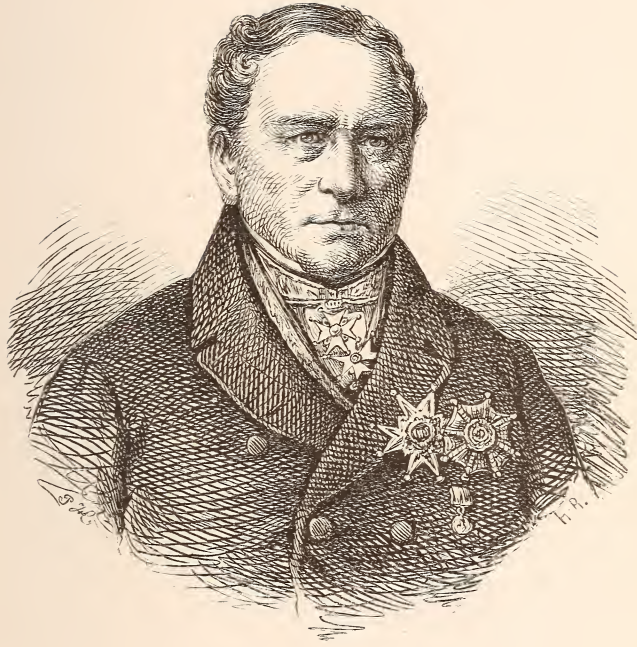
Jakob Aall.

P. Motzfeldt.

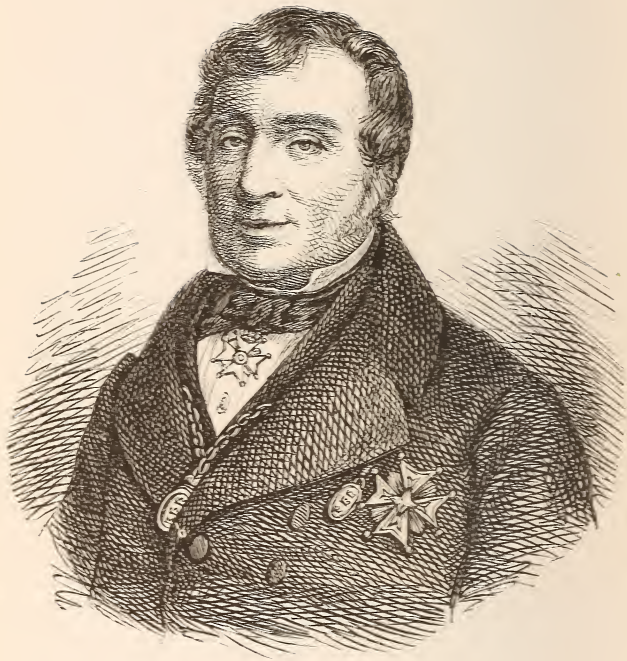

Sverdrup.

Lovenskiold.

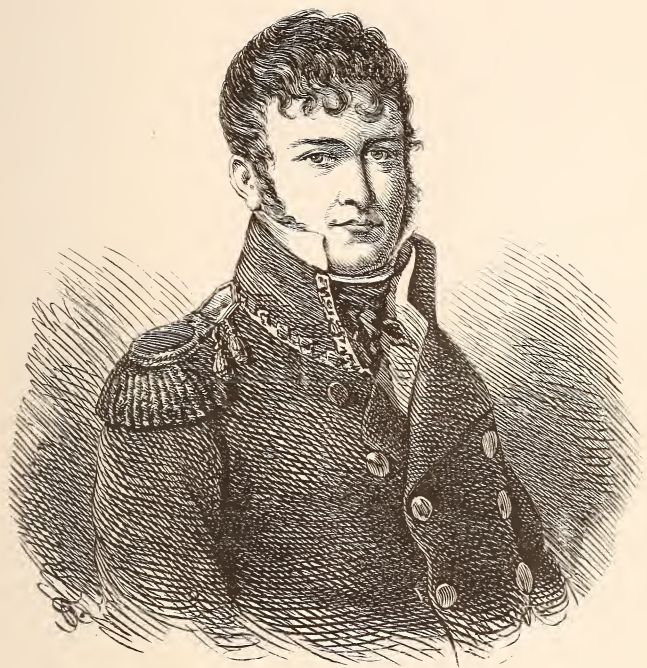

Christie.

Grev Wedel-Farlsberg.

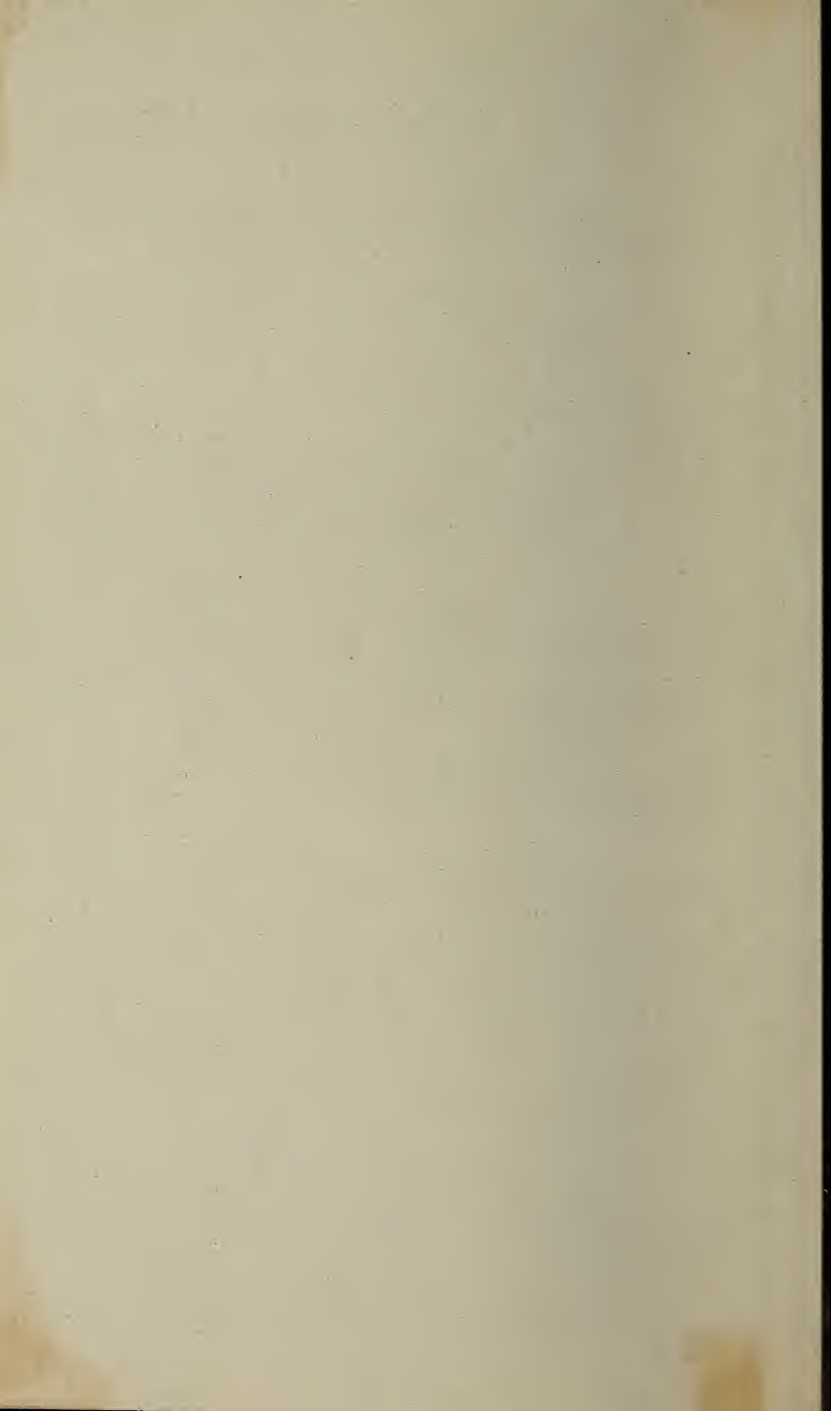
Kr. M. Falsen.

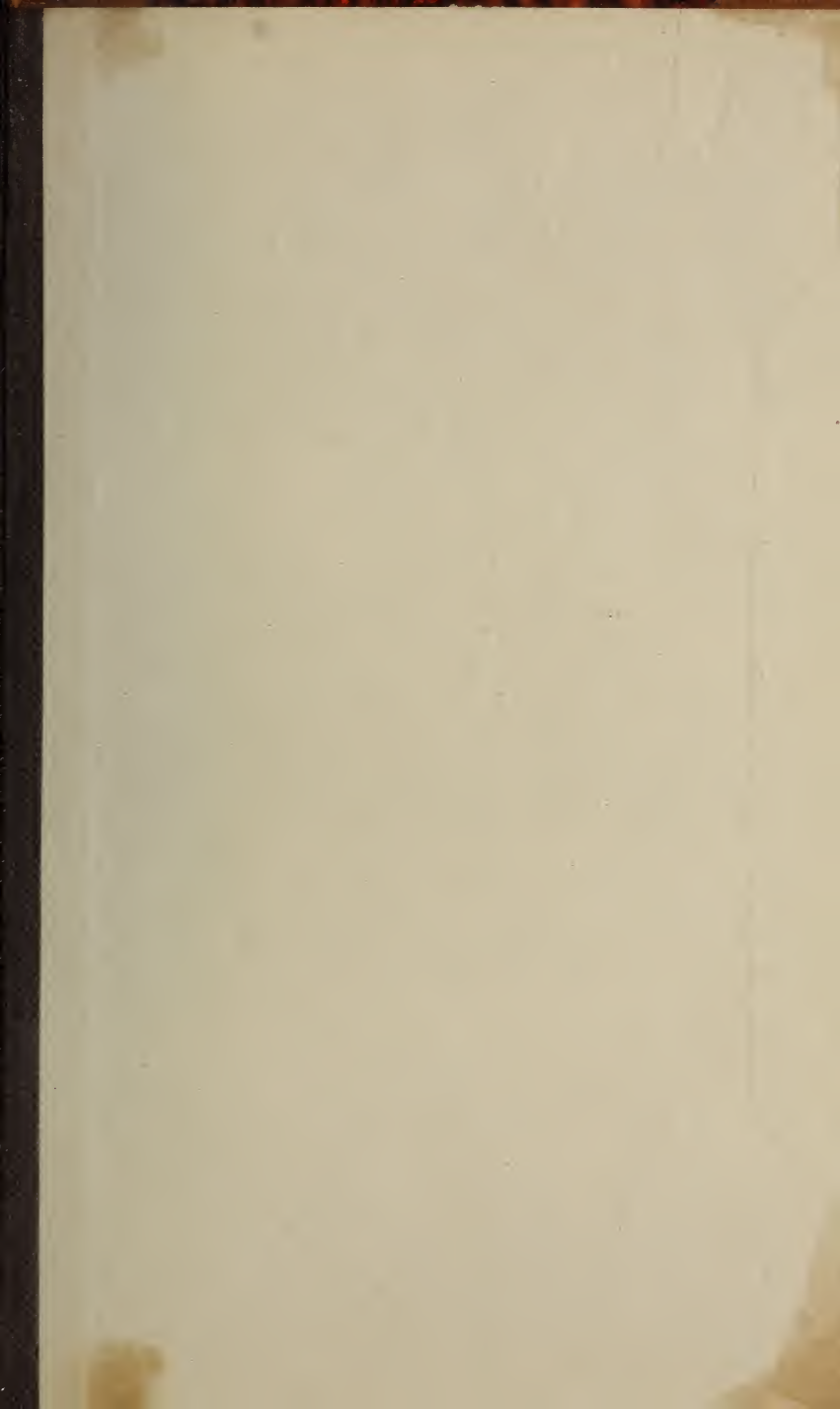

H. Wergeland.

LIBRARY OF CONGRESS

0 020 365 118 1